

نیسلام و پایہ‌گانی کامل بوون

ئەمە مولكى ھەموو موسلمانىكە □

ماڧى لە چاپدانەوشى بۆ گشتيان رېئيدراوہ □

چاپى يەكەم □

۲۷۱۶ كوردى / ۱۴۳۸ كۆچى / ۲۰۱۷ زايىنى

په یامه کانی حهق و نوور

په یامی یانزه هم

په یامه کانی حهق و نوور

ئیسلام و پایه کانی کامل بوون

زولای زاتی خوش و یستراو جبل

دانه ر

السَّيِّحُ حَبَّاسُ الْفَاخِلِ حَلِيَّ الْحَسَنِيِّ

□

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾ □

تہوہ روون کردنہ وہیہ کہ بو ہہ موو خہ لکی
بہ موسلمان و بی باوہ رہوہ، وہ ہیدایہ ت و
ٹاموژ گاریشہ بو تہ و کہ سانہی کہ لہ خوادہ ترسن
و رہ زامہندی تہویان دہویت .

﴿ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلهٗ ﴾

ٹیوہ برواتان بہہ موو تہ و کتیبانہ ہہیہ کہ بو
پیغہ مہران نیر دراونہ تہ خوارہوہ .

پيشه کی وەرگیر

الحمد لله رب العالمين، حمدا يليق بجماله وجلاله وكماله وسلطنة ربوبيته،
وجمال صنع مخلوقاته، الذي أبدع بأجمل وأكمل وأحسن خلق من خزنة كن فيكون،
وتجلى عليه بسم كن فيكون، والصلاة والسلام على سيدي ومولاي جدي رسول
الله، وعلى آله وصحبه ومن والاه .

أما بعد: خواى گه وره پيغهمبهرى خوى ﷺ وهكوو خه لاتيك پيش كه شى
مرؤفایه تی کرد، بۆ رزگاری هه ردوو ژینیان، گه وره ترين تامانج له ره وانه کردنى
ئه ویش پله ی عیرفان و خواناسیه، ئیتر بۆ ناسین و لی کۆلینه وه له م شته مه زنه
پییوستی به به لگه و ماموستا هه یه، نه گینا رینگای خواناسین بزر نه بیت و
نادزرتیه وه، جا به لگه که قورئان و فرموده و کارو کرده وه ی پیشینه ی ئه م
ئومه ته یه، به تیگه یشتنی ئه وان له قورئان و فرموده و دیدو ژین، وه
ماموستا که ش میراتگره ره بانى و زاهیده کانی ئه م ئومه ته یه، بۆیه به م
هاوسه نگیه جوانترین وینه له ژیانى مرؤفایه تی نیگار کیش ده کات، جا
خۆشه ویسته که م ئیمه ش هه ولمانداوه که وا ئه م وینه یه بکیشین بۆ مرؤفایه تی
به گشتی، وه بۆ موسلمانانیش به تاییه تی، ئه م وینه جوانه ش کتیبی ئیسلام و
پایه کانی کامل بوونه، هى زانای ئال و به یتى پيغهمبهر ﷺ حه زره تی شیخ
عه باس فازل حه سه نى سامه رانیه، که هه ولیداوه له م کتیبه مه زنه دا وه کوو
میراتگریکی راسته قینه ی پيغهمبهرى خوا ﷺ باسى ئه م ئه مانه ته بکات که
ژیانى مرؤفایه تی له سه رى به نده ئه ویش چۆنیه تی مامه له کردن و تیروانین بۆ

ئىسلام بەگشتى، وە نىۋەپرۆكى ئىسلامىش بەتايىبەتى كە خۆى لە دوانزە پايەدا كۆكردۇتەو، بەرپىزىيان ھەوليداو ھە باسى ئەم دوانزە پايە بكات، ئەمەش بەدووشت يەكىكىيان ۋەكوو زانايەكى ديارو پروكەشى ئىسلام، دووھمىش ۋەكوو پەيوەندىەكى رووحى لەگەل پىغەمبەرى خوا لەرپى دلهو، چونكە خۆشەويستمان دەفەرموويت (الْعِلْمُ عِلْمَانِ عِلْمٌ عَلَى اللِّسَانِ وَذَلِكَ حُجَّةٌ عَلَى الْخَلْقِ، وَعِلْمٌ فِي الْقَلْبِ وَذَلِكَ عِلْمٌ نَافِعٌ) ابن عبد البر ۋە ھەكىمى ترمذى رپوايەتپان كروو، سەنەدەكەشى ھەسەنە، واتە: (زانست دوو جۆرە يەكىكىيان لەسەر زمانە ئەو بەلگەو دەللىلە بو خەلكان، ۋە زانستپىكىش لە دلايە ئەوھش زانستپىكى بەسوودە)، جا خۆشەويستەكەم بەم پىۋەرە باسى لەخواو ئيمان ۋ ئىسلام ۋ ئىحسانە كروو، ئىمەش لەبەر پىۋىستى بو خەلكى رەشو پروتى خۇمان كەھەرىەكەو لەلايەك دەلى من ھەقم تەنھا ھى من تەواو ئەوھكەى ترگەمپرايى ۋ دەرچوونە، ۋە ئەوھى كەزۆر ئىمەى ھانداو بو ئەم كارە مەزنە ئەوېش ئەبىنپن خەلكانىك بەنارەوا تەكفىر ۋ تەبدىع ۋ تەفسىقى موسلمانان دەكەن ۋ خەلكىيان لەبازنە جوان ۋ فراوانەكەى ئىسلاما دەركروو، ھەم خۇشپان بەم بىر توندىە بەرەو گومپرايى رۆىشتوون، ۋەھەم خەلكانىكى بەسەزمانپان بەبىرە توندەكانپان بەرەو ئاقارپكى ترى ئەم دىنە بردوو جا بەداخەو، بوپە ئىمەش ئەم كىتپەمان بو زمانى كوردى شىرپن ۋەرگىپرا، تا بىپتتە رۆشنايەك بەھەردوو پىۋەرەكە كە زمان ۋ دلە .

"خۆشهويستهكهم" هەر كاتيك ئەمانەى خوارەوت بينى ئەمەش
مەبەستەكەيتيان، تاوەكوو لە كاتى خويندەوہ لە لات رۆشن بێت .

۱- هەر كاتيك لە پەراويزا ئەمەت بينى بۆ نمونە: (ب/۱/۵۴/۵۴۲) ئەوہ
مەستمان بەرگى كتيبەكەو لاپەرەى كتيبەكەو ژمارەى فەرموودەكەيە .

۲- پەراويزەكانى جەنابى شىخ عەباسمان لە خوارەوہ وەكوو خۆى نوسيوہ، وە
لەبەرامبەريدا وشەى دانەرمان داناوہ، وە پەراويزى خۆيشمان لە زۆربەى
شوينەكانا نوسيوہ، بۆيە لەبەرامبەريدا وشەى وەگيرمان داناوہ .

۳- لەم كتيبە وشەى (حُضُورُ الْفِكْرِ) وە (حَال) وە (السَّيْرِ) زۆر دووبارە بووئەتەوہ،
جا مەبەست بەهەى يەكەم: بەبیر خەيال و ئەندىشە لای خوا بيت، هەى دووہميش:
حالى دل و نەفس و رووحى ئەو كەسە چۆنە لەگەل خوا، ئەوہى كۆتاييش مەبەست
پيى: ئەو كەسەى رپىگای خواى گەورەى گرتووبەر و پايەكانى حال و بىر و دل و
رووح و بەپيى كاتەكان ئەبريىت .

ليرەوہ دەمەويت بليىم: زۆر سوپاسى خواى گەورە دەكەم لەسەر وەرگيرانى
ئەم كارە مەزنە، چونكە بەسۆزو ميبەرەبانى خۆى لوتفى لەگەل كردين بۆ
خزمەتكردنى ئەم ئوممەتە، ئەگينا ئيمەيەكى كەم زانست نەمان ئەتوانى ئەم
خزمەتە بكەين، وە سوپاسى خۆشهويستم با پيرە گەورەم پينغەمبەرى خوا ﷺ
دەكەم لە پينگەياندى ئەم مرقە دەستەوسان و بى دەسەلاتە كە هيج سنوريك بۆ
بى دەسەلاتيەكەى نيە، وە سوپاسى مامۆستاي بەرپيزو خۆشهويستم نەوہى باپيرە
گەورەمان حەزرەتى پينغەمبەر ﷺ مامۆستا محمد عبد الله بەرزنجى دەكەم، كە

بهراستی زۆر هاوکارم بوو زۆرم ماندوو کرد له کاتی وهرگێرانه که مدا، خهريکه بلێم: من په يام نيره کهم و نه ویش کامیراکه، خوای گهوره پاداشتی بداته وه له سههه ته م ماندوو بوونه، وه زۆر سوپاسی دایک و باوکی خوشه و یستم ده کهم که زۆر هاوکارم بوون، وه هه موو شتیکیان بو ره خساندم و خزمه تیان کردم تا وه کوو ته م کتیبه وهرگێرم، وه سوپاسی هه موو ته و که سانه ده کهم که هاوکارم بوون له م کاره مه زنه دا، خوای گهوره لییان رازیییت .

وهرگێر مه لا رضوان

پیشکشه شه به پیغمبر و سه کرده ی مروقیه تی حزه تی محمد
صلی الله علیه وسلم، وه پیشکشه شه به ماموستا حزه تی شه ششم
شیخ عباس فاضل حه سه نی، وه به دایک و باو کم و هه موو نه و
ماموستا خوشه ویستانه ی که منیان به م رفته گیاند، وه
پیشکشه شه به هه موو ربووارانی ریگای حه قیقه ت، نه م کاره
مزنه ششم کرده خه لات و پیشکشه که ششم کرد بو هه موو بیسانداران
به تیگکرای سه رده مه کان . □

مه لا رضوان

□

کورتیهک له ژبانی دانه

ناوی: سید عباس سید فاضل سید علی حسینی نه‌قشه‌بندیه، له سالی (۱۳۷۱هـ / ۱۹۵۱ ز) له گه‌په‌کی قه‌لعه‌ی سهر به‌شاری سامه‌پرای عی‌پراق له‌دایک بووه، نه‌سه‌بی به‌پریزیان ده‌چینه‌وه سهر حه‌زرتی حسینی کورپی حه‌زرتی عه‌لی (علیهما السلام والرضوان).

سهره‌تای خویندنی له‌قوتابخانه‌ی (قه‌لعه‌ی سهره‌تایی) له‌شاری سامه‌پرا له‌سالی (۱۹۵۹) ده‌ست پئی کرده، دواتر خویندنی ناوهندی له‌قوتابخانه‌ی (موعته‌سه‌م) و ئینجا قوتابخانه‌ی زانسته ئاینیه‌کان هر له‌و شاره‌ته‌واو ده‌کات، وه‌به‌خزمه‌ت زانای به‌رز سید احمد راوی گه‌یشته‌وه، له‌لای ئه‌م زانایانه‌ش خویندوویه‌تی (شیخ ئه‌یوب خه‌تیب و شیخ موخلص راوی و شیخ مه‌هدی سید مه‌حمود کاظم و شیخ حسین محمد عه‌ره‌ب و شیخ ماجد سید احمد عبد ربه رحمته‌الله‌علیه)، ئینجا بو‌ خویندن چۆته کولیتی زانسته ئیسلامیه‌کان له‌شاری به‌غداد، بروانامه‌ی به‌کالۆریۆسی له‌به‌شی (توصول الدین "عه‌قیده‌وه‌فلسه‌فه) وه‌رگرتوه، له‌و کاته‌دا ئه‌م زانایانه‌وه‌انیه‌ان گوتوه‌ته‌وه‌له‌و کولیتزه‌دا (دکتۆر به‌رکه‌ئه‌زه‌ری و دکتۆر شافعی ئه‌زه‌ری و شیخ محمد نه‌مر خه‌تیب لوینانی فه‌له‌ستینی رحمته‌الله‌علیه)، دواتر به‌هۆی بینینی خه‌ویکه‌وه‌به‌خۆشه‌ویست و سه‌روه‌رمان حه‌زرتی محمد صلی‌الله‌علیه‌و‌آله‌وسلم له‌خه‌ودا فه‌رمانی پئی ده‌کات که‌به‌جیته‌ه‌خزمه‌ت حه‌زرتی شیخ مصطفی نه‌قشه‌بندی که‌ئه‌و کاته‌ ئه‌م زاته‌موباره‌که‌یه‌کیک بوو له‌زانا هه‌ره‌به‌رزه‌کانی جیهان، وه‌یه‌کیک بوو له‌موپرده‌راسته‌کانی ریپازی نه‌قشه‌بندی، وه‌پئی

ده‌فهرموویت: ئەی عەباس شیتوازه‌که‌ت بگۆرە، هەر له‌خه‌وه‌که‌دا دوو چایه‌ دینن
 جه‌نابی شیخ‌ عەباس چاکه‌ی خۆی ده‌خوا، وه‌ خۆشه‌ویستمان نیوه‌ی چاکه‌ی خۆی
 ده‌خواو نیوه‌که‌ی تری ئەداته‌ شیخ‌ عەباس، جا شیخ‌ عەباس ده‌فهرموویت: تامی
 چاکه‌ی پینغه‌مبهر جیاواز بوو له‌گه‌ڵ ه‌ی من به‌ تام و چیت‌تر بوو، جاکاتیک دیت
 بو‌ شاری هه‌ولێر ده‌چیتته‌ خزمه‌تی، شیخ‌ عەباس پی‌ ی ده‌فهرمووی: (السَّلامُ عَلَیْکَ
 یَاوَارِثَ رَسُوْلِ اللهِ) واته‌: سه‌لامی خوات لی‌ بی‌ت ئە‌ی میراتگری پینغه‌مبهر ﷺ،
 جه‌نابی شیخ‌ مصطفاش له‌وه‌لامی دا ده‌فهرموویت: (وعلیکم السَّلام یامَبْعُوْثَ
 رَسُوْلِ اللهِ) واته‌: سه‌لامی خوا له‌سه‌ر تۆش ئە‌ی نیردراوی پینغه‌مبهری خوا ﷺ،
 ئە‌مه‌ یه‌که‌م جار بوه‌ یه‌کتر ببینن، ئە‌مه‌ش یه‌کیک بوه‌ له‌ که‌راماته‌کانی هه‌زره‌تی
 شیخ‌ مصطفی، ئینجا له‌ مه‌جلیسی داده‌نیشیت و چا بانگ ده‌کریت، شیخ‌مان
 چاکه‌ی خۆی ده‌خواته‌وه‌ پاشتر جه‌نابی شیخ‌ مصطفی فه‌رمان ده‌کات چایه‌که‌ی
 ئە‌وی بو‌ شیخ‌ عەباس به‌رن، چونکه‌ نیوه‌ی لی‌ خواردبووه‌، جه‌نابی شیخ‌مان
 ده‌فهرموویت: هه‌مان تامی ئە‌و چایه‌ بوو که‌ له‌ خه‌وه‌که‌دا له‌ خۆشه‌ویستم
 وه‌رگرت و خواردمه‌وه‌، ئینجا له‌ خزمه‌تی زۆر ده‌مینیته‌وه‌وه‌ له‌ نیوان سه‌له‌کانی
 (١٩٧٨_١٩٨٠) ده‌بیته‌ موریدی ئە‌و ئیجازه‌ی زانسته‌ شه‌ریه‌کانی عه‌قلی و
 نه‌قلی و درایه‌ته‌ن و ر‌وایه‌ته‌ن و پله‌ی ارشادی ر‌ووحی و ته‌وه‌ج‌جوه‌ی ر‌ووحی
 و کردنه‌وه‌ی خیرقه‌ی په‌روه‌رده‌کردنی موریدانی پی‌ ده‌دات، ئنجا دوای وه‌فاتی شیخ
 مصطفی هاوه‌لایه‌تی زانای به‌ناویانگی عی‌راقی هه‌زره‌تی شیخ‌ عبدالله کوری شیخ
 مصطفی ی کردوه‌، تاله‌کو‌تاییدا له‌سه‌الی (١٩٩١) ئیجازه‌ی خیلافه‌تی تامه‌ و
 کردنه‌وه‌ی خیرقه‌ بو‌ په‌روه‌رده‌کردنی موریدانی پی‌ ده‌دات، ئنجا بو‌ کامل‌ کردنی

زانست و مه‌عریفه‌ت هاوه‌لایه‌تی شیخ موشه‌رپه‌ف ئۆزجان به‌رواری کردوه، که‌یه‌کێک بوه له‌مورشدیه‌ راسته‌کانی کوردستانی تورکیا، وه‌یه‌کێک بوه له‌وانه‌ی که‌جه‌نابی شیخ مصطفی ئیجازه‌ی إرشادی پی‌ داوه‌ جاله‌کۆتاییدا ئیجازه‌ی جینیشینی گشتی (نیابه‌‌عامه‌) و کردنه‌وه‌ی خیرقه‌ بو‌ په‌روه‌رده‌کردنی موریدانی پی‌ ده‌دات له‌سالی ۲۰۰۶ .

ئیجازه‌ پێدراوه‌ و ئیجازه‌ش ئه‌دات له‌زانسته‌کانی قورئان و سونه‌ت، به‌رێزبان ئه‌ستیره‌یه‌کی پرسنگداره‌ به‌وینه‌ی ئه‌ستیره‌کانی ئاسمان، وه‌نمونه‌یه‌کی جوانی له‌زانستی مه‌عریفه‌ت و خواناسی له‌ خۆدا به‌رجه‌سته‌ کردوه، کۆمه‌لیک دانراو و په‌یامی نویسه‌وه‌ له‌ژێرناوی (رسائل الحق والنور) ئیمه‌ش له‌ کوردیدا به‌ناو نیشانی (په‌یامه‌کانی حه‌ق و نوور) به‌ره‌مه‌کانی بلاوده‌که‌ینه‌وه‌، وه‌ تاوه‌کوو ئه‌م ساته‌ش به‌رده‌وامه‌ له‌نوسینی په‌یامه‌کان له‌ بابه‌ته‌کانی بانگه‌واز و چاکسازی دل و خزمه‌ت کردنی ئومه‌تی ئیسلام، ئه‌توانین هه‌موو ئه‌وبابه‌تانه‌ی که‌نوسیویه‌تی له‌دوو خالدا کورتیان بکه‌ینه‌وه‌ یه‌که‌م پاککردنه‌وه‌و پته‌و کردنی بیروباوه‌ر له‌وه‌وره‌ ره‌شانه‌ی که‌به‌ری خۆری نوری مه‌عریفه‌تی گرتوه‌، وه‌ پاککردنه‌وه‌ی دل و گیانه‌کان به‌نوور زانستی شه‌ریعه‌ت و نووری ویلایه‌ت، ئامانجی سه‌ره‌کی به‌رێزبان خزمه‌ت کردنی ئومه‌تی ئیسلامه‌ به‌نوسین و به‌کردار تا بو‌ گشت موسلمانیک ئه‌مه‌ی بو‌ ده‌ست ده‌که‌وێت (به‌دل له‌گه‌ل خوا بی‌ت، وه‌ به‌لاشه‌ش له‌گه‌ل ئومه‌تی ئیسلام بی‌ت)، وه‌هه‌ر له‌سالی (۱۹۷۸) تاوه‌کوو ئیستا له‌ زۆر ناوچه‌ی عێراق کاری پیش نویژی و وتاریژی کردوه ئیستاکه‌ش له‌مزگه‌وتی (الریاط) له‌شاری

سامه‌را پیش نویژو وتارخوئینه، یه کیتک له‌وته به‌نرخه‌کانی ئه‌وه‌یه (بو هه‌موو ئه‌و که‌سانه‌ی که‌خاوه‌نی زانست و کردارو حالن) دوو شت هه‌یه بیزانن "ئیش و پله‌تان" ئه‌مه‌یه، پله‌که‌ی به‌ندا‌یه‌تیه به‌رام‌به‌ر به‌خوای گه‌وره وه ئیشه‌که‌شی خزمه‌ت کردنی ئومه‌تی ئیسلامی ره‌حم پیک‌کراوه".

" ئای له تامه زۆریی و خزمه تکردن "

"پایه کانی کاملبوون، بده دست گرتن به دینی خوا که ئیسلامه ، ئه مه ریگا برینه به هۆی دین و خو شه ویستیه وه ، بو لای زاتیکی خو ش ویستراو - جل جلاه"

پیشه کی دانهر

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم

بسم الرحمن الرحيم

إن الحمد لله نحمده ، ونستعينه ، ونستغفره، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا، وسيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له، ومن يضل فلا هادي له، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمدا عبده ورسوله، بلغ الرسالة، وأدى الأمانة، ونصح الأمة، وجاهد في الله حق جهاده حتى أتاه اليقين - صلواتُ ربي عليه، وعلى آل بيت النبيِّ المُكرَّمين، وأصحابِ رسول الله الأتقياء الغُرِّ الميامين، وتابعيهم بإحسان الى يوم الدين - رضوان الله تعالى عليهم أجمعين - إلى أبد الأبدين .

أَمَّا بَعْدُ: (بى گومان راسترين وته په رتووكى خواى گه ورهيه، وه چاكترين ريگاش ريگای چه زه تهى محمد ﷺ وه خراپترين كاريكيش زياد كراوه كانه، هه موو زياد كردنيك بيدعهيه، وه هه موو بيدعهيه كيش گومراييه) . خوايه گيان داواى شوينكه وتنت لى ده كه م، وه په ناشت پى ده گرم له داهيئنانى بيدعت و شوين بيدعت كه وتن، ئامين .

﴿سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾^۱

(پاکی و بیگهردی بۆتۆ ئەوی پەروردگار، ئییمە هیچ زانست و مەعرفەتییەکمان نیه، تەنھا ئەوەندە نەبیت کەتۆ فیرمانت کردۆه، بێ گومان هەرخۆشت خودایەکی زاناو دانای) .

﴿إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾^۲ .

(بێ گومان پێ دانی بەخشش و نیعمەت بە دەست خوایه، ئەوی داتە ئەو کەسەکی کە خۆی ویستی لێ یەتی، هەرخواشە زانایەو خاوەن بەخششی زۆرو فراوانه) .

﴿رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ﴾^۳ .

(پەروردگارم زانست و تێ گەیشتم پێ ببەخشە، وەبشم گەیبێنە بەبەندە چاکەکانت) .

یا لطیف یا واسع یا علیم یا الله، ئامین .

ئینجا لەدوای ئەوە: خوای گەورە دەفەرمویت: ﴿قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ﴾^۴ یەدی بە الله مەن اتتبع رضوانه و سبیل السلام و یخرجهم من الظلمت إلى النور یادێه و یهدیهم إلى صراط مستقیم^۴ واتە: (بێ گومان لەلایەن خواوە نوور پەرتووکیکی روون و ئاشکراتان بۆ هاتۆه (کە حەزرتی محمد ﷺ و قورئانی پیرۆزه)، خوای گەورە بەویستی خۆی بەهۆی ئەو قورئانەوه

^۱ سورة البقرة .

^۲ سورة آل عمران .

^۳ سورة الشعراء .

^۴ سورة المائدة .

هیدایه‌تی هه‌ر که سێک ئەدات که به‌دوای رەزامه‌ندی خوادا ده‌گه‌رێت و ئیمانی پێ ده‌هێنیت، ئە‌یخاته سه‌ر رێگا‌کانی ئەم دینه پاکه که خاوه‌نه‌که‌ی تیایدا له ناشتی سه‌لامه‌تیدا ده‌بی‌ت له‌هه‌ردوو دونیا، وه له‌ناو تاریکیه‌کان ده‌ری ته‌هینیت بۆ لای رووناکی، وه هیدایه‌تی ئەدات بۆ راسته‌ پێی ئیسلامه‌تی، بی گومان خوای گه‌وره‌ پێزی له ئیمه‌ گرتوه، به‌هۆی فه‌رمان و رەزامه‌ندیه‌که‌ی، وه به‌هۆی پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی ده‌زهرتی محمد ﷺ، وه به‌ئیسلام و قورئانه‌ پێرۆزه‌که‌ی، هه‌ر به‌هۆی ئە‌مانه‌وه‌ش ده‌بی‌ته‌ نزیکترین رێگا بۆ گه‌یشتنه‌ لای خوای مه‌زن - جل جلا - که شوینکه‌وتنی پێغه‌مبه‌رو کتیبی خوای شکۆمه‌نده، له‌سه‌ر ئەم دوانه‌ ئه‌و نایینه‌ پێرۆزه‌ بنیات نراوه، که دینیکه‌ مرۆقایه‌تی له‌ تاریکیه‌کان و نه‌زانی و کوفه‌روه‌ گۆری و ده‌ری هینان بۆ رووناکی و هیدایه‌ت و زانست، هه‌روه‌کوو خۆشه‌ویست فه‌رموویه‌تی: (إِنِّي قَدْ تَرَكْتُ فِيكُمْ شَيْئِينَ لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُمَا: كِتَابَ اللَّهِ وَسُنَّتِي، وَلَنْ يَتَفَرَّقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ) ٥ واته: (بی گومان من دوو شتم بۆ ئیوه به‌جی هه‌یشتوه ئە‌گه‌ر ده‌ستی پێوه‌ بگرن گومرا نابن له‌دوای ئەم دوانه‌وه، ئە‌ویش کتیبی خوای گه‌وره‌و فه‌رمووده‌ی منه، وه هه‌رگیز ئەم دوانه‌ لی‌ک جیا نابنه‌وه تاده‌گه‌نه‌ لای من له‌سه‌ر هه‌وزی که‌وسه‌ر)، جا ئە‌مه‌ نووری خوای گه‌وره‌یه، چۆن ئە‌و که‌سه‌ ناگاته‌ لای خوای گه‌وره، وه ناگات به‌خۆشبه‌ختی ژیا‌نی مرۆقایه‌تی به‌گشتی، ئە‌گه‌ر بی‌ت و په‌یره‌وی لی‌ بکات و به‌و دوانه‌ رێگا بپه‌ریت؟ هه‌روه‌کوو پێغه‌مبه‌رمان فه‌رموویه‌تی: ﴿أَبشُرُوا أَبشُرُوا، أَلَيْسَ تَشْهَدُونَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ؟ قَالُوا نَعَمْ، قَالَ: فَإِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ سَبَبٌ طَرَفُهُ يَبْدُ

٥ حاکم له (المستدرک علی الصحیحین) (ب/٣/١١٨/٣١٩) رپوایه‌تی کردوه، ناوی: باوکی عبدالله محمد کوری عبدالله کوری محمدی کوری هه‌مده‌هه‌یه‌ی کوری نوعه‌می کوری هه‌که‌می زه‌بیبی ته‌مه‌هانی نه‌یسا‌بووری حاکمه، که به‌ کوری فرۆشتن به‌ناوبانگه‌ (٥٠٥هـ).

اللَّهِ، وَطَرَفُهُ بِأَيْدِيكُمْ فَتَمَسَّكُوا بِهِ، فَإِنَّكُمْ لَنْ تَضِلُّوا وَلَنْ تَهْلِكُوا بَعْدَهُ أَبَدًا^٦

واته: (موژده بدن موژده بدن، نایا نیوه شایه تی نادهن که هیچ خودایه که نیه جگه له الله وه منیش نیردراوی خوام؟ فهرموویان به لئی، شهویش فهرمووی: شه م قورئانه هوکاریکه لایه کی به دهستی خواوه یه، وه لاکه ی تریشی به دهستی نیوه یه جا دهستی پیوه بگرن، چونکه له دوا ی شه وه هرگیز گومرا نابن وه هرگیز له ناو ناچن هه تا هه تایی) "جا شه دهسته له کوئی به که دریزی شه کات بوخودا".

شه ی خوینهری ئازیز: شه کتیبه کۆکه ره وه ی پایه کانی ئاینی ئیسلامی پیروژه، له رپی زانستی قورئان و سوننه ته وه - هر له فهرزه کان و سوننه ته کان و شته خو ش و یسترا وه کان - بو نزیك بو ونه وه له زاتی حق - جَلَّ فِي عُلَاه، له رپی ته وه به کردن و هیدایه ته وه بو شه مومه ته ره حم پیککرا وه - وه هه م له رپی شته چاکه کان و نزیك خه ره وه کان و خو ش و یسترا وه کانیش، وه ههروه ها شه م کتیبه دوانزه پایه له خو ده گریت - هر یه کیك له پایه کان باسیکه له باسه کانی شه ریعه تی پاک و ته میز - به وته وه به کردارو به حال - به پشتیوانی و یارمه تی خوی پهره درگار، شه مانه ش پایه کانن .

پایه ی یه که م: ئیمان و ئیسلام .

^٦ ئین نه بی شه یه له (مصنف ابن ابی شیبه) (ب/٦/١٢٥/٣٠٠٠٦ ژ) ریوایه تی کرده ، ناوی: شه بو به کر عبد الله کوری محمدی کوری ابراهیمی کوری عوسمانی کوری خواستی عه بسی (و٢٣٥ه) ، وه ئین و حیبان له (صحیح ابن حبان بترتیب ابن بلبان) (ب/١/٣٢٩/١٢٢٥ ژ) ریوایه تی کرده ، ناوی: شه بو حاتم محمدی کوری حیبانی کوری نه جمه دی کوری حیبانی کوری موعازی کوری مه عبه دی ته میمی داره می بوستیه (و٣٥٤ه) ، شه لبانی ده لئی: سه حجه ، وه شو عیب نه رئاوت ده لئی: سه نه ده که ی سه سه نه له سه ر شه رتی موسلم ، باسه یری (سلسله الأحادیث الصحیحة) (ژ٧٣١) وه (الأحسان فی تقریب صحیح ابن حبان بتحقیق شعیب الأرنؤط) (ب/١/٣٣٠/١٢٢٢ ژ) بکریت .

پایه‌ی دووهم: پایه‌کانی ته‌قواو خۆپاریژی به‌هۆی دینی خوا که‌ئیسلامه .

پایه‌ی سێ یه‌م: پله‌ی ئی‌حسان‌ی مه‌زنه .

پایه‌ی چواره‌م: ئەو شتانه‌ی که دینی پیرۆزمان له‌سه‌ری ده‌سوورپیتته‌وه .

پایه‌ی پینجه‌م: مه‌قامی خۆشه‌ویستی و پایه‌کانی .

پایه‌ی شه‌شه‌م: به‌شه‌کانی زانست و لی‌کۆلینه‌وه لی‌ی .

پایه‌ی هه‌هه‌تم: بانگه‌واز له‌پینا و خوی گه‌وره و پله‌کانی .

پایه‌ی هه‌شته‌م: جیهاد کردن له‌پینا و خوداو جۆره‌کانی .

پایه‌ی نۆیه‌م: خواناسی و لی‌ کۆلینه‌وه له‌ عیرفانا .

پایه‌ی ده‌یه‌م: میراتگری پی‌غه‌مبه‌رو مه‌رجه‌کانی بوونی .

پایه‌ی یانزه‌هه‌م: ده‌رخستنه‌ گه‌وره‌کان له‌ماوه‌ی سێ کاتدا .

پایه‌ی دوانزه‌هه‌م: پارانه‌وه‌و مه‌رجه‌کانی وه‌لامدانه‌وه‌ی .

پاشان کۆتاییه‌ پیرۆزه‌که‌و ئەوه‌ی تیاپه‌تی به‌وه‌ ده‌هینین له‌ ته‌واو که‌ری دین

و ئەوشتانه‌ی که‌له‌سه‌ر موس‌لمان پی‌ویسته‌ په‌چاوی بکات بۆ مافی به‌نده‌کان .

ئهم پایه‌ مه‌زنانه‌ش خۆی له‌م کتیبه‌ پیرۆزه‌دا ئەبیینیتته‌وه، که‌وا گشت

پایه‌کانی ئاینی ئیسلامی له‌خۆ گرتوه، به‌هۆی پایه‌کانی سه‌یرو سلوک بۆ لای

خوی مه‌زن، وه‌ بۆ گه‌یشتن به‌ره‌زامه‌ندی خوی مه‌قسود - جَلَّ جَلَاهُ وَعَمَّ فَضْلُهُ

وَنَوَالُهُ .

(له‌خوای گه‌وره و له‌تییف و واسع و عه‌لیم ده‌پارپیمه‌وه که‌وا گشت ئیمانداره
پیاو ئافره‌ته‌کان، وه موسلمانه پیاو ئافره‌ته‌کان سوود له‌م کتیبه وه‌رگرن، وه
بیگیڤی به چاکه‌یه‌کی هه‌رماوه - له پاداشت و له پله‌کان - بو خۆم و دایکم و
باوکم و که‌س و کارم و هه‌موو دۆستان، ئامین ئامین، والحمد لله رب العالمین) .

پایه‌ی یه‌که‌م: ئیمان و ئیسلام

۱- ئیمان

ئیمان چییه؟ گوتنی شایه‌تومان به‌زمان (أشهد أن لا اله الا الله وأشهد أن محمداً رسول الله) واته: (شایه‌تی ده‌ده‌م که‌هیچ‌خوایه‌ک و په‌رستراویک به‌حق‌نیه‌جگه‌له‌الله، وه‌محمدیش ﷺ پیغه‌مبه‌ری‌خوایه، وه‌کارکردن‌به‌پروکنه‌کانی‌تری‌ئیسلا‌م (نویژو‌رۆژو‌زه‌کاتدان‌و‌حه‌جی‌مالی‌خوا‌ئه‌گه‌ر‌توانای‌هه‌بی‌ت)، وه‌به‌دل‌یش‌بروای‌به‌مانه‌هه‌بی‌ت‌که‌فه‌رزه‌له‌سه‌ر‌گشت‌موسلمان‌یک‌ی‌عاقلاً‌و‌بالغ،‌جا‌ئه‌گه‌ر‌که‌سیک‌شایه‌تی‌داو‌کاری‌پیی‌کرد،‌به‌لام‌بروای‌پیی‌نه‌بوو،‌ئه‌وا‌دوو‌پرووه،‌یا‌خود‌ئه‌گه‌ر‌بی‌ت‌و‌شایه‌تی‌دا‌به‌لام‌کاری‌پیی‌نه‌کرد‌وه‌پرواشی‌پیی‌هه‌بوو،‌ئه‌وا‌گوناه‌بارو‌فاسقه،‌وه‌ئه‌گه‌ر‌بی‌ت‌و‌شایه‌تی‌داو‌کاری‌پیی‌کرد‌و‌پرواشی‌پیی‌هه‌بوو،‌ئه‌وا‌ئیمان‌داره،‌وه‌ئه‌گه‌ر‌که‌سیک‌شایه‌تی‌نه‌هینا،‌ئه‌وا‌کافرو‌بیی‌بروایه‌.

پینچ‌جۆره‌ئیمان‌هه‌یه: ئیمانی‌مۆر‌لین‌دراو، ئیمانی‌پاریژراو، ئیمانی‌وه‌ر‌گیراو، ئیمانی‌را‌گیراو، ئیمانی‌وه‌رنه‌گیراو، جا‌ئیمانی‌مۆر‌لین‌دراو‌وه‌کوو‌ئیمانی‌فریشته‌کان‌(چونکه‌گۆرانی‌به‌سه‌ر‌داناییت‌و‌زیادو‌که‌م‌ناکات)، وه‌ئیمانی‌پاریژراو‌وه‌کوو‌ئیمانی‌پیغه‌مبه‌ران ﷺ (له‌لایه‌ن‌خوای‌گه‌وره‌وه‌پاریژراو‌ن)، وه‌ئیمانی‌وه‌ر‌گیراو‌وه‌کوو‌ئیمانی‌ئیمان‌داران‌به‌گشتی، وه‌ئیمانی‌را‌گیراو‌وه‌کوو‌ئیمانی‌کۆمه‌له‌ی‌ئه‌هلی‌بیدعه‌تجیه‌کان‌(وه‌کوو‌شيعه‌و‌خه‌وارج‌و‌هتد)، وه‌ئیمانی‌وه‌رنه‌گیراو‌یش‌وه‌کوو‌ئیمانی‌دوو‌پرووه‌کان‌(چونکه‌به‌دل‌پروایان‌نیه‌که‌چی‌به‌روو‌که‌ش‌موسلمانن) .

ئیمان سی پایهی هیه:

۱- به کتاپه رستی، نه وهیه خالی کردنه وهی می شک و بیر و نه ندیشه له هه موو نه و شتانه ی که وینه ی بو ده کات دهره ق زاتی خوی گه وره ﷺ واته: (خوا چۆنه و شیوه ی چۆنه)، ههروه کوو خوی گه وره فه رمویه تی: ﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ﴾^۷ واته: (بزانه ئه ی محمد که خوا زاتیکه هیه چ په رستراویکی به حق نیه جگه له الله نه بیته، وه داوای لی بوردن بو خوت بکه)، ههروه ها ده فه رمویته: ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾^۸ واته: (هیه چ شتیک هاو وینه و هاو شیوه ی خوا نیه)، نه مه پاک کراگرتنی خوی به له شیوه دانان و هاو شیوه و به راورد کردنی به دروست کراوه کانی، نه و پاک و بیگه رده له زات و سیفات و کرداره کانی خویدا، زاتیکه هه ره به وه هه ره می نی، یه که مه به بی سه رته ته زه لیه، وه دوا هه مینه به بی کوتا نه به دیه، ههروه کوو فه رمویه تی: ﴿هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾^۹ واته: (خودا زاتیکه یه که مین و دوا هه مینه به بی نه وه ی سه رته تاو کوتایی هه بیته، له سه رووی هه موویانه وهیه پاکه و نه وهنده روون و ناشکراو دیاره که گشت بوونه وهران شایه تی یه کتایی نه و نه دن، وه زاتی پاکی شاراوه نه نه نیه له هه موو دروست کراوانی، وه زانا شه به هه موو دروست کراوانی)، پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمویته: (اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ

^۷ سورة محمد

^۸ سورة الشورى

^۹ سورة الحديد

شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ^{۱۰} واته: (خوایگان هه رخۆت یه که مینى هیچ شتیک پېشه تۆ نه بوه، وه خۆت دوا هه مینى هیچ شتیک له دواى تۆ نیه و نامینى، وه خۆت زاتیکى ديارو ناشکراى هیچ شتیک له سه رووى تۆوه نیه، وه خۆت زانای به ناوه و هى هه موو شتیک و نزیکیته له ناوه و هى هه موو دروستکراوان وه پاك و بى گهردى له تى که لېونيان، وهك بلى ی هیچ شتیک نیه ته نها غه یرى تۆ نه بیته)^{۱۱}.

۲- یه کلایى بوونه وه: ئه وهش ئیخلاص و نیهت پاکى یه له یه کتاپه رستى، وه پچرانى هۆگرى و پشت به ستنى دل به ئه سبابه کان، وه له گه ل ره چا و کردنى ئه سبابى دونیایى شه رعى، وه پشت به ستن به خاوه نى ئه سباب که ته نها خوايه ﷺ، ههروه کوو خواى گه وره فه رموویه تى: ﴿أَلَا لِلَّهِ الْدِّينُ الْخَالِصُ﴾^{۱۲} واته: (ئهى خه لکینه ئاگادارین ئه وهى بو خوا نه بیته و موخلس نه بیته وه رى ناگریت)، ههروه ها ده فه رموویت: ﴿وَمَا أَمْرًا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾^{۱۳} واته: (ئه وان فه رمانیان پى نه کرابوو ته نها ئه وه نه بیته که خوا په رستى به نیهت پاکى و

^{۱۰} تمامی مسلم له (صحيح مسلم) (ژ ۶۸۲۷) رپوايه تى کرده ، ناى موسلمى كورى حه ججاجى قوشه یرى نه یسا بو ریه (۵۲۶۱هـ). وه ته بو داود له (سنن أبى داود) (ژ ۵۰۵۱) رپوايه تى کرده ، ناى سولیمانى كورى ئه شه سى سیجیستانى ئه زدییه (و ۲۷۵هـ) .

^{۱۱} مامۆستا نورسى ﷺ ده فه رموویت: دروستکراوى مه زن پاك و بى گه رده له جیسم ولا شه گه ریته ، هه رپویه کات ناتوانى پیتشى لى بگریت و سنووردارى بکات ، یاخود شوین و مه کان ئه و به ستیته وه و جیگری بکات ، گه ردوون و شوین و مه کان ناچیتته نیو حوزورو شوهدى ئه و ، ناوه نده کان و شوینه کان نابنه ریگرو حیجاب له به رده م ئه و ، کاره کانى به په رده پۆشى و حیجابه ، له کاتى پروتتى کردنى دابهش و پارچه نابیت ، هیچ شتیک له شته کان ریگری لى ناکات . (مه کتوبات وتهى ۱۰/ ل ۳۰۵) چاهه عه ره بیه که . وه رگپیر

^{۱۲} سورة الزمر

^{۱۳} سورة البینة

موخلیسی بکن، وه شوین ناینه کهی نهو بکهون به نیهت پاکي)، هورهها له فهرموده دا هاتوه: (الإِخْلَاصُ إِيمَانٌ كُلُّهُ)^{۱۴}، واته: (نيهت پاکي گشتي ئیماننه) هورهها حوزه یفه ﷺ له فهرموده یه کی قودسیدا ده فهرمویت: (سَأَلْتُ النَّبِيَّ عَنِ الْإِخْلَاصِ مَا هُوَ فَقَالَ: سَأَلْتُ جَبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ الْإِخْلَاصِ مَا هُوَ فَقَالَ: سَأَلْتُ رَبَّ الْعِزَّةِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَنِ الْإِخْلَاصِ مَا هُوَ فَقَالَ: الْإِخْلَاصُ سِرٌّ مِنْ سِرِّي أَوْ دَعْتُهُ قَلْبًا مَنْ أَحَبَّبْتُ مِنْ عِبَادِي)^{۱۵}، واته: (پرسیارم له پیغه مبهر کرد ﷺ ده باره ی ئیخلاص که چی یه، جا فهرمووی: پرسیارم له جبریل علیه السلام کرد ده باره ی ئیخلاص که چی یه، نه ویش فهرمووی: پرسیارم له په روره دگاری به ده سه لآت کرد ﷺ ده باره ی ئیخلاص که چی یه، خوای گه وره فهرمووی: ئیخلاص نهینی یه که له نهینی یه کاتم، نه یخه مه ناو دلئی نهو به ندانم که خو شم ده وین)، ئیخلاصیهت بو نهو که سه یه که له پله ی به قادایه^{۱۶}،

^{۱۴} سه نه دی نه م ریوایه ته م نه دوزیه وه، پیشم وانیه فهرموده یه که هاتیبیت بهو له فزه والله أعلم .
 وه رگیپر

^{۱۵} ئیمامی قوشه ییری له (الرساله القشیریه) (ب/۲/۳۶۰) به سه نه دی خوئی ریوایه تی کرده ، ناوی: نه بو قاسم عبد الکریم ی کوری هه وازنی کوری عبد الملك کوری ته لحه ی قوشه ییری نه یسا بو ریبه ، مه شهوره به زهینو الإسلام (و ۴۶۵هـ). وه رگیپر نه م فهرموده یه ی زیاد کرده .

^{۱۶} زانا یانی نه هلی ته سه وف هه روره کوو زانا کانی زانستی فیهو نوسولاً فیهو فهرموده و ته جوید و هتد ، چهند زا را وه به کیان دانا وه بو قوتا بخانه ی ته زکیه و په روره ده کردنی نفس و دل و رووح ، جا پله ی (بقاء بالله) واته مانوه به هژی خواوه ، کو تا پله یه که موریدی ریگای نه هلی ته سه وف پی ی دی ده کات، نه مهش له دوا ی پله ی (فناء فی الله) واته: نه مانی پیسیه کانی نفس و دل و تیبینی یه ورده کانی رووح له پینا و خوای مه زن (فناء فی سبیل الله) به لام له کاتی په روره ده کردنی رووحی خویدا له بیرو نه ندیشه و خه یائی خویدا هه موو بوونه وهران له بیر ده کات ته نه نا زاتی پاکي نهو نه بییت، جا له و کاته دا واهه ست نه کات خو شی ون بوه وه کوو باقی بوونه وهرانی تر ، وا هه ست نه کات که فه نا بوه له خوای مه زن ، به لام له ته سه لی شته که دا فه نا نه بوه له و به لکو فه نا بوه له شو هودی بوونه وهران ، واته دیار نه مانی بوونه وهران له چاوی نهو، بو نمونه مرؤفیک ده چیتته نیو ژووریک ، ده بینیت گشت

گه‌رانه‌وهدش هه‌ر بۆ لای زاتی پاکی شه‌وه، شه‌و زاته‌ش په‌روه‌ردگاری زه‌وی و ناسمانه‌کانه ﷺ، مه‌به‌ستی شه‌وانه‌ی که‌له‌و په‌لهدان له‌ گشت په‌رسته‌شه‌کانی ژوره‌وه‌و ناوه‌ه‌یان ته‌نهما په‌روه‌ردگاره، وه‌ داوای به‌خشش و چاکه‌ی شه‌و زاته مه‌زنه ده‌کهن - جَلَّ جَلَالُهُ وَعَمَّ فَضْلُهُ وَتَوَالَهُ .

۳- به‌تاک گرتن: پ‌اکردنه له‌هه‌موو شتی‌ک و چوونه به‌ره‌و لای خودا ﷻ هه‌روه‌کوو خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿فَقِرُّوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا ءآخَرَ إِنِّي لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿۱۰﴾ واته: (شه‌ی خه‌ل‌کینه پ‌اکهن به‌ره‌و لای خوای مه‌زن، شه‌مه‌ش به‌هۆی ئیمان هینان پی‌ی و به‌دواکه‌وتنی شوین ر‌یبازه په‌رژه‌که‌ی هه‌زه‌تی محمد ﷺ، وه‌پ‌اکهن له‌سزاو عه‌زابی بۆ مه‌به‌بانیه‌که‌ی و به‌هه‌شته نه‌پ‌راوه‌که‌ی، چونکه به‌پ‌استی من ترسینه‌ریکی پروون و ناشکرام بۆ ئیوه، ئیوه هاوبه‌ش بۆ خوا ب‌پ‌یارمه‌ده‌ن، چونکه گه‌وره‌ترین سه‌مه‌یک ده‌رحه‌قی خوا ب‌کریت هاوبه‌شدانانه، بۆیه من ترسینه‌ریکی پروون و ناشکرام بۆ ئیوه، به‌سزاو عه‌زابی خودا که‌تاماده‌ی کردوه بۆ شه‌و که‌سانه‌ی سه‌ره‌پ‌چی فه‌رمانی خوا ده‌کهن)، هه‌زه‌تی شه‌بو به‌کر صدیق رضی الله عنه په‌رسیاری له‌ پی‌غه‌مبه‌ری خوا کرد صلی الله علیه و آله (کین شه‌و که‌سانه‌ی که‌پ‌اده‌کهن به‌ره‌و لای خودا؟

ژوره‌که له‌سه‌روو ژیره‌و پشت و پ‌اشیه‌وه به‌تاوینه روو پ‌وش کراوه، جاسه‌یری کام لا بکات هه‌رخۆی ده‌بی‌نیت، حالی موریدیش له (فناء فی الله) هه‌مان حالی شه‌و که‌سه‌یه که له ژوره‌که دایه، وه‌کاتیکیش دپ‌ته ده‌روه له‌ژوره‌که گشت شته‌کان ناسایی ده‌بنه‌وه‌و به‌سانایی شته‌کان شه‌بی‌نیت شه‌مه‌ش (بقاء بالله) یه، خۆشه‌ویستان مورید کاتیک بیر له‌خوا ده‌کاته‌وه، گشت بوونه‌وه‌رانی وه‌کوو ناوینه‌یه‌کی دره‌وشاوه‌ی جوان بۆدره‌وشانه‌وه‌ی سیفاتی به‌رزی په‌روه‌ردگار دپ‌ته به‌رچاو جام‌وستا نوری ده‌فه‌رمویت: جوانترین ناوینه له‌م گه‌ردونه مرۆقه، بۆ دره‌وشانه‌وه‌ی سیفاتی به‌رزی خوای گه‌وره له‌سه‌ر شه‌م مرۆقه ناوازه‌یه، نه‌ک به‌واتای شه‌وه بیت مرۆقه جه‌سته‌ی له‌زاتی خوا بزیر بیت و تی‌ که‌ل بیت، شه‌م بیرو رایه سه‌ر بۆ کوفر و ئیلحاد ده‌کیشیت خوا په‌نامان بدات. وه‌رگ‌یر

فهرمووی: تۆیه کیکی لهو کهسانه ی که پراده کهن به ره و لای خودا) ^{۱۷} . ﴿فَقِرُّوا إِلَى اللَّهِ﴾ واته: (تهی خه لکینه بگه رینه وه لای خوا، یا خود را کهن له سزای خوی گه وره بۆ پادا شته نه پراوه که ی، به هۆی ئیمان هینان و گوپراه لای و خۆشه ویستیه وه، جا له سه ر به نده پیویسته که پرا بکات له نه زانینه وه بۆ زانست، له نه فس و هه واوه بۆ هیدایهت ، له گومانه وه بۆ یه قین ، له شه ی تانه وه بۆ ره حمان، له بی ناگیی بۆ زیگری خوا، تا وه کوو دین و ئیمان که ی کامل بیّت ، وه تا وه کوو له خوا وه ته و شته ی که مه به ست کرا وه و داوا کرا وه به ده ست بیّت) .

گه وره مان ئیمامی عه لی مورته زا رحمته الله علیه و کرم الله وجهه ده فهرمویت: (په روه ردگارم یه که مینه له هیج شتیک دهر نه که وتوه، وه له گه ل هیج شتیک تیکه ل نه بوه، به خه یال داناییت که چونه تا وینه ی بۆ بریار بدریت، وه په رده پۆشکرا و نیه له ته نجام په رده زاتی ته وی له خۆگرت بیّت ^{۱۸}، شتیک نیه که پیشت نه بوو بیّت و دواتر په یدا بوو بیّت هه تا وه کوو پی ی بگوت ریت: په یدا بوو، به لکوو پاک و بی گه رده له وه ی ته و که سه ی چۆنیه تی شتانه کان وینا ته کات که چۆن بوه له رابوردوو، به لکوو به رده وام وه کوو خۆیه تی و به رده وامیش ده بیّت به هۆی جیاوازی سه رده مه کانه وه، وه شتیک نیه له ته نجامی گۆرانی کاریک له دوای کاریکی تره وه په یدا بوو بیّت ^{۱۹}، ئیتر چۆن وه سف ده کریت به و شتانه و به راوردیان

^{۱۷} سه نه دی ته م ریوا یه ته م نه دۆزییه وه . وه رگێر

^{۱۸} واته: له ناو شتیک بیّت و په رده ش ده وی دابیت . وه رگێر

^{۱۹} هه ندیک له زاناکانی گه ردوونناسی ده لێن: گه ردوون له ته نجامی ته قینه وه یه کی مه زن په یدا بوه ، ته وان باسی ته وه ناکه ن که خوا یه که هه لی دروست کردنی ماده ده که ی دا، دواتر ناماده ی کردن بۆ ته قینه وه که ، به لکوو ته مان ده یبه ستنه وه به سیسته مینک که له ناوه وی ماده دا خۆی بۆ خۆی ته م ته قینه وه ی ریکخست و کاریگه ری ده ره کیان له بیر کرد، ته مه ش له بهر ته وه ی تا وه کوو نه لێن: خوا یه که

پیی دهرکریت، وه چۆن به زمانه پاراوه کان و هسف دهرکریت، زاتیک له شته کان نیه تاوه کوو پیی ی بگوتریت: دهرکه وتوو، وه له شتیشدا دهرنه که وتوه تاوه کوو بگوتریت: پهیدا بوو، به لکوو ئەوه خۆیه تی به بی چۆنیه تی، وه ئەو له شاده ماری مرۆف بۆ مرۆف نزیکتره، وه به ئەندازهی هه موو دووریه ک ئەو له پیک چواندن دووره، ئەوهی به سهر نفس و دلێ به نده کانی دا دیت چ بچووک چ گهره هه یچی لی ون ناییت، وه ئەو قسانهش که دووباره ئەبنه وه لی ی تیک ناچی، وه ئەو ههنگاوهی که به ئەندازهی سه ری دهنکه ره ملیک و یاخود ههنگاوانیکی درێژو گهره تر به درێژایی شهویکی تاریک لهو ون ناییت^{۲۰}، وه رووناکی مانگ و رۆژ به هۆی ئەو رووناکیه ی که هه یانه ناتوانن دهوری خودا بدن و ئەو به شارنه وه و په رده پۆشی کهن، وه هاتنی شهویکی ترو پشت تیکردن و رۆشینی رۆژیکی تر، ئەوا خوی گهره به هۆی زانسته گشتگیره که یه وه که ده وره ی ئەوانی داوه و ئەزانی چی ئەوی بۆ دروستکردنیان و ته کوینکردنیان، جا ئەو زانایانه به هه موو شوینه کان و کات و ساته کان، وه زاناشه به ئەجمای کۆتایی هاتنی هه موو کاتیکیش، وه نسیبه تی کات دراوه بۆ لای دروستکراوان^{۲۱}، وه سنووریش دراوه

هه یه ئەم گهردوونه به رپوه ده بات و ئەم دروستی کردوه، بهو پیی یه مادده یان کرد به خوا په نا به خوا .
 . وهرگێڕ

^{۲۰} بی گومان رده مل گهره یه ، به لکوو له زهره بچوکتیش لهو ون ناییت . وهرگێڕ

^{۲۱} واته: کات بۆ دروستکراوه کانه نهک بۆ خوا ، خوی گهره هه بوو پیش ئەوهی کات هه بییت ، چونکه له گه ل پهیدا بوونی گهردوون کاتیش له گه لی هاته بوون ، وه سه بارهت بهو کاتانهش که له قوربان و فه رموده دا هاتوه سه بارهت به خوی گهره ، وه کوو: به شهش رۆژ ئاسمانه کان و زهوی دروست کرد ، راقه وانانی قوربان ده لێن: واته به شهش قوناغ ئەمانه ی دروستکرد ، ئەم کاته یان به قوناغ و مه رحه له لیکداوه ته وه . وهرگێڕ

بۆ غهیری خۆی^{۲۲} ، وه شته سه ره تاییه کانی له بنچینهی یه که مینه کان دروست نه کردوه، وه به هه مان شیوهش له وه یه که مینه نهش دروست نه کردوه که پیش ته وه ره که وتوون، به لکوو ته و شتانهی دروست کرد که ویستی و ابوو دروستیان بکات، وه به چاکترین شیوه ته وینه و شیوانه شی کیشا، تاك و ته نیایه له گه وه ریدا وه بۆ هیچ شتیك نیه که بیته رینگر له بهردهم ته، وه دروستکراوه کانی به هۆی گوپراهلی کردنیانه وه هیچ سوودیك به و ناگه یینن، وه لام دانه وهی زۆر خیرایه بۆ ته وه که سانهی که لی ی ته پارینه وه، وه فریشته کان گوپراهلن بۆ ته وه له ئاسمانه کان و زه وییه کان، زانستی به لای مردوه کانه وه وه کوو ته و زانسته یه که هه ییوه به شته سه ره تاییه ده ره که وتوه کان و زینده وه ره یه که له دوای یه که کان، وه ته و زانسته یی که هه یه تی له ئاسمانه کان وه کوو ته و زانسته یه که هه یه تی به ژیره وهی زه وی، وه زانسته که ی گشتگیره به هه موو شتیك، ده نگه کان ته و سه رسام ناکه ن، وه جیاوازی زمانه کان ته و سه قال ناکه ن، بیسه ره بۆ ده نگه جیاوازه کان، به بی هه بوونی ته ندام که پیك هینرابیت^{۲۳} ، بینه رو به رپوه به ره، زانایه به کاره کان، زیندوو و راگیر که ره^{۲۴}

^{۲۲} واته: خوی گه وه سنوری نیه ته گه ره که سیك سنور بۆ خوا دابنیت ته وه نه زانه به په ره ره درگارو په رستاوی خۆی، هه ره که کوو تیمامی عه لی فه رموویه تی ، وه ته بو نوعه مییش رپوایه تی کردوه (حلیه الاولیاء) (ب/۱/۷۳) . وه رگپ

^{۲۳} واته: بیر له وه بکه یته وه که خوی گه وه گوپچه که ی هه یه وه کوو هی نیمه یاخوود له هی یه کیتک له دروستکراوه کانی ، په نا به خوا ته وه بیروباوه ری ته هلی بیدعه ته چیه کانی تا قمی (موشه به هه و موجه سسیمه ن) که ته ندام و لاشه بۆ خوا بریار ده دن ، خوی گه وه پاک و بی گه ره له لاشه و زه مان و مه کان چونکه ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ ﴿سورة الشورى واته: (هیچ شتیك هاووینه و هاو شیوهی خوا نیه ، زاتیکه بینه ره به بوونه وه رانی وه بیسه ره یشه به ده نگه کانیان). وه رگپ

"به لئی خوشهویستان": نهوه بیناغه‌ی گه‌وره‌مانه ناگادارین که مه‌قامی یه‌کتاپه‌رستی یه، نینجا کۆشکی پاریزه‌ریشمان ناگادارین نه‌ویش ئیسلامی پیروژه .

۲- ئیسلام

ئیسلام چیه؟: گوپرایه‌لی و ملکه‌چیه بۆ نه‌وه‌والانه‌ی که پیغه‌مبهر ﷺ پرایگه‌یانده ، هه‌روه‌کوو خوای گه‌وره ده‌فرمویت: ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمُ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ٧﴾ واته: (هه‌موو نه‌وه‌شتانه‌ی که پیغه‌مبهر ﷺ به‌ئیه‌ی به‌خشیوه ئیه‌وه‌ریگرن ، وه‌هرشتی‌کیشی که‌له ئیه‌وه‌قه‌ده‌غه‌کردوه ئیه‌وه‌ته‌رکی که‌ن و وازی لیبه‌هینن ، جا ته‌قوای خوا که‌ن ، چونکه به‌راستی خوای گه‌وره سزاکه‌ی زۆر سه‌خت و دژواره) ، ناگادارین! که‌وا پیغه‌مبهری‌تی پیغه‌مبهرمان محمد ﷺ پاش وه‌فاتی هه‌رماوه‌و باقیه تا رۆژی دوابی هه‌روه‌کوو پیشت که‌له‌ژیاندا له‌سه‌ری بوو ، وه‌تی‌کرای خه‌لکی بانگ‌کراون بۆ شه‌ریعه‌ته‌که‌ی که‌سه‌ره‌وه‌ی گشت شه‌ریعه‌ته‌کانی تره ، وه‌موع‌جیزه‌که‌شی هه‌ر باقیه که‌قورئانی پیروژه ، خوای گه‌وره ده‌فرمویت: ﴿قُلْ لَّيْنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْحِيْنَ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَٰذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ ۚ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ٢٦﴾ واته: (ئه‌ی محمد ﷺ پیمان بلی: سویند به‌خوا نه‌گه‌ر بی‌ت و ناده‌میزادو جنۆکه کۆبهنه‌وه‌وه‌هولتی نه‌وه‌بدن که‌وا قورئانیک

^{۲۴} حافزی نه‌بو نوعه‌می نه‌حمده‌ی کوری عبدالله نه‌سه‌هانی له (حلیه‌الاولیاء) (ب/۱/۷۳) به‌سه‌نه‌دی خۆی ریوایه‌تی کردوه ده‌لی: نه‌وه‌حه‌دیه‌کی غه‌ریبه ، له‌حه‌دیه‌ی نوعمانی کوری سه‌عه‌ده ، هه‌روه‌ها ئین و ئیسه‌حاقیش له‌ویه‌وه‌به‌مورسه‌لی ریوایه‌تی کردوه . وه‌رگیز

^{۲۵} سورة الحشر

^{۲۶} سورة الإسراء

دابنن ، یاخود وینهیه کی وه کوو ئەم قورئانه بینن ، ناتوانن بیهینن هه رچه نده هه ندیکیان پشتیوان و یارمه تیده ری هه ندیک کی تریان بن، جا هه رکه سیك هه والیک کی راستی پیغه مبه ر ﷺ ره تبکاته وه، وه کوو شه وه وایه که وا وته ی خوی گه وه ی ره تکر دبیته وه، (بروامان هیئا به خواو به کتبه که ی، وه به هه موو شه وستانه ی که پیغه مبه رمان ﷺ هیئاویه تی و رایگه یانده) خوی گه وه ده فه رمویت: ﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٢٧﴾ واته: (هه رکه سیك دژایه تی پیغه مبه ر بکات له دوای شه وه ی که ریگای هیادیه ت و ئیسلامه تی بو پرون کراوه و پی گیشته، وه به دوای ریبازیکی تری غهیری ریگای موسلمانان کهوت، ئیمه ش مؤله تی شه دهینی و پرووی وهرده گیپن بو شه و ریگایه ی که به ویستی خوی هه لی بژاردوه، بزیه له پرژی دواییدا شه یخهینه ناو ناگری دۆزهخ، که خراپترین چاره نوسیکه توشی شه که سه ده بیته گه ر و ابکات)، زانایان ده فه رموون: تیگه یشتن له م دهقه به لگه یه بو که سیك شه گه ر بیته و دژایه تی پیغه مبه ر ﷺ نه کات، وه به دوای ریبازی ئیسلامه تی بکه ویت، و وه مه به ستشی ته نها ره زامه ندی خوا بیته ، و وه به دوای پیغه مبه ر ﷺ بکه ویت وه له گه ل تا قم و کومه له ی موسلمانانیشدا بیته، جا شه گه ر گوناهیکی کرد، یاخود نیه تی گونا هکردنی هیئا که یه کیکه له داخوازییه کانی نه فس و زالبوونه کانی هه واو سروشتی مرؤف، جا خوی گه وه مؤله تی ناداو پرووی شه که سه وه رناگیپری بو نه فس و شه یئانه که ی، به لکوو به میهره بانی خوی یارمه تی شه داو فریای شه که ویت و شه ی پاریزی له خراپه ، هه ره وه کوو خوی گه وه ده فه رمویت: ﴿كَذَٰلِكَ لِنَصْرِفَ

عَنْهُ أَلْسُوَّةٌ وَالْفَحْشَاءُ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ﴿٢٨﴾ واته: (تابه وشيويه يارمه تي بهنده ي خومان ددهين، تاوه كوو له گوناھو خراپه كاري به دووري بيخين، به پراستي يوسف پيغه مبه ر عليه السلام له بهنده پاك و هه لېږتېر دراوه كاني خومانه) به لي: به هوي نيهت پاكه كه ي خراپه و تاوانمان لي دوورخسته وه، هه ر به م جوړه ش هه موو كه سيكي نيهت پاك و چاك له گوناھو خراپه كاري به دوور ته خهين، هه روه كوو نايه ته كه به لگه يه كي گشتيه بو هه موو كه سيك، خوايه گيان بمانگېره له وكه سانه ي كه نيه تيان پاكه بو تو له گوفتارو كردار و نه حواله كانيان، خوايه گيان خوت نيعمه تت به خشيوه، وه خوت هيدايه تتداوه، جا بو ماني زياد بكه و كه مي مه كهره وه، وه ژيانمان بو تو كو تايي پي بينه، وه بشمان مرينه له سه ر كه مالي ثيمان و خوشه ويستي، يا الله تامين تامين - ئه ي په روه ردگاري جيهانيان.

پایه‌ی دووم: پایه‌کانی ته‌قوا و خو‌پاریزی به دینی خوا

ته‌قوا: خو‌پاراستنه له‌سزای خوی گه‌وره به‌هوی گو‌پرایه‌لی کردنی، وه پاراستنی نه‌فسه له‌کردنی کاریک یاخود واز لی‌هینانی نه‌و کرداره که‌شایه‌نی سزادانه، له‌گو‌پرایه‌لیدا مه‌به‌ست پی‌ی نیه‌ت پاکیه، وه له‌سه‌ری‌چیشدا مه‌به‌ست پی‌ی واز لی‌هینان و خو‌پاریزیه .

پایه‌کانی ته‌قوا

یه‌که‌م: ته‌قوای فه‌رمانه‌کان، هه‌روه‌کوو خوی گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿إِنْ أُولِيَاؤُهُدَّ إِلَّا الْمُتَّقُونَ﴾^{۲۹} واته: (دۆسته‌کانی خوا ته‌نهما نه‌وانه‌ن که‌خو‌یان له‌گوناهو تاوان ده‌پاریزن) هه‌روه‌ها ده‌فه‌رموویت: ﴿وَأَتَّقُوا لِلَّهِ الْإِتْقَانَ﴾^{۳۰} واته: (خۆتان له‌سزاو تووره‌یی من بیاریزن نه‌ی خاوه‌ن عه‌قل و هۆشه‌کان)، ته‌قوا شوینکه‌وتنی پی‌غه‌مبه‌ر محمده صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له‌گوفتارو کردادا، وه هه‌ندیک له‌و فه‌رمانانه نه‌نجام دانی پی‌نچ روکنه‌که‌ی ئیسلامی پی‌رۆزه .

دووم: ته‌قوای به‌گه‌وره زانین، هه‌روه‌کوو خوی گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ شَعْبِيرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ﴾^{۳۱} واته: (ئا به‌و شی‌وه‌یه هه‌رکه‌سیک دروشمه‌کانی تاینی خوا که‌ئیسلامه به‌گه‌وره رابگری‌ی ری‌زی لی‌ی بنی، نه‌وه نیشانه‌ی هه‌بوونی ته‌قوا و خواناسیه له‌نیو دل‌ه‌کان)، هه‌روه‌ها ده‌فه‌رموویت: ﴿ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ حُرْمَتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ﴾^{۳۲} واته: (هه‌رکه‌سیک

^{۲۹} سورة الأنفال

^{۳۰} سورة البقرة

^{۳۱} سورة الحج

^{۳۲} سورة الحج

خۆی له قهدهغه کراوه کانی خوای گه وره بپاریزی و وه به گه وره بیان بزانی، ئه وه بۆ ئه وه که سه پاداشت ئاماده کراوه لای پهروه ردگاری)، ئه وه ش "ته قوای دله کانه"، پاقه وانانی قورثانی پیروز ده فهرموون: (ئه گهر بیته و دل و ته قوا به یه که وه کۆبوونه وه، "ئه وه نیشانه ی وه رگراوه" واته: (هه م خۆشی وه هه م کرده وه که شی وه رگیرون لای پهروه ردگاری) ۳۳ ههروه کوه له خۆشه ویستی خۆشویستراوان ﷺ هاته وه که وه فهرموویه تی: (إِنَّ النُّورَ إِذَا دَخَلَ الصَّدْرَ انْفَسَحَ، فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ لَدَيْكَ مِنْ عِلْمٍ يُعْرَفُ؟ قَالَ: نَعَمْ، التَّجَافِي عَنْ دَارِ الْغُرُورِ، وَالْإِنَابَةُ إِلَى دَارِ الْخُلُودِ، وَالْإِسْتِعْدَادُ لِلْمَوْتِ قَبْلَ نُزُولِهِ) ۳۴ مه لا عه لی قاری ده فهرمویت: (بی گومان ئه گهر بیته و نوری هیدایهت بجیته نیو سینگه وه واته: (نیو دله وه) فراوان ده بیته بۆ وه رگرتنی هه موو بریاره کانی شه ریه ته ی ئیسلام، وه چیژی تالی ئه و شتانه ی که بۆی دانراوه و بریاری بۆ دراوه له بریاره کان لای شیرن ده بیته، به پیغه مبه ر ﷺ وترا: ئایا بۆ ئه م حالته هیه چ زانستیک هیه تا وه کوه پییه وه بناستیریت، فهرمووی: به لی، وشه ی (التَّجَافِي) واته: زۆر له خۆ کردن ئه مه ش به ریگای زوه دو دنیا نه ویستی بۆ به ده سه ته یانی خۆشه ختی، خۆ به دوور گرتن له خۆشویستنی دنیا و شه هه واته که ی و به که م گرتنی، که مرۆقی به ره و له خۆبایی

۳۳ وهرگیتر

۳۴ حاکم له (المستدرک) (ب/۴/۳۴۶/۷۸۶۳) وه به یه قه لی له (شعب الإيمان) (ب/۱۳/۱۳۳/۱۰۰۶۸) له ابن مه سعو ده وه ریوایه تیان کرده ، ناوی به یه قه ی: ئه حمه دی کوری حوسه ینی عه لی کوری موسای خوسره وگوردی خۆراسانی به یه قه یه (و ۴۵۸هـ) دانهر ، منیش ده لیم: (حاکم له سه ر سه حیچی یان زه عیفی ئه م فهرمووده یه بی دهنگه ، وه ئیمامی زه هه بیش ده لی: عه دی کوری فه زل یه کیکه له راویه کان سا قطة ، (حه دیسی زه عیف زۆر جوړی هه یه له زانستی فهرمووده دا ، جا ئه گهر یه کیکه له راویه کان مه تروک یا خود درۆزن بیته یی ده گوتریت: حه دیسی سا قطة ، ئه لبانیس به زه عیفی دانه ، با سه یری (مشکاة المصابیح بتحقیق الشیخ محمد ناصر الدین الالبانی) (ب/۳/۵۲۲) (بکریت) . وهرگیتر

بوون دەبات، وه گه‌رانه‌وهو ئاره‌زوو كردنى به‌ته‌واوه‌تى بۆ دوا‌رۆژ كه‌ژيانى هه‌ميشه‌بىيه، وه خۆ ئاماده‌كردنیش بۆ مردن پيش ئه‌وه‌ى فه‌رمانى مردن دابه‌زىت به‌سه‌ريدا، ئه‌مه‌ش به‌هۆى ته‌وبه‌ كردن و په‌له‌كردن بۆ خواپه‌رستى^{٣٥}، وه گه‌وره‌مان ئىمامى عه‌لى مورته‌زا عليه‌السلام ده‌فه‌رمويت: (ته‌قوا: ترسانه‌ له‌خواى گه‌وره‌، وه‌كاركردنیش به‌وه‌ى كه‌دابه‌زيوه‌ واته‌: قورئان، وه‌قه‌ناعه‌ت كردنه‌ به‌كه‌مى واته‌: له‌وبه‌شه‌ى كه‌خوا پى‌ى به‌خشىوى، وه‌خۆ ئاماده‌كردنیش بۆ پ‌رۆژى سه‌فه‌ر كردن واته‌: دوا‌رۆژ)^{٣٦}.

وه گه‌وره‌مان ئىمامى عومه‌ر فاروق كتايىكى بۆ عبه‌د الله كورى نوسى عليه‌السلام له‌و كاته‌ى كه‌ به‌سه‌فه‌ر دوور كه‌وتوبوه‌وه‌، (أما بعد: هه‌ر كه‌سيك له‌خوا بترسي‌ت خواى گه‌وره‌ش ئه‌و ده‌پا‌ر‌ي‌ي‌ت، وه هه‌ر كه‌سيك پشتى پى‌ى به‌سته‌ى ئه‌ويش بۆى ده‌بي‌ت، وه هه‌ر كه‌سيك سوپاسى بكات بۆى زياد ده‌كات، وه هه‌ر كه‌سيك قه‌رزى له‌پيناو بدات پا‌دا‌شتى ئه‌دات، جا ته‌قوا بكه‌ ئاوه‌دانى دلت، وه بينايى چاوانت، چونكه‌ ئه‌و كه‌سه‌ى نيه‌تى نه‌بي‌ت كرده‌وه‌شى بۆ نيه‌، وه هيج چاكه‌يه‌ك بۆ كه‌سيك نيه‌ له‌خوا ترسانى نه‌بي‌ت، وه ئه‌و كه‌سه‌ش سه‌رمايه‌دار نيه‌ كه‌وا نه‌رمى نه‌بي‌ت، وه تازه‌ى نيه‌ ئه‌و كه‌سه‌ى كو‌نه‌ى نه‌بي‌ت)^{٣٧}.

^{٣٥} (مرفاة المصابيح شرح مشكاة المصابيح) (ب/٩/٤١٦/٥٢٢٨) هى شيخ عه‌لى كورى سولتان

محمدى قارييه ، به‌ناوبانگه‌ به‌مه‌لا عه‌لى قارى (٥١٠١٤)

^{٣٦} ئه‌و ئه‌سه‌ره‌ ژۆر به‌ناوبانگه‌ به‌لام سه‌نه‌ديم نه‌دۆزيبه‌وه . وه‌رگي‌ر

^{٣٧} قازى ئەلمارىستان له (مَشِيخَةُ قَاضِي الْمَارِسْتَانِ أَحَادِيثُ الشُّيُوحِ الثَّقَاتِ) (ب/٣/١٢١٠/٦٠٠)

به‌سه‌نه‌دى خۆى رىوايه‌تى كرده‌وه‌ ، ناوى: نه‌بو به‌كه‌ر محمدى كورى عبه‌د الباقي كورى محمدى كورى عبه‌د الله‌ى به‌زازى ئەنسارييه (٥٥٣٥هـ) . وه‌رگي‌ر

سبیه: تهقوای ناداب، ههروه کوو خوای گهوره دهفهرمویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَعْضُونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَى لَهُمْ مَعْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ﴾^{۳۸} واته: (تهوانه‌ی دهنگیان نزم ده‌کنه‌وه له‌حوزووری پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ به‌هیواشی قسان ده‌کن، ته‌وه خوای گه‌وره دلّه‌کانی ته‌وانی تاقی کردۆته‌وه بو ته‌وه‌ی ته‌قواو خواناسی تیدا رهنگبداته‌وه‌و زیادی کات، به‌لّی ته‌وه که‌سانه لی‌بورنی خواو پاداشتی گه‌وره‌ی دوارژیان بو هه‌یه) ته‌وه "تاقی کردنه‌وه‌ی ته‌قوای دلّه‌کانه"، ته‌م نادابه‌ش زۆر که‌مه، خوای گه‌وره ده‌فهرمویت: ﴿وَقَلِيلٌ مَّا هُمْ﴾^{۳۹} واته: (ته‌وانه‌ش زۆر که‌من)، هه‌زرتی حوسه‌ین ده‌فهرمویت: (هه‌رکه‌سبیک خوای گه‌وره دلّه‌که‌ی ته‌وه‌ی بو ته‌قوا تاقی بکاته‌وه، ته‌وه دروشمه‌که‌ی قورئان ده‌بیّت، وه داپۆشه‌ره‌که‌شی ئیمان ده‌بیّت، وه چراکه‌ی بیرکردنه‌وه ده‌بیّت، وه بوئه‌که‌ی ته‌قوا ده‌بیّت، وه ده‌ست نویژه‌که‌ی ته‌ویه ده‌بیّت، وه پاک و خاوینیه‌که‌ی هه‌لال ده‌بیّت، وه جوانیه‌که‌ی وه‌رع ده‌بیّت،^{۴۰} وه زانسته‌که‌ی زانستی دوارۆژ ده‌بیّت، وه سه‌رقالیه‌که‌ی به‌خوا ده‌بیّت، وه مه‌قامه‌که‌شی له‌که‌ل خوا ده‌بیّت، وه رۆژووه‌که‌شی تا مردن ده‌بیّت، فتار کردنه‌وه‌که‌ی له‌به‌هه‌شت ده‌بیّت، وه کۆکردنه‌وه‌که‌ی چاکه‌کان ده‌بیّت، وه که‌نجینه‌که‌ی نیه‌ت پاک‌ی ده‌بیّت، وه بی‌ده‌نگیه‌که‌ی چاودیریکردن ده‌بیّت، وه ته‌ماشاکردنه‌که‌شی بینینی شتان ده‌بیّت)^{۴۱}.

^{۳۸} سورة الحجرات

^{۳۹} سورة ص

^{۴۰} وه‌رع: به‌مانای ته‌قواو خو به‌دوور گرتن له‌گونا‌هو تاوان و شو‌بوهات دیت . وه‌رگبیر

^{۴۱} (روح البیان)(ب/۹/۶۶-۶۷) هی‌إسماعیل‌ه‌قی‌کوری‌مصطفی‌نیسته‌نبو‌لیه ، واته: خوای

گه‌وره جاری‌واده‌بیّت‌شتیکی‌جیهانی‌ته‌و‌دیوی‌بو‌نیشان‌ده‌دات‌له‌ریگای‌دل‌و‌چاوه‌وه . وه‌رگبیر

"خۆشهويستان"، تهقوا ئهوهيه: پهروهردگارت بتبيني لهههموو ئهوشتانهي كه فهرماني پي كردوي، وه پهروهردگارت نهبتيني لهههچ گوناھيكا كه دهغهي لي كردوي، وه چاوديري بكهی به ئاماده کردنی بيرو هوش، وه يادکردنی بهدل و زمان - بي گومان ئهوه دهبتيني .

جا ههركهسيك بهتهقوا بيت، ئهوه بوته دوست و وهلي خوا، دۆستايه تيش ناييت تهنها بههوي تهقوا نهبيت، وه ئهوكهسهي له خوي گهوره نزيك دهبيتتهوه بههوي گوپرايه لي و ئهدهبهوه، ئهوه نزيك دهبيتتهوه بههوي رهحمهت و رهزامه ندي، خوي گهوره و حهق دهفهرمويت: ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٦﴾ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٣٧﴾ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٣٨﴾﴾ واته: (ئاگادار بن، ئهولياكاني خوا ئهوه كه سانهن كه ههچ ترسيكيان لهسه ر نيه و خه مباريش نابن، به لي ئهوه كه سانهن كه بروايان هيناوه و خو پاريزو تهقواكارن، ئه مانه هه ر له دونيا موژدهيان پي دهرديت بهوهي له خهوا چا كه كاري و بهخته وهري خوي له دواړوژ ئهبتيني، يا خود كه سيك خهون بهو ئهبتيني، وه له دواړوژيشدا ئه خريته بههه شته وه، وه ههچ گورانتيك نيه له وه ته كاني خوا بهوهي لهو به ليتنانهي كه له قورثان و فهرمووده و خهوه راسته كانه به ئيمانداراني راگه ياننده، جا ئهوهي باسكرا لهو موژده و بهخته وهري و دۆستايه تيه، هه ر ئهوه سه ركه وتنيكي گه وريه، ئهوهي به دواي غهيري ئه مه دا بگه پي و تي كوشاني بو بكات، ئهوه مال ويران و مايه پوچه).

خوابه گيان هيدايهت و تهقوا به نه فسه کانمان ببه خشه، وه پاکی که ره وه
چونکه خۆت با شترين پاکه ره وه يت، وه هه رخۆشت کارگير و گه وره ي نه ويت،
ثامين . ﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ .

پایه‌ی سیّ یه‌م: پایه‌ی ئیحسانی مه‌زن

ئاگادار بن! یه‌کێک له پایه‌کانی دینی پیرزۆمان ته‌ویش: "پله‌ی ئیحسانی مه‌زنه"، ته‌وه‌ش رووکه‌شی ئیسلام به‌رپای ده‌کات^{٤٣}، وه‌ برپای ژووره‌وه‌ش ئیحسانی بینین کاملی ده‌کات، هه‌روه‌کوو کاملترینی هه‌موو پیغه‌مبه‌ران عَلَيْهِ السَّلَام ده‌فه‌رمویت: (الإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ)^{٤٤} واته‌: (ئیحسان ته‌وه‌یه‌ که‌تۆ خوا وه‌ها به‌هه‌ستی هه‌روه‌کوو ته‌وه‌ی که‌بیینیت، بێ گومان گه‌ر تۆش ته‌وه‌ نه‌بینی ته‌وه‌ تۆ ته‌بینی)؛ ته‌وه‌ش به‌ ئاماده‌کردنی بیرو هۆش و زیکر کردن، وه‌ نیه‌ت پاکیش له‌گه‌ڵیاندا بۆ په‌روه‌ردگاری هه‌موو جیهانیان .

ئیمامی نه‌وه‌وی ده‌فه‌رمویت: (ته‌مه‌ بناغه‌یه‌کی گه‌وره‌و پته‌وه‌ له‌ بناغه‌کانی دین، وه‌ یاسایه‌کی گرینگه‌ له‌ یاساکانی ئیسلام^{٤٥}، ته‌وه‌ کوژله‌که‌و پالپشتی راستگۆیه‌کانه‌، وه‌ ویست و نیازی سالی‌کانه‌^{٤٦}، وه‌ گه‌نجینه‌ی خواناسانه‌

---

^{٤٣} واته‌: ته‌نجام دانی فه‌رمانه‌کان و نه‌کردنی قه‌ده‌غه‌کراوه‌کانی شه‌ریعه‌تی ئیسلام . وه‌رگێڕ

^{٤٤} ئیمامی بوخاری له‌ (الجامع المسند الصحيح المختصر من أمور رسول الله وسننه وأيامه) به‌ناو بانگه‌ به‌ (صحيح البخاری) (ژ ٥٠٣) ناوی: باوکی عبد الله محمد کوری اسماعیل کوری ابراهیم کوری موغیره کوری به‌ردزه‌به‌تی بوخاری جوغفیه (٥٢٥٦هـ) ، وه‌ موسلم له‌ (صحيح مسلم) (ژ ٩٣٣) رپوايه‌تبان کردوه .

^{٤٥} ئیمامی ته‌لعینی له‌بری ئیسلام وشه‌ی موسلمانانی به‌کاره‌یناوه . وه‌رگێڕ

^{٤٦} سالی‌ک: واته‌ رینگا بر ، ته‌مه‌ به‌قوتابی وه‌ به‌مورید ده‌گوتریت ، ته‌وه‌ که‌سه‌ی رینگای خوا بگرتته‌ به‌ر بپی ده‌گوتریت سالی‌ک . وه‌رگێڕ

، وە پېشەى چاكەكارانه (٤٧)، وە پوختهى واتاكەى: خواى گهوره وا بپه‌رستى وەكوو خواپه‌رستى ئەوكەسەى خوا دەبينى، وە خواى گهوره‌ش ئەو دەبينى، له‌به‌ر هېچ ناهييلتته‌وه له ملكه‌چى و نيەت پاكى، وە پاراستنى دل و ئەندامه‌كان، وە ڤه‌چاوكردى نادابه‌كان (كه‌ئه‌نجاميان نه‌دات) ماده‌م له‌ناو خواپه‌رستىدايه .

منيش ده‌لئيم: ئەوه له گه‌وره‌يى نزيكبوونه له‌زاتى پاكى حق ﷺ، له‌وانه:
 "تاماده‌بوون به‌بيرو مي‌شك (بى‌ تاگانه‌بوون له‌و)، وە زيكرى خواش به‌دل"،
 ئەوه‌ش بۆ كه‌سانى يه‌قيندارو خۆشه‌ويسته .

جا زيكرى خواى گه‌وره به‌دل، "راستگوييه"، وە زيكرى خواى گه‌وره به‌دل
 و زمان "نيەت پاكيه"، وە زيكرى خواى گه‌وره به‌بى‌ دل ته‌نها به‌زمان "فلقه‌له‌و

---

^{٤٧} دانەر ئەم قسەى له ئيمامى بدرالدين ئەلعينى له كتيبي (عمدة القاري شرح صحيح البخاري) (١/٢٨٩) نەقل كرده ، ئەويش ده‌لئى: ئيمامى نه‌وه‌وى واده‌فهرمويت ، به‌بى‌ ئەوه‌ى ناماژه به‌كتيبه‌كه‌ى بكات ، به‌لام گه‌ڤامه‌وه بۆ شه‌رحى نه‌وه‌وى له‌سه‌ر سه‌حيجى موسلم ئەو ده‌قەم به‌و شيويه نه‌دى له‌و كتيبه ، ئەوه‌ى ئيمام نه‌وه‌وى فهرمويه‌تى له‌سه‌ر شه‌رحى ئەم فهرمووده‌يه ئەمه‌يه كه‌ده‌فهرمويت: (ئەم فهرمووده‌يه له‌و فهرموودانه‌يه كه‌چه‌ندين وشەى له‌خۆ كۆكردۆته‌وه) (جوامع الكلم) كه‌به پيغه‌مبه‌ر ﷺ به‌خشاوه ، له‌به‌رئەوه‌ى گه‌ر هەر يه‌كێك له ئيمه‌ بتواين هه‌لسى به‌ئەنجامدانى خواپه‌رستيه‌ك ، ئەوه په‌روه‌ردگارى ئەبينى ، هېچ شتيكيش وازلناهيئى له‌وه‌ى كه‌تواناى به‌سه‌ردا ئەشكى له ملكه‌چى و نيەت پاكى و ڤووتى كردنى چاك ، وە گرينگى دان به‌ كۆكردنه‌وه‌ى ژووره‌وه‌و دهره‌وه‌ى ، وە كامل كردنيان به‌ باشترين شيوه ، ئەوه الا ئەنجامى دده‌ات ، واته: (كه‌م و كورى ناكات له‌م شتانه ، هه‌ول دده‌ات باشترين حاڵه‌تى ڤووحى و دهروونى هه‌بيت) (صحيح مسلم بشرح النووى) (١/١٥٧-١٥٨) . وەرگير

رپايه^{۴۸}، وه زيکری کهسانی خاوهن زانست و خواناس چهند وینه‌یه کی له‌سه‌ر
هه‌یه، گوتویانه: زیکر کردن خالی نیه له‌و سی شته:-

هه‌رچی زیکری زمانه له‌گه‌ل دل، به‌لیدانی ده‌رگای پاشا، شه‌وه "سپینه‌وه‌ی
گوناهو به‌رزبوونه‌وه‌ی پله‌کانه". وه زیکری دل به‌مؤله‌تی که‌سی گوفتار له‌گه‌ل
کراوی پاشا، شه‌وه "تزیکی و پله‌وپایه‌یه" به‌لام زیکری رپووح به‌په‌یوه‌ندی‌کردنی
پاشاو قسه‌کردنی‌تی، شه‌وه‌ش "ئاماده‌بوون به‌بیرو می‌شک (بی‌ئاگانه‌بوون له‌و)
وه‌بینین و موناجاته"، هه‌روه‌کوو خوی گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ
قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ
هٰذَا بَطِلًا سُبْحٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾^{۴۹} واته: (خاوهن عه‌قله‌کان شه‌و
که‌سانه‌ن که‌وا زیکرو یادی خوا به‌پی‌وه‌و دانیشتن و پالدانه‌وه شه‌که‌ن، وه بیر له
چۆنیه‌تی دروست‌کردنی ئاسمانه‌کان و زه‌وی ده‌که‌ن و شه‌پارینه‌وه‌و ده‌لین:
په‌روه‌ردگارمان شه‌مانه‌ت به‌بی‌هوده‌و ئامانج دروست نه‌کردوه، پاک‌ی و بی‌گه‌ردی
بو‌تۆ، وه له‌سه‌زای دۆزه‌خیش بمان پارێزه).

وه له‌وانه: شه‌و زیکرانه‌ی که له سوننه‌تی پاکه‌وه هاتوه، خوی گه‌وره
ده‌فه‌رمویت: ﴿وَالَّذٰكِرِيْنَ اللّٰهَ كَثِيْرًا وَالذّٰكِرٰتِ اَعَدَّ اللّٰهُ لِهٖم مَّغْفِرَةً وَّاَجْرًا عَظِيْمًا
﴾^{۵۰} واته: (شه‌و پی‌او ئافره‌تانه‌ی که‌زۆر یادی خوا ده‌که‌ن جَلَّ جَلَالُه شه‌وه خوی

^{۴۸} قه‌لقه‌له: زاراوه‌یه‌که له‌زانستی ته‌جویدا ده‌خویندری‌ت به‌و پیتانه ده‌گوتری‌ت (ق ط ب ج د) وه‌رگی‌ر

^{۴۹} آل عمران

^{۵۰} الأحزاب

مهزن لیبوردن و پاداشتیکی گه وره ی بؤ ناماده کردون، کاملترینی همموو پیغهمبه ران علیه السلام ده فرمویت: (أَلَا أُتِيكُمْ بِخَيْرٍ أَعْمَالِكُمْ، وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ، وَأَرْفَعَهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ، وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ إِنْثَاقِ الدَّهَبِ وَالْوَرَقِ، وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْفَوْا عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ؟ قَالُوا: بَلَى . قَالَ: ذِكْرُ اللَّهِ تَعَالَى، قَالَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ رضي الله عنه: مَا شَيْءٌ أَنْجَى مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ) ^۱، واته: (نایا ناگادارتان بکه مه وه به چاککترین کرده وتان، وه پاککترینیان لای پاشاکه تان، وه به رزترینیان بؤ پله کانتان، وه چاککتره بؤ ئیوه له زپرو دینار، وه چاککتره بؤ ئیوه گهر بیت و به دوزمن بگن و له گهرده نیان بدن و شهوانیش له گهرده تان بدن؟ وتیان: به لئی . فرموی: زیگری خوی گهره یه، موعازی کوری جه بهل رضي الله عنه فرموی: هیچ شتیک به نه ندازه ی زیگری خوا رزگار کهر نیه له سزای خوی گهره) .

وه له وانه: خویندنه وه ی قورنانی پیروز و بیرلیکردنه وه ی، ههر وه کوو پیغهمبه ری خوا ده فرمویت: (مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، لَا أَقُولُ ﴿الْم﴾ حَرْفٌ، وَلَكِنْ أَلِفٌ حَرْفٌ وَكَلِمٌ حَرْفٌ

^۱ تیمامی مالک له (موطأ مالک) (۷۱۶) ناوی: مالیکی کوری نه نه سی کوری عامری نه سه به سی مه ده نه یه (۱۷۹هـ) ، وه تیمام نه حمده له (مسند أحمد) (ب/۱۸/۵۷۶/۱/۲۷۳۷۱/۲۷۳۹۶) ناوی نه حمده ی کوری محمدی کوری حنه بلی کوری هیلالی کوری نه سدی شه ییانیه (۱۰/۲۴۱هـ)، وه ترمذی له (سنن الترمذی) (۳۳۷۷) ریوایه تیان کرده. دانهر ، واین ماجه له (سنن ابن ماجه بتحقیق شعیب الأثرناوط) (ب/۴/۷۰۶/۳۷۹۱) ریوایه تی کرده ، شوعه یب نه رناتوت ده لئی: حه دیسه کی سه حجه .
وه رگیب

وَمِيمٌ حَرْفٌ^{۵۲} ، واته: (هەر كهسێك پیتێك له قورپانهكه‌ی خوای گه‌وره بخوینیت، ئه‌وه چاكه‌یه‌كی بۆ ده‌نوسریت، چاكه‌ش به‌ده‌یه، نالیم (الم) هه‌مووی پیتێكه، به‌لكوو (ئه‌لیف) پیتێكه وه‌ (لام) پیتێكه وه‌ (میم) پیتێكه، هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمویت: (المَاهِرُ^{۵۳} بِالْقُرْآنِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَّةِ^{۵۴}، وَالَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَتَتَعْتَعُ^{۵۵} فِيهِ وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ لَهُ أَجْرَانِ^{۵۶} واته: (ئه‌وه كه‌سه‌ی قورپان به‌جوانی و كارامه‌یی ده‌خوینیته‌وه، ئه‌وه له‌گه‌ڵ فریشته گویرایه‌له‌كانن، وه‌ ئه‌وه كه‌سه‌ی قورپان ده‌خوینیته‌وه وه‌ له‌ خویندنه‌وه‌كه‌یدا گیر ده‌خوات و خویندنه‌وه‌كه‌

^{۵۲} ترمذی له‌ (سنن الترمذی) (ژ ۲۹۱۰) ریوایه‌تی کردوه ، ئه‌لبانی‌ش به‌سه‌حیحی داناوه‌ باسه‌یری (صحیح الجامع الصغیر و زیاده‌ته) (ب ۲/۱۱۰۴/ل ۱۱۰۴/ب ۶۴۷۰) بکریت .

^{۵۳} وشه‌ی (الماهر) واته: شاره‌زا ، له‌ زیره‌کیان ، كه‌ كارامه‌بوونه ، دروسته‌ مه‌به‌ست پیتی باشی له‌به‌ر كردن بیته‌ ، یاخود باشی وته‌كان بیته‌ ، یاخود هه‌ردوو ماناكه‌ بگه‌یینه‌ ، یاخود مانایه‌كی گشتگیر تر لهم دوانه‌ له‌خۆبگریته‌ ، ئیمامی تیبی (رحمه‌ الله) ده‌فه‌رمویت: (ئه‌وه له‌به‌ر کردنیکی ته‌واو و کامله‌ ، كه‌وا له‌خویندنه‌وه‌ی قورپاندا له‌سه‌ری ده‌ه‌ستیت و بۆی گران و زه‌جمه‌ت نابیت . دانهر

^{۵۴} کۆی (سَافِرٌ) ، ئه‌وانه‌ پیغه‌مه‌رانی خوان و په‌یامه‌کانی خویان هیناون بۆ خه‌لکان ، گوتراویشه‌: (السَّفَرَةُ) به‌واتای (الکِثْبَةُ) له‌به‌ر گرتنه‌وه‌ی کتیب ، ئیمامی تیبی (رحمه‌ الله) ئه‌مه‌ی باس کردوه ، وه‌ (السَّفَرَةُ) کۆی (سَافِرٌ) ه‌وه‌کوو (کِثْبَةٌ) له‌به‌ر گرتنه‌وه‌ی کتیب وه‌ (کَاتِبٌ) نوسه‌ر ، جا بۆیه‌ ده‌لین: (السَّافِرُ الرَّسُولُ) وه‌ (السَّفَرَةُ الرَّسُولُ) له‌به‌ر ئه‌وه‌ی په‌یامه‌کانی خوای گه‌وره‌ ئه‌نوسنه‌وه‌ له‌به‌ری ده‌گرنه‌وه‌ ، وه‌ گوتراویشه‌: (السَّفَرَةُ) به‌واتای: کتیب دیت ، وه‌ (الْبَرَّةُ) واته: ملکه‌چی ، گویرایه‌تی کردن له‌ چاکه‌کاری ئه‌وه‌ گویرا‌لی کردنه . دانهر ، (مَعَ السَّفَرَةِ) ئیمامی نه‌وه‌ی له‌قازی عیازی نه‌قل کردوه‌ كه‌وا ده‌کۆی له‌گه‌ڵ فریشته‌کان بیته‌ ، وه‌ له‌پۆژی دوایدا چه‌ندان په‌لی هه‌بیت ، كه‌وا پێکه‌وه له‌گه‌ڵ فریشته‌کان بن له‌به‌ر پێکچوونی سیفه‌ته‌کانی به‌سیفاتی ئه‌وان (صحیح مسلم بشرح النووی) (ب ۶/۸۴) . وه‌رگیزی

^{۵۵} ئه‌وه‌ كه‌سه‌یه‌ كه‌ له‌خویندنه‌وه‌یدا گیر ده‌خوات و دووباره‌ی ده‌کاته‌وه‌ ، له‌به‌ر بی‌ هه‌یزی له‌به‌ر کردنه‌كه‌ی ، ئه‌مه‌ش دوو پاداشتی بۆ هه‌یه‌ ، پاداشتیکی به‌هۆی خویندنه‌وه‌ ، وه‌ پاداشتیکیکی به‌هۆی گیر خواردنه‌که‌ و دووباره‌کردنه‌وه‌ی خویندنه‌وه‌که‌و ماندوو بوونه‌که‌یه‌تی . دانهر

^{۵۶} ئیمامی موسلم له‌ (صحیح مسلم) (ژ ۷۹۸) ریوایه‌تی کردوه .

لهسەر زمانی گران و قورسه، ئەوه بۆ ئەو کەسه دوو پاداشت ههیه) .
 لهپروایهتیکی تردا هاتوه: (يَجِيءُ الْقُرْآنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيَقُولُ: يَا رَبِّ، حَلِّهِ،
 فَيَلْبَسُ تَاجَ الْكِرَامَةِ، ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ، زِدْهُ، يَا رَبِّ، اَرْضَ عَنَّهُ، فَيَرْضَى عَنَّهُ،
 وَيُقَالُ لَهُ: أَقْرَأُ وَارْقَ وَيُزَادُ بِكُلِّ آيَةٍ حَسَنَةً)^{٥٧}، واته: (لهپۆژی دوااییدا قورپان
 دیت و دهلیت: پهروهردگارم ئەو کەسه برازینهوه، جا تاجی ریزلینانی لهسەرا
 ئەکریت، دواتر دهلیت: پهروهردگارم بۆی زیاد که، ئەوسا خشلی ریزلینانی بهبهرا
 ئەکریت، دواتر دهلیت: پهروهردگارم لێ ی رازیبه، پهروهردگاریش لێ ی
 ئەبووریت، وه پیشی ئەگوتریت: قورپان بخوینهوه سههرکهوه بهپلهکانی بهههشتا، وه
 بهئەندازەى هەر ئایهتیکیش چاکهیهکی بۆ زیاد ئەکریت)، لهپروایهتیکی تری ئەم
 فەرموودهیا هاتوه (يُقَالُ لِصَاحِبِ الْقُرْآنِ: أَقْرَأُ وَارْقَ وَرَلِّ، كَمَا كُنْتَ تُرَلِّ
 فِي الدُّنْيَا، فَإِنَّ مَنَزِلَتَكَ عِنْدَ آخِرِ آيَةٍ تَقْرُؤُهَا)^{٥٨} واته: (له پۆژی دواى بهقورپان

^{٥٧} ئیمامی ترمذی له (سنن الترمذی) (ژ ٢٩١٥) وه حاکم له (المستدرک) (ب/١/٧٣٨/٢٠٢٩٣)

پروایهتیان کردوه ، ترمذی دهلیت: هه دیسه کی هه سه نه ، وه حاکم دهلیت: سه نه دی ئەو هه دیسه
 سه حه چه ، به لام بوخاری موسلم ته خره بیان نه کردوه . دانهر

^{٥٨} ئەبو داود له (سنن أبوداود) (ژ ١٤٦٤) وه ترمذی له (سنن الترمذی) (ژ ٢٩١٤) وه ئیمام ئەحمەد له
 (مسند أحمد) (ب/١١/٤٠٤/٦٧٩٩) ترمذی دهلیت: هه دیسه کی هه سه ن و سه حه چه ، ئیمامی
 خه تابی (رحمه الله) ده فەرمویت: له پروایهتیکی هاتوه ، ژماره ی ئایه ته کان به ئەندازەى ژماره ی
 پلیکانه کانی بهههشته ، جا بهقورپان خوین دهگوتریت: به ئەندازەى ژماره ی ئایه ته کان که تو دهتخویند
 سههرکهوه بهسەر پلیکانه کان ، جا ئەو کەسه ی قورپان خویندنه که ی کامل کردیت و هه قی خو ی پی
 داییت ، ئەوه له پۆژی دوااییدا له بهرز ترین پلیکانه ی بهههشت خو ی جیگیر کردوه ، وه هەر
 که سیکیش جوژیت لهقورپان بخوینیت ، ئەوه بهرز بوونه وه که ی به ئەندازەى خویندنی ئایه ته کانی
 قورپانی پڕۆزه ، بۆیه کۆتا پاداشتیش تا کۆتایی قورپان خویندنه که یه . باسهیری (تحفة
 الإحوذی) (ب/٨/١٨٧) هی محمد عبد الرحمن کوری عبد الرحیمی موباره کفوری بکریت . دانهر

خوین دهگوتريت: بخوينه و سهركهوه بهپلهكانه، وه به تهريتيل^{۵۹} بخوينهوه ههروهكوو چۆن له دونيا به تهريتيل ده تخويند، له بهر تهوهى پلهى تو تا كوئا نايه ته كه تو ده بخوينى، هه وه رها خو شه ويستمان ده فرمويت: (وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَدَارَسُونَ بَيْنَهُمْ، إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ، وَحَقَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ، وَمَنْ بَطَأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ)^{۶۰} واته: (ههركه سيك ريگايهك بگريت بو فير بوونى زانست، تهوه خواى گه وره به هوى تهو ريگا برينهى ريگايه كى بو ئاسان ده كات بو چوونه نيو به ههشت، وه ههركه ليك له مائيك له ماله كاني خواى گه وره كو ببنه وه، جا له و كو بوونه وياندا قورئان بخوينن و له نيو خوياندا به كترى فير بكن، تهوه خواى گه وره نارامى و سه كينهت به سه رياندا ته بارينيت، وه به ميهره باني خوئى داين ته پو شيت و فريشته كانيش ده وريان ته ده دن، وه خواى گه وره لاي فريشته نزيكه كان و ته رواحى پيغه مبه ران و پياوچا كاني خوئى به شانازيبه وه باسيان ده كات، جا ههركه سيك ته مبه ل بو بو كرده وهى چاك، تهوه له پوژئى دوايى نه ژادو بنه مالهى ناييت به هانا به وه وه فرياي ناكه ويت)، له رپوايه تيكي تر دا هاتوه: (إِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً يَطُوفُونَ فِي الطَّرِيقِ يَلْتَمِسُونَ أَهْلَ الدُّكْرِ، فَإِذَا وَجَدُوا قَوْمًا يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَنَادَوْا: هَلُمُّوا إِلَى حَاجَتِكُمْ، قَالَ: فَيَحْفُوْنَهُمْ بِأَجْنِحَتِهِمْ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، قَالَ: فَيَسْأَلُهُمْ رَبُّهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ مِنْهُمْ مَا يَقُولُ عِبَادِي؟ قَالُوا: يَقُولُونَ يُسَبِّحُونَكَ، وَيُكْبِرُونَكَ، وَيَحْمَدُونَكَ،

^{۵۹} پهله نه كردن له قورئان خوئندن، وه جوان ده رخستن و روونى وشه كان، نه م ويست نه م روون

كرده وه به له رافه كردنه كه بنوسم، چونكه وشه ته رتيله كه م زور پى گه وره ترو جوانتر بو. وه رگيپر

^{۶۰} نيمامى موسلم له (صحيح مسلم) (ژ ۶۷۹۳) رپوايه تى كرده . دانهر

وَيَمَجِدُونَكَ، قَالَ: فَيَقُولُ: هَلْ رَأَوْنِي؟ قَالَ: فَيَقُولُونَ: لَا وَاللَّهِ مَا رَأَوْكَ، قَالَ: فَيَقُولُ: وَكَيْفَ لَوْ رَأَوْنِي؟ قَالَ: يَقُولُونَ: لَوْ رَأَوْكَ كَانُوا أَشَدَّ لَكَ عِبَادَةً، وَأَشَدَّ لَكَ تَمَجِيدًا، وَتَحْمِيدًا، وَأَكْثَرَ لَكَ تَسْبِيحًا، قَالَ: يَقُولُ: فَمَا يَسْأَلُونِي؟ قَالَ: يَسْأَلُونَكَ الْجَنَّةَ، قَالَ: يَقُولُ: وَهَلْ رَأَوْهَا؟ قَالَ: يَقُولُونَ: لَا، وَاللَّهِ يَا رَبِّ مَا رَأَوْهَا، قَالَ: يَقُولُ: فَكَيْفَ لَوْ أَنَّهُمْ رَأَوْهَا؟ قَالَ: يَقُولُونَ: لَوْ أَنَّهُمْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ عَلَيْهَا حِرْصًا، وَأَشَدَّ لَهَا طَلْبًا، وَأَعْظَمَ فِيهَا رَغْبَةً، قَالَ: فَمِمَّ يَتَعَوَّدُونَ؟ قَالَ: يَقُولُونَ: مِنَ النَّارِ، قَالَ: يَقُولُ: وَهَلْ رَأَوْهَا؟ قَالَ: يَقُولُونَ: لَا، وَاللَّهِ يَا رَبِّ مَا رَأَوْهَا، قَالَ: يَقُولُ: فَكَيْفَ لَوْ رَأَوْهَا؟ قَالَ: يَقُولُونَ: لَوْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ مِنْهَا فِرَارًا، وَأَشَدَّ لَهَا مَخَافَةً، قَالَ: فَيَقُولُ: فَأَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ، قَالَ: يَقُولُ: مَلَكٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ: فِيهِمْ فُلَانٌ لَيْسَ مِنْهُمْ إِنَّمَا جَاءَ لِحَاجَةٍ، قَالَ: هُمْ الْجُلَسَاءُ لَا يَشْفَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ^{٦١} واته: (خوای گه وره چه ندين فریشته ی هیه له ریگاگان به دوای مه جلیسی زیکر ده گه ریڼ، جا نه گهر گه لیکیان ده سته کت کهوا زیکری خوایان ده کرد، نه وه هاوار ده کهن: خیراکهن ورن بو پیوستیه که تان، خو شه ویست فهر موی: فریشته کان به باله کانیان دوریان نه دهن تا ناسمانی دنیا، تیر خوای گه وره پرسیار له فریشته کان ده کات، بی گومان نه و زانتره به وان، بهنده کانم چی ده لئین؟ نه وانیش له وه لامیدا نه لئین: ستایشی تو نه کهن و به گه وره ت نه گرن وه سوپاسی تو ش نه کهن و شکو دارت نه کهن، خوای گه وره ش ده فهر مویت: نایا منیان بینیه؟ فریشته کانیش ده لئین: نه خیر والله تو یان نه بینوه، خوای گه وره ش ده لئیت: چون نه بوو نه گهر بیت و منیان بدیبایه؟ نه وانیش ده لئین: نه گهر بیت و بتیان دیبایه خواپه رستیان زیاتر نه کرد بو تو، وه

^{٦١} نیمای بوخاری له (صحیح البخاری) (٦٤٠٨) وه نیمای موسلم له (صحیح المسلم) (٢٦٨٩)

ریبویه بتیان کرده . دانه

زیاتر شکۆدارترو سوپاسگوزارترو ستایشیان بۆ تۆ ده کرد، خوای گه ورهش ده فەرمویت: داوای چیم لیّ ده کەن؟ ئەوانیش دەلێن: داوای به ههشتت لیّ ده کەن، خوای گه ورهش ده فەرمویت: ئایا بینویانە؟ دەلێن: نه خێر پەروردگارمان والله نهیان بینووه، خوای گه ورهش ده فەرمویت: چۆن ئەبوو گەر بیّت و بیان دیبایه؟ دەلێن: گەر بیّت و بیان دیبایه زیاتر ههولیان دەدا بۆ به دهستهینانی، وه زیاتر داوایان ده کرد، وه زیاتر رهغهبتیان لیّ ئەبوو، خوای گه ورهش ده فەرمویت: ئەهێ پەنا ده گرن له چ شتیک؟ دەلێن: له ئاگر، خوای گه وره ده فەرمویت: ئایا بینویانە؟ دەلێن: نه خێر پەروردگارمان والله نهیان بینووه، خوای گه ورهش ده لیت: چۆن ده بوو گەر بیّت و بیان دیبایه؟ دەلێن: گەر بیّت بیان دیبایه زیاتر رایان ده کرد لیّ، وه زیاتریش لیّی تهترسان، خوای گه ورهش ده فەرمویت: جا ئیوه شاهید بن من له وان خوژش بووم، ئینجا فریشتهیهك له ناو فریشتهکان ده لیت: فلانه کهسیان تیدایه له وان نیه، به لکوو بۆ پیوستیه کی خوای هاتوه، خوای گه ورهش ده فەرمویت: ئەوانه کۆمهله دانیشتنیکن هیچ کهسیک به هوای دانیشتنهکانی ئەوانه وه به ده بخت نابیت)، ﴿ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾^{٦٢} واته: (ئەوهش چاکه و به خششی خوای گه ورهیه ئەیداته ئەو کهسهی که ویستی لیّ بیّت ، خوای گه وره خاوهنی چاکه و به خششی هه ره گه ورهیه).

ههروهها "نیو کاترمیر دانیشتن بۆ خوا"^{٦٣} به کیکه له تاییه تمه ندیته کانی زیکر، ههروه کوو شه یخچ مامۆستام پالا پشتم له زانستی قورئان و فەرمووده، زاناو کهسیکی خوایی دکتۆر عبد الله ی کوری گه وره مان وه شه یخمان حه زره تهی

^{٦٢} سورة الجمعة

^{٦٣} ئەمه زیکرکی تاییه ته کهم کهس هه ن له وه تی بگهن ، به زیکر قه لبی به ناو بانگه . وه رگێر

شیخ مصطفی که مال الدینی هه‌رشه‌مییه (خوای گه‌وره رووح و یاد و خۆلیان پاک‌کتر بکات) له کتیبی (مَعَالِمُ الطَّرِيقُ) دا ده‌فرمویت: (بی ناگابون له‌خوای گه‌وره به‌لاو نه‌هامه‌تیه‌کی سه‌خته تووشی مرۆڤ ته‌بیته له‌ژیانی کاتی دونیای، وه خراپه‌کانی ته‌و به‌لایه‌ی پیوه ته‌لکیت و له‌گه‌لی ته‌بیته تاوه‌کوو ژیانه به‌رده‌وامه‌که‌ی له‌ دوا‌رۆژ، وه له‌گه‌ل هه‌ندی که‌وتنه نیو ته‌و به‌لاو نه‌هامه‌تیه زۆر ئاسانه، مه‌گه‌ر که‌سیک ئاگاداری خۆی بیته و هه‌ست به‌چاودیری په‌روه‌ردگاری بکات، وه له‌ رۆژه‌که‌یدا چهند جارێک ته‌م چاودیرییه‌ی دووباره‌کرده‌وه، جا ته‌گه‌ر به‌دریژیایی کاته‌کانی نه‌یتوانی به‌رده‌وام چاودیری خۆی بکات، به‌و هیواپه‌ی هۆشیار بیته‌وه له‌و راستیه، که سوودیکی گه‌وره‌ی بۆ مرۆڤ هه‌یه له‌ دابه‌شکردنی نویژه‌ فهرزه‌کان به‌سه‌ر پینچ کاتی دیاری کراودا . هه‌روه‌ها به‌و هیواپه‌ی تی گه‌یشته‌بیت له‌ به‌چاک زانینی سوننه‌ته‌کان و زیاده‌ی سوننه‌ته‌کانیش، له‌به‌ر ته‌وه‌ی نویژ کردن بیر خه‌ره‌وه‌ی خواجه جَلَّ جَلَّاهُ، وه هه‌ر که‌سیکیش زیکری خوا بکات، ته‌وه‌رانه‌ته‌کی و خۆی دوور ته‌خات له‌ گونا‌هوو خراپه .

ته‌گه‌ر بی ناگایی هۆکاری نه‌هامه‌تیه، وه به‌لایه‌کی خراپه، ته‌وه‌ پینو‌سته مرۆڤی ژیر هۆکاره‌کانی خۆ پاراستن و چاره‌سه‌ر کردن زیاتر بکات . بۆیه نیو کاتژمی‌ر له‌و کاته‌ کورته‌ ریگره‌ له‌بی ناگایی، وه سوودشی بۆ ده‌بیته، وه له‌ نیو کاتژمی‌ره‌که‌ی تردا زیاتر ریگر و سوود به‌خش تر ده‌بیته .

ته‌ی مرۆڤ کاته‌که‌ته^{٦٤} له‌شه‌و و رۆژ پینک هاتوه، که بیست و چوار کاتژمی‌ره، هیچ توانایه‌کیشته نیه بۆ زیاد کردن و که‌م کردنی، وه تۆش به

^{٦٤} له‌عه‌ره‌بیه‌که‌ وشه‌ی یوم و نه‌هار به‌کارهاتوه ، جا له‌ کوردیدا هه‌ردوکیان به‌ رۆژ به‌رامبه‌ر کراوه ، بۆیه مانا‌که‌ی نارێک ده‌رده‌چوو وای لی ده‌هات: ته‌ی مرۆڤ رۆژه‌که‌ له‌شه‌و و رۆژ پینک هاتوه . وه‌رگێر

ناره زووی خۆت ئەم کاتانە بە کار دەهێنیت، چی ئەبوو گەر نیو کاتژمێرت بۆ خوا تەرخان بکردایە، لەبەر ئەوەی بیست و سێ کاتژمێر نیو بۆ تۆیە، با ئەو نیو کاتژمێرە بۆ پەرەردگارت بێت، ئەمەش دابەشکردنیکی ستمکارانەیە دوورە لە دادپەروەری، بەلام ئەوەش کەمترین ئاستە کە هەموو مەزۆقێک توانای بەسەریدا ئەشکێت، کاتێک بە ناره زووی خۆت دیاری کە لەوکاتانەی کە بێ کاری لە شوو و پۆژدا: پال کەوە یاخود دانیشە پرو بەرەو قیبلە بە دەست نوێژەو، لەوەی لەبەر تە بیخوینە هەر وەکوو چۆن لە نوێژە بێ دەنگەکان دەبخوین سۆرەتی (الفاتحه) یەك جار، وە (آية الكرسي) یەك جار، وە سۆرەتی (الإخلاص) سێ جار، وە سەلەوات لەسەر پێغەمبەر لێ بدە سێ یاخود پێنج یاخود حەوت یاخود دە جار بە ناره زووی خۆت، چاوەکانت داخە (تاو وەکوو سەرقالت نەکات) یادی خوا بکە بەبیر کردنەوت لەناو مێشکت (بەبێ و تە و قسە کردن) هەر وەکوو چۆن بێر لە کۆرە کەت یاخود دایکت یاخود باوکت دەکەیتەو، بە یادکردنی پەرەردگارت بێنەرەو و بێر هۆشت تەنھا بەو سەرقال بکە تا کۆتایی کاتی دیاریکراو - نیو کاتژمێر یاخود وەکوو ئەو، ئینجا بەردەوام بە لەسەر ئەم زیکرە نەینێ یە هەموو پۆژی یەك جار، بەهۆی ئەمەو سۆدەکانی میهرەبانی و ترس و کرانەوێ سینگ (انشراحی صدر) و هیژی ویستنت دەست ئەکەوێ، وە بێر لە قسە ی خۆی گەر وە بکەوێ کە دەفەر مویت: ﴿فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ﴾^{٦٥} واتە: (یادم بکەن یادتان ئەکەم، وە سوپاسگوزارم بن و بەدەمەکی و بێ سیفەتیم بەرامبەر مەکەن).

ئەو بۆ موسلمانانە گشت موسلمانان، وە بۆ خەڵکانە گشت خەڵکان، کەوا یادی خوا بکەن لەسەر ئەم شیوازی کە باسما کرد ئەگەر چی سۆرەت و

^{٦٥} سورة البقرة

ثایه ته کان نه خوینیت و سه له واته کان لی نه دات، تومید وایه خوی غه فوورو
 په حیم دلین بکاته وه بو نیمان هینان به خوی زیندوو راگیر که رو تاک و ته نیوا
 نیاز کراو، که زاتی که له هیچ که سینک نه بوه و هیچ که سینکی لی ناییت وه هیچ
 که سینکیش هاوتاو هاوشانی شه و نیه، وه نیمان هینان به فریشته کانی به
 کتیبه کانی به پیغه مبه رانی بی جیاوازی خستنه نیوان پیغه مبه ران عَلَيْهِ وه
 هیچ مه غرور بوونیکیش نیه به شته کانی شه دنیایه چونکه هم موومان شه زانین
 که وا فانی و له ناو چووه .

به لام له مهنه جی رو وحیدا شه وانهی ریگای خوا ده گرنه بهر، شه وانه کم و
 کوری ناکه له کاره رو وحیه کانیا، له زیکره نیو کاتر می ریبه که و زیکره کانیا،
 بیگومان بو که سی سالیک دانیشتنیکی تایبه تی هیه له رزژدا له دوای نویژی
 به یانیه وه تا رزژ هه لاتن، وه دانیشتنیکیش له شه ودا له نیوان نویژی مه غریب و
 عیسا یا خود له دوای نویژی عیسا وه کاتیک لی ده بیته وه . شه و سالیکه یادی خوا
 له نیوان شه دوو کاته دا زور ده کات که کاتی هه ستانیتی بو کردنی کرداره
 دنیاییه کانی، شه تی ده کوشی بو شه وهی بیته یه کیک له وانهی که خوی گوره
 ده باره بیان ده فهرمویت: ﴿رَجَالٌ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ
 الصَّلَاةِ﴾^{٦٦} واته: (بیوانیکن بازرگانی و کرین و فروشتن سه رقالیان ناکه و
 دووریان ناخه نه وه له زیگری خواو کردنی نویژا)، شه گهر بیت و کوسپ و
 ته گهر یه که سه رقالی بکات له بری دانیشن بو شه زیکره، شه له کاتیک تری
 دانه نیشی، وه له دانیشن کانیدا به نهینی شه و زیکره شه و پرادانه ی که له قورثانی
 پیروز و سوننه تی پاکه وه هیه به هوی رابه ریکی زاناوه که په روه ده ی شه کات
 ده یا نخوینی هه روه کوو چون له نویژی نهینیدا شه یان خوینی، پاشان که سی سالیک

^{٦٦} سورة النور

ئەم كرادارانش زىاد ئەكات، خويندەنەوھى قورئانى پېرۆزۇ، گەرانەوھ بۆ
 فەرمائىشتە پېرۆزەكانى پېغەمبەرى خۆشەويست، وھ خويندەنەوھى كىتیبەكانى
 رۆشنىبىرى ئىسلامى، وھ ھاوھلايەتى كەردنى ئىماندارە راستگۆيەكان، ئەوانەى
 رېگاي خويان گرتۆتە بەر بۆ بەدەستەيئاننى رازەمەندى پەروەردگارى جىهانپان^{٦٧}.

﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾^{٦٨}.

ئىحسان سى پايەى ھەيە:-

يەكەم: (أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ) واتە: كاركەردن بەو دىنە پېرۆزە بە تەواى
 و بە چاكي، لەگەل ھىممەت بەرزى و خۆگرى لە پىئناو خواى گەورە .

دووھەم: (فَإِنْ لَمْ تُكُنْ تَرَاهُ) واتە: ئامادەبوون بەبىرو مېشك و دل بۆخواى
 گەورە لە كاتەكانى شەوو رۆژدا، ئەمەش "چاودىيەكەردنە" ئەمەش بى
 ئاگانەبوونە لە كاتى زىكرو ئامادەكەردنى بىرو مېشك و ملكەچى و ترس بۆ خواى
 گەورە جَلَّ جَلَالُهُ .

سىيەم: (فَإِنَّهُ يَرَاكَ) ئەوھ: لى كۆلئىنەوھى زىكەرە بەو كەسەى كە يادى
 دەكرىت، وھ لە بىر كەردنى غەيرى ئەوھ، وھ دەركەوتنى خواى گەورە جَلَّ جَلَالُهُ
 ئەمەش "بىننە" ئەمەش: زاتى ھەقە، لەگەل و نكەردنى دروستكراوان، واتە:
 "بەدل" بۆ ئەوھى ئاگادارى خواى ھەق و چاودىيە كەردنەكەى بەچاوى گرېنگى
 پىدان و چاودىيەكەردن و چاكي بەرگرىيەكەى بىت، ئەم ئايەتە پېرۆزەش گشت ئەم
 پايە بەرزەنەى لەخۆ كۆكردۆتەوھ: ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآخَبْتُوا إِلَىٰ

^{٦٧} و تەكەى دكتور عبد الله (رحمه الله) كۆتايى ھات . وەرگىر

^{٦٨} سورة النور

رَبِّهِمْ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٦٩﴾^{٦٩} واته: (ئهوانه‌ی پروایان هیناوه له‌گه‌ل برواکه‌یان کرده‌وه‌ی چاکیشیان کرد و به‌دلئیکی پاکه‌وه توه‌به‌یان کردو گه‌رانه‌وه لای په‌روه‌ردگاریان، ئا ئه‌وانه هاوه‌لانی به‌هه‌شتن و به‌نه‌مری تیایدا ئه‌مینه‌وه تا هه‌تابی) .

^{٦٩} سورة هود (ئه‌وه‌ش یه‌کیکه له‌و وشانه‌ی پیغه‌مبه‌ر که‌واتایه‌کی زۆری له‌خۆدا کۆکردۆته‌وه ، ئه‌وه گشتگیره بۆ مه‌قامی بینین و مه‌قامی چاودێریکردن ، وه بۆ تۆ ده‌بیته‌وه که‌وا بزانی سی مه‌قام هه‌یه بۆ به‌نده له کاتی خواپه‌رستیه‌که‌یدا: یه‌که‌م: به‌و شیوازه بیکات که له‌سه‌ری ده‌که‌وێت له‌گه‌ل بالغ بوون و کاتی ته‌کلیفکردن ئه‌مه‌ش به‌گه‌رانه‌وه بۆ مه‌رجه‌کان و پوکنه‌کان .

دووه‌م: به‌و شیوازه خواپه‌رستیه‌که‌ی بیکات له کاتی‌کدا که‌وتویته‌ ناو ده‌ریای موکاشه‌فه واته: (که‌شفی غه‌یبی بۆ کرابیته‌وه) تاوه‌کوو وه‌ک ئه‌وه‌ی سه‌یری خوا بکات و ئه‌بیینی ، ئه‌مه‌ش مه‌قامی پیغه‌مبه‌ری خوا بوو ﷺ هه‌روه‌کوو فه‌رموویه‌تی: (وَجَعَلْتُ قُرَّةَ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ) به‌یه‌قی له‌(سنن الکبری) (ژ١٣٤٥٤) رپوایه‌تی کرده‌وه ، وه‌سه‌نه‌ده‌که‌شی حه‌سه‌نه ، واته: (نوێژ کراوه بیلبیله‌ی چاوم به‌هۆی ئه‌وشتانه‌ی که ئه‌بیینم تیایدا) ، ئه‌مه‌ش بۆ به‌ده‌سته‌په‌ینانی چیژ وه‌رگرتن له خواپه‌رستی ، و حه‌وانه‌وه له خواپه‌رستی ، وه داخستنی رپگاکانی لا کردنه‌وه و ناوردانه‌وه بۆ لای غه‌یری ئه‌و به‌هۆی زال بوونی نووره‌کانی که‌شف له‌سه‌ری ، ئه‌مه‌ش به‌ره‌می په‌روونی خانه‌ی دلّه به‌خۆشویستراو ، وه سه‌رقال کردنی نه‌په‌ینه به‌و ، وه سه‌ره‌نجامه‌که‌شی له بیر کردنی ئه‌حواله‌کانه له زانراو ، وه له‌ناو چوونی وینه‌کانه .

سی‌یم: به‌و شیوازه خواپه‌رستیه‌که بکات و زال بیت به‌سه‌ریدا که‌وا خوا‌ی گه‌وره ته‌ماشای ئه‌کات ، ئه‌وه‌ش مه‌قامی چاودێریکردنه ، وه قسه‌که‌ی تری (فان لم تکن تراه) ئه‌مه دابه‌زینه له مه‌قامی موکاشه‌فه بۆ مه‌قامی چاودێری ، واته: ئه‌گه‌ر به‌و شیوازه نای په‌رستی له کاتی‌دا تۆ له‌و که‌سانه‌ی ئه‌هلی بیینی مه‌عنه‌وین ئه‌وا به‌و شیوازه بیپه‌رسته وه‌کوو ئه‌وه‌ی ئه‌و تۆ ده‌بیینی ، وه هه‌ر یه‌کیک له‌و مه‌قامانه ئیحسانن ، به‌لام ته‌نها ئه‌و ئیحسانه‌ی که مه‌رجه بۆ دروستی خواپه‌رستی ، ئه‌وه مه‌قامی یه‌که‌مه ، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی (ئیحسان) چاکه کردن له‌گه‌ل خه‌لکی له سیفاتی که‌سه تاییه‌ته‌کانه ، وه زۆربه‌ی خه‌لکی لینی بی‌بش بوونه . ئه‌م قسانه ئه‌جمه‌دی کورێ محمدی کورێ ئه‌بو به‌کری کورێ عبد الملکی قه‌سته‌لانی فه‌رموویه‌تی له (إرشاد الساری لشرح صحیح البخاری) (ب/١٤٠/١) (و٩٢٣هـ) .
دانه‌ر .

ئىمامى قوشەيرى رحمته رىوايەتى كىردۈھ كەوا: (ئەبو حەسەنى نوورى رحمته حەوت پۇژان بە پىئوھ ماوھ بى نان خواردن و ئاو خواردنەوھ و نوستن، دەيگوت: اللہ اللہ ، شىخ جونەيدى بەغداديان ئاگادار كىردۈھ بەو كارە (رحمە اللہ)، فەرمووى: تەماشاشا كەن بزائن كاتەكانى پارىژراون ياخود نا؟ جا پى ي گوترا: نوپۇھ فەرزەكان دەكات، شىخ جونەيدىش فەرمووى: سوپاس بۇ ئەو خوايەى كە هيچ رىگايەكى بۇ شەيتان نەھيشتەوھ، پاشان وتى: ھەستەن دەپۇين سەردانى دەكەين يان سوودى لى ئەيىنين يان سوودى پى ئەگەيىنين، جا چوھ لاي و پى ي گوت: ئەى ئەبو حەسەن كى واي بەسەر ھىناوى؟ .

فەرمووى: دەلىم: اللہ اللہ ... لەسەرم زياد كە .

شىخ جونەيدىش فەرمووى: تەماشاشا كە ئايا اللہ گوتنەكەت بە خوايە ياخود بە گوتنى خۇتە؟^{۷۰} جا ئەگەر بە خوايە ئەوھ تۆ نايلىي بۇ ئەو، وھ ئەگەر گوتنەكەت بۇ نەفسى خۇتە ئەوھ تۆ لەگەل نەفسى خۇتى، جا كەوايە ئەم شەيدايى و شەلەزاويىيە چ واتايەك دەگەيىنى ؟ ئەويش فەرمووى: تۆ باشترين رەوشت فىركەرى، بۇيە شەيدايىيەكەى ئارام بۇوھ)^{۷۱} .

منيش دەلىم: ھەرودەكوو ئەوھى پىغەمبەرى خوا فەرموويەتى: (أَيُّهَا النَّاسُ اِرْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لَأ تَدْعُونَ أَصَمًّا وَلَا غَائِبًا وَلَكِنْ تَدْعُونَ سَمِيعًا بَصِيرًا وَهُوَ مَعَكُمْ ، وَفِي رِوَايَةٍ أُخْرَى: ((وَالَّذِي تَدْعُوهُ أَقْرَبُ إِلَيَّ

^{۷۰} مەبەستى شىخ جونەيد ئەوھىيە: ئەگەر بەخوايە واتا: تۆ تووشى جەزبە بووى ئاگات لەخۇ نەماوھ و خواى گەورە تۆى بەقسە ھىناوھ دەمت ئەلى اللہ اللہ ، بەشى دوھى قسەكەى ئەگەر خۇت بۇ خۇت دەيلىي ئەوھ تۆ ئاگات لە خۇيە ئىتر ئەو ھەموو ماندووى و ديوانەيىيەت لەچى . وەرگىر

^{۷۱} (التجبير في التذكير ، شرح أسماء الله الحسنى)(۲۳- ۲۴) ھى عبد الكريم كورى ھەوازينى كورى عبد الملك قوشەيرىيە (۵۴۶۵ھ) . دانەر

أَحَدِكُمْ مِنْ عُنُقِ رَاحِلَتِهِ))، ثُمَّ قَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ قَيْسٍ ، أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى كَنْزٍ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ؟ فَقُلْتُ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: قُلْ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ^{٧٢} واته: (تهی خه لکینه زور له خوتان مه کهن وه بهزیتان به حالی خوتان بیته وه، چونکه نیوه له کهسیکی ونبو و کهر داوا ناکهن، به لکوه له کهسیکی بیسه رو بینهر داوا ده کهن و تهو له گه لئانه)، له ریوایه تیکی ترده هاتوه: (تهو کهسهی که لیی داوا ده کهن نزیکتره بو نیوه له ملی حوشتره کهی) نینجا پیغه مبهر فهرمووی: تهی عبد الله کوری قهیس گه غینه یه که له گه غینه کانی به هه شتت پی نیشان بدهم؟ وتم به لی: تهی پیغه مبهری خوا فهرمووی: بلی: (لا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ) .

له بهر ته وهی به گشتی به خشینی نهینی گه وه تره له به خشینی تاشکرا ، ههروه کوو پیغه مبهری خوا فهرموویتهی: (سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ تَعَالَى فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: إِمَامٌ عَدْلٌ، وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ، وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ فِي الْمَسَاجِدِ، وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللَّهِ اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ، وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ فَقَالَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ شِمَالُهَا مَا تُنْفِقُ يَمِينُهُ، وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ)^{٧٣}

^{٧٢} نیامی بوخاری له (صحیح البخاری) (ژ ٦٣٨٤) وه نیامی موسلم له (صحیح مسلم) (ژ ٤٧٠٢٧) ریوایه تیان کردوه . له فزی هه دیسه که هی موسلیمه . دانهر

^{٧٣} نیامی بوخاری له (صحیح البخاری) (ژ ١٤٢٣٣) وه نیامی موسلم له (صحیح مسلم) (ژ ١٠٣١١) ریوایه تیان کردوه . له فزی هه دیسه که هی موسلیمه ، قازی عیاز (رحمه الله) ده فهرمویت: فهرموودهی تهو بابه گشتگیره له سهر به گه وه زانیسی جهاد ، له بهر ته وهی رۆژوو و غهیری تهویش که باسکراوه له کرده وه چاکه کانه ، جا جهادیش گشت ته مانهی له خۆدا بهرجهسته کرده ، تا وای لیتهاتوه هه موو حالت ته کانی موجاهیدو رهفتاره ناساییه کانی یه کسان بیته به پاداشتی تهو کهسهی که بهرده وامه له سهر نوپۆو غهیری نوپۆیش ، ههر له بهر هه ندی خۆشهویست فهرموویتهی: (ناتوانی تهوه بکهی) وه

واته: (حهوت كهس ههن له رۆژى دوايى خواى گهوره ئه‌يانخاته ژير سيبه‌رى خۆى، چونكه رۆژيكيه هيچ سيبه‌ريك نيه له غه‌يرى سيبه‌رى ئه‌و نه‌بى، ئه‌وانه‌ش: پيشه‌واو سه‌ركرده‌يه‌كى دادپه‌روه‌ره، وه گه‌نجيكيه له ناو خواپه‌رستيدا گه‌شه‌ى كرده‌وه گه‌وره بوه، وه پياويكيه دلئى هه‌رده‌م لاي مزگه‌وته، وه دوو پياون له پيناو خواى گه‌وره يه‌كتريان خۆش ئه‌ويت، وه هه‌ر له‌پيناو ئه‌و‌يش كۆ ئه‌بنه‌وه‌و بلا‌وى پى‌ كهن و لاي يه‌كتره‌پۆن، وه پياويكيه ئافره‌تيكي جوان و خاوه‌ن نه‌ژاد بانگى ئه‌كات بۆ ئه‌وه‌ى زيناى له‌گه‌لا بكات، ئه‌ميش پى‌ ئه‌لئى: ئه‌م كاره‌ت له‌گه‌لا ناكه‌م چونكه له‌ خوا ئه‌ترسم، وه پياويكيه شتيكي به‌خشي جا ئه‌م به‌خشي‌نه‌ى شارده‌وه تاوه‌كوو ده‌ستي چه‌په‌ى نه‌زانى كه‌وا ده‌ستي راسته ئه‌م شته‌ى به‌خشيوه، وه پياويكيه به‌ ته‌نيا زيكره‌ يادى خوا ده‌كات، جا فرميسك له‌ چاوانى ديتته خواره‌وه).

(خوايه‌گيان، ئيمانىكي به‌رده‌وام و دلئىكى پر ترس و زانستىكي به‌سوود و يه‌قينىكي راستگويانه و دينىكي پته‌و سه‌لامه‌تى له‌ گشت به‌لايه‌ك و ته‌واوى بى‌ به‌لا بوون و به‌رده‌وامى له‌ بى‌ به‌لا بوون و سوپاسگوزارى له‌سه‌ر بى‌ به‌لايى و پيوستى نه‌بوون به‌ خه‌لكانت لى‌ داوا ئه‌كه‌م و پيم به‌خشه‌). ئامين ئامين - يا

وه چاكه‌ى تيايه كه‌وا ناتوانريت به‌راورد بكرت ، به‌لكوو ئه‌مه چاكه‌يه‌كه له‌ خواوه ئه‌يداته ئه‌و كه‌سه‌ى كه‌ ويستى لى‌ يه‌تى ، وه به‌ به‌لگه‌ هه‌راوه‌ته‌وه كه‌وا جيهاد گه‌وره‌ترينى كرداره‌كانه به‌ ره‌هابى هه‌روه‌كوو له‌مه‌و پيش باسى ليوه‌ كرا ، ئين و ده‌قيقى عيد(رحمه‌ الله) ده‌فه‌رمويت: به‌راورد كردن داخوازى ئه‌ويه كه‌وا جيهاد كردن گه‌وره‌ترين كرده‌وه بيت و وه له‌ هۆكاره‌كانه ، له‌به‌ر ئه‌وه‌ى جيهاد كردن هۆكارىكيه بۆ راكه‌باندن و بلا‌و كرده‌وه‌ى دين ، وه كوژاندنه‌وه‌ى ناگرى كوفرو به‌تالكرده‌وه‌ى بيرو باوده‌وه بۆ گه‌نه‌كه‌ى ، جا گه‌وره‌بهيه‌كه‌ى به‌ ئه‌ندازه‌ى گه‌وره‌بهي ئه‌ويه‌يه كه‌باسى ليوه‌ كرا ، والله اعلم . باسه‌يرى (فتح البارى شرح صحيح البخارى)(ب/٦/٥) هى ئه‌بو فه‌زل نه‌حمدي كورپى عه‌لى كورپى محمدي كورپى نه‌حمده‌ى كورپى حه‌جهرى عه‌سقه‌لانيه(٢٠٥٨٥) بكرت . دانهر

لَطِيفُ، يَا وَاسِعُ، يَا عَلِيمُ، يَا اللَّهُ ﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً
وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ (٢١) .

پایه‌ی چوارهم: **ثو شتانه‌ی که دینی پیرۆزمان له‌سه‌ری ئه‌سوورپتته‌وه**

"خۆشه‌ویستان" تاییینی خوا که ئیسلامه به ده‌وری سی شتاندان ئه‌سوورپتته‌وه:-

یه‌که‌م: مه‌به‌ست، ئه‌مه‌ش: "نیه‌ت هی‌نانه"، مرۆف پاداشت ئه‌دریت به‌هۆی نیه‌ته‌که‌یه‌وه، هه‌روه‌کوو خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾^{٧٤} واته: (گه‌ر بریاره‌ت دا بۆ ئه‌نجامدانی کاریک، ئه‌وه پشت به‌خوای گه‌وره به‌سته، چونکه خوای گه‌وره ئه‌و که‌سانه‌ی خۆش ده‌ویت که پشت به‌و ئه‌به‌ستن)، وه پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌فه‌رموویت: (إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ)^{٧٥} واته: (هه‌موو کاریکی خواپه‌رستی په‌یه‌هسته به‌نیه‌ت هی‌نانه‌وه، وه بۆ هه‌موو کاریکیش ئه‌وه ئه‌نوسریت و پاداشتی له‌سه‌ر وهرده‌گریت که نیه‌تی بۆ هی‌ناوه، جا هه‌ر که‌سیک کۆچ و سه‌فه‌ره‌که‌ی له پیناو خواو پی‌غه‌مبه‌ر بیت ﷺ ئه‌وه کۆچ کردنه‌که‌ی له پیناو خواو پی‌غه‌مبه‌ره ﷺ، وه هه‌ر که‌سیکیش کۆچ کردنه‌که‌ی له پیناو دونیا بیت بۆ ئه‌وه‌ی شتیکی دونیایی ده‌ست بکه‌ویت، یاخود بۆ به‌ده‌سته‌پینانی ئافره‌تیک بیت و بی‌کاته‌خیزانی خۆی، ئه‌وه کۆچ کردنه‌که‌ی بۆ ئه‌و شتانه‌یه که نیه‌تی بۆ هی‌ناوه)، وه "نیه‌ت هی‌نان": سی‌یه‌کی دینه و شوینه‌که‌شی ناو دله، مه‌رجه بۆ وه‌رگرته‌ی خواپه‌رستی‌ه‌کان، وه خولگه‌ی دین و بریاره‌کانی دینی له‌سه‌ره، هه‌ر له فه‌رزه‌کان

^{٧٤} سورة آل عمران

^{٧٥} تیمامی بوخاری له (صحیح البخاری)(ژ) وه تیمامی موسلم له (صحیح مسلم)(ژ) (١٩٠٧)

ئهبو داود له (سنن أبو داود)(ژ) (٢٢٠١) رپوایه‌تیان کردوه .

و سوننه‌ته‌کان و شته موباحه‌کان^{۷۶}، شه‌وه‌ش " شه‌نجام دانی کرده‌وه‌یه به نیه‌ت پاکی له دین له پیناو خوی گه‌وره " .

شیمامی کرمانی رحمته‌الله‌علیه ده‌فه‌رمویت: (إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ)، شه‌وه کۆ کرده‌وه‌ی نیه‌ته، وه ئاره‌زوو کرده بۆ کردنی کاریک، تیکرای زانا لی کۆله‌ره‌کان گوتویانه: شه‌م لی‌کدانه سووده‌که‌ی بۆ به‌ستنه‌وه‌یه (حَصْرَ)، واته: هیچ کاریک دانامه‌زریت تنها به‌هوی نیه‌ته‌وه نه‌بی، وه گوتراویشه: له‌به‌ر شه‌وه‌ی کرده‌وه‌کان (الأعمال) کۆیه‌و به (لام) زیکرکراوه، بۆ (استغراق) گشتی سوودی لی شه‌بینریت، شه‌وه‌ش داخوازی کورت‌کرده‌وه‌یه (قَصْرَ)، شه‌و کاته واتاکه‌ی وای لی دیت: هم‌موو کاریک به‌هوی نیه‌ت هیئانه، جا هیچ کرده‌وه‌یه کیش نیه تنها به‌هوی نیه‌ته‌وه نه‌بی، شه‌گه‌ر وانه‌بایه هیچ کاریک دروست نه‌ته‌بوو تنها به‌هوی نیه‌ته‌وه نه‌بی (۷۷) .

دووه‌م: خۆپاریزی (الورع)، خۆ دوور خستنه‌وه‌یه له‌و شتانه‌ی ئایا حه‌لالن یاخود حه‌رامن که (شبهات) ی پی ده‌لین، له‌ترسی شه‌وه‌ی نه‌وه‌کوو بکه‌ویته ناو حه‌رامه‌وه، هه‌روه‌کوو پی‌عه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده‌فه‌رمویت: (إِنَّ الْحَالَ بَيْنَ، وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيْنَ، وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعَرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمَى، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضَغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا

^{۷۶} شتی موباح : وه‌کوو خواردن و خواردنه‌وه‌و نوستن ... هتد ، شه‌مانه گه‌ر به‌نیه‌تی خواپه‌رستی به‌کار به‌یترین شه‌وه ده‌بیته خواپه‌رستی . وه‌رگه‌ر

^{۷۷} (الکواکب الدراری فی شرح صحیح البخاری)(ب/۱۸) هی شمس الدین محمد کوری یوسفی کرمانیه (۵۷۸۶) . دانهر

فَسَدَّتْ فَسَدَّ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ^{٧٨} واته: (بى گومان حەلال و
 حەرامتان بۆ روون کراوەتەووە ديارە کامە شت حەرامە وە کامە شتیش حەلالە،
 وە لە نيوان حەلال و حەراما شتائىک هەن نازانریت تايا حەلالە ياخود حەرامە
 ئەمەيان پى ی دەگوتریت: گومان لیکراوەکان، جا زۆر بەى خەلکى ئەمە نازانن
 و تى ئەکەون، بۆیە هەر کەسێک خۆى لە گومان لیکراوەکان پاراست، ئەووە دین و
 نامووسى خۆى پاراستوو، وە هەر کەسێکیش بکەوێتە ناو گومان لیکراوەکان،
 ئەووە کەوتۆتە ناو حەرامەو، نمونەى ئەووەى باسکرا وە کوو شوانیك وايه له نزيك
 سنوورى پەرژینیکدا مەرەکانى خۆى ئەلەوەرپێنى، جا خەریکە مەرەکان سنوورى
 پەرژینە کە بەزینن و لەو ديو پەرژینە کەو بەوەرپین، بۆیە ئاگاداربن! هەموو
 پاشایەك سنوورى هەیه، سنوورى خواى گەورەش حەرامکراوەکانە، ئاگاداربن!
 پارچە گوشتیك له لاشەدا هەیه، ئەگەر بیټ و چاک بیټ ، ئەووە گشت لاشە کەش
 چاک دەبیټ، وە ئەگەر خراپیش بیټ، ئەووە گشت لاشە کەش خراپ دەبیټ ،
 ئاگاداربن! ئەو پارچە گوشتەش دلە)، کۆمەلێک لەزاناکان فەرموویانە: ئەو
 فەرموودیه سى یه کى ئیسلامه، وە ئیسلام بەسەر ئەو و فەرموودەى (الأَعْمَالُ
 بِالنَّيَّةِ) و فەرموودەى (مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ)^{٧٩} ئەخولیتتەو،
 وە هەندىكى تر دەلین: له برى (مِنْ حُسْنِ إِسْلَامٍ) ئەو فەرموودیه: (دَعُ مَا

^{٧٨} ئیمامى بوخارى له (صحيح البخارى) (٥٢٣) وە ئیمامى موسلم له (صحيح مسلم) (٤٠٧٠) وە
 رېوايه تيان كردوه . دانەر

^{٧٩} ئیمامى مالك له (موطأ مالك) (٣٣٥٢) وە ترمذى له (سنن الترمذى) (٢٣١٨) وە ابن ماجه له
 (سنن ابن ماجه) (٣٩٧٦) وە ئیمام ئەحمەد له (مسند أحمد) (١٧٣٧) رېوايه تيان كردوه . دانەر)
 ئەحمەد محمود شاكر دەلى: سەنەدەكەى صەحیحە ، واتە: (له چاكى ئیسلامەتى ئەو كەسەیه واز له
 شتێك بەپێنى كە پەيوەندى بەووە نیه) . وەرگێر

يُرِيكَ إِلَى مَا لَا يَرِيكَ^{٨٠} حافیزی ثیین و ردهجیبی حنهبللی رحمته دهفهرمویت: (تا ئەمه وەرە و خۆپاریزییه، وه هەر بههوی ئەمهشهوه کهمالی تهقوا بهدهست دیت)^{٨١}، هەر وهکوو ئەو فهرمودهیهی که ئیمامی ترمزی و ثیین و ماجه ریوایهتیان کردوه: (لَا يَبْلُغُ الْعَبْدُ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُتَّقِينَ حَتَّى يَدَعَ مَا لَا بَأْسَ بِهِ، حَدْرًا مِمَّا بِهِ بَأْسٌ)^{٨٢} واته: (بهنده ناگاته پلهی له خوا ترسان، ههتاوهکوو واز لهو شتانه دههینێ که هیچ زیانیکیان نیه، له ترسی ئەوهی نهوهکوو زیانیکی تیدابیت و ئەو زیانهی بهرکهویت) .

حافیزی ئەبو داودی سیجیستانی رحمته ئەوهی زیاد کردوه (لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ ، حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ)^{٨٣} واته: (ئیمانی هیچ کهسیکتان کامل نابیت، تاوهکوو ئەوهی بو خۆی پی خوشه بو براکەشی پی خوش دهبیت) وه له پیغه مبهرهوه هاتوه کهوا فهرموویهتی: (الْوَرَعُ الدِّينُ)^{٨٤} واته: (خۆپاریزی

---

^{٨٠} ئیمام ئەحمەد له (مسند أحمد) (ژ ١٧٢٣) وه ترمزی له (سنن الترمذی) (ژ ٢٥١٨) وه تهیالیسی له (مسند أبو داود الطيالسي) (ژ ١٢٧٤) هی ئەبو داود کوری سولیمان کوری داود کوری جاروودی تهیالیسیه (و ٢٠٤هـ) ، ئەلبانی به سهحیحی داناوه له (صحیح الجامع الصغیر و زیادته) (ژ ٣٣٧٧) .
دانهر

^{٨١} (فتح الباری بشرح الحافظ ابن رجب الحنبلي) (ب ١/٢٢٦) هی عبد الرحمن کوری ئەحمەد کوری ردهجیب کوری حهسهنی سهلامی بهغدادی پاشان دیمهشقی حنهبللیه (و ٧٩٥هـ) . دانهر

^{٨٢} ترمزی له (سنن الترمذی) (ژ ٢٤٥١) وه ابن ماجه له (سنن ابن ماجه) (ژ ٢٤١٥) . دانهر

^{٨٣} ئیمامی بوخاری له (صحیح البخاری) (ژ ١٣) وه ئیمامی موسلم له (صحیح مسلم) (ژ ١٦٨، ١٦٩) وه ترمزی له (سنن الترمذی) (ژ ٢٥١٥) وه نهسانی له (سنن النسائی) (ژ ٥٠١٦، ٥٠١٧) هی ئەحمەد

کوری شوعهیب کوری عهلی خۆراسانی نهسانیه (و ٣٠٣هـ) ریوایهتیان کردوه . دانهر
^{٨٤} بهو له فهزه له ثیین و عهباسهوه رحمته هاتوه: (مَلَاكُ الدِّينِ الْوَرَعُ) واته: (راگرو ناوه پڕۆکی دین خۆپاریزییه)، قازی محمدی کوری سهلامی قوزاعی له (مسند الشهاب) (ب ١/٥٩/٤٠٣)، وه حاکم

نیشانه‌ی دیندارییه)، و هه‌قیقه‌تی خۆپاریزی: پاراستنی چاوه له چیژ وەرگرتن له گۆله‌کان^{۸۵}، و هه‌پاراستنی نه‌فسه له ئاره‌زووه‌گلاوه‌کان، و هه‌پاراستنی دله له بی‌ئاگاییه‌کان، و هه‌پاراستنی رووحه له سستییه‌کان، و هه‌پاراستنی نه‌ینییه له لاکردنه‌وه‌کان . گوتویانه: (مُلْتَفِتٌ لَّا يَصِلُ ، وَمُتَسَلِّلٌ لَّا يَفْلَحُ) واته: (ئه‌وه که‌سه‌ی زۆر ئهم لاه‌ئولا بکات و ورده ورده خۆی بدزیته‌وه، له‌وه‌مه‌نه‌جه‌وه بچیت بۆ ئه‌وه‌مه‌نه‌جه، ئه‌وه‌ناگات به‌مه‌به‌ستی خۆی، و هه‌سه‌رکه‌وتووش نابیت . (

سی‌یه‌م: ئه‌ده‌به، ئه‌وه‌ش ده‌لاله‌ت له‌ناسینی شتانی‌ک ده‌کات بۆ خۆ پاراستن له‌هه‌موو جوهره‌هه‌له‌یه‌ک، خۆی گه‌وره‌ده‌فه‌رمویت: ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾^{۸۶} واته: (ئه‌ی محمد ﷺ به‌پاراستی تۆ له‌سه‌ر په‌وشتیکی گه‌وره‌وه‌مه‌زیت)، ئیمامی عه‌لانه‌دینی به‌غدادی رحمته‌الله‌عنه، له‌ته‌فسیره‌که‌ی خۆیدا ده‌فه‌رمویت: له‌کاتی‌کدا که‌په‌وشتیکی پی‌غه‌مبه‌ری خوا کامل و سوپاسکراو بوو، و هه‌کرده‌کانی‌شی زۆر جوان و وه‌رگیراو بوو، بۆیه‌خۆی گه‌وره‌وه‌سفی کرده‌که‌وا له‌سه‌ر په‌وشتیکی گه‌وره‌وه‌مه‌زنه، و هه‌قیقه‌تی دروست بوونی ئه‌وه‌په‌وشته، به‌هۆی هی‌زیکی ده‌روونییه که‌بۆ ئه‌وه‌که‌سه‌ناسان کاری ده‌کات، تا‌وه‌کوو کرده‌وی جوان و سوپاسکراو ئادابی وه‌رگیراو بکات، جا‌وی لیدیته‌ده‌بیته‌لاشه‌یه‌کی دروستکراو له‌خوا‌وه‌نه‌که‌ی، و هه‌ئه‌چیته‌ناو په‌وشتی چاکه‌وه، به‌وه‌هۆیه‌وه‌ئه‌بیته

له‌(مستدرک)(ب/۱/ل/۱۷۰/ژ/۳۱۴) به‌و ریوایه‌ته‌هیناویه‌تی: (خَيْرُ دِينِكُمُ الْوَرَعُ) حاکم به‌سه‌حیحی داناره و هه‌زه‌بیش موافقه‌له‌سه‌ری، واته: (چاک‌ترین سیفه‌تی دینداریتان خۆپاریزییه) . وه‌رگیر

^{۸۵} مه‌به‌ستی شیخمان سه‌یر کردنی ئافره‌ته، وشه‌ی گۆله‌کانی وه‌ک مه‌جاز به‌کار هیناوه‌چونکه ئافره‌تان وه‌ک گۆل وان . وه‌رگیر

^{۸۶} سورة القلم

پاريزه له چا و چنوكى و رهزيلي و خراب مامه له كردن له كړين و فرؤشتن، به لى له رهوشت جوانيدا، هانى خوش ويستنى خه لك ته دات به كردار و گوفتارو تى كوشان و ته دهب جوانى و پيكه وه ژيان له گه له نزيكه كان و خه لكانى تر، وه ئاسان كاري كردن له هه موو بواره كان، وه لى بورده يى له و شتانه ش كه حه ق و ماف پيوست ده كات، وه واژه ينان له پچراني نيوان يه كترى و قسه له گه له يه ك نه كردن، وه ته حه مول كردنى ته زيه ت و تازارى خه لك له گه و ره ترين يانه وه بو بچو و كترين يان وه له گه له روو خوشى و به رده و امى دل خوش كردنى خه لك، جا ته مانه هه موو رهوشته جوانه كان و كرداره ريزداره كانى له خودا كو كردو ته وه، به راستى هه موو ته و رهوشتانه له پيغه مبه رى خوادا كو كرابو وه ، هه ر بو يه خواى گه و ره و ه سفى كرد به ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾، وه هه ر وه كوو پيغه مبه رى خوا فه رموويه تى: (إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ)^{۸۷}، واته: (بى گومان من ره وانه كراوم تا وه كوو ته واو كه رى رهوشته چا كه كان بم، وه به هوى منه وه ته و رهوشته چا كانه به ره و كه مال بربين)، له رپوايه تى كى تر دا هاتو ه: (إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي لِمَمَامِ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ، وَتَمَامِ مَحَاسِنِ الْأَفْعَالِ)^{۸۸} واته: (خواى گه و ره منى ره وانه كردو ه بو كامل كردنى رهوشته جوانه كان و كرداره چا كه كان)، هه ر وه ها

^{۸۷} نيمامى ته حمد له (مسند أحمد) (ب ۱۴/ل ۵۱۳/۵۱۳/۸۹۵۳) وه حاكم له (مستدرک) (ب ۲/ل ۶۷۰/۴۲۲۱) رپوايه تيان كردو ه، حاكم ده لیت: ته و فه رمو ده يه سه حيحه له سه ر شه رتى موسلم وه نيمام زه هه بيش له سه رى موافقه، وه ته لبان يش به سه حيحى دانا وه له (صحيح الجامع الصغير وزيادته) (ژ ۲۳۴۹) . دانهر

^{۸۸} نيمامى به غه وى له (شرح السنة) (ب ۱۳/۲۰۲/۳۶۲۲) رپوايه تى كردو ه، ناوى: نه بو محمد حوسه ينى كورى مه سعو دى كورى حمدى كورى فه رپرائى كورى به غه وى شافعيه (و ۵۱۶هـ) . دانهر

دەفەر مۆیت: (إِنَّ الْمُسْلِمَ الْمُسَدَّدَ^{۸۹}، لِيُدْرِكَ دَرَجَةَ الصَّوَامِ الْقَوَامِ بِآيَاتِ اللَّهِ - عَزَّ وَجَلَّ-“ بِحُسْنِ خُلُقِهِ، وَكَرَمِ صُرَيْبَتِهِ^{۹۰})^{۹۱} واتە: (بى گومان ئەو موسلمانەى كە ميانپەرەو و كارەكانى پىكاو و لەسەر صەوابە ، ئەتوانى پلەى كەسىكى زۆر بەرپۆز و شەو نوێژكەر بە دەست بەيىنى ، ئەمەش بەهۆى رەوشت چاكەكەى و تەبىعەت خۆش و خووە جوانەكەى) ، هەر و هەر دەفەر مۆیت: (إِنَّ مَنْ أَحَبَّكُمْ إِلَيَّ وَأَقْرَبَكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحْسَنَكُمْ أَخْلَاقًا)^{۹۲} واتە: (بى گومان خۆشەويستىن كەستان بە لای منەو ، وە نزيكترىنيشتان لە پۆزى داوى لە منەو ، ئەوانەن كە رەوشتيان جوان و چاكە) ، گوتويانە: پىويستە بە ئەدەب بن ، لەبەر ئەو بە ئەدەب بوون دەرگای ژىرى و پرووناكبرىيە ، ئەو: هاو لەيەتى كرنى خەلكى بە ميهەربانىيەو ، وە خۆ دوور خستىنەو بە ئەزىت و مننەتەن بەسەر خەلكى لە بەخشيندا .

پرسیار لە حەسەنى بەصرى كرا دەربارەى بەسوود ترين ئەدەب؟ ئەویش فەر مۆى: (ئەو تى گەيشتنە لە دىن، وە زوهدو دونيا بەكەم گرتنە، وە ناسىنى

^{۸۹} نىمانى نەو و دەفەر مۆیت: (السَّدَادُ) واتە: لە نىوان (أَفْرَاطُ) پۆچوون و (تَفْرِيطُ) بەزايەدانە ، پۆمەچوون لەشتان و كەم تەرخەميش مەكەن ، (شرح النووى على صحيح مسلم) (ب/۱۷/۱۶۲/۲۸۱۶) . وەرگىر

^{۹۰} واتاى (الضريبة): سروشت و خو و رەوشت ، باسەيرى (غريب الحديث) (ب/۱/۷۰۲) هى ئەبوو سولەيمان حەمەدى كورى محمدى كورى إبراهيمى كورى خەتابى بوستىيە بەناو بانگە بە خەتابى (و ۳۸۸هـ) وە (تاج العروس) (ب/۲/۲۴۸) هى ئەبو فەيز محمدى كورى محمدى كورى عبد الرزاقى حوسەينىيە ، بەناو بانگە مورپەزى زەبىدى (و ۱۲۰۵هـ) (ب/۲/۲۴۸) . دانەر

^{۹۱} نىمامى ئەحمەد لە (مسند أحمد) (ب/۱۱/۲۲۹/۶۶۴۸) رىوايەتى كرده، شوەيب ئەرناووت بە سەحىحى داناو . دانەر

^{۹۲} ترمذى لە (سنن الترمذى) (ژ ۲۰۱۸) ئەلبانى بەسەحىحى داناو لە (صحيح الترمذى) (ژ ۲۰۱۸) .

مافه كانى خواى گهوره شه به سهر به نده وه ، وه فهرمووى: راگرو ناوه رۆكى دين
خۆپاريزييه ، وه خراپى و تىكدهرى دينيش ته ماعكارى و چا و چنۆكيه (۹۳ .

﴿په روه دگار، به يانى و ئياره م به بى كه سى له زهوى تۆدا به سوپاسكراوى
و ستايش و به گه وه زانينى تۆدا كرده وه ، تۆ ته په رستم و وه ههر داواش له تۆ
ئه كه م ، رپنموييم كه به نور پوونكرده وه بۆ رپنگاى چاكه كارى ، وه دهرم بيينه
له تاريكاييه كان بۆ پووناكى ، وه هيدايه تم بده بۆ رپنگاى راست ، ئه ي ته و زاته ي
كه هه بووى پيش هه موو هه بوويه ك ، ئه ي زاتى يه كه م و كۆتا ئه ي ديارو زال ئه ي
زاناي به ناو گه ردوون ، ئه م زهويه فراوانه مان لى ته نگ و ته سك بووه ، وه
ده روونيشمان ته نگ بووه ، هه چ شوينى كيشمان نيه ته نها لاي تۆ نه بيت ، وه
ته وبه شان به نسيب كه بۆ ئه وه ي ته وبه بكه ين ، چونكه ههر خۆت ته وبه وه رگرو
ميه ره بانيت ، دروودو ره حمه ت برژينه به سهر پيغه مبه رى هه لبتيردراو ئه مين ، وه
له سه ر ئال و ياوه ران و ئه وانه ي كه خۆشيان ده وين تا رۆژى دوايى - رِضْوَانُ اللّٰهِ
تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ ﴾ .

---

^{۹۳} (مدارج السالكين) (ب/۲/ ۲۵۶) هى محمدى كورى ته بو به كرى كورى نه يوبى كورى سه عدى شمس
الدينى ئين و قه يى جهوزييه (و ۷۵۱هـ). دانهر

پایه‌ی پینجه‌م: مه‌قامی خو‌شه‌ویستی و پایه‌کانی

"هەرچی خو‌شه‌ویستییه": ئەو خۆی گەرە دەفەر مویت: ﴿يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ﴾^{۹۴}، واتە: (خۆی گەرە ئەوانی خو‌ش دەوێت و ئەوانیش خۆی گەرەیان خو‌ش دەوێت) جا خو‌شه‌ویستی روکنی گەرە خۆپەرستییه، ئەو هییه: بەر دەوام بە دڵیکێ عەوداڵ و سوتا و مه‌یل و ئارەزوو هەبێت، بۆیه ئەم ئارەزوو کردنه دەر دەکەوێت یه‌که‌مجار: له‌سەر ئەندامه‌کانی دەر وه به شوین کەوتن، "ئەو ه‌ش بینا‌غه‌یه". وه دوو ه‌مجاره‌ش: به‌سەر دڵه راست‌گۆکان، به‌هۆی پالته‌ کردن و ه‌ه‌ژاری نواندن . وه سی یه‌م جار به‌ش: ناگالی بوون و تواناداری له‌ سه‌یر کردنی خو‌ش و یستراو . وه سه‌ره‌تای خو‌شه‌ویستی: "گۆپرايه‌لی و خزمه‌ت‌کردنه"، وه ناوه‌نده‌که‌ی: "دێوانه‌یی و ه‌ه‌ژارییه"، وه کۆتاکه‌شی: دڵ ئارامی و پله‌ی به‌قايه"^{۹۵}، وه ک بلی ی سه‌یری خوا بکات - جَلَّ فِي عُلَاه - له‌ ه‌ردوو مه‌قامی ئونس و عیرفانه .

وه خو‌شه‌ویستی: نه‌یینی وه‌رگرتن و روو تێکردنی په‌روه‌ردگاره ﴿حَلَّالًا﴾ ئەمه‌ش کاکله‌و ناوه‌رۆکی دینه، وه روو‌حی ته‌قوايه، وه پله‌کانی نزیک بوونه‌وه‌یه بو‌ لای په‌روه‌ردگار - جَلَّ فِي عُلَاه - تێتر ئەم دڵه له‌و کاته‌دا ئەبێته ده‌لاقه‌یه‌کی نوور بو‌ فه‌یزو نووره‌کانی په‌روه‌ردگاریتی، له‌ به‌رز بوونه‌وه‌و پێنیشاندانا، وه دلی پیاو چاک جامیکه‌ نووری حه‌قی تێدا پێچه‌وانه‌ ده‌بێته‌وه، "وه خو‌شه‌ویستی" واته: ده‌بێت ئەو دڵه‌ بێته‌ جامیک له‌ جامه‌کانی خۆی گەرە، ه‌ه‌روه‌کوو کامه‌لترینی ه‌م‌مو

^{۹۴} سورة المائدة .

^{۹۵} پله‌ی به‌قاء: زاناکانی ئەه‌لی ته‌صوف ده‌فهرموون : ئەمه‌ کۆتا پله‌یه له‌ بازنه‌ی ویلايه‌تدا که‌سالیك ده‌یبرێت ، والله اعلم . وه‌رگێر

پیغمبران عَلَیْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ فرموده‌اند: (إِنَّ لِلَّهِ آيَةً مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ ،
وَأَيَّةٌ رَبُّكُمْ قُلُوبُ عِبَادِهِ الصَّالِحِينَ ، وَأَحَبُّهَا إِلَيْهِ: أَلْيُنْهَا وَأَرْقُفُهَا) ^{۹۶} واته:
(خوای گه‌وره له لای خه‌لکی سهر زه‌وی ده‌فرو قاپی هه‌یه، جا قاپی
په‌روه‌ردگار تان دلی به‌نده چاکه‌کانیه‌تی، وه خۆشه‌ویسترین دل به‌لای شه‌وه‌وه:
نهرمترین و میهره‌بانترینیانه)، وه له شه‌بو موساوه جِلْدُغَنَه ریوایه‌ت کراوه‌وه
ده‌فهرمویت: پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له ناو نئمه هه‌ستاوه پینچ وشه‌ی به‌ نئمه‌ گوت:
(إِنَّ اللَّهَ لَا يَنَامُ، وَلَا يَنبَغِي لَهُ أَنْ يَنَامَ، يَخْفِضُ الْقِسْطَ وَيَرْفَعُهُ، يُرْفَعُ إِلَيْهِ عَمَلُ
اللَّيْلِ قَبْلَ عَمَلِ النَّهَارِ، وَعَمَلُ النَّهَارِ قَبْلَ عَمَلِ اللَّيْلِ، حِجَابُهُ التُّورُ، لَوْ كَشَفَهُ
لَأَحْرَقَتْ سُبْحَاتٍ وَجَهِّهِ مَا انْتَهَى إِلَيْهِ بَصَرُهُ مِنْ خَلْقِهِ) ^{۹۷} واته: (خوای گه‌وره
ناخه‌وی، وه نا‌کری بۆ شه‌وه‌وه بخه‌وی چونکه مه‌حاله‌ه نوستن بۆ شه‌وه‌وه، وه سیفه‌تی نوستن
هی به‌نده‌کانه، وه به‌ دادپه‌روه‌ری خۆی ته‌رازووی کرده‌وه‌کان و خُوراك و رِزْقِ
به‌نده‌کانی به‌رز شه‌کاته‌وه‌وه دایان شه‌به‌زینیت، کرده‌وه‌کانی شه‌وی بۆ لای شه‌وه‌وه
ده‌بیته‌وه پینچ کرده‌وه‌کانی رِزْقِ، وه کرده‌وه‌کانی رِزْقِ به‌رز شه‌بیته‌وه بۆ لای
پینچ کرده‌وه‌کانی شه‌وی، حیجاب و په‌رده پۆشه‌کانی هه‌مووی نووره، شه‌گه‌ر بیته
و خۆی ده‌رمخات بۆ دروست‌کراوانی شه‌وه‌وه به‌هوی تیشکی نووری زاتی پاکی که
گشتیان شه‌بینی شه‌سوتان، نئمامی نه‌وه‌وی جِلْدُغَنَه ده‌فهرمویت: (السُّبْحَاتُ كَوَى
سُبْحَةٍ: شه‌وه‌وه تیشک و نووره جوانیه که له زاتی پاکی جوانی نووری په‌روه‌ردگار
شه‌دره‌وشیته‌وه)، هه‌روه‌ها خۆشه‌ویستمان ده‌فهرمویت: (اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي حُبَّكَ ،
وَحُبَّ مَنْ يَنْفَعُنِي حُبُّهُ عِنْدَكَ، اللَّهُمَّ مَا رَزَقْتَنِي مِمَّا أَحَبُّ فَأَجْعَلُهُ قُوَّةً لِي فِيمَا

^{۹۶} نئمامی ته‌به‌رانی له (مسند الشامین) (ب/۲/۱۹/۱۹۰ ژ/۸۴۰) ریوایه‌تی کرده‌وه ، ناوی: سولیمانی کوری

شه‌جمه‌دی کوری شه‌یبوی کوری موتیری لوخمی شامی ته‌به‌رانیه (و ۳۶۰هـ) . دانهر

^{۹۷} نئمامی موسلم له (صحیح مسلم) (ژ/۲۹۳) ریوایه‌تی کرده‌وه . دانهر

تُحِبُّ، اللَّهُمَّ وَمَا زَوَيْتَ عَنِّي مِمَّا أَحَبُّ فَاجْعَلْهُ فَرَاغًا لِي فِيمَا تُحِبُّ) ٩٨ واته: (پهروهردگارم داوای خوښه‌ویستی تۆ ده‌که‌م، وه خوښه‌ویستی ئه‌و که‌سانه‌ش که خوښ ویستنه‌که‌یان سوودی بۆم ده‌بیټ لای تۆ، په‌روهردگارم له‌وه‌ی که به‌منت به‌خشیوه و خوښم ده‌ویت، بیکه هیزیک بۆم تاوه‌کوه له‌و شتانه‌ی که تۆ خوښت ده‌وین به‌کاریان بینم، وه ئه‌و شته‌ش که تۆ لیت وهرگرتومه‌ته‌وه که من خوښم ده‌ویت، له‌دلما بیسره‌وه و مه‌یهیله، ته‌نها ئه‌وانه به‌یهیله‌وه که تۆ خوښت ده‌وین تاوه‌کوه له‌ کاتی خواپه‌رستیدا دلّم پییه‌وه سه‌رقال نه‌بیټ) .

وه پایه‌کانی خوښه‌ویستی سیانن:-

یه‌که‌م: خوښه‌ویستی راسته‌قینه، ئه‌وه خوښ ویستنی زاتی پاک‌ی خوای گه‌وره‌یه، ئه‌وه خوښه‌ویستی راسته‌قینه‌یه، واته: تۆ خوای گه‌ورده‌ت خوښ بویت له‌به‌ر زاتی پاک‌ی خوای، ئا ئه‌وه یه‌کتاپه‌رستی راسته‌قینه‌یه، وه ئه‌و شتانه‌شت خوښ بویت له‌به‌ر خوا که خوای گه‌وره‌ خوښیانی ده‌ویت ، هیچ شتیکت خوښ ناویت ته‌نها له‌به‌ر خوا نه‌بیټ، وه رقیشت لی‌نابیته‌وه ته‌نها له‌به‌ر ئه‌و نه‌بیټ، هه‌روه‌کوه خوای مه‌زن ده‌فه‌رمویت: ﴿وَالَّذِينَ ءَامَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾ ٩٩ واته: (ئه‌وانه‌ی که پر‌وایان هیناوه زۆر زیاتر خوایان خوښ ده‌ویت)، وه پیغه‌مبه‌ریش ده‌فه‌رمویت: (إِنَّ أَوْثَقَ عُرَىٰ ۙ ۱۰۰ الْإِيمَانِ أَنْ تُحِبَّ فِي اللَّهِ، وَتُبْغِضَ فِي اللَّهِ) ۱۰۱

٩٨ نیمامی ترمذی له (سنن الترمذی)(٣٤٩١ژ) ربوایه‌تی کردوه ، ترمذی ده‌لی: فه‌رموده‌یه‌کی

حه‌سه‌نه . دانهر

٩٩ سورة البقرة

١٠٠ وشه‌ی (عُرَىٰ) کۆی (عُرْوَة) ه له‌ بنه‌ره‌تدا به‌ده‌سکی سه‌تل و گۆزه‌و وینه‌ی ئه‌وانه ده‌گوتریټ ، جا ئه‌م مانایه‌ خوازراوه بۆ ده‌ست پیوه‌گرتنی کاروباری دین ، هه‌روه‌کوه مه‌لا علی قاری فه‌رموویه‌تی ، باسه‌یری (مِرْقَاةُ الْمَغَاتِيحِ شرح مشکاة المصابیح)(ب/٨/ل/٥٠١٤) بکریټ . وهرگێر

واته: (بى گومان بههيز ترين نهلقيه نيمان كه دهستى پيوه بگيردرت، نهويه تو له پيناو خواى گهوره خوشت بوى، وه ههر له پيناو نهویش رقت لى بيتهوه) .

دووه: خوشهويستى وهرگيراو: نهوه خوښ ويستن و گوياپايه لى كردنى پيغه مبهري خوايه له بهر خوا، نه ممش له بهر فرمانى نهو و خوښ ويستنى بو پيغه مبهري ﷺ ههروه كوو خواى گهوره ده فرمويت: ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾^{۱۰۲} واته: (نهى محمد پى يان بلى: نه گهر نيوه بهراستى خواى گهوره تان خوښ دهويت نهوه دواى من كهون، تاوه كوو خواى گهوره ش نيوه خوښ بويت و ليسان خوښ بيت، بهراستى خواى گهوره زور ليبوردهو ميهه بانه)، نه م خوښه ويستيه ش بو كامل كردنى نيمانه، ههروه كوو له فرموده ي سه حيددا له عبد الله كورى هيشامه وه گيردراوه ته وه ده فرمويت: (كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا مِنْ نَفْسِي، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «لَا، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ» فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: فَإِنَّهُ الْآنَ، وَاللَّهِ، لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: «الآنَ يَا عُمَرُ»^{۱۰۳} واته: (نيمه له گه له پيغه مبهري خوادا بووين، لهو كاته دا دهستى هه زه ته عومهرى كورى خهتابى گرتبوو، هه زه ته عومهر پى ي فرموو: نهى پيغه مبهري خوا ﷺ، تو له لاي من خوښه ويستى له هه موو شتيك ته نها نهفسى خوم نه بيت، پيغه مبهريش فرموو: نه خير، سويند بى بهو كهسه ي كه

^{۱۰۱} نيمامى نه محمد له (مسند أحمد) (ب/۳۰/۴۸۸/ژ/۱۸۵۲) ريبوايه تى كردوه، شوعه يبه نهرانوت

ده لى: فرموده يه كى هسه نه بهه وى شاهيده كانيه وه . دانهر

^{۱۰۲} سورة آل عمران

^{۱۰۳} نيمامى بوخارى له (صحيح البخارى) (ژ/۶۶۳۲) ريبوايه تى كردوه . دانهر

گیانی پاکى منى به دهسته، تاوه کوو منت له نهفسى خوشت خوشت دهویت،
 چه زه تی عومهر پی ی فه رموو: نیستا که، والله، تو لام خوشه ویستری له نهفسى
 خوشم، پیغه مبه ریش ﷺ فه رموی: نیستا که (ئیمان و خوش ویستنه که ت)
 ته واوه)، "ئه مهش بۆ کامل کردنی ئیمان" بیر که ره وه.

سى یه م: خوشه ویستی که مال، ئه وه خوشت ویستنی ئه وه که سانه یه له بهر
 خوا که خوی گه وره یان خوشت دهویت، نه که له گه ل خوشت ویستنی خویه، تا
 ئه وهش بۆ کامل کردنی خوشه ویستیه بۆ خوی گه وره، هه روه کوو خوشه ویستمان
 ده فه رمویت: (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ حُبَّكَ، وَحُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ، حُبَّ عَمَلٍ يُقَرِّبُنِي
 إِلَيْ حُبِّكَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّهَا حَقٌّ فَأَدْرُسُوهَا ثُمَّ تَعَلَّمُوهَا) ١٠٤ واته:
 (به روه ردگارم داوای خوشه ویستی تو ده که م، وه خوشه ویستی ئه وه که سانه ش که
 تو یان خوشت دهویت، وه خوشه ویستی ئه وه کرده ویه ش که نزیکم ئه کاته وه له
 خوشت ویستنی تو، پیغه مبه ری خوا ﷺ فه رموی: ئه وه پارانه ویه حه قه
 بیخویننه وه و فی ریشی بن).

وه یه کیکی تر له و خوشت ویستنه: ئیمان هیئانه به خوشت ویستنی ئال و
 به یته پاکه که ی پیغه مبه ر ﷺ هه روه کوو خوی گه وره ده فه رمویت: ﴿قُلْ لَا
 أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى﴾ ١٠٥ واته: (ئه ی محمد پی یان بلی:

١٠٤ ئیمامی ئه جمده له (مسند أحمد) (ب/١٦/٢٠١/٢٢٠٠٨) وه ترمذی له (سنن
 الترمذی) (ژ/٢٣٥) پریوایه تیان کرده، ترمذی ده ئی: فه رموو دیه کی حه سن و سه حیه، پرسپارم
 له محمدی کوری ئیسماعیل کرد (واته: ئیمام بوخاری) دهربارهی ئه وه فه رموو دیه ئه ویش فه رموی:
 ئه وه فه رموو دیه کی سه حیه، پاشان باسی ئه وه ده کات که وا ئه وه فه رموو دیه سه حیه تزه له
 فه رموو ده ی وه لیدی کوری موسلم. دانهر

١٠٥ سورة الشوری

لهسره نهم بانگه‌وازه‌ی که من دهیکم هیج شتیکتان لی داوا ناکم، تنها خوشه‌ویستی و ریژ نه‌بیّت که له خزمایه‌تیدا ههمانه، هم ریژی خوم وه هم ریژی نال و به‌یته‌که‌م بگرن)، هه‌روه‌ها ده‌فرمویت: ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾^{۱۰۶} واته: (به‌راستی خوی گوره ده‌یه‌ویت هه‌رچی پیسی و خرابیه له نیوه‌ی نال و به‌یتی پیغه‌مبه‌ری صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دوورخاته‌وه ، وه پاکیشان بکاته‌وه به‌ته‌واوه‌تی)، خوشه‌ویستمان ده‌فرمویت: (أَذْكُرُكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي، أَذْكُرُكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي، أَذْكُرُكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي)^{۱۰۷} واته: خوی گوره‌تان بیرده‌خه‌مه‌وه ده‌رحق به نال و به‌یته‌که‌م، سی جارن نهمه‌ی دووباره کرده‌وه) بویه نه‌گه‌ر خوی گوره چاکه‌ی که‌سیکی بوی، شه‌وه وه‌سیه‌ته‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جی به‌جی ده‌کات سه‌بارت به نال و به‌یته‌که‌ی عليه السلام .

وه یه‌کینکی تر له‌و خوش ویستنانه: ئیمان هینانه به خوش ویستنی هاوه‌له به‌ریژه‌کان عليه السلام ، هه‌روه‌کوو خوی گوره ده‌فرمویت: ﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَفَازَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾^{۱۰۸} واته: (محمد پیغه‌مبه‌ری خویبه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، شه‌وانه‌ش که له‌گه‌لی دان زور توندن به‌رامبه‌ر به‌کافره‌کان، وه به‌به‌زه‌بیشن له نیو خویاندا، شه‌وان

^{۱۰۶} سورة الأحزاب

^{۱۰۷} تیمامی موسلم له (صحیح مسلم) (ژ ۲۴۰۸) ریوایه‌تی کرده . دانر

^{۱۰۸} سورة الفتح

دەبىنى خەرىكى كړنوش بردن و سوجدە بردن بۆ خۆى تاك و تەنيا، ھەولئى بەدەست ھىننى چاكەو پەزامەندى خۆى گەورەن، پرووى موبارەكى ئەو زاتانە ديارو گەشاوھى و شويئەوارى سوجدە بردنى بەسەرەوھ ديارە بە ھۆى زۆر سوجدە بردنيان بۆ زاتى پاكى الله گيان، جا ئەوھى باسكرا نمونەيان بەو شويئازە ھاتوھ لە تەوراتدا، ھەرەھا ويئەشيان لە ئينجيل وەكوو پروو كينك كە تازە پروا بيئ چەكەرە بكات، پاشان پروانەكەى بەھيئز كړديئ و ئەستور بيئ و پراوھستايئ لەسەر قەدەكەى، ئەو پروو كە ئەوئندە بەزويى پي بگات جوتيارەكان پي ى سەرسام بن كە چۆن بەم زويى پي گەيى، بۆيە خۆى گەورە ئەم شتانەى باس كړد، تاوھكوو كافرەكانى پيوھ قين لەدل بكات و پي يان ناخۆش بيئ لە وەسفى جوانى ئەم كۆمەلە ناوازەيە، ھەر بۆيەش خۆى گەورە بەلئىنى داوھتە ئەو كەسانە بەليخۆش بوون و پاداشتيكى گەورە كە بەھەشتى نەپراوھى ھەتا ھەتايىە كە ئيمانى پي دەينن و لەگەل ئيمانەكەشيان كړدوھى چاكيش ئەنجام ددەن)، وە لە ھەر موودەشدا ھاتوھ كەوا خۆشەويستمان دھەرمويئ: (أَصْحَابِي كَانُوا جَمًّا بِأَيْهْمُ إِقْتَدَيْتُمْ إِهْتَدَيْتُمْ) ^{۱۰۹} واتە: (ھاوئەلەكانم وەكوو ئەستيرەى ئاسمان وان، بەدواى كامەيان بكەون ئەوھ ھيدايەت دراون)، ئەم رپويائەتە واتاكەى سەحيح و راستە، بى ئەوھى تەماشاي سەنەدى رپويائەتەكە بكرئت، وە پشتگيرى كراوھ بە واتاي ھەر موودەيەكى سەحيح، ھەر وەكوو ئيمان موسلم لە سەحيحەكەى خويدا رپويائەتى

---

^{۱۰۹} ابن بطة له (الإبانة الكبرى) (ب/۲/۵۶۴/۷۰۲) وە ابن عبد البر له (جامع بيان العلم وفضله) (ب/۲/۹۲۵/۱۷۶۰) رپويائەتيان كړدوھ ، زاناکان زۆر قسەيان لەسەر ئەم ھەديسە كړدوھ ، ھەيە لەسەرى بى دەنگە ھەيە بە زەعيفى داناوھ ھەشە بە ھەلبەستراو و باتلى داناوھ ، ھەر وەكوو لەسەرەوھ ھينارمانە كەوا ھەديسى سەحيح پالشتيەتى ، وە ئەم ھەديسە لای زاناکانى ئەھلى تەصەوف بەھۆى كەشف و كەرامەتەوھ بە صەحيحيان داناوھ يەكئك لەوانە ئيمانى شەعرانيە ^{جەلئە} باسەيرى (ميزان الكبرى) (ب/۱/۲۸). وەرگير

کردوه ، پیغهمبه‌ری خوا ده‌فهرمویت: (النُّجُومُ أَمَنَةٌ لِّلسَّمَاءِ، فَإِذَا ذَهَبَتِ النُّجُومُ
 أَتَى السَّمَاءَ مَا تُوعَدُ وَأَنَا أَمَنَةٌ لِّأَصْحَابِي، فَإِذَا أَنَا ذَهَبْتُ أَتَى أَصْحَابِي مَا
 يُوعَدُونَ، وَأَصْحَابِي أَمَنَةٌ لِّأُمَّتِي، فَإِذَا ذَهَبَ أَصْحَابِي أَتَى أُمَّتِي مَا يُوعَدُونَ) ۱۱۰
 واته: (ئەستێرەکان ئەمان بۆ ئاسمان، جا ئەگەر بێت و ئەستێرەکان نەمان و
 ڕۆیشتن ئەوکاتە ئەوەتان بۆ دیت کە بەلێنتان پێدراوه بە هاتنی له دنیا و یرا بوون
 و له ناوچوونی ئاسمانەکان و زهوی، وه منیش ئەمانم بۆ هاوێڵەکانم، ئەگەر بێت و
 من ڕۆیشتم ئەو کاتە فیتنەو شەڕو هەلگەرانەوه له دین ڕوو له‌هاوێڵەکانم دەکات
 هەر وه‌کوو بەلێنیان پێدراوه بە هاتنی، وه‌هاوێڵەکانم ئەمان بۆ ئوممه‌ته‌که‌م، جا
 ئەگەر بێت و هاوێڵەکانم ڕۆیشتن ئەوکاتە فیتنەو ئاشوب ڕوو له ئوممه‌ته‌که‌م
 دەکات هەر وه‌کوو بەلێنیان پێدراوه بە هاتنی)، بۆیه پێویسته باسی چاکه‌کانیان
 بکریت، وه‌خۆش بویستری‌ن و ستایشیان بکریت، وه‌بەرکەت وەر بگریت به‌هۆی
 باسکردنیان، وه‌کاریش بکری له‌سه‌ر خۆ جوان کردن و پێک چواندن به‌سیفته
 جوانه‌کانی ئەوان (رەزای خویان لی بێت).

وه‌یه‌کیکی تر له‌و خۆش‌ویستنه‌: ئیمان هێنانه به‌خۆش‌ویستنی
 ئەولیاکان و دۆسته‌کانی خوای گه‌وره ﷺ هه‌روه‌کوو خوای گه‌وره ده‌فهرمویت:
 ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٦﴾ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ
 ﴿١٧﴾﴾ ۱۱۱، واته: (ئاگادار بن! به‌راستی ئەولیاکانی خوای گه‌وره ئەوانه‌ن، که هیچ
 ترسیکیان له‌سه‌ر نیه نه له دنیا وه نه له دوا‌رۆژیشدا له‌و ترس و غه‌مگینه‌ی که
 توشی خه‌لک ده‌بیت له دنیاو دوا‌رۆژ، که‌چی ئەمان هیچ به‌سه‌ر دلێاندا ناییت و
 ناترسی‌ن و پێی خه‌فه‌تبار نابن، وه له دوا‌رۆژیشدا سه‌لامه‌تن و ناترسی‌ن و

۱۱۰ ئیمامی موسلم له (صحیح مسلم) (ژ ۲۵۳۱) ڕیوایه‌تی کردوه . دانه‌ر

۱۱۱ سورة یونس

به‌ناسانی ئه‌چنه ئیو به هه‌شته‌وه)، وه‌لی ئه‌و که‌سه‌یه که دۆستی خوی گه‌وره ده‌کات و زۆری خۆش ده‌وێت ، وه ئیمانی پی‌هه‌یه و خۆی لی‌ئه‌پاریزی نه‌وه‌کا بی‌ره‌وشتییه‌ک یاخود گوناھیکی به‌رامبه‌ر بکات ، بۆیه دژایه‌تی ئه‌و که‌سه مه‌که که دۆستایه‌تی خوی گه‌وره ده‌کات ، چونکه له‌ فهرمووده‌ی قودسیدا هاتوه که‌وا خوی گه‌وره ده‌فهرمویت: (مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ) ^{۱۱۲} واته: (هه‌ر که‌سیک دوزمنایه‌تی دۆستیکی من بکات ، ئه‌وه ئاگاداری ده‌که‌مه‌وه به‌شه‌ر کردن له‌گه‌لی)، خوی گه‌وره له‌سه‌ر ئه‌ولیاکانی دێته وه‌لام، ئه‌و که‌سه‌ی ناره‌حه‌تیان بکات تۆله‌یان لی‌ئه‌سه‌ینی، وه ئه‌وانه‌ش که پارێزگاری له‌ خۆش ویستنه‌که‌یان نه‌که‌ن پزیزان لی‌ئه‌گرئ، بۆیه تۆی خۆش ده‌وێت له‌به‌ر خۆش ویستنه‌که‌ی بۆیان، چونکه ئه‌وان به‌ ئایه‌تی ﴿نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾ ^{۱۱۳} تاییه‌تمه‌ندترین که‌سی گوفتار له‌گه‌ل کراون، جا له‌سه‌رتانه ئه‌وانتان خۆش بوی و لییان نزیک بینه‌وه ، ئه‌گه‌ر واتان کرد ئه‌وه به‌هۆی ئه‌وانه‌وه له‌لایه‌ن خوی گه‌وره‌وه به‌ره‌که‌ت و خیرتان ده‌ست ده‌که‌وێت ، وه مرۆفیش له‌گه‌ل ئه‌و که‌سه‌یه که خۆشی ده‌وێت ، خوی گه‌وره ده‌فهرمویت: ﴿يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ﴾ ^{۱۱۴} ، واته: (خوی گه‌وره ئه‌وانی خۆش ده‌وێت و ئه‌وانیش خوی گه‌وره‌یان خۆش ده‌وێت) ، وه له‌ رپوایه‌تی‌کدا هاتوه: (قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ؟ الَّذِينَ إِذَا رُؤُوا دُكِرَ اللَّهُ) ^{۱۱۵} واته: (پیاویک پرسیا‌ری له‌ خۆشه‌ویستمان کرد، که‌وا

^{۱۱۲} ئیمامی بوخاری له (صحيح البخاری) (ژ ۶۵۰۲) رپوایه‌تی کردوه . دانهر

^{۱۱۳} سورة فصلت: (واته: ئیمه دۆست و پشتیوانی ئیوه‌ین له‌ دونیا و دوا‌رۆژدا) . وه‌رگێر

^{۱۱۴} سورة المائدة .

^{۱۱۵} ئیبن و حه‌جهری هه‌قیقه‌می له (مجمع الزوائد) (ب/۱۰/ل/۸۰/ژ/۱۶۷۷۹) هیناویه‌تی ، وه‌ده‌فهرمویت: ئیمامی به‌ززار له‌ شه‌یخی خۆی که‌ عه‌لی کورپی حه‌ربه رپوایه‌تی کردوه ، من نایناسم ، به‌لام باقی پیاوه‌کانی تر پیاوانیکی باوه‌رینکراون . وه ئه‌لبانی‌ش به‌ سه‌حیحی داناوه باسه‌یری (صحيح الجامع

ئەولياكانى خوا كېن ئەي پېغەمبەرى خوا ﷺ؟ ئەويش فەرموى ئەوانەن كە كاتىك بىنران ياد و زىكرى خوا دەكرىت) .

شېخ ئەبو عەباس ئىبن و تەيمىيە رحمۈللىھ دەفەرموئىت: (ئەگەر تۆ كەسىپكە خۇش ويست لەبەر خۇاى گەورە، ئەو خۇاى گەورە بۆ خۇى بوەتە ئەو خۇش ويستراو، بۆيە ھەر كاتىك كە تۆ لە دلتا بېرى لى دەكەيتەو ئەو بېرت لە خۇش ويستراوى ئەو خودايە حەقە كردهتەو بۆيە خۇشت ويستو، ھەر لەبەر ھەندىش خۇشەويستىكەت زياد دەكات، ھەر وەكوو چۆن كاتىك باسى پېغەمبەر و پېغەمبەرانى پېشى ئەو و ھاوئەلە بەرپىزە چاكەكانيان دەكەيت و لەدلتدا خەيالئان دەكەيت، جا ئەم كارە دلى تۆ راتەكېشى بۆ خۇش ويستنى خۇاى گەورە كە چۆن چاكەى لەگەل كرددوون و بەخششى خۇى بەسەرياندا رېشتو، ئىنجا ئەگەر بېت و تۆ لەبەر خۇاى گەورە ئەوانت خۇش بوئىت، ئەو ئەو كەسەى كە خۇش ويستراو لەبەر خوا راي ئەكېشى بۆ خۇش ويستنى خۇاى گەورە، وە كەسى ئەويندار لەبەر خوا ئەگەر كەسىپكى خۇش ويست لەبەر خۇاى گەورە، ئەو كاتە خۇاى گەورە خۇى بوەتە خۇش ويستراوى، بۆيە پېى خۇشە رايكېشى بۆ لاي خۇاى گەورە، وە ھەر يەككە لە ئەويندار و خۇش ويستراو لەبەر خوا راي ئەكېشى بۆ لاي خۇاى گەورە)^{۱۱۶} .

الصغير وزيادته(۲۹۸۷) وه (السلسلة الأحاديث الصحيحة)(۱۷۳۳) . دانەر (ئىمامى بەززار لە (مسند البزار)(۵۰۳۴) رېوايەتى كرده . وەرگىز
^{۱۱۶} (مجموع الفتاوى)(ب۱۰/۶۰۸) ھى تقى الدين ئەبو عەباس ئەجمەدى كورى عبد الخليمى كورى تەيمىيەى ھەررانيە (۷۲۸ھ) . دانەر

بِیْنَهُمْ مَبْرَىٰ خَوْا ۖ عَلَيْهِ السَّلَامُ دَهْفَرْمَوِیْت: (أَنَّ رَجُلًا زَارَ أَخًا لَهُ فِي قَرْيَةٍ أُخْرَىٰ، فَأَرْصَدَ اللَّهُ لَهُ، عَلَىٰ مَدْرَجَتِهِ، مَلَكًا فَلَمَّا أَتَىٰ عَلَيْهِ، قَالَ: أَيْنَ تُرِيدُ؟ قَالَ: أُرِيدُ أَخًا لِي فِي هَذِهِ الْقَرْيَةِ، قَالَ: هَلْ لَكَ عَلَيْهِ مِنْ نِعْمَةٍ تَرُبُّهَا؟ قَالَ: لَا، غَيْرَ أَنِّي أَحْبَبْتُهُ فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، قَالَ: فَإِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكَ، يَا أُمَّ اللَّهِ قَدْ أَحْبَبَكَ كَمَا أَحْبَبْتُهُ فِيهِ) ^{۱۱۷} واته: (بِیَاوِیْكَ سَهْرْدَانِی بَرَایَهْ كِی (بِرَادَهْر) خَزِی كَرْد لَه گُونْدِیْ كِی تر، جا خَوای گه وره فریشته به کی ره وانه كرد و نه میس له سهر رینگا كه ی دانیشْت و چاوهر پیی كرد هه تا هات، ئیتر به یه ك گه یسْتَن و كه وتنه گفْتوگُو، فریشته كه پیی ی گوت: بُو كوی دهرۆیت؟ ئه ویش گوتی: دهمه ویت بجمه سهردانی براهی كم له و گونده، فریشته كه گوتی: ئایا هیچ هۆكار و بهرزه وه ندیه ك هه یه كه وای له تو كر دبیْت بچیت بُو لای، ئه ویش گوتی: نه خیر، ته نها ئه وه نه بیْت من له بهر خَوای گه وره خۆشم ده ویت، فریشته كه ش گوتی: من نیتردراوی خوام بُو لای تو، وه راسپیتردراوم كه وا بیْت رابگه بیتم كه خَوای گه وره تو ی خۆش ده ویت، هه روه كوو چۆن تو ئه و براهیت خۆش ویست له بهر ره زامه ندی ئه و)، هه روه ها له فهرمووده ی سه حیحدا هاتوه خۆشه ویستمان دَهْفَرْمَوِیْت: (إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ لَأُنَاسًا مَا هُمْ بِأَنْبِيَاءٍ، وَلَا شُهَدَاءٍ يَعْطُهُمُ ^{۱۱۸} الْأَنْبِيَاءُ وَالشُّهَدَاءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، بِمَكَانِهِمْ مِنَ اللَّهِ تَعَالَىٰ " قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تُخَيِّرُنَا مِنْ هُمْ، قَالَ: " هُمْ قَوْمٌ تَحَابُّوا بِرُوحِ اللَّهِ عَلَىٰ غَيْرِ أَرْحَامٍ بَيْنَهُمْ، وَلَا أَمْوَالٍ يَتَعَاطَوْنَهَا، فَوَاللَّهِ إِنَّ وُجُوهُهُمْ لَنُورٌ، وَإِنَّهُمْ عَلَىٰ نُورٍ لَّا يَخَافُونَ إِذَا خَافَ النَّاسُ، وَلَا يَحْزَنُونَ إِذَا حَزَنَ النَّاسُ " وَقَرَأَ هَذِهِ

^{۱۱۷} تیمامی موسلم له (صحیح المسلم) (ژ ۲۵۶۷) رپوایه تی کردوه . دانهر

^{۱۱۸} (الغِبْطَةُ) واته: چه زبه شتیك بکه ی كه تو ش وه کوو ئه و كه سه هه تبیْت ، به لام بی ئه وه ی چه بکه یت ئه و شته له و كه سه دا نه مینبیت ، نه مه جیاوازه له گه ل حه سوودی ، باسه یری (مختار الصحاح) (ل ۲۲۴ / پیتی غ ب ط)

الآيَةَ ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾^{۱۱۹} واته: (به‌راستی خوی گه‌وره کۆمه‌له به‌نده‌یه‌کی هه‌یه له‌ناو خه‌لکان نه پینغه‌مبه‌رن وه نه‌شه‌هیدیشن، که‌چی له رۆژی دواییدا پینغه‌مبه‌ران و شه‌هیده‌کان ناوه‌ته‌خوازی شه‌و پله‌و پایه‌یه‌ن که پیمان به‌خسراوه، وتیان: شه‌ی پینغه‌مبه‌ری خوا پیمان بلّی شه‌وانه کین؟ شه‌ویش فه‌رموی: شه‌وانه کۆمه‌له خه‌لکانینکن یه‌کتریان به‌رووح خویش ویستوه بی شه‌وه‌ی خزمایه‌تیا یاخود مامه‌له‌یان له‌کربین و فروشتندا له‌گه‌ل یه‌کتري هه‌بوی، سویند به‌خوا ده‌م و چار و پروخساریان هه‌مووی نووره، وه شه‌وان له‌سه‌ر نووریشن بۆیه کاتیک خه‌لکان ده‌ترسین شه‌وان ناترسین، وه کاتیکیش خه‌لکی غه‌مبار ده‌بیت شه‌وان غه‌مبار نابن، دواتر شه‌م نایه‌ته‌ی خوینده‌وه ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾^{۱۲۰}، حافیزی شه‌بو نوعه‌یم جوه‌لله‌عه ده‌فه‌رمویت: (له سیغه‌تی تاییه‌تی شه‌وانه شه‌وه‌یه: که‌وا میراتگری راسته‌قینه‌ن و مه‌جلیسه‌کانیان له‌که‌مالی زیکر کردنایه، وه که‌سانینکن به‌که‌مالی چاکه‌کاری سوود شه‌گه‌بینن به‌و که‌سانه‌ی که‌دۆستایه‌تیا له‌گه‌ل ده‌که‌ن)^{۱۲۰}. جا به‌راستی نا شه‌مانه شه‌ولیای راسته‌قینه‌ن .

له‌ریوایه‌تیکی ترده‌هاتوه: (إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ عِبَادًا لَيْسُوا بِأَنْبِيَاءَ، يَعْطُطُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ وَالشُّهَدَاءُ، قِيلَ مَنْ هُمْ لَعَلَّنَا نُحِبُّهُمْ؟ قَالَ: هُمْ قَوْمٌ تَحَابُّوا بِنُورِ اللَّهِ مِنْ غَيْرِ أَرْحَامٍ وَلَا إِنْتِسَابٍ، وَجُوهُهُمْ نُورٌ عَلَى مَنَابِرٍ مِنْ نُورٍ، لَا يَخَافُونَ إِذَا خَافَ النَّاسُ، وَلَا يَحْزَنُونَ إِذَا حَزَنَ النَّاسُ" ثُمَّ وَقَرَأَ: ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ

^{۱۱۹} شه‌بو داود له (سنن أبي داود بتحقيق شعيب الأرنؤاط) (ب/۳۸۶/۵/۳۵۲۷) وه غه‌یری شه‌ویش ریوایه‌تیا کردوه، شوعه‌یب شه‌رنائوت و شه‌لبانی به‌سه‌حیحان داناه، با سه‌یری (صحیح الترغیب والترهیب) (ب/۱۶۳/۳/۳۰۲۳). وه‌رکیر
^{۱۲۰} (الحلیة الأولیاء) (ب/۱/۵). دانهر

عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٦﴾^{١٢١} واته: (خوای گه وره کۆمه له بهندهیه کی ههیه له ناو خه لکان پیغه مبهه نین، که چی له رۆژی دواایدا پیغه مبهه ران و شه هیده کان ناوه ته خوازی ته و پله و پایه یه نه که پیمان به خشراوه، گوترا: ته ی پیغه مبهه ری خوا پیمان بلی ته وانه کین بو ته وهی ته و انمان خویش بویت؟ ته ویش فه رمووی: ته وانه کۆمه له خه لکانینکن به نوروی خوا یه کتریان خویش ویستوه بی ته وهی خزمایه تی و نه ژاد له نیوانیاندا هه بویت، دهم و چاو و روو خساریان هه مووی نوو ره و له سهه مینه به ری نووریشن، بویه کاتیک خه لکان ده ترسین ته وان ناترسین، وه کاتیکیش خه لکی غه مبهه ده بیت ته وان غه مبهه ران، دواتر ته م تابه ته ی خوینده وه ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٦﴾ .

خوای گه وره ده فه رمویت: ﴿لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٣٣﴾^{١٢٢} واته: (تاوه کوو خه فه تبار نه بن به وهی که له دهه ستان چوه، وه مه غروری و که شخه لیدانیش نه تانگری به وهی که پیمان به خشیون، چونکه خوای گه وره که سانی خو به گه وره زان و شانازی به خو کردنی خویش ناویت)، عیکرمه رحمه الله عنه ده فه رمویت: (هیچ که سیک نهه الا دلخویش و غه مگین ده بیت، به لام با دل خویشیه که تان سوپاسگوزاریتان بیت، وه غه میگینیه که شتان نارام گرتن بیت) .

ئیمامی یه حیای کوری موعاز رحمه الله عنه ده فه رمویت: (ته ی نه وهی ئاده م ته وه چیه له سهه شتیکی له دهه ست چوو غه مگینیت و ته و شته جاریکی تر بویت

^{١٢١} ابن حبان له (صحيح ابن حبان) (ب/٢/٣٢٣/٥٧٣) ږیوايه تی کرده ، ته لبانیش به سهه حیای

دانه له (صحيح موارد الظمان الی زوائد ابن حبان) (ب/٢/٤٨٣/٢١٢٧) . دانه ر

^{١٢٢} سورة الحديد

ناگه پیتتهوه، ئەى ئەوه چیتە دل خۆشیت بە شتیک بەهوی که له ژیر دەستندایه کاتیک که مردنت دهگاتى بۆت بهجى ناهیلئى^{۱۲۳}.

﴿ئىلاهی ده‌رگای پاشاکان ئەگەر چى داخراوه، بەلام ده‌رگای تۆ کراوه‌یه به‌رووی داواکاراندا، ئىلاهی ئەستیره‌کان ئاسمانیان داگیر کرد و چاوه‌کانیش داخران، وه تۆش زیندوو و راگیرکه‌رى زاتیکى (وه‌نه‌وزو خه‌و ناتگى)، ئىلاهی ر‌اخه‌ره‌کان ر‌اخران و هه‌موو که‌سیکى ئەویندار خۆى ته‌نیا کرده‌وه له‌گه‌ل خۆشه‌ويسته‌که‌ى خۆى، وه تۆش خۆشه‌ويستى هه‌موو تیکۆشه‌رانى، وه دل نه‌وایى ته‌نیاوانى، ئەگەر له‌ده‌رگای خۆت ده‌رم که‌ى بۆ لای چ ده‌رگایه‌ک برۆم، ئىلاهی ئەگەر له‌جه‌نابى خۆتم بپچرینى بۆلای کى تکاو ر‌ه‌جا که‌م، ئىلاهی ئەگەر سزام به‌دى ئەوه من شایه‌نم بۆ سزاو نار‌ه‌ه‌تى، وه ئەگەر لیشم ببورى ئەوه خۆت لیبورده‌وه خاوه‌ن که‌رەم و سه‌خاوه‌تى، ئەى گه‌وره‌که‌م عاریفه‌کان بۆ تۆ خۆیان یه‌کلا کردۆته‌وه، وه به‌هۆى فه‌زلىت چاکه‌کاران نه‌جات ئەبیت، وه به‌هۆى لیبورده‌نه‌که‌ت که‌م ته‌رخه‌مه‌کان ئەگه‌رپینه‌وه، ئەى خاوه‌نى لیبوردنى جوان ساردى عه‌فووی خۆت و شیرینى ناسینت پیم بچیزه‌، ئەگەر چى من شایه‌نى ئەوه نیم ، بەلام خۆت ئەهلى ته‌قواو ئەهلى لیبورده‌ى، سه‌لات و سه‌لام برژینه‌ سه‌ر خۆشه‌ويستى خۆش ويستراو خۆشه‌ويستى په‌روه‌ردگارى جیهان، کۆتایى په‌يامبه‌ران، وه له‌سه‌ر ئال و یاوه‌ران و ئەوانه‌ش که‌ ئەویان خۆش ده‌ویت هه‌تا ر‌ۆژى دواىى - به‌ ئەندازەى ژماره‌ى چاو تروکانه‌کان و هه‌نانه‌دانه‌کان، وه به‌ ئەندازەى هه‌موو شتیکى زانراوى خۆت، یا الله‌ ئامین ئامین ئامین ﴿ .

^{۱۲۳} ئەبو نوعیم له (الحلیة الأولیاء) (ب/۱۰/ل/۶۰) وه به‌یهه‌قى له (شعب الإیمان) (ب/۱/ل/۳۹۷/ز/۲۳۳)

ر‌یوايه‌تیان کرده‌وه . دانەر

پایه‌ی شه‌شهم: به‌شه‌کانی زانست و لی‌کولین‌هوه لی‌بی

زانست: په‌ی بردنه ، بویه به‌بی ژیان په‌ی بردن نابیّت ، وه ژیانیش به‌بی
پروح نابیّت ، به‌بی پروح زانستیش نابیّت ، خوی گه‌وره ده‌فهرمویت: ﴿إِنَّمَا
يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿١٢٤﴾ واته: (بی گومان
هه‌ر زاناکانن که به‌راستی له خوی گه‌وره ده‌ترسن ، وه بی گومان خوی گه‌وره
زور بالاده‌ست و زور لی‌بورده‌یه) ، جا زانست: ته‌واری ملکه‌چی بوونه بو خوی
گه‌وره " بریتییه له به‌ندایه‌تی و له خوا ترسان " .

به‌لگه‌کانی زانست سی پایه‌ن:-

یه‌که‌م: به‌لگه‌کانی قورئان و سوننه‌ت ، وه به‌هوی شه‌ریعه‌تی خوی گه‌وره
که ئیسلامه ، خوی گه‌وره ده‌فهرمویت: ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا
نَهَاكُمْ عَنْهُ فَأَنْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾ واته: (هه‌رچی
ئه‌و فرمانتان پی ده‌کات ئیوه وه‌ریگرن، وه هه‌رچی لی‌تان قه‌ده‌غه ده‌کات ئیوه
ئاگاداری بن و خوتانی لی دوورخه‌نه‌وه)، جا بو هه‌موو به‌نده‌یه‌ک که
به‌ئه‌حواله‌که‌یه‌وه به‌ره‌و خوا ده‌چیّت سی شت هه‌یه:-

۱- جی به‌جی کردنی فرمانه‌کان ۲- وه خۆ دوور خستن له قه‌ده‌غه
کراوه‌کان ۳- وه رازیش بیّت به‌قه‌ده‌ر، وه نیشانه‌ی په‌زامه‌ندی خوی گه‌وره،
رازیبوونه به‌قه‌ده‌ری خوا .

۱۲۴ سورة فاطر

۱۲۵ سورة الحشر

دووه‌م: مه‌به‌ست به‌و به‌لگانه‌ی قورئان و سونه‌ت به‌ پشت به‌ستن به
شهریعه‌تی پاک و خاوین، وه‌ ئه‌مه‌ش دابه‌ش ده‌بیت بۆ دوو به‌شان:-

به‌شی یه‌که‌م: "زانستی عه‌وامه‌کان"، ئه‌وه‌ پێک هاتوو له‌ هه‌ندیك له‌و
بریارانه‌ی که‌ ده‌بیت گشت مرۆڤیکی خاوه‌ن عه‌قل له‌ نێرو می‌ زانستی پێیان
هه‌بیت، له‌ به‌ر ئه‌وه‌ی تاکیکه‌ له‌ تاکه‌کانی ئومه‌تی ئیسلام، ئه‌وه‌ پێی ی
ده‌گوتریت: "زانراوه‌کانی دینی که‌ پێویسته‌" یاخود "زانسته‌ فه‌رزو پێویسته‌کانی
دین"، هه‌روه‌کوو خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رمویت: ﴿فَطَرَتِ اللَّهُ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا
لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ﴾^{١٢٦} واته‌: (خه‌لکینه‌ پابه‌ندی ئه‌و
نه‌خشه‌یه‌ بن که‌ خوای گه‌وره‌ ئیوه‌ی له‌سه‌ری دروست کرده‌ (که‌ ئیمان و
ئیسلامه‌تی) بۆیه‌ هیچ گۆرانکارییه‌ک له‌و نه‌خشه‌یه‌دا نابیت که‌ به‌رنامه‌و دینی
خوای گه‌وره‌یه‌، به‌راستی ئا ئه‌وه‌ دینی راست و ته‌واوه‌ که‌ خه‌لکان له‌سه‌ری
دروست کراون)، هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمویت: ﴿صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً
وَنَحْنُ لَهُو عٰبِدُونَ﴾^{١٢٧} واته‌: (ئه‌م ئیسلامه‌ ره‌نگ و نه‌خشه‌یه‌که‌ خوای گه‌وره‌
زۆر به‌جوانی به‌رنامه‌ ریژی بۆ کرده‌، جا کێ هه‌یه‌ ئاینیکی جوانتر له‌هی خوای
گه‌وره‌ی هه‌بیت، بۆیه‌ ئیمه‌ ته‌نها گۆرایه‌لی ئه‌وین و ته‌نها ئه‌و ده‌په‌رستین) .

به‌شی دووه‌م: "زانستی که‌سه‌ تاییه‌تییه‌کان"، ئه‌وه‌ش پێکهاتوه‌ له‌
کۆمه‌لیک ته‌حکام و ده‌ستوره‌ یاساییه‌ روون کراوه‌کان، که‌وا ناسینیان تاییه‌ت

^{١٢٦} سورة البقرة

^{١٢٧} سورة البقرة . (صِبْغَةً) واته‌: بۆیه‌ ، بۆیاغ ، ابن عه‌باس رضی الله عنهما له‌ ریوایه‌تی که‌له‌ی و قه‌تاده‌و
حه‌سه‌ندا فه‌رموویه‌تی: له‌ به‌ر ئه‌وه‌ ناو نراوه‌ (بۆیه‌) چونکه‌ شوئینه‌واری ئاین به‌سه‌ر که‌سه‌
دینداره‌کانه‌وه‌ ده‌رده‌که‌وت ، هه‌روه‌کوو چۆن شوئینه‌واری بۆیه‌ له‌سه‌ر جل ده‌رده‌که‌وت ، ئیمامی
به‌غهمی ئه‌مه‌ی نه‌قل کرده‌ ، باسه‌یری (تفسیر البغوی)(ب/١/١٥٧) بکریت . وه‌رگێر

کراوه به شهر عزنان و زانا موجته هیده کان بی له خه لکان به گشتی، ههروه کوو خوی گه وره ده فهرمویت: ﴿وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ ۗ﴾^{۱۲۸} واته: (ته گهر بیت و تهو هه واله و کاروباره کانیان بگه راند بایه ته وه بو لای پیغه مبهرو کاربه ده ست و زانا کانیان له ها وه له به رزه کانی پیغه مبهرو گشت زانا تی کوشه ره کانی تووممهت، ته وه بو بیان روون ته بو وه چونکه ته مان تی ته کوشان بو دهره تانی تهو بریاره شهرعیه شاراونه که غهیری تهوان خه لکانی تر نایزان و ناتوانن په ی پی بیهن)، چونکه هه ندیک زانست هه ن به خویندنه وه و گپرانه وه په ی پی دهردریت، که بریتیه له "دهق" وه هه ندیکی تریش هه ن به هوی هه لینجان هه وه په ی پی دهردریت (چونکه شاراوه یه)، ته وه ش بریتیه له زانستی و اتا کان که له ناو دهقه کانا دانراوه و بریتیه له ته حکامه کان .

پایه ی سی یه م: ته وه ش لی کولینه وه یه له زانست، که پی ی ده گوتریت: راستیه زانستیه کان، ته وه زانستی خواناسه کانه، ههروه کوو خوی گه وره ده فهرمویت: ﴿بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ ۗ﴾^{۱۲۹} واته: (به لکوو ته م قورنانه کومه له نایه تیکی روون و ناشکران له ناو سینه و دل و دهرونی تهو که سانه ی که خاوه ن زانستن)، ههروه ها ده فهرمویت: ﴿يُوتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ۗ﴾^{۱۳۰} واته: (خوی گه وره حیکمهت و دانایایی به ههر که سیک ده دات که خوی ویستی له سه ر بیت، جا ههر که سیکیش حیکمهتی پی درا ته وه به راستی چاکه یه کی زور گه وره ی پی به خشراره، بو یه هیچ که سیک بیر له و حیکمهت و

^{۱۲۸} سورة النساء

^{۱۲۹} سورة العنكبوت

^{۱۳۰} سورة البقرة

چاکه گوره‌یه ناکاته‌وه تهنه‌ها عاقله‌کان نه‌بیّت)، وه حی‌کمه‌ت بریتیه له به‌رجه‌سته کردنی ته‌حکامه‌کان، وه حی‌کمه‌ت نه‌ینی پی‌غه‌مبه‌رایه‌تیه، وه به‌وه راقه‌کراوه: که‌وا شتی‌که‌خوای گوره‌ته‌یخاته‌نیو دلّه‌وه به‌هوی شه‌وه‌وه رپووناک داری ته‌کات، ئیمامی موجه‌مویّت: (ته‌وه بریتیه له قورپان و زانست و شه‌رعزانی)^{۱۳۱}. هه‌روه‌ها حه‌سه‌ن ده‌فه‌رمویّت: (مَنْ أُعْطِيَ الْقُرْآنَ فَكَأَنَّمَا أُدْرِجَتْ النُّبُوءَةُ بَيْنَ جَنْبَيْهِ إِلَّا أَنَّهُ لَمْ يُوحَ إِلَيْهِ)^{۱۳۲} (هه‌ر که‌سی‌ک قورپانی پی‌ به‌خشی‌یه شه‌وه وه‌کوو شه‌وه وایه به‌شی‌کی پی‌غه‌مبه‌رایه‌تی پی‌ درای‌ت، به‌لام شه‌وه‌نده هه‌یه که‌وا وه‌حی بو‌دانا‌به‌زیّت)^{۱۳۳}.

حی‌کمه‌ت: بریتیه له راستی شته‌کان هه‌ر وه‌کوو خو‌ی، وه کارکردنیشه به داخو‌ازییه‌کانی له زانست و کردارو حال به‌خوای گه‌وره، خو‌شه‌ویستمان ده‌فه‌رمویّت: (مَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ مِنَ الْهُدَى وَالْعِلْمِ، كَمَثَلِ الْغَيْثِ الْكَثِيرِ أَصَابَ أَرْضًا، فَكَانَ مِنْهَا نَقِيَّةٌ، قِيلَتِ الْمَاءَ، فَأَنْبَتَتِ الْكَلَأَ وَالْعُشْبَ الْكَثِيرَ، وَكَانَتْ مِنْهَا أَجَادِبُ، أَمْسَكَتِ الْمَاءَ، فَتَفَعَّ اللَّهُ بِهَا النَّاسُ، فَشَرِبُوا وَسَقَوْا وَزَرَعُوا، وَأَصَابَتْ مِنْهَا طَائِفَةٌ أُخْرَى، إِنَّمَا هِيَ قِيعَانٌ لَا تُمْسِكُ مَاءً وَلَا تُنْبِتُ كَلَأً، فَذَلِكَ مَثَلٌ مَنْ فُفَّهَ فِي دِينِ اللَّهِ، وَتَفَعَّهَ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ فَعَلِمَ وَعَلِمَ، وَمَثَلٌ

^{۱۳۱} (تفسیر الطبری)(ب/۵/۵۷۷) هی محمدی کوری جه‌ری‌ری کوری به‌زیدی کوری کتشی‌ری کوری غالی‌ی نامه‌لی ته‌به‌رییه (و/۳۱۰هـ). دانهر

^{۱۳۲} ئیمامی به‌غه‌وی رپوایه‌تی کرده، باسه‌ری (تفسیر الحازن ومعه تفسیر البغوی)(ب/۱/۳۷۷)

بکریّت، دانهر

^{۱۳۳} حاکم له (المستدرک)(ب/۱/۷۵۰/ژ/۲۰۸۰) له عبد الله کوری عه‌مری عاسه‌وه رپوایه‌تی کرده،

حاکم ده‌فه‌رمویّت: سه‌نده‌ی فه‌رمووده‌که سه‌حیحه و زه‌هه‌بیش موافقه له‌سه‌ری، ده‌قی رپوایه‌ته‌که‌ی حاکم به‌م شی‌وه‌یه هاتوه: (مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فَقَدْ اسْتَدْرَجَ النُّبُوءَةَ بَيْنَ جَنْبَيْهِ غَيْرَ أَنَّهُ لَا يُوحَى إِلَيْهِ). وه‌رگیز

مَنْ لَمْ يَرْفَعْ بِذَلِكَ رَأْسًا، وَلَمْ يَقْبَلْ هُدَى اللَّهِ الَّذِي أُرْسِلَتْ بِهِ) ^{١٣٤} واته:
 (وینه‌ی ئه‌وه‌ی که خوای گه‌وره منی پی ره‌وانه کردوه له‌و هیدایه‌ت و زانسته،
 وه‌کوو بارینی بارانیکی زۆره به‌سه‌ر خاکیکدا، جا خاک هه‌یه پاک و خاوینه ئاوی
 باره‌نه‌که وه‌رته‌گری، بۆیه گژو گیایه‌کی زۆر ده‌روینیت، وه هه‌ندیک خاک هه‌ن
 وشکن گژو گیا ناروینن، ئاوه‌که ده‌گری و لی ناگه‌ری به‌خیرایی بجیتته ژیره‌وه‌ی
 زه‌وی، جا به‌هۆی ئه‌و ئاوه‌وه که له‌سه‌ر ئه‌و خاکه وه‌ستاوه خوای گه‌وره به‌هۆی
 ئه‌م زه‌وییه‌وه سوود به‌خه‌لکی ئه‌گه‌یینی، بۆیه خه‌لکانیش له ئاوه‌که‌ی ده‌خۆنه‌وه‌و
 ئاودیری پی ده‌که‌ن و کشتوکالی پی ده‌چینن، وه هه‌ندیک خاکی تر هه‌ن له‌و ئاوی
 بارانه‌یان به‌رده‌که‌ویت، به‌لام خاکیکی ته‌خت و ریکه نه ئاوی باران راده‌گری وه نه
 گژو گیاش ئه‌روینن، جا وینه‌ی ئه‌وانه وه‌کوو که‌سیکه که له دینی خوا تی
 گه‌یشته‌بیت، وه سوود له‌وه وه‌رده‌گری که خوای گه‌وره منی پی ره‌وانه کردوه که
 دینی ئیسلامه، بۆیه هه‌م خۆی له دینه‌که شاره‌زا کردوه وه هه‌میش خه‌لکان
 فیری دین ده‌کات، وه وینه‌ی ئه‌و که‌سه‌ش که رینگای ئیسلام و هیدایه‌ت ناگریته
 به‌ر که‌منی پی ره‌وانه کراوه، وه‌کوو ئه‌و زه‌ویه وایه که وشکه‌و گژوگیا ناروینت
 سه‌ر هه‌ل نادات) .

ئیمامی قورئوبی رحمته‌الله‌عنه ده‌فه‌رمویت: (بیغه‌بهر نمونه‌ی ئه‌و دینه‌ی که
 پیتی ره‌وانه کراوه وه‌کوو باران بارینیکی سه‌رتاسه‌ری پینک چواندوه، که‌وا خه‌لکان
 بو پنبووستی و بارو گوزه‌رانی خۆیان دین سوودی لی وه‌رده‌گرن، به‌هه‌مان شیوه‌ش
 گوزه‌رانی خه‌لک به‌و شیویه‌ بوو پیتش هه‌نارده‌کرنی بیغه‌مبه‌ر، هه‌روه‌کوو چۆن
 باران بارین ولاته‌کان زیندوو ده‌کاته‌وه، به‌هه‌مان شیوه‌ش زانسته‌کانی دین دلّه‌کان

^{١٣٤} ئیمامی بوخاری له (صحیح البخاری) (ژ ٧٩) ئیمامی موسلم له (صحیح المسلم) (ژ ٢٢٨٢)

ربوایه‌تیا‌ن کردوه . دانهر

زیندوو ده کاتوهه، پاشان ئه و کهسانه ی که گوئیان له زانستی دینه به چه ند زهوییه کی جیاواز پیکچوو ویندراوه کهوا بارانیان دانه باریتته سه ر، جا هه ندیک له و کهسانه زانای به کرده و ه و فیروخوایشن، تا ئه مه وه کوو زهوییه کی پاک و خاوین وایه، چونکه ئای باره نه که ی خوارده وه و خۆی سوودی لی وهرگرت، ههروه ها گژوگیاشی پرواند بۆیه خه لکانی تریش سوودیان لی وهرگرت، وه کهسانیکیش هه ن له ناو خه لکدا کهوا زانستیکی گشتگیرو قوولی لایه زانای سه رده می خۆیه تی، که چی ئه و کرده وه ی به سوننه ته کانی دین ناکات یاخود له وه تی نه گه یشتوه له و زانسته ی که کۆی کردوه ته وه، به لام غهیری سوودی لی بینیه وه زانسته که ی بۆ که سی تر بوه، جا ئه مه ش وه کوو زهوییه ک وایه کهوا ئای به سه روه کۆبوویته وه خه لکان سوود له م ئاوه ده بینن، ئه وه ش ئاماژه پیکراوه به فه رموده ی پیغه مبه ر (نُضِرَ اللهُ اِمْرًا سَمِعَ مَقَالَتِي فَوَعَاها وَحَفِظَهَا وَبَلَّغَهَا) ۱۳۵ واته: (خوای گه و ره پوخساری ئه و که سه گه شاوه بکات کهوا گوئی له وته کانی من ده بیته و خۆی لی لی ته گات، وه له بهری ته کات و به خه لکانیش ته گه ینی)، وه هه ندیک خه لکیش هه ن گوئیستی زانست ده بن به لام له بهری ناکات وه کاریشی پی ناکات و به خه لکانیش راناگه یینی، ئه وه وه کوو ئه و زهوییه ته خت و پروونه وایه کهوا ئا وهرناگریته، یاخود ئاوه که پیس ده کات بۆ غهیری خۆی، بۆیه ئه م دوو کۆمه له سوپاس کراوه ی یه که م له پیکچواندنه که کۆ کرانه وه چونکه

۱۳۵ تیمامی ترمذی له (سنن الترمذی) (۲۶۵۸ژ) ریوایه تی کرده . دانهر / ابن ماجه له (سنن ابن ماجه بتحقیق الشیخ شعیب الأرنؤوط) (ژ ۲۳۰) وه غهیری ئه وانیش ریوایه تیان کرده ، شوعه یب ئه رناتوت ده فه رمویتی: فه رموده یه کی سه حیحه به هۆی ریگاکانی تری . وهرگری

هاوبه‌شن له سوود گه‌یاندن، وه کۆمه‌له‌ی سیّ یه‌میش که زه‌مکراوه جیاکراوه چونکه به‌هۆی نه‌بوونی سوود گه‌یاندنی به‌خۆیی و به‌خه‌لکی^{۱۳۶}.

منیش ده‌لیم: مه‌رجی به‌ زانا بوون ئه‌وه‌یه پێویسته خۆی په‌ندی لیّ وه‌رگرتبیت، وه ئه‌و ئه‌مانه‌ته‌ی دینی خوا که ئیسلامه به ئوممه‌تی کۆتایی هه‌موو پێغه‌مبه‌ران بگه‌یینیّ (سه‌لانی په‌روه‌ردگارم له‌سه‌ر ئه‌و و گشتیان بیّت به‌تیک‌پرای هه‌تا رۆژی دوا‌یی)، ته‌گه‌ر وای کرد ئه‌و کاته له‌ نیوان گه‌رانه‌وه بو لای خواو گه‌یاندنی په‌یامه‌که‌یدا ده‌بیّت و ئه‌روا‌ت به‌ میه‌ره‌بانی خوا‌ی گه‌وره بو لای زاتی میه‌ره‌بانه‌که‌ی جَلّ جلاله .

﴿خوایه گیان: داوای به‌رده‌وامی ئیمان‌ت لیّ ته‌که‌م، وه داوای دل‌یکی پر ترست لیّ ته‌که‌م، وه داوای زانستیکی به‌سوودت لیّ ته‌که‌م، وه داوای یه‌قینیکی راست‌گۆیانه‌ت لیّ ته‌که‌م، وه داوای دینیکی پته‌و به‌هیزت لیّ ده‌که‌م، وه داوای بیّ به‌لایی له‌ هه‌مووشتیکت لیّ ته‌که‌م، وه داوای ته‌واوی بیّ به‌لاییت لیّ ده‌که‌م، وه داوای به‌رده‌وامی بیّ به‌لاییت لیّ ته‌که‌م، وه داوای شوکرانه‌ بژی‌ری له‌سه‌ر بیّ به‌لاییت لیّ ته‌که‌م، وه داوای پێویستی نه‌بوون به‌ خه‌لکان‌ت لیّ ته‌که‌م، ئامین ئامین - یا أرحم الراحمین﴾ .

---

^{۱۳۶} باسه‌یری (فتح الباری شرح صحیح البخاری) (ب/۱/۱۷۷) هی ئیبن و حه‌جه‌ری عه‌سقه‌لانی

بکریّت . دانه‌ر

پایه‌ی هموتهم: بانگ‌هواز له‌پیناو خوای گه‌وره و پله‌کانی

بانگ‌هواز: وشه‌یه‌که له پارانه‌وه (الدُّعَاءُ) وه داواکردن (الطَّلَبُ) وه‌رگیراوه، وه له شه‌رعیشدا: وته‌یه‌که له مرۆڤ داوا ده‌کریت که‌وا حه‌ق بجه‌سپینێ له‌سه‌ر که‌سانی تر، خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلُ أَدْعُوا إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي﴾^{۱۳۷}، واته: (ئه‌ی محمد ﷺ پینان بلی: ئه‌وه رینگای منه که خه‌لکی بۆ لای بانگ ده‌که‌م، وه رینگایه‌کی گه‌یه‌نراوه بۆ لای خوای گه‌وره وه به‌هه‌شته ریزداره‌که‌ی، رینگایه‌که زانستی حه‌ققی له‌خۆی کۆ کردوه‌ته‌وه ، وه کارکردنیش به‌و زانسته‌وه به‌خشینیشی به‌خه‌لکی، وه نیه‌ت پاک‌ی دینداری بۆ خوای په‌روه‌ردگار که تاك و ته‌نیا‌یه‌وه هاوبه‌شی نیه، ﴿أَدْعُوا إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ﴾ به‌به‌لگه‌یه‌کی رۆشن و زانستیکی راست و دروست (بانگ‌هوازی خوا ده‌که‌م)، ﴿أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي﴾ واته: له‌سه‌ر ئه‌م شیوازه به‌شوین پیتی منه‌وه ئه‌وه‌ستین به‌ ئه‌ندازه‌ی ئه‌وه‌ی که پیتی ئه‌دریت، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی بانگ‌هوازه‌که‌ی گشتیه بۆ هه‌موو پروخسار چاکیتک، وه ئه‌وانه‌ی که به‌شوین پیتی ئه‌وه‌وه بانگ‌هواز ده‌که‌ن چه‌ند جوړیکن، له‌وانه وه‌کوو بانگ‌هوازی خواناسه‌کان - بۆ خۆشه‌ویستی و عیرفان، وه بانگ‌هوازی زاناکان - بۆ لای شه‌رعی پیرۆزو شوینکه‌وتن، وه کۆکردنه‌وه له‌ نیوان ئه‌م دوو بانگ‌هوازه ئه‌وه رینگای که‌سانی خواین، هه‌روه‌ها بانگ‌هواز کردن له‌ پیناو خوای گه‌وره ئه‌وه دروشمی په‌یامبه‌رانه ﷺ، هه‌روه‌کوو له‌ پینادا وتمان بانگ‌هواز: وشه‌یه‌که له پارانه‌وه (الدُّعَاءُ) وه داواکردن (الطَّلَبُ) وه‌رگیراوه، وه له شه‌رعیشدا: وته‌یه‌که له مرۆڤ داوا ده‌کریت که‌وا حه‌ق بجه‌سپینێ له‌سه‌ر که‌سانی تر .

وه بانگهواز سی پایهی ههیه:

۱- پی گه یاندن   ۲- دانان   ۳- پهروهرده کردن

۱- ههچی پی گه یاندنه: بریتیه له گه یاندن ، گوتراوه: ئهوه پیشاندان و گه یاندنی فیژکاره دینییه کان و رینماییه ئاسمانیه ئیسلامیه کان و ناسینه پهروهردگار بییه کانه، وه گه یاندنیانه به خه لکی، وه موژده دان به خه لکی له میهره بانی خوا و خوژی به ههشته کان، وه ئاگادار کردنه وه شیان به خو پاراستن له سه ریچی کردنی فه زمانه کانی خوای گه وره له یه کتاپه رستی و ئه حکامه کان و ره وشته کان، ههروه کوو خوای گه وره ده فه رمویتی: ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ ۗ﴾^{۱۳۸} ، واته: (ئهی پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله له وهی که بۆت دابه زیوه که قورئانه رایگه بیینه و بانگه وازی بۆ بکه، خو ئه گهر وات نه کرد ئه وه په یامه که ی پهروهردگارت رانه گه یاندووه، بۆیه تو له سه ر ئه م بانگه وازه به رده و امبه و مه ترسه له شه پرو خراپهی کافره کان و دوو پرووه کان چونکه خوای گه وره تو ی به ریژو میهره بان له خه لکان ئه پاریزی)، ههروه ها ده فه رمویتی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أُنزِلْنَا مِنْ آلَيْنَاتٍ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّنَا لِلنَّاسِ فِي أَلْكِتَابِ أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّعْنُونَ ۗ﴾^{۱۳۹} واته: (بی گومان ئه و یه هوودیانهی که نایه ته پروون و ئاشکرکانی ئیمه ده شارنه وه وه کوو نایه تی ره جم و سیفه تی پیغه مبه ری صلی الله علیه و آله که دامان به زاندووه به سه ریاندا، دوای ئه وهی که له کتیبه کانی پیشو و تردا له ته و پراتدا) پروغان کردووه ته وه بۆیان که ئه و پیغه مبه ره حقه، ئا ئه وانه

^{۱۳۸} سورة المائدة

^{۱۳۹} سورة البقرة

که ساینکن که خوی گهوره نه فرینیان لیّ ده کات چونکه راستیان شاردۆته وه، وه خه لکیش نه فرینیان لیّ ده کهن^{۱۴۰} ههروه ها خو شه ویستمان ده فرمویت: (مَنْ سُئِلَ عَنْ عِلْمٍ فَكْتَمَهُ أَلْجَمَهُ اللَّهُ بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)^{۱۴۱} واته: (ههه که سیک ده باره ی زانستیک پرسیری لیّ بکریت، ئه ویش زانسته که ی شارد ه وه و پپی رانه گیاند، ئه وه خوی گهوره له رۆژی دوایدا لغاویکی ناگری له ده می ده کات خوا په نامان بدات)، ههروه ها ده فرمویت: (بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً)^{۱۴۲}.

خوی گهوره ده فرمویت: ﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾^{۱۴۳} واته: (ئهی محمد ﷺ به دانایی و نامۆژگاری چاک بانگهواز بو ریگای په روه دگارت بکه که دینی ئیسلامی پیروژه، وه به جوانترین شیوهش

^{۱۴۰} راقهوانی قوربان عبد الرحمن ناسر سه عدی ده فرمویت: ئه م ئایه ته ههه چهنده له باره ی ئه هلی کیتابه وه دابه زیوه ، کهوا ئه و شتانه ی که سه باره ت به خودی پیغه مبهه ر و سیفه ته کانی بوو شاردیانه وه ، به لام حوکمه که ی گشتیه بو ههه که سیک که ئه م سیفه ته هه ل بگریت و ئایه ته کانی خوی گهوره بشاریته وه (تیسیر الکریم الرحمن فی تفسیر کلام المنان) (ب/۱/۷۷). وه ریگیر

^{۱۴۱} ئیمامی ئه جمه ده (مسند احمد) (ب/۱۴/۲۱۴/۸۵۳۳) وه ئه بو داود له (سنن ابی داود) (ژ/۳۶۸) ریوایه تیان کردوه . دانهر / شوعه یب ئه رناتوت ده فرمویت: سه نه ده که ی سه حیحه و پیاوه کانیسی باوه ریگراو سه حیحن . وه ریگیر

^{۱۴۲} ئیمامی بوخاری له (صحیح البخاری) (ژ/۳۴۶۱) ریوایه تی کردوه . ئیمامی موفه ری ده فرمویت: (فه رموده کانی من رابگه بیتن ، ئه گهه چی با که می کیش بیت) ، ئیمامی به یزادیش ده فرمویت: (ئه گهه ئایه تی کیش بیت ، نه یفه رموه ئه گهه چی فه رموده یه کیش بیت ، له بهر ئه وه ی فه رمان کردن به راکه گیاندنی فه رموده وادیاره له پیشتربیت ، له بهر ئه وه ی ئایه ته کان له گهه ل بلاؤ بوونه وه شیان وه زۆری هه لگرنی ، ئه وه خوی گهوره که فاله تی له بهر کردن و پاراستنی داوه له له ناو چون و ده ستکاری کردن) با سهیری (أرشاد الساری) (ب/۱/۴) . دانهر

^{۱۴۳} سورة النحل

گفتوگو و مشتمومریان له گهل بکه، به تاییه تی نهو که سانه ی که نه هلی کیتابن له (جووله کهو دیانه کان)، بی گومان په روه ردگارت نه زانی که کی گومپرو سهرلی شیواوه و ریگای راسته قینه ی ون کرده، وه زاناشه به وانیه که ریگای تیمان و هیدایهت نه گرنه بهر)، نهو ناموژگاری کرده، وه ناموژگاریش: بریتی به له بانگهواز کردن بو لای نهو شته ی که چاکه ی تیایه، وه ریگری کردنیسه لهو شتانهش که خراپه ی تیایه، هه روه کوو کاملترینی هه موو پیغه مبه ران فهرمویه تی: (الدینُ النَّصِيحَةُ، قُلْنَا لِمَنْ؟ قَالَ: لِلَّهِ ، وَلِكِتَابِهِ، وَلِرَسُولِهِ، وَلِأُمَّةِ الْمُسْلِمِينَ، وَعَامَّتِهِمْ)^{۱۴۴} وته ی پیغه مبه ری خوا ﷺ (لله) واته: تیمان هینان پی ی، وه ههستان به شوکرانه بژی، وه هاندان و بانگ کردنی خه لکانیش بو نه مه . (وَلِكِتَابِهِ) واته: به فیروونی قورثانه که ی و کارکردن پی ی، وه ریتمایی کردنی خه لکیش بو نه مه . (وَلِرَسُولِهِ) واته: به شوینکه وتنی پیغه مبه ر ﷺ و سه رختنی له هه موو شتیکدا . (وَلِأُمَّةِ الْمُسْلِمِينَ) واته: ریگری پیغه واکانیان و گوپرایه لی کردنی فهرمانه کانیان له وه ی که خواو پیغه مبه ره که ی پی ی پازین، هه روه کوو خوی گه وره ده فهرمویت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾^{۱۴۵} واته: (نه ی نهو که سانه ی که تیمانتان هیناوه گوپرایه لی خواو پیغه مبه ره که ی بکه ن ﷺ، وه گوپرایه لی نهو کاربه ده ستانهش بکه ن که له شه ریه ته ی خوا لنادهن و کاروباری تیوه یان به دهسته)، (وَعَامَّتِهِمْ)

^{۱۴۴} تیمامی بوخاری له (صحیح البخاری)(کتاب الایمان - باب قول النبی: (الدینُ النَّصِيحَةُ ، قُلْنَا لِمَنْ؟ قَالَ: لِلَّهِ ، وَلِكِتَابِهِ ، وَلِرَسُولِهِ ، وَلِأُمَّةِ الْمُسْلِمِينَ ، وَعَامَّتِهِمْ) وقوله تعالى: ﴿إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ (سورة التوبة) ، (وه کوو ناویشان هیناویه تی . ودرگپ) ، وه موسلم له (صحیح المسلم)(ژ ۵۵) وه نه بو داود له (سنن أبی داود)(ژ ۴۹۴۴) وه ترمذی له (سنن الترمذی)(ژ ۱۹۲۵) وه نه سائی له (سنن النسائی)(ژ ۲۰۲) پیوایه تیان کرده . دانهر

^{۱۴۵} سورة النساء

واته: (به رینمایی کردنیان بۆ ئەو شتانەی که به خته وهری دنیا و دواڕۆژیان تێدایه، جا هەر که سیک ئەم سیفته تانهی هه بیته ئەوه خه لیفه ی خوای گه وره یه له سه ر زه وییه که ی، وه پێغه مبه ریشمان ده فه رمویتی: (نَصَرَ اللَّهُ أَمْرًا سَمِعَ مَقَالَتِي فَوَعَاَهَا وَحَفِظَهَا وَبَلَّغَهَا، فَرُبَّ حَامِلٍ فِقْهِهِ إِلَى مَنْ هُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ، ثَلَاثٌ لَا يُغْلُ عَلَيْهِنَّ قَلْبُ مُسْلِمٍ، إِخْلَاصُ الْعَمَلِ لِلَّهِ، وَمُنَاصِحَةُ أئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ، وَلُزُومُ جَمَاعَتِهِمْ، فَإِنَّ الدَّعْوَةَ تُحِيطُ مِنْ وَرَائِهِمْ)^{١٤٦}، واته: (خوای گه وره روخساری ئەو که سه گه شاهه بکات که وا گوئی له وته کانی من ده بیته و خۆی لیبی تی زانگات، وه له بهری ئەکات و به خه لکانیش ئەگه یبێتی، ده کری هه لگه ری زانستی که زانسته که ی به که سیک بگه یبێتی له خۆی زانتر بیته، سی شت هه ن دلی موسلمان خیانه تکاری تێدا ناکات، نیته پاکی له کرده وه بۆ خوای گه وره، وه نامۆژگاری کردنی پێشه وایانی موسلمانان، وه پابه ندبوون به کۆمه لای موسلمانان ده رنه چوون لییان، له بهر ئەوه ی نزاو پارانه وه کان له دوا یانه وه ده وره یان ئەدات)^{١٤٧}.

^{١٤٦} تیمامی ترمذی له (سنن الترمذی) (ژ ٢٦٥٨) ریوایه تی کرده ، ئیبن وقهیم رحمته الله ده فه رمویتی: واته: له دلدا خیانه ت نامی بێته و له گه ل بوونی ئەم سی سیفته ته شدا خیانه تیش له خۆ هه لئاگری ، به لکوو خیانه ت له خۆی دوور ده خاته وه ، وه پاکی ئەکاته وه لی ی ، وه ده رشی ئەخات ، چونکه دل خیانه ت ده کات له سه ر هاوبه ش دانان که گه وره ترین خیانه ته ، هه ر به و چۆره ش خیانه ت له سه ر فیل کردن ده کات ، وه له سه ر ده رچوونی له کۆمه له ی موسلمانان به هۆی بیدعه ت و گو مراهی بوون ، جا ئەم سی سیفته ته خیانه ت و ناکی پری ئەکات ، وه چاره سه ری ئەم خیانه ت کردن و ده ره یبانی تی که لا وییه کانی به هۆی یه کلایی بوونه وه ی نیته پاکی و نامۆژگاری کردن و شوینکه وتنی سونه ت ده بیته . (مدارج السالکین) (٢/٩٠) دانهر / ابن ماجه له (سنن ابن ماجه بتحقیق الشیخ شعیب الأرنؤوط) (ژ ٢٣٠) وه غهیری ئەوانیش ریوایه تیان کرده ، شوعه یب ئەرناوت ده فه رمویتی: فه رموده یه کی سه حیه به هۆی ریگا کانی تری . وه رگێڕ

^{١٤٧} تیمامی عملی قاری رحمته الله ده فه رمویتی: (واتای وایه: بی گو مان پارانه وه ی موسلمانان ده وره یان ئەدات ، جا نه یان پارێزێته له فیلێ شه یبان و گو مراهی ، وه ناگادار کردنه وه ی تێدایه بۆ ئەو که سه ی

"خۆشهويستان": سوننه تي خواي گهوره بۆ بهنده كان و خۆشهويسته كانى واهاتوه، كهوا بۆ همموو بانگخوازىكى چاك و باش دوژمن و كهسانى حهسوود ههبيت ، ههروهكوو خواي گهوره دهفهرمويت: ﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِّنَ الْمُجْرِمِينَ ۗ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ هَادِيًّا وَنَصِيرًا ۝١٤٨﴾ واته: (ههر بهو شيويه يا محمد ﷺ كه تو دژايه تي دهكرى له لايهن دوژمنهكانتهوه، بۆ همموو پيغهمبهريكىش دوژمنيكان له تاوانبار و موجريهكان بۆ فهراههم هيتابوون و لهبهرامبهريان شهوستان، ئيتير مهترسهو پهروهردگارت بهسته كه هيداياهتدرو پشتيوان و سهرخهت بيت)، ههروهها له فهرموودهها هاتووه (إِنَّ كُنْتَ عَابِدًا صَادِقًا فِي خَرِّ جَبَلٍ ، لَا يُعَلِّمُ بِكَ إِلَّا اللَّهُ ، لَهُيَأُ اللَّهُ لَكَ مِنَ الْمُخَادِعِينَ مَنْ يَرُدُّكَ عَنْ طَرِيقِ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ) ١٤٩ واته: (تهگهر تو خواپهرستيكي راستگوو بيت و لهسهر لوتكهى چيايهكيش بيت، وه هيچ كهسيك به تو ئاگادار نهبيت تنها خواي گهوره ، شهوه خواي گهوره كهسانىكى فيلكههت بۆ ئاماده دهكات تاوهكوو له ريگاي حهق و سهوابدا وهرتگهرينهوه)، وه لاي كهسانى زانست خوازو شههلى عيرفان: ههر بانگخوازىكى ياخود خواناسيىك شهگهر دوژمنى نهبيت شهوه لهحاليدا كهه و كورى ههيه، وه شهگهر حهسوودهكان و دوژمنهكان زياديان كرد شهوه كهرامهت و ريزليئانه، لهبهر راستگووييهكهى و نهبوونى فرتوفيل لهگهليان .

كهوا دههچوه له كۆمهلى موسلمانان كهوا بهرهكهتى شهوان و بهرهكهتى پارانههوى شهوانى پي ناگات ، چونكه دههچوه لهو شتهى كه دهورى شهوانى داوه (مراقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح)(ب/١/٣٠٧) . وهرگيپر

١٤٨ سورة الفرقان

١٤٩ سهنهدى شهه ريوايهتشم نهههزيهوه . وهرگيپر

۲- دانان: ئەو دەش كۆمەلە شتییكى زۆرە كەوا ناویكى تاكى بەبەردا كرا بیټ، جا یەكسانە بو هەندیک له بەشەکانی بیټ كە درابیتە پال هەندیک بە پیش خستن و دواخستن یاخود نا، خوای گەورە دەفەرمویت: ﴿أَقْرَأْ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝ أَقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝﴾ ۱۵۰ واتە: (ئەى محمد ﷺ بخوینە بەناوی ئەو خوایەى كە دروستەكەرى هەموو شتیكە، زاتیكە مرۆفی له چەند خانەیهكى هەلواسراو (لەناو مندالدا) دروست كرده، بخوینە چونكە پەروەردگارت زۆر بەخشندەو پرێدارە، زاتیكە بەهۆی قەلەمەوه خەلكی فێرە زانست و زانیاری كرده، وه مرۆفیشی فێرە شتانیک كرده كه لەمەو پیش نەیتەزانی) وه هەروەها دەفەرمویت: ﴿فِيهَا كُتِبَ قِيمَةٌ ۝﴾ ۱۵۱ واتە: (لەناو قورئاندا ئەحكام و فرمانی دادپەروەرانەو راست و رییكى تێدایە ، كه رێنیشاندەرن بو ئیمان هینان و هیدایەتدان) ، بەلێ نوسراوانیكى راست و رێكن ، بیژەرن بەقسەى حەق ، پیغەمبەرى خوا ﷺ دەفەرمویت: (إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ : صَدَقَةٌ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٌ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٌ صَالِحٌ يَدْعُو لَهُ) ۱۵۲ واتە: (كاتیک مرۆف دەمریت كردهوهكانی ئەپچرین لێی تەنها سێ كردهوه نەبیټ كە پاش مردنیش پاداشتەكەى هەر بو دەچیت، ئەویش چاكەو خیریكى بەردەوامە كه له دویا بەجی ی هیشتیټ، یاخود زانستیكى بەسوودی له دواى خۆی جی هیشتیټ، یاخود مندالیكى چاكی جی هیشتیټ كە نزاو پارانەوهی بو بكات)،

۱۵۰ سورة العلق

۱۵۱ سورة البينة

۱۵۲ ئیمامى موسلم له (صحیح المسلم) (ژ ۱۶۳۱) وه ئەبو داود له (سنن أبى داود) (ژ ۲۸۸۰) وه ترمذی له (سنن الترمذی) (ژ ۱۳۷۶) وه نەسائی له (سنن النسائی) (ژ ۳۶۵۱) رېوايه تیان كرده ، لهفزه كه هی ئیمامى موسلمه . دانەر

هروه‌ها ده‌فهرمویت: (إِنَّ مِمَّا يَلْحَقُ الْمُؤْمِنَ مِنْ عَمَلِهِ وَحَسَنَاتِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ عِلْمًا عِلْمُهُ وَنَشْرُهُ) ^{۱۵۳} واته: (بی گومان یه‌کیک له پاداشتی تهو کرده‌وه چاکانه‌ی که‌سی نیماندار که له پاش مردن بوی دیت ته‌وه زانستیکه که فی‌ری بو‌وه بلاوی کردۆته‌وه).

نیمامی تاج‌الدینی سوبوکی رحمته‌الله له په‌رتوکه‌که‌ی خویدا (الجمع الجوامع) دا ده‌فهرمویت: (بی گومان ته‌گه‌ر زانا باسکه‌کانی دریتژ کرد، وه له گۆره‌پانی گفتوگۆدا به‌لگه‌کانی به‌هیز کردن، وه باسکه‌کانی به‌هیز بوون، هه‌تاوه‌کوو توانای ده‌سختنه‌ناو هه‌موو به‌ربه‌ستیکیشی هه‌بوو، ده‌رگا‌کانی له‌سه‌ر داده‌خریت به‌توندی، وه سوود گه‌یاندنی ته‌و زانایه‌ کورت ده‌بیته‌وه له‌سه‌ر ماوه‌ی ژبانی، ته‌گه‌ر بی‌ت و کتیبیک داده‌نه‌نیت له پاش خو‌ی بمینیت، یان زانستیک به‌میرات له دوا‌ی خو‌ی به‌جی به‌یلیت که قوتابیه‌کانی وه‌ریبگرن و بیگه‌یینن، له‌و کاته‌ی خه‌لکی ته‌ویان ده‌ست نه‌که‌وت، یاخود که‌سانیک پی‌ی هیدایه‌ت بدرین پاش مردنی خو‌ی، وه کالای ژیری به‌بالای دانراوه‌که‌یدا کردیت، وه به‌گیانی خو‌م بی گومان له هه‌موویان به‌رزو بلند تره، له‌به‌ر ته‌وه‌ی ته‌مه‌نی له هه‌موویان

---

^{۱۵۳} ابن‌ماجه له (سنن ابن‌ماجه) (ژ ۲۴۲) وه ابن‌خزیمه له (صحیح ابن‌خزیمه) (ب/۴/۱۲۱/ژ ۲۴۹۰) ریوایه‌تبان کردووه، ناوی: محمدی کوری خوزه‌یمه‌ی کوری موغیره‌ی کوری صالحی کوری به‌کری سولله‌میبه (و ۳۱۱هـ)، ته‌واوکه‌ری فه‌رمووده‌که‌ش (وَوَلَدًا صَالِحًا تَرَكُهُ ، وَمُصْحَفًا وَرَثَةً ، أَوْ مَسْجِدًا بَنَاهُ ، أَوْ بَيْتًا لِإِبْنِ السَّبِيلِ بَنَاهُ ، أَوْ نَهْرًا أَجْرَاهُ ، أَوْ صَدَقَةً أَرْجَاهَا مِنْ مَالِهِ فِي صِحَّتِهِ وَحَيَاتِهِ ، تَلَحُّقَهُ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهِ) واته: (مندالیک‌کی سالح و چاکی جی هیشتیبت، وه کتیبیک‌کی به‌میرات جی هیشتیبت، یاخود مزگه‌وتیک‌کی دروست کردیت، یاخود خانویه‌کی بۆ ریواران دروست کردیت، یاخود بیریک‌کی لی‌ی دابیت، یاخود شتیکی له‌ماله‌که‌ی خو‌ی ده‌ره‌ینابیت له‌کاتی ژبانی خویدا و وه له‌سه‌رخو‌شی بو‌وبیت حالی باش بو‌و بیت، تا نه‌مانه‌ گشتیان پاداشته‌که‌ی له دوا‌ی مردن بوی ده‌چن) . دانهر

دریژ تره، وه بهردهوام تریشه له پاش مردنی هه‌ندیك جار، وه له‌به‌ر ئه‌وه كه‌م كات تیّ په‌رته‌كات به‌سه‌رمانا به‌بی دانانی كتیبب، وه كاته‌كان خالی نابیت مه‌گه‌ر به‌ملوانكه‌ی گه‌وه‌ری دانان نه‌كه‌ین به‌گه‌رده‌نیا، وه ساتیكی ده‌ست به‌تالیش له‌رۆژگاردا به‌سه‌رمانا تیپه‌ر نابیت مه‌گه‌ر پینووسی تیدا ماندوو نه‌كه‌ین له‌ریكخستن و پوخته‌کردندا) ^{۱۵۴} .

وه نیمامی زه‌رکه‌شی ﷺ ده‌فه‌رمویت: (یه‌کینك له‌و شتانه‌ی كه‌ فه‌رزی کیفایه‌یه: دانانی كتیببه‌ بو ئه‌و كه‌سه‌ی كه‌ خوای گه‌وره تیّ گه‌یشتن و زانینی پیّ ئه‌به‌خشیت، وه به‌رده‌وام ئه‌م ئومه له‌ به‌رزبوونه‌وه‌ی پله‌و پایه‌ دایه له‌وه‌ی كه‌ خوای گه‌وره پیاان ئه‌به‌خشیت له‌گه‌ل ئه‌وه‌ی كه‌ ته‌مه‌نه‌كه‌شی كورته، وه زانستیش دروست نیه‌ بشاردریته‌وه، جا ئه‌گه‌ر بی‌ت و واز له‌ دانانی كتیبب به‌ینریت ئه‌وه زانست به‌فیرۆ ئه‌چوو له‌سه‌ر خه‌لكان) .

خوای گه‌وره چاكه‌ی ئه‌و كه‌سه‌ زیاد كات جوانی فه‌رموه‌:-

يَمُوتُ قَوْمٌ فَيُحْيِي الْعِلْمَ ذِكْرُهُمْ *** وَالْجَهْلُ يَلْحَقُ أَمْوَانًا بِأَمْوَاتٍ

واته: (كۆمه‌لێك ده‌مرن و زانست ناویان زیندوو راده‌گریت، وه نه‌زانیش ئه‌لكیت به‌مردوه‌كان به‌هۆی مردوه‌كان، چونكه‌ به‌نه‌زانی وه‌فاتیان كردوه‌و ته‌نها كاتیك باسی مردن كرا ناویان ده‌بردريت)، وه گوتراوه: (زمان كه‌م ته‌رخه‌مه له‌سه‌ر ئه‌و كه‌سه‌ی ئاماده‌و نزیکه، وه پینووسیش بیژهره بو ئیستا و رۆیشتوو، ئه‌وه بو ئه‌وه‌كه‌سه‌ی كه‌ رۆیشتوه، وه‌كوو كه‌سیكی له‌سه‌ر پیّ وه‌ستاو زیندوو وایه) ^{۱۵۵} .

به‌لێ كه‌سانی زانست خواز و ئه‌هلی حال كتیببه‌كه‌ی هه‌لده‌گرن و به‌گوته‌و حال

^{۱۵۴} (التعريف بآداب التأليف) (ل ۱۹) هی نیمامی جلال‌الدینی سیوتی (و ۹۱۱هـ)

^{۱۵۵} (التعريف بآداب التأليف) (ل ۲۷) . دانهر

خوایان په‌روه‌ده کرد، نیت بوونه سه‌ربازانیک و پیشه‌وا رډچووه‌کان له‌زانست بو
ثومته‌تی نی‌سلام .

حه‌زرتی شیخ عبد الله کوری شیخ مصطفی هه‌ولیری رحمه‌الله‌عنه
ده‌فه‌رموویت: (هه‌رچی جیهادی به‌رپه‌رچدانه‌وه‌یه: نه‌وه بی گومان نی‌سلام
به‌رده‌وام و وه نی‌ستاکه‌ش تانه‌و ر‌ه‌خه‌و بوختان و دوژمنایه‌تی و گورپینی
شته‌کانی تیاده‌کریت و ناراسته‌ی ده‌کریت، هه‌ر به‌م جوړه‌ش دوژمنه‌کانی به‌بی
نه‌وه‌ی مافیکیان هه‌بیته‌ی دوژمنایه‌تی و ده‌ست دریتی ده‌کنه‌سه‌ری، وه دوژمنایه‌تی
قه‌له‌مه‌ دروژنه‌کان و عه‌قله‌ ده‌جالیه‌کان که زور به‌هیژترو له‌ناوبه‌رتره له‌رم و
شمشیر و قونبوله‌و ساپروخه‌کان، وه له‌پیشتره‌و نی‌ستاکه‌ش له‌سه‌ر زاناکانی ثومته
که‌خاوه‌ن غیره‌ت و هیممه‌ت و پاریزه‌رن پیویست بوه، به‌رگری له‌سه‌رچاوه‌کانی نه‌م
نایینه‌ بکه‌ن و پاریزگاری له‌جه‌وه‌ه‌رو ناوه‌رډکی نی‌سلام بکه‌ن، جا جیهادیان کرد
له‌پیناو خوی گه‌وره‌ به‌وه‌ی که‌خوا پی‌ی به‌خشیون له‌هیژی زانست و چه‌کی
قه‌له‌مه‌کان) ^{۱۵۶} .

۳ - په‌روه‌ده‌کردنی پیاوه‌کان: خوی گه‌وره‌ ده‌فه‌رموویت: ﴿رَجَالٌ لَا تُلْهِبُهُمْ
تِجْرَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنِ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ
الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٢٧﴾ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ
يَرْزُقُ مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢٨﴾﴾ ^{۱۵۷} واته: (پیاوانیک هه‌ن بازرگانی و کرپین و
فروشتن سه‌رقالیان ناکه‌ن له‌زیکر و نویژ کردن و زه‌کاتدانا، به‌لی که‌سانیکن که
له‌رژینی دواپی ده‌ترسین، چونکه رډژیکه‌ دل‌ه‌کان توشی دل‌ه‌راوکی به‌کی به‌هیژ

^{۱۵۶} (معالم الطريق) (ل ۱۸۶، ۱۸۷) . دانهر

^{۱۵۷} سورة النور

نه بیټ و لى دانی ترپه کانی دلش زور زیاد ده کات وهك بللى ی له نه نجامی نه و ترسه وه دل بگاته گه روو، وه چاوه کانی نه بله ق نه بن و توشی چه په سان نه بیټ له ترسی ناخوشی نه و روزه، نه وانه به و کار و کرده وه چا کانه خه ریک بوون له به رامبه ر نه وه شدا تا وه کوو خوی گه وره پاداشتیان بداته وه له به رامبه ر چاکر تین نه و کرده وانه ی که کردو یانه، وه له میهره بانی خویشی به خششیان نه داتی و بویان زیاد ده کات، وه خوی گه وره رزق و روزه هر که سیکیش نه دات به بی هه ژمار کردن بو نه و که سه ی که ویستی لى یه تی)، وه له پیغه مبه ری خواوه ریوایه تیک هاتوه ده فهرمویت: (أَدْبِنِي رَبِّي فَأَحْسِنَ تَأْدِيبِي) ۱۵۸ واته: (په روه ردگارم باشتین نه دهب و رهوشتی فیتر کردووم)، جا نه م فهرمووده یه و اتاکه ی سه حیح، چونکه نه وه پیویست ده کات بکولدریته وه له ئادابه کانی پیغه مبه ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، چونکه هر که سیکی پی ی بخلیسیکیت له و ئادابانه نه وه گپروده ی هه و او نه فسی خوی ده بیټ، وه هر که سیکیش لى ی جیا بووه نه وه تووشی گومرایی و سه رگهردانی ده بیټ، وه به هو ی نه و ئادابانه وه و ده ی خواناسه کان به رز ده بیټه وه، وه هیچ ریگیاهه که نیه بو که سی خواناس که خوی لى بدات و پروات ته نها ریگیای نه ده بی محمدی نه بیټ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وه هر به هو ی نه وه وه پیاوه کان په روه رده ده کرین بو بوژاندنه وه ی نومته، زانست: به تیبینی کردن و جیگیروون، وه عه قلیش: به دهره نجام و به ره مه مه کانی، وه پرووحیش: به ئیلهام و دره وشانه وه کانی له لایهن خواوه جَلَّ جَلَّاهُ، بو نه وه ی

۱۵۸ نیمامی مهنای له نیمامی زهر که شیه وه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه قلی کردوه که وا ده فهرمویت: (واتای نه و فهرمووده یه سه حیح، به لام له ریگیاهه کی سه حیح ریوایه ت نه کراوه) فیض القدیر (ب/۱/۲۲۴/۳۱۰)، حافزی نه بو فهیز غوماری ده فهرمویت: (نه م فهرمووده یه نیمامی سه ید نه حمده ی ریفاعی له کتیبی (حال أهل الحقیقة مع لله) به سه نه دی خوی تاده گاته نیمامی عه لی نه ویش له پیغه مبه ره وه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ریوایه تی کرده بو پشت له باوکه کانیانه وه) (المدای لعلل الجامع الصغیر و شرحی المناوی) (ب/۱/۲۴۹/۱۶۹). وه رگیتر

نهو بانگخوازه خوابیه بییت به کهسیکی شوینکهوتهی ئیسلام، له رهوشیتیدا نادابی محمدی بییت، له نهحوالییدا کهسیکی خوابی بییت، بو نمونه له پرووی زانستهوه وهکوو - تیمام نهوهوی و تیمام ئین و قهیم و وینهی نهوان، وه له پرووی حیکمهت و فیکرا وهکوو غهزالی و وینهی نهوان، وه له پرووی روح و سولوکهوه وهکوو سهججادی و گهیلانی و وینهی نهوان، تاوهکوو نهو کهسهی که مهبهستی چورنه لای خوی گهورهی ههیه، دین و دل و خزمهت کردن بو نهو ئومهته رهحم پیکراوهی ئومهتی کوتابی ههموو پیغه مبهران عَلَيْهِ بو ئاسان بییت، پیغه مبهر صَلَّى دهفرمویت: (إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَعْشِي مُعْتَنًا، وَلَا مُتَعَتًّا، وَلَكِنْ بَعَثَنِي مُعَلِّمًا مُيسِرًا)^{۱۵۹} واته: (خوای گهوره منی رهوانه نه کرده تاوهکوو خه لکان بخه مه ناو ئیش و تازارو بارگرانییهوه، یاخود ببه کهسیک که داوای ئیش و بارگرانی بو خه لکان بکه، به لکوو منی رهوانه کرده وهکوو ماموستایه کی ئاسانکه)، ههروهها دهفرمویت: (أَلَا إِنَّ الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ، مَلْعُونٌ مَا فِيهَا، إِلَّا ذِكْرَ اللَّهِ، وَمَا وَالَاهُ، وَعَالِمٌ أَوْ مُتَعَلِّمٌ)^{۱۶۰} واته: (تهی خه لکینه ئاگادار بن!! کهوا دنیا نهفرینی^{۱۶۱} لیکراوه، وه نهوهی له ناویشیدایه له تاره زووه قه دهغه کراوه کان و وینهی نهوان که له خوی گهورهی دووری نه خه نه وه نهفرینی لیکراوه، تهنها

^{۱۵۹} تیمامی موسلم له (صحیح المسلم) (ژ ۱۴۷۷) ریوایه تی کرده . دانر

^{۱۶۰} تیمامی ترمذی له (سنن الترمذی) (ژ ۲۳۲۲) وه ابن ماجه له (سنن ابن ماجه) (ژ ۴۱۱۲) ریوایه تیان کرده ، نهلبانی ده لیت : فرموده یه کی حه سه نه (سلسله الأحادیث الصحیحة) (ب/۶/۷۰۳/۲۷۹۷) . دانر

^{۱۶۱} تیمامی عهلی قاری له تیمامی تیبیه وه نهقلی کرده کهوا دهفرمویت: وهك بلی ی تهئولی فرموده که بهو شیویه گوترا بییت: (دنیا زهه کراوه نهوهی تیایدایه سوپاسی ناکریت ، تهنها زیکر و نهو شتانهی که په یه ونه ی به زیکره وه ههیه ، وه له گه ل زانو قوتابی) باسهیری (مرقاة المفاتیح شرح مشکاة المصابیح) (ب/۸/۳۲۴/۵۱۷۶) بکریت . وهرگیت

زیکرو یادی خوا نه بیټ که دووره لهو نه فرینه، وه ههر شتی کیش که په یوه ندى به زیکری خواوه هه بیټ له کارو کرده وهی چاکه، وه له گه ل زانایه که خه ریکی زانستیکی چاک و به سووده بو مرؤقه کان یا خود قوتاییه که داواى زانست ده کات جا ئه مانه ش دوورن لهو نه فرینه) .

ئیمامی نه وه وی ﷺ ده فرمویټ: (ههر که سیکی به های هه بیټ له زانستا، وه شتیکی لی وه ده سته که وت، وه نیشانه کانی سه که وتنی تیايدا ده رکه وت، جا پیویسته تی بکوشی بو ئه وهی زانسته که ی ته واو بکات، وه با داوا کردنه که ی به فیرو نه دات چونکه خو ی به فیرو ده دات، وه ههر که سیکی زانستیکی ده سته که وت، پیویسته تی بکوشی بو بلاو کردنه وهی، مه به سستی به و کاره ی ته نها ره زامه ندى خوا بیټ، وه بلاوی ده کاته وه ده کاته وه له ناو خه لکان، بو ئه وهی له وه وه زانسته که نه قل بیټ، وه به هوییه وه خه لکان سوودی لی ببینن، وه به خو شی سوودی لی ئه بینیت، وه پیویسته که وا نه رمی بنوینیت له بلاو کردنه وه که یدا بو ئه و که سه ی که زانسته که ی لی وه رته گری، وه ئاسانکاری بکات بو ریگا کانی وه رگرتنی، تا وه کوو له ئاموژگاری زانستدا کاریگه تر بیټ، له بهر ئه وهی دین ئاموژگاریه)^{۱۶۲} بویه بیرى لی بکه ره وه .

﴿خوايه گيان زانسته که م زیاد که و به پیاو چاکام بگه یینه، وه بمگیره له و که سانه ی که به هه شتی نه عیم به میرات وه رته گرن، وه لی شم ببوره و په حم بکه به خو م و دایک و باوکم و ئه و که سانه ش که هاتوونه ته مال له ئیمانداران، وه ئیمانداره پیاوه کان و ئیمانداره ئافره ته کانیش، وه موسلماننه پیاوه کان و موسلماننه ئافره ته کانیش، به میهره بانى خو ت ئه ی میهره بانترینی میهره بانان، وه

^{۱۶۲} (بستان العارفين) (ل: ۴۰) هی محی الدین یه حیای کوری شه رده فی نه وه ییه (و: ۶۷۶هـ) . دانهر

ئەي پيژدار تريني پيژداران، وه ئەي بەخشنده تريني بەخشندهداران، وه يا الله،
ئامين ئامين ئامين ﴿﴾ .

پایه‌ی هشتهم: تیکۆشان له پیناو خوداو جوۆره‌کانی

جیهاد چیه؟ جیهاد بانگ کردنی خه‌لکه بۆ لای دینی خوا، یاخود خالیه له‌سه‌سانه‌وهو دانیشن، وه‌نه‌مانی موّله‌ته، له‌گه‌ڵ هه‌ندیش پله‌که‌ی زۆر به‌رزه‌ لای خوای مه‌زن، هه‌روه‌کوو خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رمووت: ﴿وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَلْعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ۝۹۵ دَرَجَاتٍ مِّنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ۝۹۶﴾^{۱۶۳} واته: (بۆ گومان خوا فه‌زل و ریزو پله‌یه‌کی تابه‌تی برپارداوه بۆ تیکۆشه‌ران به‌خۆیان و مالیان، به‌سه‌ر شه‌وانه‌دا که‌دانیشنوون و (فیداکاری) ناکه‌ن و گیان به‌خت ناکه‌ن، خوای گه‌وره‌ به‌هه‌ر ده‌سته‌یه‌کیان به‌لینی چاک و به‌نرخ‌ی داوه، بۆ گومان خوا فه‌زل و ریزو پاداشتی گه‌وره‌و بۆ سنووری شه‌و تی کۆشه‌ر و مو‌جاهیدانه‌ی داوه به‌سه‌ر شه‌وانه‌دا که‌دانیشنوون و جیهاد ناکه‌ن).

له شه‌بو سه‌عیدی خودریه‌وه ﴿﴾ رپوایه‌تکراوه که‌وا فه‌رموویه‌تی: (قیل یا رسول الله: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "مُؤْمِنٌ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ"، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالُوا: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: "مُؤْمِنٌ فِي شَعْبٍ مِنَ الشَّعَابِ يَتَّقِي اللَّهَ، وَيَدْعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ")^{۱۶۴} واته: (پیاویک به‌ پیغه‌مبه‌ری خوای گوته‌ ﷺ: کامه‌ خه‌لک لای خوا گه‌وره‌تره شه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ شه‌ویش فه‌رمووی: ئیمانداریکه‌ به‌مال و گیانی خۆی له‌پیناو خوای گه‌وره‌ جیهاد ده‌کات، پیاوه‌که‌ وتی: کێ ی تر؟ فه‌رمووی: ئیمانداریکه‌ له‌دۆلێک له‌دۆله‌کان

^{۱۶۳} سورة النساء

^{۱۶۴} بوخاری (۲۷۸۶) وه‌ موسلم (۱۸۸۸) وه‌غه‌یری شه‌مانه‌ش رپوایه‌تیان کردوه، له‌فه‌زه‌که‌ هی بوخارییه. دانهر

روونکردنه‌وه: شه‌مه‌ به‌لگه‌یه‌ بۆ شه‌و که‌سه‌نه‌ی که‌ بۆ پاککردنه‌وه‌ی نه‌فسی خۆیان خۆیان که‌نارگه‌ر ده‌که‌ن له‌خه‌لک، تا خه‌لک له‌خرابه‌یان پارێزراو بیت، شه‌مه‌شی بۆیه‌ وا فه‌رمووه: تانه‌و که‌سه‌ وانه‌زانیته‌ خۆی له‌خه‌لک به‌دوورده‌گریت شه‌و له‌مان چاک تره‌ و پیاویکی چاکتره‌، ئیمام غه‌زالی رحمه‌الله ده‌فه‌رمووت: شه‌مه‌ تاماژده‌یه‌ بۆ خراپه‌ که‌ له‌ سروشتی شه‌وکه‌سه‌دا هه‌یه‌، به‌هۆی تیکه‌لاوی شه‌و که‌سه‌ خه‌لکان ته‌زیه‌ت و نارحه‌تی ده‌کیشن. (احیاء علم الدین) (ب/۲/۲۲۶) وه‌رگه‌یر

خوی که نارگیر کرده و پهروهردگاری خوی ده پهرستی و ته قوای خوا ده کات، وازی له خه لک هیناوه بۆته وهی خه لکان دووربن له خراپه ی تهو .

ههروهها خۆشه و یستمان ده فهرمویت: (دُرُوَّةٌ سَنَامِ الْإِسْلَامِ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) ^{۱۶۵} واته: (لوتکه ی هه ره بهرزی ته م ئیسلامه جهاد کردنه له پیناو خوای گه وره)، چونکه بۆ پاریزگاری کردنه له تاین و ئومه تی ئیسلام، وه تامه زروییبه بۆ گه یشتن به لبقای خوای گه وره ﷺ ، وه سه رکه وتنیشه به وهی که بۆ بهنده چاکه کانی له بانگ خوازو تی کۆشه ره مه زنه کانی ئاماده کرده له به هه شتی نه براوه و پله کانی تهو به هه شته دا.

جوهره کانی جهاد زۆرن:-

له وانه: جهاد کردن دژی دوژمن، بۆ بهرز راگرتنی وشه ی حه ق که شه ریعه تی خوای گه وره یه ، وه بۆ نه هیشتن و له ناو بردنی ئالای پوجی کوفرو دوورپوهه کانه، ههروه کوو خوای گه وره ده فهرمویت: ﴿يَأْتِيهَا اللَّيْلُ جَهْدِ الْكُفَّارِ وَالْمُنْفِقِينَ وَأَعْلَظَ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَيَبْسُ الْمَصِيرُ﴾ ^{۱۶۶} واته: (ته ی پیغه مبه ر ﷺ دژی کافرو دوورپوهه کان بجه نکه و تیکۆشه و توندوو تیژبه له سه ریان ، ته وانه سه ره ته نجام و مه نزلگه یان دۆزه خه ئای که سه ره نجامیکی خراب و ناشیرینه). ههروهها ده فهرمویت: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأَوْلَتْكَ هُمْ الْفَآئِزُونَ﴾ ^{۱۶۷} واته: (به لئ ته وانه ی که باوه ریان هیناو کۆچیان کردو جهادیان کرد هه یه لای خوای مه زن، هه ر ته مانه ش سه رکه وتنیان به ده ست هیناوه).

^{۱۶۵} نیمام نه حمده له (مسند الإمام أحمد) (ب/۳۶/ل/۳۷۵ژ ۲۲۰۵). دانهر / وه ابن ماجه (۳۹۷۳)

ریبویه تیان کرده شو عیب نه رناتوت ده لئ: حه دیسه کی سه حیه به هو ی ریکاکان و شاهیده کانی .

وه رگیر

^{۱۶۶} سورة التوبة

^{۱۶۷} سورة التوبة

وه جورىكى تر له جيهاد كردن: جيهاد كردنه له دژى شهيتانه كان و دارودهسته كانيان - له نه هلى بيدعه و گومرپاوه كان، ههروه كوو خواى گه و ره ده فهرمويت: ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١٦٨﴾ واته: (بينگومان شهيتان دوزمنيكي سه رسه ختى ئيهويه، بويه ئيهو هه به دوزمنى خوتانى دابنين، بى گومان شهيتان بانگى تاقم و دارودهسته كهى خوى ده كات تاوه كوو بن به نيسته جيى دوزخ)، ههروه ها ده فهرمويت: ﴿ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ ١٦٩ واته: (له مه و دوا ئيمه تو مان نهى محمد ﷺ خستوته سه ر به رنامه يه كى راست و ره وان له هه موو كارو بارىكى ثم ئايينه دا، كه واته شويى بكه وه و لىى لامه ده، نه كهى شويى هه واو ئاره زوى نه وانه بكه ويت كه نازانن و تى ناگهن) .

له ئايه تيكي تر دا ده فهرمويت: ﴿وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا ﴿١٧٠﴾ واته: (نهى ئيمانداران نه وه چيتانه و بوچى ناچه نكن له پيناو ره زامه ندى خوادا، وه بو رزگار كردنى لاوازو چه وساوه كان ، له و پياو و نافرته و مندالانهى كه ده سترى تيان كراوته سه ر و چه وسيراونه ته وه، وه له خوا ده پارينه وه وه ده ليين: پهروه رذگارمان له م شاره (كه مه ككه يه) رزگارمان بكه وه دهرمان په رينه چونكه به راستى خه لكه كهى سته مكارن، بويه له لايه ن خوته وه پشتيوان و يارمه تى ده ريكمان بو سازبكه و بو مانى بنيره) .

وه ئيمامى موسلم له عبد الله كورى مه سعوده وه رپوايه تى كردوه كه وا پينغه مبه رمان ﷺ فه رمويه تى: (مَا مِنْ نَبِيٍّ بَعَثَهُ اللَّهُ فِي أُمَّةٍ قَبْلِي إِلَّا كَانَ لَهُ

١٦٨ سورة فاطر

١٦٩ سورة الحاثية

١٧٠ سورة النساء

مِنْ أُمَّتِهِ حَوَارِيُّونَ، وَأَصْحَابُ يَأْخُذُونَ بِسُنَّتِهِ وَيَقْتَدُونَ بِأَمْرِهِ، ثُمَّ إِنَّهَا تَخْلَفُ مِنْ بَعْدِهِمْ خُلُوفٌ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ، وَيَفْعَلُونَ مَا لَا يُؤْمَرُونَ، فَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِدِينِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِلِسَانِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِقَلْبِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَيْسَ وَرَاءَ ذَلِكَ مِنَ الْإِيمَانِ حَبَّةٌ خَرْدَلٍ^{١٧١} واته: (هرپیغه مبریک ﷺ که خوی گهوره پیشه من رهوانی کردیت، نه وه الا که سانیک تاییهت له ئومه ته که ی پشتیوانیان لی کرده، وه هاوه لاتیکن شوینکه وهی فرمان و سوننه تی نهون، ئینجا له دوائی نهوان سه ده له دوائی سه ده شتانیکی خراب روودات و که سانیک دین له جیگای نهوان قسه بوخه لک ده کهن که چی خویان به کردار نایکهن، وه کرده وهش ده کهن بی نه وهی فرمانیان پی کرابی به کردنی نه کرده وانه، جا هر که سینک به ده ست بجهنگی له گه ل نهوانه نهوا ئیمانداره، وه نه وهی به زمان بجهنگی له گه لیان نهوا ئیمانداره، وه نه وهی به دل بجهنگی له گه لیان نهوا ئیمانداره، له دوائی نه مانه وه به نه ندازه ی دهنکه خه رده له یه ک ئیمان نیه) .

وه جوړیکی تر له جیهاد کردن: جیهادی دلّه، هر وه کوو له فهرموده ی پرورزا هاتوه: کهوا پیویسته رِقمان لی یان بیته وه، وه رِقمان له کارو کرده وه کانشیان بیته وه، که ته مه خالی سه ره کی یه بو دؤستایه تی کردن و دوژمنایه تی کردن له بیرو باوه ردا، به بی نه خاله مروّف نابیته ئیماندار بو یه پیغه مبر ﷺ ناوی جیهادی له و کرده وه قه لبیه ناوه، هر به جوړهش ناوی جیهادی له کرده وهی زمان ناوه، که واته کرده وهی ده ست له پیشتره پی ی بگو تریت جیهاد، خوی گه وره: ﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ﴾^{١٧٢} جا له بهر نه مانه ت ده لین: کیشه که " کیشه ی دینه، وه کیشه ی دلّه کانه، وه کیشه ی ئومه تی ئیسلامه"، بو یه ئاگادارین .

^{١٧١} نیامی موسلم له (صیح المسلم) (ژ ٥٠) ریویایه تی کرده . دانهر

^{١٧٢} سورة العنكبوت

وه جوړيكي تر له جيهاد كردن: جيهادي نه فسه، شهلي زانست ده لئين: نه فس جهوههريكي شپوه بوخاري ناسكه، تواناي هه لگرتني ژيان و هه ست و ويست و جولانه وهی هه يه، هه كيم ناوی لی ناوه (روحي گيانداريتي) جهوههريكي روژشكه ره وهی لاشه يه، جاله كاتي مردن پرووناكیه كهی نامينيت له ژوره وه و دهره ودا . به لام له كاتي نوستن پرووناكیه كهی له دهره وه ناميني جگه له هی ژوره وه پرووناكیه كهی ده ميني، بويه چه سپاوه كه مردن و نوستن يه كه بنچينه يان هه يه، له بهر شه وهی مردن نه مانيتكي كشتي يه، وه نوستن يه نه مانيتكي كه مه، وه چه سپاوه له لايهن خواي هه كيمه وه دواي شه وهی كه جهوههري نه فس په يوه ست بوو به لاشه وه كړدی به چهنه به شيك: نه گهر پرووناكي نه فس كه پشت به تيكراي به شه كاني لاشه، له دهره وه و ژوره وه، شه وه به تاگابونه^{۱۷۳}، وه شه گهر پرووناكیه كهی له دهره وه نه ما جگه له پرووناكي ژوره وهی نه بيت، شه و نوستن، شه گهر به تيكراي پرووناكیه كهی نه ما شه و مردنه، وه به هوي تواناي په روه دگاري هه كيم له نيوانياندا^{۱۷۴} نزيك يه هه يه، هه روه كوو پيغه مبه رمان عَلَيْهِ السَّلَام له كاتي هه ستانه وهی له خه ودا ده يغه رموو: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ﴾^{۱۷۵} واته: (سوپاس بو شه و خوايهی كه زيندووی كړدينه وه دواي شه وهی كه نييمه ي مراندبوو، وه گه رانه وه شمان هه ر بولاي شه وه)، پاكي و بيگه ردي بو شه و خوايهی كه نه ده خه وي وه نه وه ونه وزيش شه يگري، وه هه ر به ناوی زيندووی (الحي) ژيان هاته بوون، بويه شه گهر نييمه له گه ل خواين شه و ژيانمان له ثونسي شه و جواني شه و ناپچرپيت و نه ماني به سه ردا نا بيت، وه شه گهر به نده دوور كه و ته وه له خوا شه و دابرا نه كهی خيرايه، وه مردنه كه شي به خه فته و سزايه .

داواي سه لامه تي له و ده كه يين بو دين و دونيا و دوزرژمان . نامين

^{۱۷۳} واته: كاتيك مرؤة به تاگايه پرووناكي نه فس كرده كات له ژوره وه و دهره ودا . وه رگير

^{۱۷۴} واته: له به يني مردن و نوستن نزيك يه هه يه . وه رگير

^{۱۷۵} بوخاري له (صحيح البخاري) (ژ ۶۳۱۲) وه موسلم له (صحيح المسلم) (ژ ۲۷۱۱) رپوايه تيان

كردوه . دانر

"بهائی خوشهویستان": بی گومان نه فس سه خترین دوژمنه له دوژمنه کانی مروژ، پیویسته ناگاداری ئیلههامه کان و نهیئی یه کانی بگریت، پیویسته موسلمان جلهوی بگریت و زال بیت به سه ریدا، بی نه وهی گوپرایه لی فه رمانه کانی بیت، ههروه کوو له فه رمووده دا هاتوه: (أَعْدَىٰ عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنَبَيْكَ)^{۱۷۶} واته: (سه خترین دوژمنت نه فسه که ته که له زاتی خو تدایه) .

خوای گه وره چاکه ی نه وه که سه زیاد کات که فه رموویه تی:

تَوَقَّ نَفْسَكَ لَا تَأْمَنَ غَوَائِلُهَا *** فَالْتَفَسُ أَخْبَثُ مِنْ سَبْعِينَ شَيْطَانًا^{۱۷۷}

واته: (خو ت له نه فست بیاریزه وه له خراپه کانی نه مین مه به... چونکه نه فس پیسته له هفتا شهیتانان) .

جا تیکۆشانته له دژی نه فست به جیهادی گه وره هه ژمار کراوه، ههروه کوو له فه رمووده شدا هاتوه: (هَبَطْتُمْ مِنْ جِهَادِ الْأَصْغَرِ، إِلَى الْجِهَادِ الْأَكْبَرِ)^{۱۷۸} واته: (ئیه وه له جیهادی بچو و که وه دابه زین بو جیهادی گه وره، که جیهادی نه فسه)، جا

^{۱۷۶} ئیمامی مه نناوی له (کنوز الحقائق) هیئاویه تی وه داویه ته پال ئیمامی به یه هقی - واته له کتیبی (الزهد) به سه نه دیککی بی هیژ، ههروه کوو عه جلونی له (کشف الخفاء) (ب/۱/۱۵۹/ژ/۴۱۲) هیئاویه تی وه ده فه رموویت: ئەم فه رمووده یه شاهیدی له سه ره هیه به فه رمووده ی نه نه س رحمته علیه . دانهر / به یه هقی له (الزهد الکبیر) (ژ/۳۴۳) له ابن و عه بباسه وه ریوایه تی کردوه، وه ئیمامی خه راتی له (اعتلال القلوب) (ب/۱/۲۶/ژ/۳۲۲) له نه بی مالکی نه شعهری ریوایه تی کردوه، ده لی: به یه هقی ریوایه تی کردوه به سه نه دیککی زه عیف وه شاهیدی شی هیه که هه دیسی نه نه سه رحمته علیه .

وه رگپ

^{۱۷۷} ئه یین و لجهوزی له (بحر الدموع) (ل/۱۲۱) هیئاویه تی به لآم ناوی شاعیره که ی نه هیئاوه . وه رگپ
^{۱۷۸} به یه هقی له (الزهد الکبیر) (ژ/۳۷۳) له جابری کوری عبدالله وه رحمته علیه ریوایه تی کردوه ده لی : ئەم سه نه ده بی هیژ، وه خه تیبی به غدادی له (تاریخ بغداد) (ب/۱۵/۶۸۵/ژ/۷۲۹۷) له جابره وه ریوایه تی کردوه، حافزی نه بو فه یزی غوماری ده فه رموویت: ئەم فه رمووده ی شاهیدی زۆره باسهیری (المداوی لعلل الجامع الصغیر) (ب/۴۶۰/ل/۴۶۰/ژ/۶۲۲۲) بگریت . نه لبانیش ریوایه ته که ی خه تیبی به زه عیف داناوه (ضعیف الجامع الصغیر) (ب/۱/۵۹۵/ژ/۴۰۸۰) . وه رگپ

ئەگەر بىت و يەككىيان لەوى تر جىابىتتەوہ ئەوا بچووك دەبىت، وەئەگەر بەيەكەوہ كۆبۆوہ ئەوا ھەردوکیان گەرە دەبىت .

"خۆشەويستەكەم" ھۆشياربە نەكەى جىھاد و خۆشەويستى لە يەكترى جىابكەيتەوہ ، لەبەر ئەوہى خواى گەرە لە قورئانەكەى خۆيدا كۆى كردۆتەوہ ﴿قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ أُقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ ۗ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٤٦﴾ واتە: (ئەى محمد ﷺ پىيان بلى: ئەگەر باب و باپىرانتان و براكانتان و ھاوسەرانتان و عەشیرەت و ھۆزەكانتان و مال و سامانىك كەبەدەستان ھىناوہ، ياخود بازىرگانىەك دەترسن كەشكان و بى بازارى پروى تى بكات و خانوبەرەو كۆشك و تەلارىك كەحەزدەكەن لىتان تىك نەچىت و دلخۆش پىي، لاتان خۆشەويسترو نازدارترىت لەخواو پىغەمبەرەكەى و جىھادو تىكۆشان لەپىناو رىبازەكەى خواى گەرەدا جا چاوەرپىكەن ھەتاوہكوو خواى گەرە سزاو عىقابى خۆى بۆتان دەنبرى، وەخواى مەزن ھىدايەتى گەلىكى ستەمكارو خراپەكار نادات كە گوپرايەلى فەرمانى ئەو ناكەن) .

وہ ھەرەھا بەيەكەوہ كارکردن بۆنىەت پاكيمان و يەكگرتنامان، ھەرەكوو خواى گەرە دەفەرموئىت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَتزَعَوْا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَأَصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾ واتە: (ئەى ئەو كەسانەى كەئىمانتان ھىناوہ: كاتىك دەگەنە دەستەيەك و پروبەرەو دەبنەوہ لەگەل ھىزى دوزمن، ئەوا دەبىت خۆراگربن و سەنگەر چۆل نەكەن، وە زۆر يادى خوابكەن و لى ي پاپرىنەوہ بۆ ئەوہى سەرکەوتوتان بكات، وە گوپرايەلى خواو پىغەمبەرەكەشى بكەن ﷺ لە ھەموو كردارو رەفتارىكدا، تاشوب و تاژاوەو فىتنە مەگىرن مەچن بەگژىەكدا ، خۆ ئەگەر واتان كرد و چوون بەگژىەكدا و

١٧٩ التوبة ٢٤

١٨٠ الأنفال ٤٥ - ٤٦

یه کتر بشکینن، ئەوا شکست و لاوازی پرووتان تی دەکات و ههیبهت و شکۆداری و دهسه لانتان له بهین دهچیت، ده بیته خوگرو نهفس دریت بن (ههم له مهیدانی جهنگدا، وه ههم له ناو یه کتردا) چونکه به پراستی خوی گه وره له گه له خوگرو نارامگره کاندایه) .

وتهی خوی گه وره ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا﴾ دامه زراویمان له جیهاد و جو ره کانی جیهاده وه کوو جیهادی دوژمن، وه جیهادی نهفس، وه جیهادی بانگه وازو رینمایکردن، وه دامه زراوی له کاتی دهر دو ناخۆشیه کان، وه دامه زراوی له سهر حق و پوچه لکردنه وهی باتل، وه دامه زراوی له گه له حواله کانی دل به رامبهر به زاتی پاکی خوا، ئەمه ش مانه وه یه له سهر رینگای دین و خۆشه ویستی و بانگه واز، که به خششیککی خوی میهره بانه بو بهنده کانی وه بو دۆسته کانی، له گه له ئەوانه ش دامه زراوی بوون له شوینی جیهاد به رامبهر به دوژمن له پیناو خوی گه وره .

وتهی خوی گه وره ﴿وَأذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ واته: به هوی نزاکاتتان که دهیکه بن بو دامه زراویتان و سه رکه و تنتان بو ئەم ئومه ته رهحم پیکراوه و ستم لیکراوه، ناگادار بن دوعا وهر گیراوه دوی په رستشه کان و ئارام گرتن له کاتی ناخۆشیه کان که یه خه ی ئەم ئومه ته رهحم پیکراوه ده گریته، وه هه ندیک له و زیکرانه: که سوننه تن به تاییه تی ئەو زیکرانه ی که پیغه مبه ر ﷺ کردویه تی له کاته ناخۆشه کان، وه هه روه ها خویندنی قورئانی پیروژه، وه ناماده بوونی بیرو خه یال له کاته کانت به رامبهر به گه وره بی و هه ییه تی خوا، وه زیکری خوا کردن به دل، بو ئەوه ی کاته کان و ئەحواله کان به فیرو نه رۆن، که کۆمه له شتانیکن بو پله به رزی دوارۆژ له دونیا سو دیان لی وهر ده گیری - له خوی گه وره داواکارین کۆتاییمان باش بیت و لیتمان پازی بیت .

خوی گه وره چاکه ی ئیمامی شافعی رحمته الله علیه زیاد بکات که وا فه رموویه تی:

وَمَا تَقَلَّبْتُ مِنْ نَوْمِي وَفِي سِنْتِي *** إِلَّا وَذِكْرُكَ بَيْنَ النَّفْسِ وَالنَّفْسِ ١٨١

واته: خۆم ودرنه گپړاوه له کاتې نوستن و وڼه وزدا، الا زیږی تو له نیوان نه قسم و نه فہ سمد ا بوه .

وتهی خوی گه وړه ﴿وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ واته: هه موو نه وشتانه ی که شهوان فہرمانی پی ده کهن ، به لکوو گوپړایه لئی خواو پیغه مبر ﷺ له ثابیندا پیویسته ، به هه مان شیوه ش پیویسته گوپړایه لئی کار به ده سته موسلمانانہ کان بکریت که کاروباری نیوہیان به ده سته ، وه زانا کانیش میراتگری پیغه مبرانن نه مانیش گوپړایه لیان پیویسته ، ژیانې نومہ تی نیسلامیش هہر به هوئی نه م گوپړایه لیہ وہیہ .

وتهی خوی گه وړه ﴿وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ﴾ واته: ته گہر بیت و کاربکن به هه موو نه وشته پیشکه وتوانہ ی سہر دہم، به لام ناکوکی و دوو بهرہ کی کہ وته نیوانتان ، شه وه نہ بهر دہام نه بن وه نه ته توانن دہ ولہ تیک دابہ زریں کہ له سہر یاسای خواو پیغه مبر ﷺ کاربکات، وه ہیژہ کانیشتان ناپاریزی له دہرہ وه ناوہ دہا، وده گہر شتیکیش به ده ست ہات ترسی شه وه ہہیہ شه مہ فہو فیلی شہیتان بیت، وه به هه مان شیوه ش پہ لپگرتنی تو (الإعتراض) له و شتہ ی کہ تو زانست له بارہیہ وه نیہ، وه له وده ش کہ خوی گہ وړه بو بہندہ کہی خوی دہریدہ خات (له حکمہت و کہرامہت)، شه مہ ش به پشتیوانی خویہ بو سہر بہندہ کہی، جا پہ لپگرتن (الإعتراض) له و شتانه دہ بیتہ هوئی دوو بہرہ کی، نیمامی رپہبانی حہزرتی شیخ عبد القادر گہیلانی قُتِرِسْتُ کہ موفتی حہ نہ لیہ کان بوو له سہدہ ی پینجی کوچی له به غداد له هو تراوہیہ کیدا دہ فہرمویت:

(وَلَا تَعْتَرِضْ فِيمَا جَهِلْتَ مِنْ أَمْرِهِ *** عَلَيْهِ فَإِنَّ الْإِعْتِرَاضَ تَنَازُعٌ)

واته: رپہخنہ مہ گہر له و شتہ ی کہ لہ تو بزہرہ سہ بارہت بہ کردہ وه کانی ماموستاکہت و رپاہرہ کہت، چونکہ رپہخنہ گرتن دوو بہرہ کی شه خاتہ نیوانتان .

١٨١ (ديوان الشافعي المسمى الجوهر النفييس في شعر الإمام محمد بن ادريس) (٨٢ل)

"به لئی خوشهویستان": کافره کان هندیکیان پشتیوانی هندیکی تریانن و یارمه تی یه کتر ددهن، کهچی ئیمانداره چاکه کان له ناو دووبه ره کی و ناکۆکی ئیریهی بردندان به یه کتر، وه ئومه تی ئیسلامیش له نیو پهرته وازه یی و راجیایی دان، نه گهر بیته و کارنه کهن بۆ یه کتر گرتنمان و نیته پاکیمان، وه بۆ نه هیشتنی دووبه ره کی و راجیایی له نیوانمان، نهوا نهو کاته فیتنه و تاشوب و فسادیکي زۆر له سهر زهوی بلاؤ ده بیته وه یه خه ی موسلمانان ده گریته، وه ههروه ها ئیسلامیش بی هیز ده بیته، شان و شکۆی ده شکیت، وه کوفرو بیدعهش به دیار ده که ویت و ئالا پوچه که یان به زرده کریتته وه، خوای گه وره ده فهرمویت: ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُن فِتْنَةً فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ﴾^{۱۸۲} واته: (نه وانهش که پروایان نه هینا و خویان کافر کرد هندیکیان پشتیوانی هندیکی تریانن و یارمه تی یه کتر ددهن، خو نه گهر ئیمانداران کۆمه کی یه کتر نه کهن و پشتی یه کتر نه گرن، نه وه فیتنه و ناخۆشی و گوناھی گه وره له سهر زهویدا پهیدا ده بیته و بلاؤ ده بیته وه)، موسلمانان کان کۆمه کی و یارمه تی خویان له غهیری خویان وهر گرتوه، و دوژمنانی دینیشیان کردوه ته دۆست و وه لانیان بۆ دهرده برن، له بهر ده سه لات و پۆسته کانیان، و بهرژه و هندیه دونیاییه فانی پیسه کان. ولا حول ولا قوه الا بالله، جا ره نجه رۆ و خه ساره ت مه ندبوون و زه لیل و سه رشۆر بوون (نه و به نا و موسلمانانه).

"به لئی خوشهویستان": ناکۆکی و دووبه ره کی سه رنه که وتن و خه ساره تمه ندیه، وه له ده ستدان و نه مانه بۆ ئومه تی ئیسلام، وه نه مانی نه و نه مانه ته یه که خوای گه وره دایبه زانده، وه هه بوونی مه ترسی خیانه ته، ئای ئیمرو که ئیمه چهنده پیویستمان به یه کگرتن و نیته پاکیمان و خزمه تی کردنی ئومه ته که مان هه یه، تکام وایه ده لیم: پیغه مبه ر ﷺ فهرمو یه تی: (مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ، وَتَرَاحِمِهِمْ، وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرَ الْجَسَدِ بِالسَّهْرِ وَالْحَمَى)^{۱۸۳} واته: (نونه ی ئیمانداران له خۆش

^{۱۸۲} سورة الأنفال

^{۱۸۳} تیمامی موسلم له (صحیح المسلم) (ژ ۲۵۸۶) رپویه تی کردوه . دانهر

ویستنیان و میهره‌بانیان و سۆزو به‌زییان بۆ یه‌کتری وه‌کوه یه‌ک لاشه وان، ته‌گهر بیټ و نه‌ندامیکی ته‌و لاشه‌یه به‌که‌ویته نازار تاوا گشت لاشه‌که‌ی بانگی یه‌کتر ده‌که‌ن و شه‌و نخوونی ده‌که‌ن بۆ به‌ژداری کردن له‌و نازارو نه‌خۆشیه) .

وته‌ی خوای گه‌وره ﴿وَأَصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾^{۱۸۴} واته: (ئارام بگرن چونکه خوای گه‌وره له‌گه‌ل ئارام گره‌کانه) ته‌گهر بیټ و ته‌وکارانه‌ی باسکران له‌سه‌رتان کۆبکریته‌وه به‌پشتیوانی خوای گه‌وره، ته‌وه له‌سه‌رمانه ئارام بگرین، له‌به‌ر ته‌وه‌ی تاقیکردنه‌وه میهره‌بانی خواجه بۆ به‌نده، جاله‌دوای هه‌ر دهره‌و به‌لایه‌ک میهره‌بانیه‌ک هه‌یه بۆ به‌نده‌کانی، وه بۆ دۆسته بانگخوازه پاستگۆیه‌کانی، وه بۆ تیمانداره چاکه‌کان، وه نیشانه‌ی رده‌زانه‌ندی خوای گه‌وره، رازیبوونه به‌وه‌ی که له‌قه‌ده‌ردا نوسیویه‌تی و بریاری له‌سه‌رداوه، پرسیار له‌گه‌وره‌مان علی کورپی ته‌بی تالب کرا ﴿عَلَيْهِمُ﴾ ده‌باره‌ی قه‌زاو قه‌ده‌ر ده‌فه‌رمویت: شه‌ویکی تاریکه، وه ده‌ریایه‌کی قووله، وه نه‌ینی خوای گه‌وره‌یه، جا هه‌ر که‌سبک به‌و قه‌زاو قه‌ده‌ره رازیبیټ ته‌وه رده‌زانه‌ندی بۆته‌وه ، وه ته‌گهر تووره بیټ ته‌وه بۆته‌وه تووره بوون)^{۱۸۵} ، خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ﴾^{۱۸۶} واته: (به‌راستی ته‌وه‌ی خۆ پارێزی بکات له‌ گونا‌هو تاوان، وه خۆگر و به‌ئارام بیټ به‌رامبه‌ر ته‌و شتانه‌ی که‌به‌سه‌ریدا دین، ته‌وه خوای گه‌روه پادا‌شتی چاکه‌کاران به‌زایه نادات) .

"به‌ئێ‌ی خۆشه‌ویستان": به‌راستی خوای گه‌وره موژده‌ی به‌هه‌شتی داوه‌ته ته‌و که‌سانه، که‌وا رپیگری ده‌که‌ن له‌به‌دوا که‌وتنی هه‌واو نه‌فسدا، هه‌روه‌کوو خوای مه‌زن ده‌فه‌رمویت: ﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ﴾ فَإِنَّ

^{۱۸۴} سورة الأنفال

^{۱۸۵} سه‌نه‌دی ته‌م ریوایه‌ته‌م نه‌دۆزیه‌وه . واته: ته‌گهر رازی بوو پی‌ی ته‌وه رده‌زانه‌ندی خوای گه‌وره‌ی به‌ده‌سته‌هیناوه ، ته‌گهر تووره‌ش بیټ و ناشکور بیټ ته‌وه تووره‌بوونی خوای گه‌وره‌ی به‌ده‌ست هیناوه .

وه‌رگێ‌ی

^{۱۸۶} یوسف ۹۰

الْحُجَّةُ هِيَ الْمَأْوَى ﴿٤١﴾^{١٨٧} واته: (به لآم ئەو كەسەى لە پایەو شكۆى پەرودەردگارى ترسا بیټ، وه حیسابى بۆ كردبیټ و جلەوى نەفسى خۆى گرتبیټ لەهەموو هەواو ئارەزوویەكى ناپەسەند و نادروست، ئەو بە بۆ گومان هەر بەهەشتە جیڭگای مانەووەو حەسانەووەى ئەو)، ئیمامى ئالوسى رحمۃ اللہ علیہ لە تەفسیری ئەم ئایەتەدا دەفەرمویت: (وەستانەكەیتى لەبەر دەستى پاشای فەرمان بەرى پۆژى بەلا گەرەو هەژنەرەكە (الطَّامَّةُ الْكُبْرَى)، ئەو پۆژە مرۆڤ دیتە یادى كە لە دنیا چۆن تى كۆشایەو چى كردو، بەلى جلەوى نەفسى خۆى لە هەواو هەوسى فەوتینەر گرتو، كە ئارەزوو كەرە بۆلاى حەزەكان، بۆ رێكخستنهكەشى دەبیټ بەئارام گرتن و كردنى كردارى چاكە بیټ، وه سنوور نەبەزینیټ بۆ رابواردن و چیژەكانى دنیا، وه لە خۆبایش نەبیټ بە باق و بریق و جوانیەكانى، وه لەگەڵ هەندیش بزانی كە پاشەپۆژى ئەم شتانه چەندە خەسارەت مەندە لە دواپۆژدا، لە ئین و عەبباس و موقاتلەو رحمۃ اللہ علیہم رپوایەتكراره دەربارەى تەفسیری ئەو ئایەتە فەرموویانە: ئەو پیاویكە كە دەیهویت گوناھ بكات، بەلام كە بیر لەراوەستانەكەى خۆى دەكاتەو بەرامبەر پەرودەردگارى بۆ لى پرسینەووەى لەو گوناھە، بۆیه وازى لى دەهینى و نایكات)^{١٨٨} .

" بەلى خۆشەويستان " : گەرەترین كردهو پيچەوانەى هەواو نەفسە، وه نەفس چەند پلەيه كى هەيه بۆ پاك كردهو و جلەو گرتنى ئەو هەش بە پشتیوانى خواى ميهربان .

یەكەم: رازی مەبە بە هیج کاریكى گوناھ گەر ویستی پیټ بكات، كە پیچەوانەى شەریعەتى ئیسلامە بە ئاشكراو بە نەینى .

^{١٨٧} سورة النازعات

^{١٨٨} (تفسیر روح البیان) (ب/١٥٨/٢٣٨) هی شهاب الدینی کوری مەحمودی کوری عبد الله حوسەینی ئالوسییە (و١٢٧٠هـ) . دانەر // ابن جەریر لە (تفسیر الطبری) (ب/٢٣/٥٧) بەسەنەدى خۆى لە موحاهدەو رپوایەت كردو . وەرگێر

دووهه: خۆت سه‌رقال مه‌که به وه‌سوه‌سه‌کان و ئیله‌ها مه‌کانی نه‌فس، له‌به‌ر
 ئه‌وه‌ی دز نایبته مایێک گهر ئه‌و ماله‌ هیچ شتیکیان نه‌بیته، چونکه پێغه‌مبه‌ر
 ﷺ ده‌فه‌رمویته: (إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ لِي عَنْ أُمَّتِي مَا حَدَّثَتْ بِهِ أَنْفُسَهَا مَا لَمْ تَعْمَلْ
 أَوْ تَتَكَلَّمْ) ^{۱۸۹} واته: (خوای گه‌وره له هه‌موو ئومه‌تی منی بووریه، به‌وه‌ی که
 به‌سه‌ر دلێان دادیته و نه‌فسیان له‌ژووره‌وه قسه‌ی پێ ده‌کات، ماده‌م به‌کرده‌وه
 نه‌یکات و قسه‌ی پێ نه‌کات)، وه له‌ ریوایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رمویته: (وَمَنْ هَمَّ
 بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمَلَهَا
 كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً) ^{۱۹۰} واته: (هه‌ر که‌سێک ویستی گوناھێک بکات جا
 نه‌یکرد و وازی لێ هیئا، ئه‌وا خوای گه‌وره‌له‌به‌ر هۆکاری واز هیئانه‌که‌ی له‌و
 گوناھه له‌لای خۆی چا‌که‌یه‌کی به‌ته‌واوه‌تی بۆده‌نوسی، جائه‌گه‌ر ویستی گوناھی
 هه‌بوو، وه‌گوناھه‌که‌ی کرد، ئه‌وا خوای گه‌وره بۆی به‌یه‌ک گوناھ ده‌نوسی).

سێ یه‌م: رازی مه‌ به‌و وه‌سوه‌سه و ختووکه خراپانه‌ی که به‌سه‌ر دلت دادی
 و پێت ناخۆش بیته، چونکه ئه‌گه‌ر تو به‌ بچووکی سه‌یر بکه‌ی ئه‌وا مه‌کرو فیله‌که
 له‌سه‌رت ئاسان ده‌بیته، تاوه‌کوو له‌خشته‌ت بیات، جا ئه‌گه‌ر زانسته و زانیاریه‌کی
 ته‌واوت هه‌بیته به‌ زه‌ره‌رو زیانه‌کان و هیژی ئه‌و وه‌سوه‌سه و ئیله‌ها مه‌ نه‌فسانیانه
 که‌بۆت دروست ده‌بیته و چه‌نگی پێ هه‌لچنیوی و وه له‌گه‌ل بوونی پاده‌ی بی
 هیژی تۆش به‌رامبه‌ری، جا ئه‌وکاته توانا و هیژیکت دراوه‌تی به‌وه‌ی که په‌فزی
 فیله‌کانی بکه‌ی به‌هۆی ئه‌و زانینه‌وه، وه ئه‌و توانا و هیژه‌ش نه‌دراوه به‌نه‌فس
 به‌وشتانه‌ی که له‌ تۆی داوا ده‌کات و تو پێت ناخۆشه به‌ویستی خوای گه‌وره ^{۱۹۱} ،
 وه هه‌موو ئه‌وشتانه‌ش بۆ ئه‌وه‌یه تاوه‌کوو سه‌رقال نه‌بیته به‌ وه‌سوه‌سه‌کانی

^{۱۸۹} ئیمامی بوخاری له (صحیح البخاری) (ژ ۲۵۶۹) ریوایه‌تی کردوه . دانهر

^{۱۹۰} ئیمامی بوخاری له (صحیح البخاری) (ژ ۶۴۹۱) وه ئیمامی موسلم له (صحیح المسلم) (ژ ۱۳۱) ریوایه‌تیان کردوه . دانهر

^{۱۹۱} مه‌به‌ستی دانهر ئه‌وه‌یه هه‌رکاتێک زانستیکی گشتگیرت هه‌بیته به‌رامبه‌ر به‌ وه‌سوه‌سه و ئیله‌ها مه‌کانی ، ئه‌وکاته ئه‌و بی هیژ ده‌بیته و توانای که‌م ده‌بیته‌وه به‌رامبه‌رت . وه‌رگێڕ

لهکاتی پاککردنه‌وهو پالڤته‌کردن و نه‌مانی به‌به‌سته‌کان و به‌رز بوونه‌وهی
له‌پله‌کانی نیمان و رویشتن به‌رهو لای په‌روه‌رد‌گاریدا ﷻ .

جا شه‌گه‌ر له‌دوای شه‌م پاککردنه‌وهی نه‌فسا ته‌مبه‌لایت به‌خۆزه‌ بینی بو
په‌رسته‌شه‌کان، یاخود ئاره‌زووی بو لای گونا‌ه هه‌بوو، شه‌وه بزانه‌ خوای گه‌وره
گو‌بیسستی تو یه‌وه ده‌تیبینی، وه‌به‌نه‌پینی یه‌کان و چرپه‌کانت ئاگاداره، خوای مه‌زن
ده‌فه‌رمویت: ﴿ وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا
تَكْسِبُونَ ﴾^{۱۹۲} واته: (شه‌وه هه‌ر الله په‌رستراوه له‌ئاسمانه‌کان و زویدا، نه‌پینی
و ئاشکراتان ده‌زانی، وه ئاگاداریشه به‌وه کرده‌وانه‌ی که‌ئیه‌وه ده‌یکه‌ن)، پاشان
بیرکه‌وه دوو فریشته‌ی به‌رپرت هه‌یه که‌ چاکه‌کان و خراپه‌کانت ده‌نوسن،
هه‌روه‌کوو خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿ مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ
﴾^{۱۹۳} واته: (هه‌ر قسه‌یه‌که له‌ده‌می ده‌رده‌چیت خیرا فریشته‌یه‌کی چاودیر که
به‌سه‌ریه‌وه‌تی ده‌ینوسی و تو‌ماری ده‌کات)، ئینجا به‌وریه‌کی به‌رز هه‌سته‌وه بو
کردنی شه‌وانه‌ی گوتمان، تاوه‌کوو ده‌رگا‌کانت به‌سه‌ردا بکرتینه‌وه به‌ویستی خوای
تاک و فه‌تتاح خواگیان ده‌فه‌رمویت: ﴿ وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ
اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴾^{۱۹۴} واته: (شه‌وانه‌ی که له‌پیناوی ئیمه‌دا جیهادیان کرد،
سویند به‌خوا رینموویان ده‌که‌ین بو هه‌موو رینگه‌یه‌کی چاک و دروستی خو‌مان
تاده‌گه‌ن به‌ ئیمه، بی گومان خوای گه‌وره به‌رده‌وام له‌گه‌ل چاکه‌کارانه) خوای
گه‌وره پشتیوانیت ده‌کات به‌سه‌رخستن و یارمه‌تیدان و ته‌وفیقی خو‌ی هه‌روه‌کوو
فه‌رموویه‌تی: ﴿ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴾^{۱۹۵} واته: (خوای
گه‌وره له‌گه‌ل که‌سه پارێزه‌که‌ره به‌ته‌قواکان و که‌سه چاکه‌کارانه) .

۱۹۲ سورة الأنعام

۱۹۳ سورة ق

۱۹۴ سورة العنكبوت

۱۹۵ سورة النحل .

بزانه: مردن شتیکی نادیاره و چاوه‌پری ی فرمانی خوا ده‌کریت تا کوو بۆت ده‌رده‌چیت له‌هه‌ر ساتیکدا، پاشان ده‌گوازیته‌وه بۆ ژیا نی نه‌مری هه‌تاهه‌تایی، جا تۆ چی ده‌که‌یت چیت له‌ده‌ست دیت؟ هه‌روه‌کوو خوی گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٦١﴾ وَيَبْقَىٰ وَجْهَ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٦٢﴾﴾^{١٩٦} واته: (هه‌رچی وا له‌سه‌ر رووی زه‌وی هه‌یه به‌مرۆڤ و گیانه‌به‌ران و زینده‌وه‌رانی تر گشتیان له‌ناو ده‌چن و ده‌بیت بمرن، ته‌نها زاتی پاکی په‌روه‌دگار نه‌بیت ده‌مینیته‌وه ئه‌ی محمد ﷺ که‌خواه‌نی شکۆو ریژه). .

بزانه: که‌سی خۆپاریز له‌گونا‌هو تاوان له‌ناو به‌هه‌شته‌کان و رووباره‌کانیه‌تی، وه‌که‌سی که‌مه‌ترخه‌م و زالم و موجرم له‌ناو سزاو تاگره بلیسه‌داره‌کانی دۆزه‌خه، هه‌روه‌کوو خوا فه‌رموو یه‌تی: ﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٣﴾ وَإِنَّ الْفَجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٤﴾﴾^{١٩٧} واته: (سه‌ره‌نجام چاکه‌کاران له‌به‌هه‌شتدا له‌ژیانیکی پرخۆشی شادومانیدا ژیا نیان به‌سه‌ر ئه‌به‌ن، وه خراپه‌کاره‌کان و تاوانباره‌کانیش له‌دۆزه‌خی ئازار به‌خش ژیا نیان ناسۆری و ناخۆشی به‌سه‌ر ئه‌به‌ن). .

ئه‌ی چاکه‌کاری به‌ریز له‌سه‌رته که‌وا جله‌وی ئه‌و نه‌فسه فه‌رمانکه‌ره به‌تاوانه‌ت بگری، وه رم و شمشیره‌کانی بشکینی، وه هه‌واکه‌ی ریگره له‌به‌رده‌م کرده‌وی چاک بۆ هه‌ر یه‌کیک له‌مانه ئه‌ندامه‌کان و بیرکردنه‌وه‌و دل، زال و سه‌رکه‌وه به‌سه‌ریا تاوه‌کوو فیله‌کان و برینه‌کانی ده‌په‌چریت و نامینیت، زیاتر تیکۆشه بۆته‌وه‌ی پله‌کانی نه‌فست بۆ ریگه‌ برین بۆلای خوی مه‌زن له‌به‌یانیان و ئیواران یه‌کسان بیت^{١٩٨}، پاشان هیدایه‌ت و جیگی‌ری و ئه‌مان و سه‌رکه‌وتنی بۆ

^{١٩٦} سورة الرحمن .

^{١٩٧} سورة الإنفطار .

^{١٩٨} واته: ئه‌و که‌سه هه‌رچه‌ند زیاتر خواپه‌رستی بکات و تی بکۆشی نه‌فسی به‌ره‌و جیگی‌ر بوون ده‌چیت، مه‌به‌ستی شیخمان هه‌ر ئه‌مه‌یه والله اعلم . وه‌رگیز

دیت، تا لہم کاتہدا بہ پشتیوانی خوا بوہتہ نہ فسیکی پاککراوہ و موریدی دل بہ فرمانہ کان و ناماژہ کانی ٹہو کاردہ کات^{۱۹۹} .

"بہ لئی خوشہ ویستان" خوی گہورہ دہ فہرمویت: ﴿وَالَّذِينَ جَاهِدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا﴾^{۲۰۰} واتہ: (ٹہوانہی کہ لہ پیناوی ٹیمہدا جیہادیان کرد، سویند بہ خوا رینموویان دہ کہین بو ہموو ریگہیہ کی چاک و دروستی خومان تادہ گن بہ ٹیمہ)، جا جیہادی دوزمن، و جیہادی نہفس، وہ جیہادی بانگہوازو رینمایکردن، وہ دامہ زراوی لہ کاتی دہردو ناخوشیہ کان، وہ دامہ زراوی لہ سہر حق و پوچہ لکردنہ وہی باتل، وہ دامہ زراوی لہ گہل ٹہ حوالہ کانی دل بہ رامبہر بہزاتی پاکی خوا ﷺ، ٹہ مہش مانہ وہیہ لہ سہر ریگای دین و خوشہ ویستی و بانگہواز، کہ بہ خششیکی خوی میہرہ بانہ بو بہ بندہ کانی وہ بو دؤستہ کانی، لہ گہل

^{۱۹۹} چونکہ پہیہ ندیہک لہ نیوان (دل + نہفس وہ نہفس + دل) ہہیہ، وہ (نہفس + فیکر وہ فیکر + نہفس) ہہیہ، وہ (فیکر + دل وہ دل + فیکر) ہہیہ، وہ (دل + رووح) ٹہ مہ تہ نیایہ، تہنہا دل پہیہ ندی بہ وہوہ ہہیہ نک ٹہو، ٹہ مہ دونیای مہ عنہوی مرؤفہ ، بو پا کردنہ وہی ٹہ مانہ زوری دہویت و پیویستی بہ نووریکی زور ہہیہ، جا جہنابی شیخ مہ بہستی لیرہ ٹہ وہیہ نہفس لہ گہل دل یہک دہ گریٹ و دہ بیٹہ قوتابی ٹہو، ہموو فرمانہ کان لہو و دہدہ گریٹ، خوی گہورہ دہ فہرمویت: ﴿سُرِّيهِمْ ءَايَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ﴾^{۲۰۰} واتہ: لہ مہ ودوا ٹیمہ نیشانہ کانی خومان لہ تاسوکان و نہفسی خویاندا بہ وان نیشان ٹہ دہین ، تاوہ کوو بو یان روون بیٹہ وہ کہ خوی گہورہ حق و راستہ) بی گومان نیشانہ کان و ناماژہ کانی نہفس دونیایہ کی فراوانہ، بو بینین و تی گہ بشت لئ ی پیویستی بہ کرانہ وہی دل ہہیہ ، گہر دلٹ نہ کریٹہ وہ ناتوانی بیبینی ، ٹہم قسہ یہ شم ہونراوہ و ہلبہ ست و قسہ یہ کی رووحی نیہ، بہ لکوو راستی یہ کی ون کراو گوی پی نہ دراوہ لہ لایہن خہلکی ٹہم سہر دہ مہ، کہ ماددہ چاوی دلانی کویر کردوہ ، ہہر بو یہ ش خوشہ ویستہ کم بو کرانہ وہی دلٹ و جلہو گرتنی نہ فسیشت کاریکی وا تاسان نیہ، پیویستی بہ ماندوو بوونہ . وہر گپیر

^{۲۰۰} سورة العنكبوت .

ئەوانەش دامەزراوی بوون لەشویینی جیهاد بەرامبەر بەدوژمن لەپێناو خوای گەورە (ئەمانە گشتیان پێی یان دەگوتریت جیهاد بۆیە بەهەلی بزانه) ^{۲۰۱}.

(خوایە گیان بەهێرشی زال بوونی گەورەیی خۆت، وە بەخێراییی یارمەتیدانی سەرکەوتنی خۆت، وە بەشکۆی خۆت لەبەر شکانی حورمەتت، وە بەپاریزگاریت بۆ کەسێک کە خۆی دەپاریزێ بەئایەتە کانت، داوات لێ دەکەین خوایە گیان ئەو تۆی بیسەر و لەلام دەرەوی پارانەوی مەزلۆمەکان، وە نزیك و تۆلەستینەر و زالی بەسەر زالمەکان، گرنتت زۆر بەهێزە، ئەم ئەو کەسە کە دەسەلاتی زۆردارەکان دەستەوسانت ناکات، وە لەسەریشی گران نابیت بەلەناو بردنی دەرچووەکان، لەپاشاکان و کیسراکان، وە دوژمنە گوناھبارەکان، ئەو کەسە کە دەیهوێت فیلمان لێ بکات بۆ سینگی خۆی بیگێرەو، وە ئەو کەسەش کە پیلانی دارپێژتووە بۆمان بۆ سەر خۆی داپێژتووە، وە ئەو کەسەش کە چالی ئامادە کردووە بۆمان خۆی بکەوێتە ناویەو، وە ئەو کەسەش کە تۆری حیلە و فیل کردنی بۆمان داناو ئەم ئەو گەورەم خۆی بۆلای رابکێشێت و بیدوریتەو ئەسیر بیت تیایدا).

(خۆمان پەردەپۆش کرد بەنووری خوا، بەنووری عەرشێ خوا، وە بەهەموو ناویک بۆ خوا لەدوژمنمان و دوژمنی خوا، وە لە خراپەیی دروستکراوانی خوا، بەسەد هەزار هەزار "لا حول ولا قوه الا باللّه"، مۆرم کرد لەسەر ئەفسی خۆم و خانەوادەکم و خوشک و براکاتم بەخۆشەویستی پەرورەدگارم وە هەموو ئەو شتانە کە پەرورەدگارم پێمی بەخشیووە بەمۆری خوای پاک و بی گەرد و پارێزەر، زاتیکە کە ئاسمانەکان و زەوی بەو مۆر کردووە).

﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ ﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ ﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ . آمين آمين آمين . وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ .

^{۲۰۱} ئەوەی نێو کەوانە کە من زیادم کردووە . وەرگێڕ

پایه‌ی نۆیه‌م: خواناسی و لی کۆلینه‌وه له عیرفان

خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویتی: ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ وَحَيٰوةً طَيِّبَةًۭ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾^{۲۰۲} واته: (هه‌ر كه‌سێك له پیاوان و ئافه‌ه‌تان كرده‌وه‌ی چاكه‌ی كردییت، له كاتییدا كه برودار بییت، سویند به‌خوا ژیانیکی خۆش و كامه‌رانی پی ده‌به‌خشین و به‌و شیویه‌ی ئه‌یژیینین، وه به‌چاك‌ترین شیوه‌ش له‌و كرده‌وانه‌ی كه له‌ دنیا كرده‌ویانه ئه‌وه له‌ رۆژی دوایی پاداشتیان ئه‌ده‌ینه‌وه)، ئه‌مه ژیانه‌ی له‌گه‌ڵ خوا، وه تی گه‌یشتنه‌ی ده‌باره‌ی خوا، ئا ئه‌مه ژیانی عاریف و خواناسه .

وه عاریف ئه‌وه كه‌سه‌یه كه‌ په‌روه‌ردگاری خۆی ناسیییت و ته‌قوای ئه‌وی كردییت، به‌رده‌وام بی‌ری لای ئه‌وه، له‌ زی‌كر كرده‌ی خوای گه‌وره به‌رده‌وامه، ئونس و هه‌ژارییه‌كه‌ی له‌ خزمه‌تی گه‌وره‌كه‌یدایه .

وه په‌له‌كانی عاریف سینه: ۱- (عارف فی الله) ۲- (عارف لله) ۳- (عارف بالله)، هه‌رچی (عارف فی الله) یه ئه‌وه: خاوه‌ن ناسینه، وه (عارف لله) ئه‌وه: خاوه‌ن ته‌حوال و مه‌قاماته به‌خوای گه‌وره، وه (عارف بالله) ئه‌وه: لی‌كۆله‌ره، وه میراتگری محمدیه ﷺ، ئه‌وه خاوه‌ن "فه‌ناو به‌قایه"، هه‌رچی "فه‌نایه" ئه‌وه واژه‌ینانی ئه‌و شتانه‌یه كه‌وا شایسته‌ نین به‌و، به‌هۆی رۆچوونت له‌ دروست‌كراوی گه‌وره و مه‌زن، وه "به‌قائیش": مانه‌وه‌ته له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی كه‌ خوای گه‌وره فه‌رمانی پی كرده‌وی، وه مانه‌وه‌ته له‌سه‌ر خۆشه‌ویستی ئه‌و بۆ تو ﷻ، بۆیه له‌ نیوان گه‌رانه‌وه‌و خزمه‌ت‌كردن و به‌رده‌وام له‌ بی‌ری ئه‌و و زی‌كر كردن و تامه‌زرویی و

ثونس دا دهبیت، جا رویشتن بهره و لای خوی گهوره بههوی پشتگیری و تهوفیقی خوی پهروهردگارہ جَلَّ جَلَالُهُ وَعَمَّ فَضْلُهُ وَنَوَالُهُ .

جا یه کهم: "ئهوه زانستی عاریف و تکا که یه تی"، وه دووهم: ئهوه "حالی عاریف و وهرگیرانه که یه تی"، سی یه م: ئهوه "لیکولینه وهی عاریف و پشتگیری و سه رخننه خوی به که یه تی"، ههروه کوو خوی گهوره ده فهرمویت: ﴿يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ﴾^{٢٠٣} واته: (خوی گهوره حکمت و دانایی به ههه که سیک ده دات که خوی ویستی له سه ر بیته، جا ههه که سیکیش حکمتی پی دره ئهوه به راستی چا که یه کی زور گه وهی پی به خسراوه، بویه هیچ که سیک بیر له و حکمت و چا که گه ورده ناکاته وه تنه ا عاقله کان نه بیته)، وه حکمت: نهینی پیغه مبه رایه تیه، وه ئه مه له میراتی پیغه مبه ره ﷺ ههروه کوو خوی گهوره ده فهرمویت: ﴿وَيَعْلَمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ﴾^{٢٠٤} واته: (پهروهردگارہ پیغه مبه ریک بیت فیری قورن و حکمتیان بکات)، وه ده فهرمویت: ﴿ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا﴾^{٢٠٥} واته: (پاشان که سانیکمان له ناو بنده کانی خومان هه لباردو قورنمان پی دان و بوون به میراتگری)، خوی گهوره مانه وهی نویسه بو که سیک که و حکمت و زانستی شه ریعت و هیزی تهزکیه کردن له دلای شوینکه وتوه دواییه کانی وه کوو شوینکه وتوه یه که مینه کانی به خشیوه، ههروه کوو خو شه ویستمان ده فهرمویت: ﴿قَالَ رَجُلٌ: يَا

٢٠٣ سورة البقرة

٢٠٤ سورة البقرة

٢٠٥ سورة فاطر

رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ؟ الَّذِينَ إِذَا رُؤُوا ذُكِرَ اللَّهُ^{٢٠٦} واته: (بیاویک پرسباری له خوښه ویستمان کرد، کهوا نهولیاکانی خوا کین نهی پیغه مبهری خوا ﷺ؟ نهویش فهرمووی نهوانه که کاتیک بینران یاد و زیگری خوا ده کریت) به ززار ریوایه تی کردوه، نهلبانی ده فهرمویت: "سه حیحه" هر وه کوو له (سلسله الأحادیث الصحیحه) دا هاتووه .

وه کهسی خواناس وهک زادو زه خیره ی تهقوا وایه، هر وه کوو گه وره کان فهرموویانه: حمزه تی عهلی و عبد الله کوری مه سعود و نه نه سی کوری مالیک رحمته الله علیه: (الْمُتَّقُونَ سَادَةٌ وَالْفُقَهَاءُ أَوْ الْعُلَمَاءُ قَادَةٌ، وَمَجَالِسُهُمْ زِيَادَةٌ)^{٢٠٧} واته: (تهقواداره کان گه وره، وه شه عزانه کان یا خود زاناکان پی شه وان، وه دانیشتنیش له گه لیان زیاده ی حاله بو نه وه که سه) .

ثیمامی جه عفه ری صادق رحمته الله علیه ده فهرمویت: (خوای گه وره به ته وای نانسریت نه وه که سه ی ناوړ له غهیری نه و بداته ووه و رووی له که سیکی تر بکات، ناسین بریتیه له بالگرتن و فرینی دل له خیمه ی تونس و تولفه ته وه، تیپه رینه به ناو په رده کانی جه لال و قودره ت، وه نه مهش حاله تی که بو که سی که گوئی کانی

^{٢٠٦} سهیری لاپه ره بکه بو زانینی راوی فهرمووده . دانهر

^{٢٠٧} نه بو داود له (الزهد) (١٥٩ ژ) ریوایه تی کردوه ، ناوی: سلیمانی کوری نه شه سی کوری ئیسحاقی کوری به شهیری کوری شه ددادی کوری عمه ری نه زدی سیجیستانیبه (و ٢٧٥هـ)، وه ته به رانی له (المعجم الکبیر) (ب) ٩/١٠٥ ژ/٨٥٥٣) ریوایه تی کردوه . دانهر // ریوایه تی نه بو داود و ته به رانی وشه ی (العلماء) ی تیدانیبه ، له ریوایه تی به یه قی له (الزهد الکبیر) (ب) ١/١٩١/٤٥٨) له بری (الفقهائ) وشه ی (العلماء) هاتووه ، وه ئیین و حمه ری هتیشه می له (المجمع الزوائد) (ب) ١/١٢٥ ژ/٥١٤) ده فهرمویت: ته به رانی ریوایه تی کردوه و پیاوه کانی شی باوهر پی کراون . وهرگتیر

کهر کردبیٔ له شته پوچه کان، وه چاوه کانیشی کویر کردبیٔ له ته ماشاگردنی شه هوه ته کان، وه زمانیشی لال کردبیٔ له قسه گردن به وته نابه جی کان) ۲۰۸.

وه ٲیمامی ته یفور ٲٲٲٲٲ ده فهرمویت: (ناسین نه کوٲل دراوه ته وه، بو ٲه وه کهسه ی کهه وا رازی بیٔ به حال له بری دٲستی حال، له بهر ٲه وه ی ٲه وه کهسه ی خوا بناسیٲ زمانی ماندوو و بی ٲه یز ده بیٔ، وه عه قلیشی سه رسام ده بیٔ، خواناس ٲه گهر له باره ی حالی خوٲیه وه قسان بکات ده فه وتی، وه ٲه گهر بی ده نگیش بیٔ ده سووتی) ۲۰۹.

ٲیمامی واسیطی ٲٲٲٲٲ ده فهرمویت: (ناسین دوو پرووی هه یه، ناسینی یه قین، وه ناسینی ٲیمان، جا ناسینی ٲیمان: شایهت هینانه به زمان به یه کتایی پاشای فهرانپه وا، وه دانپیانان به راستگوٲی به وه ی که له ناو قورٲاندایه، وه ههرچی ناسینی یه قینه: ٲه وه به رده وام بینینی خوی تاک و فهرانپه وایه به دل) ۲۱۰.

منیش ده ٲیم، واته: ٲاماده بوون به بیرو خه یال بی ٲاگانه بوون، وه زیکر کردنه به دل، وه شه یداییه به رووح، وه ههر بهم شیوازه شه ٲه حواله کانی کهسانی خوا بو خوا ٲٲٲٲٲ.

۲۰۸ (حالة أهل الحقيقة مع الله) (ل ۲۲) هی سه ید ٲه جمه دی ریفاعی ٲٲٲٲٲ . دانهر

۲۰۹ هه مان سه رچاوه (ل ۲۲) . دانهر

۲۱۰ هه مان سه رچاوه (ل ۲۲) . دانهر

ئىمامى ذوننونى مىسىرى ئۇرئىش دەفەرموئىت: (ناسىن سى روى ھەيە، يەكەم: ناسىنى يەكتايىيە، ئەوہ بۆ گشت ئىماندارانە، وە دووہم: ناسىنى بەلگەو پروونکردنەوہ، ئەوہ بۆ زاناکان و زمان پاراوہکان و داناکانە، وە سى يەم: ناسىنى سيفتەکانى تاكىتى خوايە، ئەوہش بۆ كەسە ھەلبۇئىردراوہکان و ئەھلى وىلايەتى خواى گەورەن، كەسانىك خواى گەورە شتائىكى بۆ ئاشكرا كىردوون كە بۆ خەلكى تىرى دەر نەخستوہ، وە ھەندىك لە كەراماتى پى بەخشيون كەوا دروست نىە باسى ئەو كەراماتانە لای كەسىك بىرئىت كە لە ئاستى ئەودا نەبىت، خواى گەورە ئەوانى تايبەت كىردوہ لە ناو ھەموو دروستكراوان، وە دىارى كىردوون و ھەلى بۆاردوون بۆ زاتى خوئى، جا ژيانى ئەمانە رەھمەتە، وە مردنیشيان ئارەزوو كىردنى پەلە ئەوانە، خوئى بەختى بۆ ئەوان) ^{۲۱۱} . ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٦﴾ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٦٧﴾ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٨﴾﴾ ^{۲۱۲} ، واتە:

(ئاگادار بن! بەراستى ئەولياكانى خواى گەورە ئەوانەن، كە ھىچ ترسىيان لەسەر نىە نە لە دونيا وە نە لە دواړژيشدا لەو ترس و غەمگىنەى كە توشى خەلك دەبىت لە دونياو دواړژ، كەچى ئەمان ھىچ بەسەر دلياندا نايىت و ناترسين و پى ى خەفەتبار نابن، وە لە دواړژيشدا سەلامەتن و ناترسين بەئاسانى ئەچنە نيو بە ھەشتەوہ، ئەمانە لە دونياو دواړژدا موژدەى خوئى بەختى و چوونە نيو بەھەشتيان پى دەدرىت، جا بەھوى كەرامەتەوہ بىت، ياخود

^{۲۱۱} ھەمان سەرچاوە (۲۳ل) . دانەر

^{۲۱۲} سورة يونس

بەخەو بېنين بېت، ياخود لەسەرە مەرگ بېت، بى گومان هيچ گۇرانىك له وتەى
خوای گەرەدا نيه لهو موژدانەى كه بهوان دەبەخشیت، ئا ئەمە سەرکهوتنىكى
گەرەيه، بۆيه موسلمانان بېرى لى بکەنەوه) .

(خوایه گيان بمانگېرى به كه سانىكى لىكۆلەر بۆ راستیه كانى ئيمان، وه بمان
گه يینه پله كانى عىرفان و ئىحسان - به میننەت و سۆزۆ رېزى خۆت - يا لگىف
يا واسع يا عليم، يا الله، ئامین) .

(خوایه گيان ئەندامه كانمان به كارىبخه له خواپەرستیت، وه دلە كانمان له
ناسین و زىكر و ئونسى تۆ، وه به درىژيايى ژيانمان به شهو و به رۆژ به كارمان
بىخه بۆ ئەمە، وه بشمان گه يینه ئەو كه سانەى كه پيش كهوتون له چاكه كاران،
وه پيمان ببه خشه هەر وه كوو چۆن به و انت به خشى، وه بۆمان ببه هەر وه كوو چۆن
بۆ ئەوان بوويت، ئامین) .

صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى حَبِيبِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَحَاتَمَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ، وَسَيَلْتُنَا
الْعُظْمَى إِلَى اللَّهِ، مِنْ رُوحِي وَمَا مَلَكْتُ فِدَاهُ، وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَمَنْ وَالَاهُ إِلَى
يَوْمِ الدِّينِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ .

پایه‌ی ده‌یهم: میراتگری پیغهمبهره مهرجه‌کانی بوونی

ههرچی میراتگری پیغهمبهره خوی گه‌وره دهرحقی ده‌فرمویت: ﴿ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكُتَبَ الَّذِينَ أَصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا ۖ فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ ۖ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ ۖ إِنَّ اللَّهَ بِذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ﴾^{۲۱۳} وته‌ی خوی گه‌وره ﴿ثُمَّ﴾ واته: دوی ته‌وه‌ی که تو‌مان هه‌لبژارد ته‌ی کاملترینی هه‌موو پیغهمبهره‌ان - به‌په‌یامیکی گشتی، وه‌پشتگیری کاره‌که‌تمان کرد به‌دابه‌زاندنی قورثانی پیروزی خاوه‌ن موعجیزه‌ی کورت و پوخت، که‌وا گشتگیره به‌هه‌موو ته‌و سودانه‌ی کتیبه‌ناسمانیه‌کان، وه‌له‌گه‌ل زیاده‌ی سوودی هه‌موو ته‌و شتانه‌ش که‌له‌کتیبه‌کانی پیشووتردا دابه‌زینراون له‌لایه‌ن خوی گه‌وره‌وه، ﴿أَوْرَثْنَا الْكُتَبَ﴾ واته: ته‌و قورثانه‌ی که‌دابه‌زینراوته‌لای تو، وه‌هیشتوومانه‌وه له‌دوی تو له‌نیوان گه‌له‌که‌ت (بووبه‌ میرات بو‌یان)، ﴿الَّذِينَ أَصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا﴾ واته: زانایانی ثوممت له‌ناو هه‌وه‌لان و دوی ته‌وانیش له‌زانا ئیشکه‌ره به‌ته‌قواکان و خواناسه‌کامان (هه‌لبژارد)، ﴿فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ﴾ واته: سته‌می له‌خوی کرده‌به‌هوی که‌م ته‌رخه‌می له‌هه‌بوونی زانست به‌وشته، یاخود که‌م ته‌رخه‌مه له‌و کرده‌وانه‌ی که‌وا مافی خوی پیینه‌داوه له‌گه‌ل بوونی زوری چاکه‌ش، له‌ته‌نجامی سه‌رقال بوونی به‌هه‌ندیک له‌و خو ماندوو‌کردنانه‌ی له‌شته‌نزیك خه‌ره‌وه‌کان و خوش‌ویستراوه‌کان، وه‌ته‌وه "ئیمانداریکه‌لی‌خوشبوونی په‌روردگار ته‌یگریته‌وه"، وه‌با‌وا گومان نه‌بردیت که‌وا ته‌و که‌سه‌ی سته‌می له‌نه‌فسی خوی ده‌کات بی‌به‌شه له‌و لی‌خوشبوونه، چونکه‌ته‌ساسی هه‌لبژاردن و ئیمان و ئیسلام ته‌وه‌ملکه‌چیه له‌وته‌و ته‌سلیم بوون، وه‌ته‌و باس‌کردنه‌که‌ش دهرباره‌ی سته‌م له‌نه‌فسی خو کردن پیش خراوه ته‌وه‌ش بو به‌ریه‌رچدانه‌وه‌ی وه‌همه بی‌به‌شبوونه‌کانی له‌

به ههشتی نه برآوه، وه بۆ په له کردن له دلّ خوشکردنی، له بهر ته وهی له کهسانی
خواپه رست و ههلبژیردراوانه، ﴿وَمِنْهُمْ مَّقْتَصِدٌ﴾ ته وه تهو کهسه یه که مافی خوی
ته داتی له زۆریه میانه کاری ته کات، ته وهش "وله یه کی چاکه کاره"، ﴿وَمِنْهُمْ سَابِقٌ
بِالْخَيْرَاتِ﴾ واته: بهرده و امیوونه له سهه ر خواپه رستی، گورجوگۆله و قۆلی لی
هه لمالیه وه بهرده و ام بۆ کرده وه چاکه کان، وه له به خشی نی مال و ساماندا بۆ
هه ژار و ئاواره کان له پیناو خوی گه وه بۆ به ده سه ته یینی ر ه زامه ندی خوی
گه وه، وه پشتیکه ره له دنیا و ته وهی له ناویشیدا هه یه، وه به راستی به کرده وه
چاکه کانیان له هه ردوو بواری فیتر کردن و پینمایی کردن به ره و زیاده بوون رۆیشتن،
ته وانه "میراتگره خواپیه کانن" - "ته هلی مه عریفه و خۆشه ویست و
نزیکه خراوه کانن"، هه ره وه کوو خوی گه وه ده فه رمویت: ﴿وَلَكِنْ كُونُوا عِبَادًا لِي
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكُتُبَ وَبِمَا كُنْتُمْ
تَدْرُسُونَ﴾^{۲۱۴} واته: (به لامل بینه کهسانی کی زاناو ئیشکه ره ره بانی و خوابی،
بۆ ته و بژین، وه به رنامه ی خوا فیتری خه لک بکه ن، وه خۆشتان به رده و ام هه و لی
خۆ فیتر کردن بن)، ﴿بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ وه له و شتانه ی که بریاری له سهه دراوه و
دامه زراوه له کتیبه که ی خۆیدا، وه پیغه مبه ره که شی ﷺ به زمانه شیرینه که ی
قسه ی پی کرده وه، که ته وانه کهسانی کی چاکه کارو چاکه خوازن له عاریفه کان و
میراتگره کانن، هه ره وه کوو خوی گه وه ده فه رمویت: ﴿وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ مِنَ
الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ﴾^{۲۱۵}
واته: (ته وانه ی که پیشکه و تن و یه که م کهس بوون بۆ ئیسلام بوون و خزمهت

^{۲۱۴} سورة آل عمران

^{۲۱۵} سورة التوبة

کردنی ئیسلام له موهاجیره‌کانی مه‌ککه‌و نه‌نساره‌کانی مه‌دینه، وه نه‌و که‌سانه‌ش که له دوا‌ی نه‌وانه‌وه هاتوون و شوین پی‌ی نه‌مان ده‌گرن به‌ریکو پی‌کی، نه‌وه خوا‌ی گه‌وره له‌وان رازییه‌و نه‌وانیش له خوا‌ی گه‌وره رازین)، وه خوا‌ی گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿وَالسَّلْبِقُونَ السَّلْبِقُونَ ﴿٢١٦﴾ أُولَئِكَ الْمَقْرُبُونَ ﴿٢١٧﴾ واته: (پیش که‌وتوو‌ه‌کان نه‌و که‌سانه‌ن که بۆ کرده‌وه‌ی چاک و خزمه‌تکردنی دینا پیش که‌وتن، نا نه‌وانه له که‌سه نزی‌ک‌خراوه‌کانن)، وه خو‌شه‌ویستیشمان ده‌فه‌رمویت: (سَابِقًا سَابِقٌ وَمُقْتَصِدًا نَاجٍ، وَظَالِمُنَا مَغْفُورٌ لَهُ) ٢١٧ واته: (پیش‌که‌وتوو‌ه‌کانمان پیش‌که‌وتوون، وه میانه‌کاره‌کانمان رزگاریان بوو، وه سته‌مکاره‌کانیشمان لی بووردراون)، وه ده‌فه‌رمویت: (السَّابِقُ وَالْمُقْتَصِدُ يَدْخُلَانِ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ، وَالظَّالِمُ لِنَفْسِهِ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا، ثُمَّ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ) ٢١٨ واته: (ته‌و که‌سانه‌ی

٢١٦ سورة الواقعة

٢١٧ به‌یهه‌قی له (البعث والنشور)(ب/٨٥/٦١) ریوایه‌تی کردوو‌ه ، وه ده‌فه‌رمویت: (ته‌و فه‌رموو‌ده‌یه ناردنه‌کی تی‌دایه له نی‌وان مه‌یوونی کوری سیا‌ه و عومه‌ر ، وه ریوایه‌ت‌کراوه له ری‌گیاه‌کی تر‌دا به‌لام بی‌ته‌یه ، له عومه‌ره‌وه به (مه‌وقوفی) را‌گیاره له‌سه‌ر ته‌و) ، وه ته‌بو فیداو اسماعیلی کوری عومه‌ری کوری که‌پیری قوره‌شی به‌سری پاشان دیمه‌شقی (٥٧٧هـ) ته‌خریجی ته‌و فه‌رموو‌ده‌ی کردوو‌ه له (مسند الفاروق)(ب/٢/٦٠٣) دانهر // حافیزی ته‌بو فه‌یزی غوما‌ری ده‌فه‌رمویت: (ته‌و فه‌رموو‌ده‌یه که‌سه‌نه یاخود سه‌حیحه به سه‌رخدان له شاه‌یده‌کانی ، له شوین‌یک‌ی تریدا ده‌فه‌رمویت: ته‌و فه‌رموو‌ده‌یه مون‌که‌ر نیه به‌ل‌کو مون‌که‌ر ته‌وه‌یه حو‌کی مون‌که‌ر به‌سه‌ر ته‌و فه‌رموو‌ده‌یدا بدریت ، به‌ل‌کوو ته‌و فه‌رموو‌ده‌یه که‌سه‌نه هه‌روه‌کوو سو‌یوتیش نیشانه‌ی حوسنی بۆ داناره) با سه‌یری (المدوا‌ی لعلل الجامع الصغیر)(ب/٤/١٩٣/١٩٥٥) بکریت . وه‌ر‌گی‌تر

٢١٨ حاکم له (مستدرک)(ب/٢/٤٦٢/٣٥٩٢) ریوایه‌تی کردوو‌ه ، وه ده‌فه‌رمویت: (ریوایه‌ته‌کان جیاوازی لی که‌وتوو‌ته‌وه له باره‌ی سه‌نه‌دی ته‌و فه‌رموو‌ده له نه‌عه‌شه‌وه جا ریوایه‌ت کراوه له سه‌وری له نه‌عه‌ش له ته‌بو سابت له ته‌بو ده‌ردائه‌وه ﴿حَلَّ شِعْبَهُ﴾، وه گو‌تراوه له شو‌عه‌به له نه‌عه‌ش له پی‌او‌یک‌ی هۆزی سه‌قیف له ته‌بو ده‌ردائه‌وه ، وه هه‌روه‌ها گو‌تراوه له سه‌وری له نه‌عه‌ش ، فه‌رمو‌وی: ناوی ته‌بو سابتی هی‌تا له ته‌بو ده‌ردائه‌وه، "وه نه‌گه‌ر ریوایه‌ته‌کانی فه‌رموو‌ده‌یه‌ک زۆر بوون ته‌وه

که پیشکوه و تون له کرده‌وی چاکه، وه له گهل ته‌وانه‌ی مام ناوه‌ندو میانه‌کارن له کرده‌وی چاکه، ته‌وانه به‌بی لی پیچینه‌وه ته‌چنه به‌هسته‌وه، وه ته‌وه که‌سانه‌ش که‌سته‌میان له خویان کردووه، ته‌وه لی پیچینه‌وه‌یه‌کی ناسانیان له‌گهل ده‌کریت و پاشان ده‌چنه به‌هسته‌وه، تیمامی به‌غ‌وی ده‌فرمویت: (وه له ئوسامه‌ی کوری زه‌یده‌وه ریوایه‌تکراوه ده‌بار‌هی تم نایه‌ته‌وه که‌وا پی‌غ‌مبه‌ری خوا ده‌فرمویت: (كُلُّهُمْ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ)^{۲۱۹} واته: (ته‌وه‌که‌سانه‌ه‌موویان له‌ئومه‌تی ئیسلامن)^{۲۲۰} وه‌ه‌روه‌ها به‌یه‌قیس له‌ئوسامه‌وه ریوایه‌تی کردووه، وه‌به‌ه‌مان شیوه له‌که‌عب و‌عه‌طائه‌وه ریوایه‌تی کردووه که‌وا (ته‌وه‌سی‌کومه‌له‌یه له‌به‌ه‌شتدان)^{۲۲۱}، وه‌ئین و‌ئیبی‌دو‌نیا و‌به‌یه‌قی له‌ئین و‌عه‌باسه‌وه ریوایه‌تیان کردوه ده‌بار‌هی ته‌وه‌نایه‌ته (هُمْ أُمَّةٌ مُّحَمَّدٍ وَرَثَتُهُمُ اللَّهُ كُلُّ كِتَابٍ أَنْزَلَهُ، وَظَالِمٌ مَّغْفُورٌ لَهُ، وَمُقْتَصِدُهُمْ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا، وَسَابِقُهُمْ يَدْخُلُ

ده‌رده‌که‌ویت که‌وا ته‌وه‌فرمووده‌یه ته‌سلیکی هه‌یه") دانهر // ئین و‌حه‌جری هه‌قیسه‌می ده‌فرمویت: (ته‌به‌رانی ریوایه‌تی کردووه و‌پیاوه‌کانیشی سه‌حیحن) (مجمع‌الزوائد) (ب/۷/۹۶/۱۱۲۹۱) وه‌تیمامی سیوتیش به‌سه‌حیحی داناوه له (الجامع‌الصغیر) (ژ/۴۷۷). وه‌رگپ
^{۲۱۹} تیمامی به‌غ‌وی له (التفسیر‌البغوی) (ب/۳/۶۹۴) ریوایه‌تی کردوه. دانهر // وه‌ته‌به‌رانی له (المعجم‌الکبیر) (ب/۱/۱۶۷/ژ/۴۱۰) ریوایه‌تی کردووه، وه‌ئین و‌حه‌جری هه‌قیسه‌می ده‌فرمویت: (محمدی کوری عبد‌الرحمن کوری ته‌بو له‌یلای تیدایه ته‌وه‌پیاوه له‌به‌رکرده‌که‌ی خراپه) (مجمع‌الزوائد) (ب/۷/۹۶/ژ/۱۱۲۹۳)، وه‌به‌یه‌قی له (البعث‌والنشور) (ب/۱/۸۴/ژ/۶۰) ریوایه‌تی کردووه. وه‌رگپ

^{۲۲۰} بۆیه‌ناگاداره له‌خه‌لک ته‌کفر کردن و‌ناردنه دۆزه‌خیانه‌وه. وه‌رگپ
^{۲۲۱} به‌یه‌قی له (البعث‌والنشور) (ب/۱/۸۶/ژ/۶۶) دانهر // به‌یه‌قی ته‌وه‌ریوایه‌تی به‌م شیوه‌یه نه‌هیناوه، جه‌نابی شیخمان ئنتش و‌اتا‌که‌ی هیناوه، بی‌گومان زانا‌کانی فرمووده‌ش فرموویانه: واتای فرمووده‌دروسته له‌بری مه‌تن ریوایه‌ت بکریت. وه‌رگپ

الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ) ۲۲۲ واته: (تهوانه ثوممه تی محمد، خوی گهوره تهوانی کردووه ته میراتگری هه موو تهو کتیبانهی که دایبه زاننده، تهو که سانهی لهوان که سته میان له خویان کردوه به گوناھو تاوان تهو له لییان بور دراوه، وه کهسه میانه کاره کانیاں لیبیچینه وه به کی ئاسانی له گهلا ده کریت، وه پبشکه وتوووه کانیشیان ته چنه به هه شته وه به بی لیبیچینه وه)، به بهه قی له به پرائی کوری عازه به وه ریوایه تی کردوه له باره ی تهو نایه ته وه ﴿فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ﴾ که وا ده فرمویت: (أَشْهَدُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَهُمُ الْجَنَّةَ جَمِيعًا) ۲۲۳ واته: (شایه تی ته دهم به خوی گهوره که وا هه موویان ته خاته نیو به هه شته وه)، ههروه ها خو شه ویستمان ده فرمویت: (يَبْعَثُ اللَّهُ الْعِبَادَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، ثُمَّ يُمَيِّرُ الْعُلَمَاءَ فَيَقُولُ: يَا مَعْشَرَ الْعُلَمَاءِ، إِنِّي لَمْ أَضَعْ عِلْمِي فِيكُمْ لِأَعَذِّبُكُمْ، إِذْهَبُوا فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ) ۲۲۴ واته: (خوی گهوره له رژی دوایی به ننده کان زیندرو ده کاته وه، پاشان زاناکان جیا ده کاته وه له خه لکه که و پبیان ده لی: ته ی کو مه لی زانایان، ته م زانسته م بو ته وه لای ئیوه دانه ناوه تا وه کوو سزاتان بده م، ته وه له ئیوه خو ش بووم و برۆن) ۲۲۵ .

۲۲۲ ئیمامی ته به ری له (التفسیر الطبری) (ب/۲۰/۴۶۵) . دانر // وه به بهه قی له (البعث والنشور) (ب/۸۶/۶۷) ریوایه تیان کردوه . وه رگیتر
 ۲۲۳ به بهه قی له (البعث والنشور) (ب/۸۵/۶۳) ریوایه تیان کردوه . دانر
 ۲۲۴ ته به پرائی له (المعجم الأوسط) (ب/۳۰۲/۴۶۴) ریوایه تیان کردوه . وه رگیتر
 ۲۲۵ حافیزی عیترقی له (تخریج الأحادیث الإحیاء) (ب/۴۷/۳۵) ده فرمویت: (له ئیسماعیلی کوری ته بو ره جانته وه کیتر دراوه ته وه که وا فه رموویه تی: "له خه ودا (قوتابی ئیمام ته بو حنیفیه) محمدی کوری حه سه نی شه بیانیم بینی ، منیش پیتم گوت: خوی گهوره چی له گهلا کردی؟ ته ویش وگوتی: لیم خو شبوو ، پاشان خوی گهوره پیتمی فه رموو: نه گه ر بم ویستم هه بایه سزات بده م ته وه ته و زانسته م به تو نه ته دا") وه رگیتر

﴿ذَلِكَ﴾ نهو میراتگرتن و میرات پی دان و بهخشین و ههلبژاردنه ،
 ﴿ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ﴾ نهوه بهخششیکی گهورهیه له لایهن خواوه بۆ نهوان له
 سهرهتاکیان (دونیایان)، وه سهرکهوتنی گهورهو بهخششی ریزداریشیان بۆ دهبیته
 له کۆتاییدا (دوارۆژ) . یا لطیف یا واسع یا علیم یا الله .

قازی محمد ثناء الدینی حه نه فی موزهیری ﷺ له تهفسیره که ی خۆیدا
 دهفهرمویت: (تهبو یوسف ده باره ی نهو ئایه ته پرسیری لی کرا، نهویش
 فهرمو ی: گشتیان ئیماندارن، به لام سیفه تی کافره کان له دوای نه مه وه یه، که
 خوی گهوره ده فهرمویت: ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ﴾ واته: (جا نه وانه ی
 کافرو بی پروان نهوه ناگری دۆزه خیان بۆ ته بیته و نه چنه ناو یه وه)، وه هه رچی
 سی ناسته که یه له وانه ی که خوی گهوره له ناو به نده کانی خۆی هه لی بژاردوون،
 نه وانه ته هلی ئیمانن، وه زۆرینه ش له سه ره نه وه یه)^{۲۲۶} . بیر که ره وه

ئیمامی جه عفه ری صادق ﷺ ده فهرمویت: (خوی گهوره ئیماندارانی
 کرده ته سی به شه وه، خوی گهوره ده باره یان ده فهرمویت: (عِبَادًا) به نده کافمان،
 له بهر به خشش و که ره می خۆی نه وان ی خستو وه ته پال نه فسی خۆی، وه گشتیان ی
 کرده وه ته هه لبژیر دراو له گه ل زانینیشی به جیاوازی مامه له کردنیان، پاشان له
 کۆتایی ئایه ته که دا کۆی کرده ونه ته وه به چوونه نیو به هه شته وه که ده فهرمویت:
 ﴿جَنَدْتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا﴾^{۲۲۷} واته: (له پاداشتی ئیمان و چاکه کانیانه وه
 ده چنه نیو به هه شتانی که به هه تا هه تایی تیایدا نه میننه وه)، پاشان دهستی پی
 کرده به هه والدان ی سته مکاره کان، کهوا نزیک نایته وه له پهروه ردگاری مه گه ر

^{۲۲۶} (تفسیر المظهري) (ب/۸/۵۸) . دانهر

^{۲۲۷} سورة الفاطر

به‌که‌رهمی پاک و بی‌گهردی خوئی نه‌بیّت، وه بی‌گومان که‌سی سته‌مکار کار له
 که‌سه هه‌لبژێردراوه‌کان ناکات، ئینجا بو میانه‌کاره‌کانیش روونی کردووه‌ته‌وه،
 له‌بهر شه‌وهی ته‌وان له نیوان ترس و تکادان، ئینجا به پیشکه‌وتووه‌کان کوتایی پی
 هی‌ناوه، له‌بهر شه‌وهی هیچ که‌سیک له چۆنیه‌تی به‌رنامه‌دارپژی خوا شه‌مین نابیت،
 وه هه‌مووشیان له به‌هه‌شتان له‌بهر ریژی وشه‌ی ئیخلاص له شایه‌تومان .

وه شه‌بو عه‌لی ترمذی ده‌فه‌رمویت: (بو ههر یه‌کینک له‌و سی یانه جوړیکه
 له داواکردنی گونجاو بو شه‌و حاله‌ی که تیا‌یدایه، که حه‌زهره‌تی مصطفی به‌ زمانه
 گوفتار هه‌والی له‌باره‌وه داوه، جا داوای سته‌مکار: داوای ئیمان هی‌نان به تو
 ده‌که‌م، وه داوای پیوستی هه‌بوونی رۆزی تو ده‌که‌م، وه داوای میانه‌کار: داوای
 به‌هه‌شتت لی ده‌که‌م وه شه‌و شتانه‌ش که له‌وم نزیک ده‌خاته‌وه له وته‌و کردارا، وه
 داوای پیشکه‌وتووش: داوای بینینی تو و تامه‌زرۆیی به‌یه‌ک گه‌یشنتت لی ده‌که‌م

دۆسته‌کانی خوای گه‌وره: که‌سانی تاییه‌تن، شه‌وانه پیشکه‌وتووه‌کان و
 نزیک‌خراوه‌کانن، وه که‌سی عه‌وام: شه‌وانه چاکه‌کارانی هاوه‌لانی ده‌سته‌راستن، وه
 هه‌ندی‌ک له که‌سه تاییه‌ته‌کان: میراتگری محمدیه، ههر وه‌کوو خو‌شه‌ویستمان
 ده‌فه‌رمویت: (مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَطْلُبُ فِيهِ عِلْمًا سَلَكَ اللَّهُ بِهِ طَرِيقًا مِنْ طُرُقِ
 الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَتَضَعُ أجنحتَهَا لِطَالِبِ الْعِلْمِ رِضًا بِمَا يَصْنَعُ، وَإِنَّ فَضْلَ
 الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ عَلَى سَائِرِ الْكَوَاكِبِ، وَإِنَّ الْعَالِمَ
 يَسْتَعْفِرُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ حَتَّى الْحَيَاتِ فِي جَوْفِ الْمَاءِ،
 "إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ"، إِنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ يُورَثُوا دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا، وَإِنَّمَا

وَرَّثُوا الْعِلْمَ فَمَنْ أَخَذَهُ فَقَدْ أَخَذَ بِحِطِّهِ وَافِرٍ^{۲۲۸} ، واته: (هەر کهسێک پێگایهک بگریته بهر بۆ داواکردنی زانست ئەوه خوای گهوره پێگایهک له پێگاکانی بهههشتی بۆ دهرهخسینیت بۆ چوونه نیوییهوه، وه فریشتهکان بالهکانی خوایان رائهخن بۆ کهسی قوتابی و داواکاری زانست لهبهرازی بونیان بهو کارهی که ئەو کهسه دهیکات، وه گهورهیی پلهی زانا بهسهرا کهسی عابده خواپهراست وهکوو گهورهیی مانگه لهشهوی چواردهشهویدا بهسهرا گهورهیی گشت ههسارهکانی تردا، وه کهسی زانا ههرچی ههیه له ئاسمانهکان و زهوی وه ههتا ماسیهکانیش له ناو ئاوهکانی خوایاندا داوای لێخۆشبوون بۆ ئەو زانایه دهکهن،" وه زاناکان میراتگری پێغه مبهراڤان^ب گومان پێغه مبهرهکان دینارو دیره مبهراڤان به میرات بهجی نههیشتوه، ئەوهی بهجی یان هیشتوه زانسته، جا ههر کهسێک بهشی خۆی لهو زانسته وهبرگریت ئەوه بهشیکێ زۆری وهگرگرتوه)، وه دهفرمویت: (إِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ عَلَى رَأْسِ كُلِّ مِائَةٍ سَنَةٍ مَنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِينَهَا)^{۲۲۹} واته: (خوای گهوره له سهههتای ههموو سههه سالیکیدا کهسانیک بۆ ئوممهتی ئیسلاام دهئیری بۆ نوێ کردنهوهی ئەم ئایینه پیرۆزه)، وه کهسی نوێکه رهوه "موجه ددید" ههر وهکوو ئیمامی مه نناوی ﷺ له کۆمهڵێک له زاناکانهوه پیناسهی کردوه، کهوا فرمویانه: (نابیته نوێکه رهوه مه گهر زانا بیته بهزانسته دینییه ئاشکراکان و

^{۲۲۸} ئەبو داود له (سنن أبي داود) (ژ ۳۶۴۸) وه ترمذی له (سنن الترمذی) (ژ ۲۶۸۲) وه ئیبن و ماجه له (سنن ابن ماجه) (ژ ۲۲۳) ریوایه تیان کردوه ، ئەلبانی دهفرمویت: فرموده یهکی سهحیحه) .
دانهر

^{۲۲۹} ئەبو داود له (سنن أبي داود) (ژ ۶۵۲۷) ، وه حاکم له (المستدرک) (ب/ ۵۶۷/ ۸۵۹۲) وه تهبهراڤانی له (معجم الأوسط) (ب/ ۳۲۳/ ۶۵۲۷) ریوایه تیان کردوه . دانهر // ئەلبانی بهسهحیحهی داناوه له (صحیح الجامع الصغیر) (ژ ۱۸۷) . وهرگێر

شاراوه‌کان^{۲۳۰}، وه محمد شمس الحق العظیم نابادی له "عون المعبود" دا ده‌فه‌رمویت: مه‌به‌ست به نوئی کردنه‌وهی دین بو ئوممه‌ت: (ژیانه‌وهی زانسته له ناوچوه‌کانه به قورئان و سوننه‌ت، وه فه‌رمان کردن به جی به‌جی کردنیان، وه هیچ که‌سیک نازانی‌ئه‌وه نوئی که‌ره‌وهی دینه‌ته‌نهما به‌هۆی زۆری گومان بردن به نزیک‌ی ئه‌حوال و سوود گه‌یاندنی زانسته‌که‌ی له لایهن ئه‌و زانایانه‌وه که هاوسه‌رده‌می ئه‌ون، بی گومان نوئی که‌ره‌وهی دین پیویسته زانا بی‌ت به زانسته دینیه ئاشکراو شاراوه‌کان، نوئی کردنه‌وهی سوننه‌ت بی‌ت، وه بنه‌پرکه‌رو و له ناو به‌ری بیدعه بی‌ت، وه زانسته‌که‌شی گشتگیر بی‌ت بو خه‌لکی سه‌رده‌می خوئی، وه بی گومان نوئی کردنه‌وه کاتیک ده‌بی‌ت له سه‌ره‌تای ههر سه‌د سالی‌کدا، ئه‌وه‌ش له‌به‌ر رۆیشتن و نه‌مانی زاناکان به‌زۆری، وه له‌به‌ر له ناو چوونی سوننه‌ته‌کان، و بلاو بوونه‌وهی بیدعه (زیادکراوه‌کان له دین)، بۆیه پیویستی به نوئی کردنه‌وهی دین هه‌یه، جا خوای گه‌وره که‌سانیک له‌ناو خه‌لک ده‌هینتی له بری سه‌له‌فی سالح ئیتر یه‌ک که‌س بی‌ت یاخود چه‌ند که‌سیک بی‌ت^{۲۳۱}، بۆیه رپوون بوویه‌وه که‌وا گرینگیه‌تی میراتگری محمدی و هاوه‌لایه‌تی کردنی بو به‌رزبوونه‌وه له پلیکانه‌کانی نزیک‌ی و روو تی کردن، بو پلیکانه‌کانی کامل بوون، هه‌روه‌کوو پیغه‌مبه‌ری خوا ده‌فه‌رمویت: (كَمَلَمَنِ الرَّجَالِ كَثِيرٌ)^{۲۳۲} واته: (زۆریک له پیاوه‌کان کامل بوون

۲۳۰

^{۲۳۱} (فیض القدیر)(ب/۲/۳۶۵): هی زین الدین محمد بانگکراوه به عبد الرؤوفی کوری تاج العارفینی کوری عه‌لی کوری زین العابدینی هه‌ددا‌دی پاشان مه‌نناری قاهریه (ت/۱۰۳۱هـ) . دانهر

^{۲۳۲} نیمامی بوخاری له (صحیح البخاری)(ژ/۳۴۱۱): کتاب أحادیث الأنبياء - باب قول الله تعالی: ﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ (التحریم: ۵۷)﴾، وه نیمامی موسلم له (صحیح المسلم)(ذ/۲۴۳۱): کتاب فضائل الصحابة - رضي الله تعالی عنهم - باب فضائل خديجة أم المؤمنين - ۱۳۰

و به‌رهو که مالِ پَرویشتن له پرووی ئیمان و دینداریه‌وه)، وه ئهو وانه‌کانی ئاداب و پده‌وشت و کرده‌وه چاکه‌کان پیش کesh ئه‌کات، وه هه‌له شاراوه‌کان و نه‌خوشیه‌کانی دل‌ ئاشکرا ده‌کات، - که‌سیکه به‌و شته چاره‌سه‌ر ده‌کات که خوای گه‌وره ئه‌وی چاره‌سه‌ر کردووه .

وه بۆ که‌سی میراتگرو رابه‌ر چه‌ند مه‌رجیک هه‌ن تاوه‌کوو شایسته بیته بۆ بانگه‌واز کردنی خه‌لکی، ئه‌ویش ئه‌مانه‌ن:-

یه‌که‌م: پیویسته زانا بیته به (فَرَضُ الْعَيْنِ)، وه‌کوو پینچ روکنه‌کانی ئیسلام، وه به تاییه‌تی زانستی خواجه‌رستی له سوننه‌ته‌کان و ئادابه‌کان، جا ئهو که‌سه ئیشکه‌ره به‌و دینه کامل و چاکه، له‌گه‌ل وره به‌رزی و خۆراگری له پیناو خوای گه‌وره، فه‌رمانه‌کان بۆ خۆی جی به‌جی ده‌کات، وه از له قه‌ده‌غه کراوه‌کانیش ده‌هیئیت، وه رازیشیه به قه‌ده‌ر بۆ گه‌رانه‌وه بۆ لای مه‌ولای گه‌وره - جَلَّ فِي عِلَاه

دووه‌م: ده‌بیته زانا بیته به راستیه زانستیه‌کان، "ئه‌وه‌ش زانستی په‌روه‌ردگار ناسیه"، بۆیه پیویسته له‌سه‌ر بیروباوه‌ری ئه‌هلی سوننه لی‌کۆلینه‌وه بکات، له یه‌کتا په‌رستی و یه‌کلایی بوونه‌وه و به تاکگرتندا، به کرده‌وه دل‌ خۆشیه‌وه، دوا‌ی ئه‌وه‌ی که زانست و که‌سه‌کانی ناسی، جا له دل و پرووحیه‌وه شایه‌تی راستی له‌سه‌ر ده‌دات، وه شایه‌تی ئه‌هیئتی که‌وا خوای گه‌وره تاک و ته‌نیا یه و پاک و پیروژه له زاتی خۆی و سیفاتی به‌رزی و کرده‌وه‌کانیدا، وه به تاسه‌و شه‌وقه‌وه ناوه جوانه‌کانی خوای گه‌وره ده‌ناسینی، وه ئه‌یگه‌رینیه‌وه بۆ لای زاتی خۆی، چونکه زاتیکه ﷻ ماهیه‌ت و چینه‌تی نیه، هه‌ر وه‌کوو خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی: ﴿هُوَ

أَلَّوْلُ وَالْآخِرُ وَالظَّهْرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٣٣﴾ واته: (خوای گه‌وره زاتیکه یه‌که‌مه به بیّ ئەو‌دی شتیک له پیش ئەو هه‌بیّت، وه کۆتاشه به بیّ کۆتایی پیّ بیّت و له ناو بجیّت، وه به بیّ ئەو‌دی هیچ شتیکیش له دوای ئەو‌وه هه‌بیّت، وه له‌سه‌رووی هه‌موو دروستکراوانی خو‌یه‌تی هیچ شتیک له سه‌رووی ئەو نیه‌و زاله به‌سه‌ر گشت دروستکراواندا، وه زاناشه به‌ناوه‌وی هه‌موو شتیک هیچ شتیکی لیّ ون نابیت، وه ناگاداری هه‌موو شتیکیشه ئەو‌دی له‌و گه‌ردوونه‌دا هه‌یه)، وه ده‌فه‌رمویّت: ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢٣٤﴾ واته: (هیچ شتیک هاو وینه‌ی خوا نیه، وه زاتیکه بیسه‌رو بینه‌ره به دروستکراوانی خو‌ی).^{٢٣٣}

سپه‌م: به دلنیا‌یه‌وه ده‌بیّت ده‌روونی خو‌ی پاک‌کرد‌بیته‌وه به‌هو‌ی تیّ کۆشان و ره‌وشتی محمدی ﷺ، وه له‌سه‌ر ده‌ستی که‌سیکی خواناس و رابه‌ریکی په‌روه‌رده‌کار هه‌والی پایه‌کانی نه‌فس و نه‌خۆشیه‌کان و وه‌سه‌سه‌کانی پیّ درابیت، وه فیله‌کانی شه‌یتان و هاتنه ژووره‌وه‌کانی ناسیبت، وه نه‌هامه‌تیه‌کانی هه‌ر قۆناغین له قۆناغه‌کانی رینگا برین بو لای خوای گه‌وره شاره‌زایبت، وه رینگا‌کانی چاره‌سه‌ری بو هه‌ر یه‌کین له نه‌هامه‌تیه‌کانی ئەو قۆناغه بزایبت له‌وه‌ی که گونجاوه به پیی بارو حالی هه‌ر که‌سینک، جا خوای گه‌وره ریزت لیّ ده‌گریت به‌وه‌ی که ریزی له‌و ناوه له پاک‌کردنه‌وه‌و به‌رز بوونه‌وه‌دا، موفتی حه‌نبه‌لیه‌کان له به‌غداد له سه‌ده‌ی پینچی کۆچی، تیمامی ره‌بانی، شیخ عبد القادر گه‌یلانی ^{٢٣٤} ده‌فه‌رمویّت: (کی ناگادارت ده‌کاته‌وه به ریاکته، چونکه هه‌موو

٢٣٣ سورة الحديد

٢٣٤ سورة الشورى

شته کانت ریايه، تنها ټو که سانه نه بن که خوی گه وره پاراستوونی، جا چاره سرت ده کن بهو شته ی که خوی گه وره ټوانی پی چاره سر کردوه) .

چواره م: پیوسته میراتگری محمدی رییدراو بیت له لایه ن شه یخی گه وره و خواناس و خوی خوی، ټه وهش به رووتی کردنی رووحی (التوجه الروحی) به ټیزنی خوی گه وره، وه به رینمایی کردن، یا خود به جیگره وهی گشتی له وه وه، وه هر ټه مه شه که خوی گه وره پشتیوانی لی کردوین بو، وه ټم رییدراوهش ده بیت به ختی مورشیدی گه وره و ټیمزای خوی بیت، وه هندیک له که سه تایه تیه کانی خوی کاتیک که له زیاندایه به وه ناگادار بکاته وه که وا ټیجازی بهو که سه داوه، ټو کاته ده سته کان گه یه نراو ده بن، وه شایسته ده بیت به وهی که ری به خه لکی بدات به زیگری (الله) له دلدا ټه وهش "گه وره ترین ناوه" .

هرچی رووتی کردنه (التوجه)، ټه وه خوی گه وره ده فهرمویت: ﴿يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾^{۲۳۵}، واته: (تایه تیه کانی خوی گه وره یان به سهره بخوینیتته وهو دل و ده روونیان پاک بکاته وهو فیرو قورټان و سوننه تیان بکات، چونکه به راستی ټه خه لکه پیستر له گومراییه کی ناشکرادا بوون)، وه کاملترینی هم مو پیغه مبه ران ده فهرمویت: (قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ؟ قَالَ: الَّذِينَ إِذَا رُؤُوا دُكِرَ اللَّهُ)^{۲۳۶}، واته: (پیاویک وتی: ټه ولیا کانی خوی گه وره کین ټه ی پیغه مبه ری خوا ټایسته؟ ټه ویش فهرمووی: ټه وانن که کاتیک ده بینرین زیگرو یادی خوی گه وره ده کریت)، وه شیخ عبد القادر گه یلانی ټنرسه ده فهرمویت: (یه که مه کان

سورة آل عمران ۲۳۵

سهیری لاپه ره بکه بو زانینی راویه کانی ټه فهرمووده یه . ۲۳۶

ﷺ به پی کانیان پرژه لآت و پرژ تاوا ده برن، بو شهوی زانایه کی خواناس و خاوهن پروتی کردنی پروچی بدوزنه وه، واته: شهو دلئیکی ههیه کاریگه ری له دله کان ده کات - شهوش تهنها به پشتیوانی خوی گه وره جل جلاله .

- به لآم هه رچی سیفه تی میراتگری په روه رده کاره شهویه: کاتیک تو له گه لی داده نیشی ههست به خه لآئیکی ئیمانی ده که ی، وه ههست به گه شان وهی تونس ده که ی به خوی گه وره، له بهر شهوی ههچ قسه یه ک ناکات تهنها بو خوا نه بیته، وه ههچ شتیک نابیژی تهنها چاکه نه بیته، وه ههچ شتیکیش باس ناکات مه گه ر په ندو ناموژگاری نه بیته، هه ر وه کوو چو ن سوود له قسه کانی و رده گری، تاواش له هاوه لآیه تی کردنه که ی له پینا و خوا سوودی لی و رده گری، وه سوود له نزیکیه که ی و رده گری، وه سوود له دووریه که شی و رده گری به خو شه ویستی خوی گه وره عزّ و جلّ، وه هه ر وه کوو چو ن سوود له گو فتاره کانی شه بینی، تاواش سوود له نووری دلّی شه بینی به ویستی خوی گه وره، هه ر وه کوو له فه رمووده ی سه حیحدا هاتووه، (عن حنظلة رضی الله عنه قَالَ: لَقِينِي أَبُو بَكْرٍ رضی الله عنه فَقَالَ: كَيْفَ أَنْتَ؟ يَا حَنْظَلَةُ قَالَ: نَافِقٌ حَنْظَلَةُ، قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ مَا تَقُولُ؟ قَالَ: قُلْتُ: نَكُونُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ يُدْكِرُنَا بِالنَّارِ وَالْجَنَّةِ، حَتَّى كَأَنَّا رَأَيْ عَيْنٍ، فَإِذَا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ عَافَسْنَا ^{٢٣٧} الْأَزْوَاجَ وَالْأَوْلَادَ وَالصِّبْيَانَ ^{٢٣٨}، فَتَسِينَا كَثِيرًا، قَالَ أَبُو بَكْرٍ: فَوَاللَّهِ إِنَّا لَنَلْقَى مِثْلَ هَذَا، فَأَنْطَلَقْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ، حَتَّى دَخَلْنَا

^{٢٣٧} المعافسة: چاک کردنه وه تی که ل بوون، واته: کاتیک شهوان لای پیغه مبه ری خوا رضی الله عنه و رده چن شهو سه رقان ده بن به مال و منال و نیش و کار، وه واز لهو حالته په روزه شه بینن که کاتیک له خزمه تی پیغه مبه ری خوان رضی الله عنه. بو یه هه زه له رضی الله عنه وا گومانی برد، که وا جیوازی له نیوان شه دوو حالته به شه یکه له دوو رویی . دانهر

^{٢٣٨} الصِّبْيَانَ: کو ی ضیعه، شهویش زهوی و زاره، وه ده کری بخوازیت بو ژیان و گوزه رانی پیاو له مال یاخود پیشه یاخود کارگه . دانهر

عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قُلْتُ: نَافِقَ حَنْظَلَةَ يَارَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "وَمَا ذَاكَ" قُلْتُ: يَارَسُولَ اللَّهِ نَكُونُ عِنْدَكَ، تُذَكِّرُنَا بِالنَّارِ وَالْجَنَّةِ، حَتَّى كَأَنَّا رَأَيْ عَيْنٍ^{٢٣٩}، فَإِذَا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِكَ، عَافَسْنَا الْأَرْوَاجَ وَالْأَوْلَادَ وَالصَّيِّعَاتِ، نَسِينَا كَثِيرًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنْ لَوْ تَدُوْمُونَ عَلَيَّ مَا تَكُونُونَ عِنْدِي، وَفِي الذِّكْرِ، لَصَافَحْتَكُمْ الْمَلَائِكَةُ^{٢٤٠} عَلَيَّ فُرُشَكُمْ وَفِي طُرُقِكُمْ وَلَكِنْ يَا حَنْظَلَةَ سَاعَةً وَسَاعَةً" (ثَلَاثَ مَرَّاتٍ)^{٢٤١} واته: (له حه نزله وه جهلته رپوايه تكراره كهوا ده فهرمويت: نه بو به كر پيم گه يشت و وتى: نهى حه نزله وه تو چوئى؟ منيش وتم: حه نزله مونافيق بووه، وتى: سبحان الله نه وه چى ده ليئى؟ وتم: كاتيك لاي پينغه مبهرى خوا ده بين ﷺ، ناگرى دوزهخ و خو شيه كانى به هه شتيمان بو باس ده كات، وهك بليئى نيمه به چاو نهو شتانه ده بينين، جا كاتيكيش كه له خزمه تى پينغه مبهرى خوا ﷺ نه روين، توشى سه رقالى مال و

^{٢٣٩} نيمامى مه نناوى له (التيسير بشرح الجامع الصغير) (ب/٢/٣٠٥ ، ل/٣٠٦) دا ده فهرمويت: واته كهى: نه گهر نيوه له زيان و گوزهران و حالى خوتان وه كووه نهو حالته تى لاي من بيت، نه وه فريشته كان له گه لئان نه ميئننه وه، له بهر نه وهى حالته تى نيوه كاتيك لاي من نه بن حالته تى شه يدايى و خو شه ويستيه، چونكه نه وهى ده ستيان ده كه ويته له گه ل پينغه مبهر ﷺ پينجه وانهى نهو په يمان پيدراويه كه له كاتى بينينى مال و منالدايه ، چونكه له گه ل نه ودا پاشاى حق نه بينن .

^{٢٤٠} واته: ته وقه كردن و بينينه، نه گينا فريشته كان ته وقه له گه ل ته هلى زيكردا ده كهن، له بهر نه وهى حالته كه بيان كه لاي نهون حالته تى ترسانه له خواى گه وره، رپيگا كانش تاييهت كران له بهر نه وهى شوينى بى ناگا بووه كانه، جا نه گهر بيت و له رپيگا كان تهو قه يمان له گه ل بكهن نه وه له شوينى تر شايمان تره، كه مالى كورى نه بو شهريف ﷺ ده فهرمويت: ناماژه كردن بهو (فه رموده به) بو چؤنيه تى (حاله ته كان) كراوه به هوى توش بوونى بى ناگاييه كان، بزيه ناگادارى كردونه ته وه كهوا بى ناگايى نه ياندزته وه لهو كاته تى كه لاي نهو نين وه نه يانپاريزت به هوى ناماده بوونى . دانهر

^{٢٤١} نيمامى موسلم له (صحيح المسلم) (ذ/٢٧٥٠): كتاب التوبة - باب فضل دوام الذكر والفكر في أمور الآخرة والمراقبة، وجواز ترك ذلك في بعض الأوقات والإشتغال بالدنيا، وه ترمذي له (سنن الترمذي) (ذ/٢٥١٤): كتاب صفة القيامة والرفائق والورع ، رپوايه تيان كردوه . دانهر

منال و ئيش و كار ده‌بين، بۆيه زۆرى له بير ده‌كهين لهو شتانه‌ى كه بۆمان باس ده‌كرت، ئەبو به‌كر فەرمووى: سویند به‌ خوا ئیّمەش له‌وه‌مان تووش ئەبیّت، جا من و ئەبو به‌كر رۆیشتین، هەتاوه‌كوو چوینه‌ لای پیغەمبەرى خوا ﷺ، وتم: ئەى پیغەمبەرى خوا ﷺ حەزەلە موناڤیق بووه، پیغەمبەرى خواش ﷺ فەرمووى: "بۆ چى بووه؟" وتم: ئەى پیغەمبەرى خوا ﷺ كاتیک لای تۆ ئەبین باسى ناگرى دۆزەخ و خۆشیه‌كانى به‌هەشتیمان بۆ ده‌كه‌ى، وه‌ك بلیى ئیّمە به‌چاو ئەو شتانه‌ ده‌بینین، جا كاتیکیش كه‌ له‌ خزمەتى تۆ ئەرۆین، ئەوه‌ توشى سه‌رقالى مال و منال و ئيش و كار ئەبین، بۆيه زۆرى له‌ بير ده‌كهين لهو شتانه‌ى كه‌ بۆمان باس ده‌كرت، پیغەمبەرى خوا ﷺ فەرمووى: "سویند به‌و كه‌سه‌ى كه‌ گیانى منى به‌ ده‌سته، ئەگەر بیّت و ئیوه‌ به‌رده‌وام بن له‌سه‌ر ئەو حاله‌ى كه‌ هەتانه‌ كاتیک لای من ده‌بن، وه‌ له‌ زیكرده‌كه‌شتان، ئەوه‌ فریشته‌كان ته‌وقه‌تان له‌گەڵ ده‌كەن له‌ كاتیک دا ئیوه‌ له‌سه‌ر جیگا و ریگاكانى خۆتان، به‌لام ئەى حەزەلە كاتیک بۆ ئەوه‌ كاتیکیش بۆ ئەوه‌، سى جارن ئەمه‌ى دووباره‌ كرده‌وه‌)، وه‌ له‌ ئەنه‌سى كورى مالیکه‌وه‌ رحمته‌ رىوايه‌تكراره‌ كه‌وا ده‌فەرمویت: (لَمَّا كَانَ الْيَوْمُ الَّذِي دَخَلَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَدِينَةَ أَضَاءَ مِنْهَا كُلُّ شَيْءٍ، فَلَمَّا كَانَ الْيَوْمُ الَّذِي مَاتَ فِيهِ أَظْلَمَ مِنْهَا كُلُّ شَيْءٍ، وَمَا نَفَضْنَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْأَيْدِيَ حَتَّى أَنْكَرْنَا قُلُوبَنَا)^{٢٤٢} واته: (ئەو رۆژه‌ى كه‌ پیغەمبەرى خوا ﷺ هاته مه‌دينه‌ هەموو شتیک روناك بۆوه، وه‌ ئەو رۆژه‌ش كه‌ تیدا وه‌فاتى كرد ئەوه‌ هەموو شتیک تاريك بۆوه، وه‌ ده‌فەرمویت: ده‌سته‌كانمان له‌ ناشتنى پیغەمبەرى خوا ﷺ

^{٢٤٢} ترمذى له (سنن الترمذى) (٣٦١٨): كتاب المناقب، وه ابن ماجه له (سنن ابن ماجه) (١٦٣١) كتاب الجنائز - باب ذكر وفاته ﷺ، رىوايه‌تيان كرده‌وه، ئەلبانى ده‌فەرمویت: فەرمووده‌يه‌كى سه‌حيحه، با سه‌يرى (سلسلة الأحاديث الصحيحة) (ب١/١٨٤/١٨٠٣) بكرت . دانەر

نه‌بوویه‌وه هه‌تاوه‌کوه رقصان له دله‌کامان بۆه، وه له ئین و عه‌باسه‌وه عنه رېوايه‌تکراوه که‌وا ده‌فهرمویت: (قيل: يارسول الله، أي جلسائنا خير؟ قال: من دكركم الله رؤيته، وزاد في علمكم منطقه، ودكركم بالآخره عمله) ٢٤٣ واته: (به پیغه‌مبه‌ری خوا گوترا: کامه له مه‌جلسه‌کامان چاک و باشه؟ فهرمووی: شه‌وه که‌سه‌ی به‌هۆی ته‌ماشاکردنیه‌وه خوای گه‌وره‌تان به‌بیر به‌یئیته‌وه، وه قسه‌کردنه‌که‌ی زانستان زیاد بکات، وه کرده‌وه‌کانیشی دواړوژتان بیر بجاته‌وه)، وه له شه‌بو هوره‌پیره‌وه عنه گپ‌دراوه‌ته‌وه که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا صلی الله علیه و آله ده‌فهرمویت: (الرجل علی دین خلیله، فلینظر أحدکم من یخالل) ٢٤٤ واته: (پیاو له‌سه‌ر ئاینی دۆسته‌که‌یه‌تی، بۆیه با هه‌ر یه‌کێک له ئیوه با ته‌ماشاکات کێ دۆستایه‌تی ده‌کات) . "ته‌مه‌ش به‌ته‌نیا به‌کرده‌وه‌ی خۆت نیه، به‌لکوه شه‌وه به‌هۆی په‌یوه‌ندی کردنیانه له پیناو خوای گه‌وره، وه به‌هۆی حالێ ته‌وانه‌وه که به خوای گه‌وره هه‌یانه، شه‌وه زیاد ده‌کریت بۆ حالت"، ته‌مه‌ش له چاکه‌و ریزی خویه‌تی - جل جلاه وعم فضله ونواله ، هه‌ر وه‌کوه فهرموویه‌تی: ﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا ﴿٦٦﴾ ذَلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ

٢٤٣ شه‌بو یه‌علای مه‌وصیلی له (مسند أبی یعلی) (ب/٤/٣٢٦/٢٤٣٧٧) رېوايته‌تی کردوه . دانقر// منیش ده‌لیم: ئین و حه‌جه‌ری هه‌تیه‌می له (المجم الزوائد) (ب/١٠/٣٣٦/١٧٦٨٦) ده‌فهرمویت: شه‌بو یه‌علای رېوايه‌تی کردوه ، موباره‌کی کورێ حه‌سانی تېدايه، باوه‌ر پیکراوه، وه پیاوه‌کانی تریش پیاوانیکێ سه‌حیحن . وه‌رگپ

٢٤٤ شه‌بو داود له (سنن أبی داود) (٤٨٣٣): کتاب - باب ما یؤمر أن یجالس، وه ترمذی له (سنن الترمذی) (٢٣٧٨): کتاب الزهد - باب ماجاء فی أخذ المال فی حقه، رېوايه‌تبان کردوه، محمدي کوری عبد الله خه‌تیبی ته‌بریزی (ت٥٧٣٧هـ): له (مشکاة المصابیح) (ب/٣/١٣٩٧/٥٠١٩٩) ده‌فهرمویت: ئیمامی نه‌حمد و ترمذی شه‌بو داود و به‌یه‌قی له "شعب الإیمان" رېوايه‌تبان کردوه، ئیمام نه‌وه‌دیش ده‌فهرمویت: سه‌نه‌دی فهرمووده‌که سه‌حیحه . دانهر

عَلِيمًا ﴿٧٠﴾^{٢٤٥}، واته: (ئەو كەسەى گۆپراپەلى خاوا پىنغەمبەرەكەى بكات ﷺ، ئەو لەگەل ئەو كەسانەداپە كە خاوا گەورە چاكەو بەخششى خۆى رشتوو بەسەرياندا لە پىنغەمبەران و راستگۆيان و چاكەكاران، جا بەراستى ئا ئەمانە باشترىن دۆست و هاوڕىن، ئەو بەخششەش كە بەوانە دراو ئەو چاكەپەكى خاوا گەورەپە كە پى يانى ئەبەخشىت، هەر خۆيشى بەسە كە ئاگادار بە هەموو شتىك)، هەر وەها دەفەرمووت: ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾^(١١٦) ﴿٢٤٦﴾، وتهى خاوا گەورە ﴿اتَّقُوا اللَّهَ﴾ واته: تەقواى خوا بكن لە هەموو ئەو شتانەى كە خاوا پىنغەمبەرەكەى ﷺ فەرمانتان پى دەكەن، ئەمەش ئەرك و واجبىكى شەرىعە لەسەر گشت مۇسلمانىك، و ئەو كەسەش كە ئەركى شەرىعى بەجى ناهىنى ئەو لە ناو ئاگرى دۆزەخداپە خاوا گەورە پەنامان بدات، ﴿وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾ واته: لەگەل راستگۆپەكان بن، چونكە ئەوان لەناو ئىمانداراندا هەلبۆيەرداون، ئەوانەن كە خاوا گەورە ناو نىشانى بۆ داناون بە وته شىرىنەكەى ﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ﴾^(١١٧) واته: (لە ناو ئىمانداراندا پىوانىك هەن راستگۆ بوون لەگەل خوا بەو پەيمانەى كە دابوويان لەسەرى بەخاوا گەورە) .

"بەلى خۆشەويستان": لەگەلئان بن لە هاوڕىبەتى و خۆشەويستىيەكەيان، بۆ زىاد كردنى پلەكان و كى پركى كردن، بۆ پاپەكانى لى كۆلپنەو، لە ناسين، و خۆشەويستى، و نزىكى، بۆ مەنەهەجى رەببانىيەكان، ئەو: دەست پىوہ گرتنى راستىيە زانستىيەكانە، وە پاككردنەوہى دەروونەكانە، وە مەقاماتى دلەكانە، وە

^{٢٤٥} سورة النساء .

^{٢٤٦} سورة التوبة .

^{٢٤٧} سورة الأحزاب .

ھىممەت بەرزىيە، خۇ چواندەنە بە ھالى پىغەمبەرى رېزدار و رەھش و بانگەوازە گەورەكەى ﷺ بۇ بەرزبونەھەى دىلەكان بۇ لای زانای پەنھان، وە بۇ خزمەتكارى بۇ ئەم مىللەتە رەھم پىككراو، جا ئەو رىگا برىنە بۇ لای خوای گەورە بەو شتەى كە خوای گەورە خۆشى دەوئەت، واتە:" بە وەرگرتنى خوای گەورە و بە دەستھىنەنى رەزامەندىيەكەى " .

بۇ ئەمانەت ئەمە دەللىن: ئىمە بەرىنە لە ھەر كەسىك كە پىچەوانەى سوننەتى پىرۆز دەكات، وە رىگا برىن پىويستە لەسەر رىگای شەرىى ئىسلامى پىرۆز بىت، وە ئاگادار دەكەىنەو و خۇپارىزىش دەكەىن لە ھەموو بىدعەو زىادكراوئىك كە بىتتە ناو بىرو باوەر و کردار و چىئى خواپەرستى و رىگا برىندا، وە رىگای خوای گەورەش نىو نایىت تەنھا بە کردەوھى چاك و نىەت پاك نەبىت ئەویش بە دەست گرتن بەو دىنە پاكە بەگشتى، بە تەواوى چاكى، لەسەر پى وەستان و ورەبەرزى، وە خۆگرتن لە پىناو خوای گەورە جَلَّ جَلَاهُ وَعَمَّ فَضْلُهُ وَنَوَالُهُ.

(خوایەگىان، بە ناوى گەورەى خۆت لىت ئەپارىمەو، وە بە ھەموو ئەو ناوانەى كە تۆ لە خۆتت ناو، ياخود داتبەزانەو وە لە كىبى خۆتدا، ياخود كەسىكت لە دروستكراوانى خۆت پى فىر کردو، ياخود ھەلگرتو وە لە نەئىنەكانى غەبىت لای خۆت، قورئانمان بۇ بكە پىشەواو رىنموو كەر، وە لابر بىت بۇ تاوان و كەم و كورپىيەكانمان، وە بەھارىش بىت بۇ دىلەكانمان، وە تكارار بىت بۇ تاوانەكانمان، وە گەشاو و نور بىت بۇ روخسارەكانمان، وە بىلبىلەو خۆشى بىت بۇ چاوەكانمان، پەرورەدگارمان زمانمان پى بىئە، وە پاداشتىشمان بەھۆیە پى بدى، وە گەرانەوشمان بۇ لای تۆ بەھۆیەو چاك بىت، وە بمانگىرى لەوانەى كە مافى خۆى پى ئەدەن، وە لەو كەسانەش كە لىمان رازى ئەبىت، خوایەگىان بىكە

شيفا بۆ غەم و خەفەتە کامان، وه پیدانی پیوستیه کامان، وه ستایش و بهرز بوونه وه بیت بۆ رۆژی دوايي، به میهره بانى خۆت ئەى میهره بانترینى میهره بانان، خوايه گيان ئەندامه کامان سه رقالبکه به خواپه رستی و گویرایه لى خۆت، وه دلّه کانیشمان به ناسین و یاد و ئونسى خۆت، به کارمان بیئنه به دريژایى ژیاغان له شه ومان و له رۆژماندا، وه بهو که سانه شمان بگه بیئنه که پیش که وتوون و رۆیشتن له چاکه کاران، پیمان به خشه له وهى که به و انت به خشيوه، وه بۆ ئیمهش به ههر وه کوو بۆ ئەوانیش بوويت، ئامین) .

صَلِّ اللَّهُمَّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَاةَ لَا تُعَدُّ وَلَا تُحَدُّ، وَلَا يُحْصِي ثَوَابَهَا أَحَدٌ، يَا رَازِقَ النَّعَابِ فِي وَكْرِهِ، يَا رَازِقَ الْعَبْدِ الشُّكُورِ، وَمَنْ جَحَدَ، يَا مَنْ صِفَاتُهُ: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ اللَّهُ الصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴿٤﴾﴾^{٢٤٨}، وارضَ اللَّهُمَّ عَنِ آلِ بَيْتِ النَّبِيِّ الْمُكْرَمِينَ، وَأَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ الْآتِقِيَاءِ الْغُرِّ الْمِيَامِينَ، وَتَابِعِيهِمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ - مِنْ أَهْلِ الدِّينِ، وَالْحَالِ، وَالتَّرْبِيَةِ وَالِدَعْوَةِ، آمِينَ آمِينَ . وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ .

پایه‌ی یانزه‌ههم: دهرکهوتنه مه‌زنه‌کان له ماوه‌ی سی کاتدا

"به‌ئێ خۆشه‌ویستان" خوای گه‌وره ده‌فرمویت: ﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٧﴾ ءَأَخِذِينَ مَا ءَأْتَاهُمْ رَبُّهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ ﴿١٨﴾ كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ﴿١٩﴾ وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ﴿٢٠﴾﴾^{٢٤٩}.

وته‌ی خوای گه‌وره ﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ﴾ واته: ئەو که‌سانه‌ن که دروشیمان ته‌قوایه وه سیماشیان گوێرایه‌ئێ یه ﴿فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ﴾ واته: له‌ماوه‌ی ئەو به‌هه‌شتانه که هیج کێ برکێ و به‌رامبه‌ری نی یه، چاوانیش سه‌یری وێنه‌ی وه‌کوو ئەمیان نه‌کردوه، وه به‌سه‌ر دلی هیج مرۆف یکیشدا نه‌هاتوه، وه هیج گوێچکه‌یه‌کیش نه‌ییبستوه، هه‌ربه‌وجۆره‌ش کانیه‌کان و رووباره‌کانی له‌به‌ر ده‌رۆن و به‌نده‌کانی خوا گه‌وره له‌ ئاوه‌ سازگاره‌که‌ی ده‌خۆنه‌وه، ئەم کانیانه هه‌لده‌قولێن به‌لام چ هه‌لقولانیك ﴿ءَأَخِذِينَ مَا ءَأْتَاهُمْ رَبُّهُمْ﴾ واته: له‌و چاکه‌و رێزو میه‌ره‌بانیه‌ی که په‌روه‌ردگاریان پێ یانیانی به‌خشیوه ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ﴾ واته: پێش ئەوه‌ی بچنه‌ به‌هه‌شته‌وه ئەمان له‌ دنیا چاکه‌ کارو موحسن بوون، ئینجا خوای گه‌وره وه‌سفی ئیحسان و چاکه‌کانی ده‌کات ده‌فرمویت: ﴿كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ﴾ واته: ئەمان له‌شه‌ودا که‌م ده‌خه‌وتن و شه‌وه‌که‌یان به‌زۆری به‌شه‌و نوێژه‌وه به‌سه‌ر ده‌برد، له‌به‌ر ئەوه‌ی ئەوان گوێرایه‌ل و ملکه‌چن بۆ په‌روه‌ردگاریان له‌ نیوان هه‌رنوێژیك و قورئان خوێندن و زیکرو پارانه‌وه‌و نزیک بوونه‌وه‌و رێنموویه‌کدا، ئیبونو عه‌بباس ده‌فرمویت: (که‌مترین ماوه‌ی شه‌ویان به‌سه‌ردا بروات ئەوا ئا نوێژی تیدا ده‌که‌ن، جا له‌ سه‌ره‌تای شه‌ودا بێت یاخود له‌ناوه‌ر‌استی ئەو یاخود له‌کو‌تایی یه‌که‌ی)^{٢٥٠} ﴿وَإِلَّا سَحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ﴾ واته: ئەمه کاتیکه که‌میك پێش نوێژی به‌یانی یه له‌و کاتدا داوی لێ خۆشبوون له په‌روه‌ردگار ده‌که‌ن، نوێژه‌که‌یان درێژده‌که‌نه‌وه تا کاتی پێش به‌ره‌به‌یان، دواتر بۆ

^{٢٤٩} سورة الذاریات

^{٢٥٠} ته‌فسیری ئەلبه‌غه‌وی (ب/٧/٣٧٢) ئەبو محمد حوسه‌ینی کورێ مه‌سه‌ودی ئەلبه‌غه‌ویه (١٠/٥٥١) ئەم رێوایه‌ته سه‌عیدی کورێ جو به‌یر له‌ ئیبونو عه‌بباسه‌وه رێوایه‌تی کردوه ﷺ . وه‌رگێر

کۆتایی هیئان به شهو نوێژهکانیان داده نیشن داوای لیبوردن له خوای گهوره ده کهن ، داوای لی خوشبوونی کهسیکی گوناھبار بۆ گوناھه کهی ، وه بۆ داوای لی خوشبوون له کاتی پیش به ره بهیان تایبه تمه ندی و گه وره یی خۆی هه یه که بۆ غه ییری ته و کاته نی یه، هه ر وه کوو خوای گه وره له وه سفی ته هلی ئیمان و گوێرایه ل و ته دهب ده فه رمویت: ﴿وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ﴾^{٢٥١} ته وانهی که داوای لی خوشبوون ده کهن له کاتی پیش به ره بهیان، وه له سه حیه یندا له ئین و عه باسه وه عَلَيْهِ السَّلَامُ ربه یاهه تکراره کاتیک خوشه و بیستمان بۆ شهو نوێژه هه ستابیه وه ده یفه رموو: ﴿اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قِيَمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الْحَمْدُ لَكَ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ الْحَقُّ، وَوَعْدُكَ الْحَقُّ، وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ، وَقَوْلُكَ حَقٌّ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ، وَمُحَمَّدٌ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - حَقٌّ، وَالسَّاعَةُ حَقٌّ، اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أُنَبْتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ، فَاعْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ، وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ﴾^{٢٥٢} اته:

(به روه ردگارمان همدو سوپاس هه ر بۆ تۆیه هه ر تۆی راگری ئاسمانه کان و زهوی و ته وهی نیوانیان، وه همدو سوپاس هه ر بۆ تۆیه وه هی تۆیه هه رچی وا له ئاسمانه کان و زهوی و ته وهی نیوانیان دا هه یه، وه همدو سوپاس هه ر بۆ تۆیه تهی نووری ئاسمانه کان و زهوی و ته وهی نیوانیان، وه همدو سوپاس هه ر بۆ تۆیه تهی پاشای ئاسمانه کان و زهوی، وه همدو سوپاس هه ر بۆ تۆیه تۆ حه قی، په یمانت حه قه، چاوپێ که وتنت له رۆژی دواپی دا حه قه، گوفتارت حه قه، به هه شت حه قه، دۆزه خ حه قه، پیغه مبه ران حه قن، گه وره مان محمد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حه قه،

^{٢٥١} سورة آل عمران

^{٢٥٢} نیمامی بوخاری له (صحيح البخارى)(١١٢٠): كتاب التهجذ - باب التهجذ بالليل وقوله - عزوجل: ﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا﴾ (الإسراء: ﴿٥٠﴾) ربه یاهه تهی کردوه . دانهر // منیش ده ئیم: نیمامی موسلم له (صحيح المسلم)(٧٦٩) وه غه ییری ته ویش ربه یاهه تیان کردوه . وه رگێر

پۆژی دواپی حهقه، ئەی پهروهردگاره هەر بۆ تۆ موسلمان بووم، وه پروام هیئا بهتۆ، وهپشتم بهست بهتۆ، وههەر بۆ لای تۆش گهپامهوه، وهلهپیناو تۆش دوژمنایهتیم کرد، وهتۆشم کردوه بهحاکم بۆ کیشهکام، لهگوناهاکانی رابوردوو و داهاتووم خوشببه، وه ئەوهی بهنهیینی و ناشکراش کردوومه، ههترۆی پیتشخهرو وهههترۆی دواخه، هیچ خودایهک نی یه جگه له تۆ وههیچ پهراویکیش نی یه لهغهیری تۆ) .

له ریوایهتیکی تردا هاتوه (ههركهسيك لهخه وهستا بلي: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ﴾ پاشان بلی: خویهگیان لیم ببوره یاخود پاراپهوه ئەوا وهلامی ئەدریتتهوه، جا ئەگەر دهست نوێژی هه لگرت و نوێژی کرد نوێژه کهی لی قهبول ده کریت) ۲۵۳ .

له ریوایهتیکی تر ئەم زیادهیهش هاتوه که بلی: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، سُبْحَانَكَ، اللَّهُمَّ اسْتَغْفِرُكَ لِذَنْبِي، وَأَسْأَلُكَ رَحْمَتَكَ، اللَّهُمَّ زِدْنِي عِلْمًا، وَلَا تُرْغِ قَلْبِي بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنِي، وَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً، إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ﴾ ۲۵۴ واته: (هیچ خودایهک نی یه جگه له تۆ، پاکي و بیگهردی بۆ تۆ، ئەی پهروهردگارم داوای لیخوشبوون بۆ گوناهاکام ئەگم، وه داوای میههه بانیت لی ئەگم، خودایه زانستم زیادکه، وه داوای ئەوهی که هیدایهتتدام هیچ لاری و لادانیک بهسەر دلما مههینه، وه له لایهن خۆتهوه رهههتیکم پی ببهخشه، چونکه بهراستی تۆ کهسیکی زۆر بهخشهری) .

۲۵۳ نیمامی بوخاری له (صحیح البخاری) (ژ ۱۱۵۴): کتاب التهجده - باب فضل من تعار من الليل

فصلی، ریوایهتی کردوه . دانهر

۲۵۴ ئەبو داود له (سنن أبی داود) (ژ ۵۰۶۱): کتاب الأدب - ما يقول الرجل إذا تعار من الليل، وه نهسانی له (سنن الکبری) (ژ ۱۰۶۳۵) وه ابن حبان له (صحیح ابن حبان) (ب ۱۲/۱/۳۴۱/۵۵۳) وه حاکم (ژ ۱۹۸۱) ریوایهتیان کردوه، حاکم بهسهحیحی داناوه و زههههیش موافقه لهسهری، باسهیری (المستدرک الحاکم مع التلخیص الذهبی) (ب ۱/۵۴۰ لا) بکریت . دانهر

"به لئی خوشه ویستان": کاته کانی دهر کهوتنه مه زنه کان سیئنه:-

کاتی یه کهم: کاتی شه و نویره که کاتیکی زور گه وره یه، په وشت و پیشه ی چاکه کارانه، ده بی زوو بجهوی به بی گونا هوه، وه نابیت رق و کینه ی هیچ موسلمانیک له دلدا هه بیت، وه به زیکر کردنه وه بجهوی، وه داواش له خوی گه وره بکات کهوا کام کات به لایه وه خوشه ویسته شه وه له کاته دا خه بهری کاته وه، شه مهش وه کوو بیناغه یه که وایه بو شه که سانه ی که روویان له خوا کردوه له وه چند کاترمیره پر خیرو به ره که تانه .

بی گومان هه ر یه کی که له ئیوه کاتیک که ده خه ویت شه یتان سی گری له پشت سه ری ده دات، هه ر وه کوو پیغه مبه رمان ﷺ ده فهرمویت: (بَعْدُ الشَّيْطَانِ عَلَى قَافِيَةِ رَأْسِ أَحَدِكُمْ إِذَا هُوَ نَامَ ثَلَاثَ عُقَدٍ يَضْرِبُ كُلَّ عُقْدَةٍ عَلَيْكَ لَيْلٌ طَوِيلٌ فَارْقُدْ، فَإِنِ اسْتَيْقَظَ، فَذَكَرَ اللَّهَ، انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ، فَإِنِ تَوَضَّأَ، انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ، فَإِنِ صَلَّى انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ، فَأَصْبَحَ نَشِيطًا طَيِّبَ النَّفْسِ، وَإِلَّا أَصْبَحَ خَبِيثَ النَّفْسِ كَسَلَانٍ)^{۲۵۵} واته: (هه ر یه کی که له ئیوه کاتیک که ده خه ویت شه یتان سی گریان له پشتی سه ری شه دات، هه ر گری یه کیش له سه ر تویه واته: (بو چاکه ی تو نی یه به لکوو ته نها دوورت ده خاته وه له و چاکانه ی که له و شه وده دا ده ستت ده که ویت)^{۲۵۶} شه و دریره به خه بهر دیم واته: (شه که سه چ به قسه یا خود له

^{۲۵۵} نیمامی بوخاری له (صحیح البخاری) (ژ ۱۱۴۲): کتاب التهجد - باب عقد الشيطان على قافية الرأس إذا لم يصل بالليل، وه (ژ ۳۲۶۹): کتاب بدء الخلق - باب صفة إبليس وجنوده، وه نیمامی موسلم له (صحیح المسلم) (ژ ۷۷۶): کتاب صلاة المسافرين وقصرها - باب ما روي فيمن نام الليل أجمع حتى أصبح، وه شه بو داود له (سنن أبي داود) (ژ ۱۳۰۶): کتاب الصلاة، أبواب قيام الليل - باب قيام الليل، وه نه سانی له (سنن النسائي) (ژ ۱۶۰۸): کتاب قيام الليل وتطوع النهار - باب الترغيب في قيام الليل ريبوايتيان کردوه . دانهر

^{۲۵۶} وه رگير

نه فسيدا وا دهلی^{۲۵۷} جا ته گهر خه بهری بۆوه زیگری خوی کرد گریبهك ده بیته وه، وه ته گهر ده دست نویژی گریبهك ده بیته وه، وه ته گهر نویژی کرد گریبهك ده بیته وه، جا ته وه كه سه به دهروونیکی پاك و چالاكه وه به یانی کردوه ته وه، ته گینا به دهروونیکی پیس و ته مبه له وه به یانی کردوه ته وه.

ئیمامی تیبی رحمته الله علیه ده فهرمویت: (حالی ته وه كه سه وینا كراوه كه ته مبه لی ناك و ناخه ویت بۆ نه كردنی ته كه كانی سه ر شانی، وه خیرایه بۆ گه یشتن به پله و پایه کی بهرز، وه چالاكه بۆ به ده دست هینانی خوش به ختیبه کی گه وره، جا هه ر كاتیك نه فسی لۆمه كار توشی سیستی و لاوازی بیته ته و فیقی خوا رحمته الله علیه بۆی دیت و رزگاری ده بیته له فوی شهیتان و گریكانی نه فسی فه رمان كه ر به خراپه، جا به دلێکی چوست و چالاكه وه، وه به نه فسیکی نارام و پاكه وه به یانی ده كاته وه و شوینه واری سوجه كان به سه ر سیمایا درده كه ویت، (ته و حاله وینا كراوه) به حالی ته وه كه سه ی كه دیله لای دوزمن و له كۆتی دیلیدا ده سته كانی به ستره ته وه گری له دوا ی گری بۆ زیاتر چاودیری كردنی، هه ولده دات ده ربازی بیته له و حاله جا به هه ر فو فیلێك بیته كه ده یزانیت ته و جار نه و جار ه، تا وه كو لی ی ده رباز ده بیته به ته و او ته ته پروات به پری خویدا بی ته وه ی كه سیك پری لی بگریته و دوزمنایه ته بكات، جیاواز له و كه سه ی كه گوپرایه لی شهیتان ده كات و وا له نه فسی فه رمان كه ر به خراپه ده كات كه وا زال بیته و توانای هه بیته به وه ی به لیدانی ته وه گریبانه له پشتی سه ری ته وه كه سه جا ئایا ته مانه یه كسان: ﴿أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾^{۲۵۸} واته: (تایا ته وه كه سه ی كه به سه ر روودا كه و تو وه به و حاله وه ده روا با شتر ریگا ده ناسیت؟ یا خود ته وه كه سه ی كه به سه ر شه قامیکی راست و ره واندا به پریك و پیکی ده پروات به پریه؟^{۲۵۹} .

^{۲۵۷} وه رگتیر

^{۲۵۸} سورة الملك

^{۲۵۹} (شرح المشكاة للطیبی الكاشف عن حقائق السنن) (ب/۴/۱۲۰۱)

- ئىمامى بوخارى له ئەبو ھوريرەوہ رَوَى عَنْهُ رىوايەتى كىردوۋە كەوا پىغەمبەر ﷺ فەرموۋىپەتى: (يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ يَقُولُ مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبُ لَهُ، مَنْ يَسْأَلُنِي فَأَعْطِيهِ، مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرُ لَهُ) ^{۲۶۰} واتە: (له سى يەكى كۆتايى ھەموو شەۋىكىدا پەرۋەردگارمان دادەبەزىت بۆ ئاسمانى دونيا ۋە دەفەرموۋىت: كى لىم دەپارپىتەوہ تاوہلامى بدەمەوہ، كى داوام لى دەكات تا پىيى بىەخشم، كى داۋاى لى خۆش بوئم لى دەكات تا لى ى خۆش بم). ئەم فەرموۋدەيە يەكىكە لەو فەرموۋدانەي كە باسى سيفاتى خۋاى گەورە دەكات بۆ چوون و راي دوو مەزھەبى لەسەرە كەزۆر بەناۋبانگە لاي ئەھلى زانست .

مەزھەبى يەكەم: مەزھەبى سەلەفى سالىح و غەيرى ئەوانە كە دەللىن : بەسەرىدا تى دەپەرى ھەرۋەكوو چۆن ھاتوہ بى ئەوہى واتايەكى تى بۆ دابىرئىت ياخود سيفەتەكە پەك بىرئىت ، ۋە تەركى قسەكردن دەكرىت تىدا لەو و لەوئىنەي ئەو كەلە قورئان و فەرموۋدەدا ھاتوہ لەگەل ئىمان ھىنانىش پى ى ۋەپاك راگرتنى پەرۋەردگارنىش لەوہى بشوبھىئىرئىت بەسيفاتى لاشەو جىسمەكان شتەكە چۆن ھاتوہ ھەروا بەبى چۆنىيەتى و لى كۆلئىنەوہ لى ى .

مەزھەبى دووہم: قسەى كۆمەلئىك لە زانا موتەكەللىمەكان و غەيرى ئەوانە كە دەللىن : بەرزبوونەوہو دابەزىن لەسيفاتى لاشەو جىسمەكانە خۋاى گەورە پاك و بى گەردە لەسيفەتى لاشەو بەرزبوونەوہو دابەزىن ، جا لەسەر ئەوہ دەكرى و اتاكەى دابەزىنى سۆزو مېھربانى خۋاى گەورە بىت ۋە نىزىكى ئەم لەبەندەكانى،

^{۲۶۰} ئىمامى بوخارى له (صحيح البخارى)(۱۱۴۵): كتاب التهجيد - باب الدعاء والصلاة في آخر الليل، ۋە (۶۳۲۱): كتاب الدعوات - باب الدعاء نصف الليل، ۋە (۷۴۹۴): كتاب التوحيد - باب قول الله تعالى ﴿يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلِمَ اللَّهِ (سورة الفتح: ٥)﴾ ۋە ئىمامى موسلم له (صحيح المسلم)(۷۵۸): كتاب صلاة المسافرين وقصرها - باب الترغيب في الدعاء والذكر في آخر الليل والإجابة فيه، ۋە ئەبو داود له (سنن أبى داود)(۱۳۱۵): كتاب الصلاة - باب أي الليل أفضل، ۋە ئەسائى له (سنن الكبرى)(۷۷۶۸) رىوايەتبان كىردوہ .

وه رپووكردنه ئه و كهسانه ي كه له و شه و دا ده پارتنه وه بۆ ئه وه ي له سۆزو
 ميه ره بانى خوا بۆ به ش نه بن . واته: (مه حاله خواى گه و ره به رزبیتته وه يا خود نزم
 بیتته وه چونكه ئه و نه لاشه يه و وه نه شوین و مه كانيشى هه يه هه رخواى ده زانیت
 زاتى پاكى خۆى چى يه، ئه وه ي له قورئان و فه رمووده شدا هاتوه ده بیت ته ئويل
 بكریت و واتايه كى گونجاو بۆ خوا به كاربه يتريت كه شايسته بيت به زاتى پاكى
 ئه و) ^{٢٦١}، ده بيت له و كاته دا نيه ته كان پاك بيت، وه رپووكردنه خوا به دل و رپووح و
 نه فسه وه زۆر بيت، چونكه هه ر به وه ده بيتته هوى وه لامدانه وه ي پارانه وه كان، هه ر
 وه كوو خۆشه ويستمان ده فه رمويت: (إِنَّ مِنَ اللَّيْلِ سَاعَةً، لَا يُوَفِّقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ،
 يَسْأَلُ اللَّهَ خَيْرًا، إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ) ^{٢٦٢} واته: (له شه و دا كاتيك هه يه نه گه ر به نده ي
 موسلمان بۆ ريك بكه ویت له خوا بپارتته وه ئه وه خواى په روه ردگار
 داواكار بيه كه ي بۆجى به جى ده كات ئه و كاته ش له هه موو شه و يكدايه)، هه روه ها
 پيغه مبه رمان ﷺ ده فه رمويت: (أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الرَّبُّ مِنَ الْعَبْدِ فِي جَوْفِ
 اللَّيْلِ الْآخِرِ، فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَكُونَ مِمَّنْ يَذْكُرُ اللَّهَ فِي تِلْكَ السَّاعَةِ فَكُنْ) ^{٢٦٣}
 واته: (نزيكترين كات كه خواى گه و ره له به نده كه ي خۆيه وه نزيك بيت ئه وه له
 سى يه كى كۆتايى شه و دايه ، جا ئه گه ر توانيت له و كه سانه بيت كه زيكرى خوا

^{٢٦١} وه رگير

^{٢٦٢} ئيمامى موسلم له (صحيح المسلم) (٧٥٧): كتاب صلاة المسافرين وقصرها - باب في الليل ساعة
 مستجابة فيها الدعاء، رپوايه تى كردوه . دانهر

^{٢٦٣} ترمذى لة (سنن الترمذى) (٣٥٧٩): كتاب الدعوات . دانهر // منيش ده ئيم: وه نه سائى
 له (سنن الكبرى) (١٥٥٦) وه ابن خوزه يه له (صحيح ابن خزيمة) (١١٤٧) وه حاكم له (المستدرک)
 (١١٦٢) رپوايه تيان كردوه، حاكم ده فه رمويت: سه حيحه له سه ر شه رتى موسلم وه زه ه بيش موافقه
 له سه رى، له فه رمووده ي عه مرى كورى عه به سه ت، ترمذى ده فه رمويت: حه ديسه كى حه سه ن و
 سه حيح و غه ربيه، وه ئه لبانيش به سه حيحى داناوه له (صحيح الترغيب والترهيب) (ب/١/٤٠١/
 ژ٦٢٧) . وه رگير

ده‌کهن لهو کاته‌دا شه‌وا ببه) وه له‌ریوایه‌تیکی تردا هاتووه ده‌فهرموویت: (أَشْرَافُ أُمَّتِي، حَمَلَةُ الْقُرْآنِ، وَأَصْحَابُ اللَّيْلِ) ^{٢٦٤} واته: (گه‌وره‌کانی ئوممه‌تم شه‌وانه‌ن که هه‌لگری قورئانن، وه هه‌وه‌لانی شه‌ون) .

- له شه‌وه‌ سه‌عیدی خودری و شه‌وه‌ هوره‌یره‌وه حَمَلَةُ الْقُرْآنِ ریوایه‌تکراوه‌ که‌وا پی‌غه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فه‌رموویه‌تی: (مَنْ اسْتَيْقِظَ مِنَ اللَّيْلِ وَأَيَّقَظَ امْرَأَتَهُ فَصَلِّيَا رَكَعَتَيْنِ جَمِيعًا كَتَبَا مِنَ الدَّاكِرِينَ اللَّهُ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ) ^{٢٦٥} واته: (هه‌رکه‌سیک له شه‌ودا خه‌به‌ری بۆوه، وه خیزانه‌که‌شی هه‌لسان، جا به‌یه‌که‌وه دووره‌که‌عت نویژیان کرد، شه‌وه له‌وه پیاو و ئافره‌تانه ده‌نوسرین که‌زۆر یادو زیگری خویان کردوه). وه‌له بیلالی کوری حه‌به‌شیه‌وه حَمَلَةُ الْقُرْآنِ ریوایه‌ت کراوه‌ که‌وا پی‌غه‌مبه‌رمان صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فه‌رموویه‌تی: (عَلَيْكُمْ بِقِيَامِ اللَّيْلِ فَإِنَّهُ دَأْبُ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ، وَإِنَّ قِيَامَ اللَّيْلِ قُرْبَةٌ إِلَى اللَّهِ، وَمَنْهَاةٌ عَنِ الْإِثْمِ، وَكَفْفِيرٌ لِلْسَّيِّئَاتِ، وَمَطْرَدَةٌ لِلدَّاءِ عَنِ

---

^{٢٦٤} به‌یه‌قه‌ی له (شعب‌الإیمان) (ب/٤/٢٣٣/ژ٢٤٤٧) . دانهر // منیش ده‌لیم: وه خه‌تیبی به‌غدادی له (تاریخ‌بغداد) (ژ٢٠٦٧) وه ابن‌عساگر له (تاریخ‌دمشق) (ژ٦٢٧) وه ته‌به‌رانی له (المعجم‌الکبیر) (ژ١٢٦٦٢) وه شمسی موسته‌غفری له (فضائل‌القرآن) (ب/١/٣٨٢/ژ٤٥٩) ریوایه‌تیان کردوه ، هه‌قیشه‌می ده‌فهرموویت: ته‌به‌رانی ریوایه‌تی کردوه، وه سه‌عدی کوری سه‌عیدی جورجانی تیدایه‌ زه‌عیفه (مجمع‌الزوائد) (ب/٧/١٦١/ژ١١٦٣٩) وه شه‌لبانیش به‌زه‌عیفی داناوه (ضعیف‌الترغیب والترهیب) (ب/١/١٨٥/ژ٣٦٤)

^{٢٦٥} شه‌وه داود له (سنن‌أبی‌داود) (ژ١٤٥١): کتاب‌الصلاة - باب‌الحث‌على‌قيام‌الليل، وه ابن‌ماجه له (سنن‌ابن‌ماجه) (ژ١٣٣٥): کتاب‌إقامة‌الصلاة‌والسنة‌فيها - باب‌ما‌جاء‌فيمن‌أيقظ‌أهله‌من‌الليل، ریوایه‌تیان کردوه . دانهر // منیش ده‌لیم: وه ابن‌حبان له (صحیح‌ابن‌حبان) (ژ٢٥٦٩) وه نه‌سائی له (سنن‌النسائی) (ژ١٣١٢) ریوایه‌تیان کردوه ، حافزی عیراقی به‌سه‌حیحی داناوه (تخریج‌أحاديث‌الإحياء) (ب/١/٤٢٢/ژ٨) نین و حه‌جه‌ری عه‌سقه‌لانی ده‌فهرموویت: سه‌حیحه (المطالب‌العالية) (ب/٤/٣٩٢/ژ٥٨٦)، وه شه‌لبانیش به‌سه‌حیحی داناوه (صحیح‌الجامع‌الصغير‌وزیادته) (ب/٢/١٠٤٢/ژ٦٠٢) .

الجسد^{٢٦٦} (شه و نویتز بکن له بهر شه و هی کارو پیشه ی چاکه کارانی پیس ئیویه، بی گومان شه و نویتز نزیك بوونه و هیه له خوا وه ریگریشه له گونا، وه سپه و هی گونا هه کانیشه، وه فریده ری نه خویشییشه بو لاشه) شه وه ره و شتی چاکه کارانه، بیرکهره وه .

- خو شه و یستمان ده فرمویت : (إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ مِنَ اللَّيْلِ، فَلْيَفْتَحْ صَلَاتَهُ بِرُكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ)^{٢٦٧} واته: (ته گهر که سیك له ئیوه له شه و دا هه ستاوه با نویتزه که ی له سه ره تا دا به دوو ره که ته تی سووک و کورت ده ست پی بکات)^{٢٦٨} جا بویه خو شه و یستمان فرمو ی به دوو ره که ته تی سووک ده ست پی بکات، تا وه کوو چالاک بیت بز نویتزه کانی دوا ی شه، وه به هیوه وه هه موو گرییه کانی شه ی تانی ده کاته وه، ههر وه کوو پیغه مبه رمان صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده فرمویت: (فَحُلُّوا عُقْدَ الشَّيْطَانِ وَلَوْ بِرُكْعَتَيْنِ)^{٢٦٩} واته: (گریکانی شه ی تان بکه نه وه با به دوو ره که ته نویتز کرد نیش بیت) .

---

^{٢٦٦} ترمذی له (سنن الترمذی) (ژ ٣٥٤٩): کتاب الدعوات - باب فی دعاء النبی صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، حاکم ده فرمویت: شه فرمووده یه سه حیحه له سه ره شه رتی بوخاری به لام ته خریجی نه کردوه، عبده السلامی کوری حمدی عومر غه للوش ده فرمویت: ئین و خوزه یه ریوایه تی کردوه له "صحیح ابن خزیمه) (ژ ١١٣٥)، وه ئین و نه سر (ل ١٨)، وه ئین عه دی (ب ١/ل ٢٢٠)، وه به یه قی له (السنن الکبری) (ب ٢/ل ٥٠٢)، وه شاهیدی شی هه یه له بیلال و أبی الدرداو و سه مان و جابه وه، شه فرمووده یه سه حیحه به کو ی گشتی شاهیده کانی وه. با سه ی ری (المستدرک الحاکم) (ب ١/ل ٦١٣/ژ ١١٩٧) بکریت . دانهر

^{٢٦٧} ئیمامی موسلم له (صحیح المسلم) (ژ ٧٦٨): کتاب صلاة المسافرین وقصرها - باب الدعاء فی صلاة اللیل و قیامه، ریوایه تی کردوه . دانهر

^{٢٦٨} واته: (نویتزه که ی دریتز ناکه ته وه ، نجا دوا ی شه دوو ره که ته ته چۆن ئاره زوو ده کات با له ناو

نویتزه که دا بمینیتته وه) . وه رگیر

^{٢٦٩} ابن خوزه یه له (صحیح ابن خزیمه) (ب ٢/ل ١٧٥/ژ ١١٣٢) ریوایه تی کردوه .

- پیغهمبه‌رمان ﷺ (له‌ناو ئەم دوو پەكعه‌ته كورته‌دا له پەكعه‌تی یه‌كه‌م سوپه‌تی (الفاتحة) و سوپه‌تی (الكافرون) ی ده‌خویند، وه‌له دووهم پەكعه‌تیشدا سوپه‌تی (الفاتحة) و سوپه‌تی (الإخلاص) ی ده‌خویند) ^{٢٧٠} .

- له فه‌رمووده‌ی سه‌حیحا هاتوره كه پیغهمبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموویت: (مَنْ قَرَأَ بِالْأَيَّتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي لَيْلَةِ كَفْتَاهُ) ^{٢٧١} واته: (هه‌ر كه‌سیك دوو نایه‌تی كو‌تایی سوپه‌تی (البقرة) له‌شه‌ودا بخوینێ ئەوا به‌سیه‌تی "واته: خوای گه‌وره ده‌پیارێزی"، له‌پروایه‌تیکی تر‌دا هاتوره: (مَنْ قَرَأَهُمَا بَعْدَ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ أَجْرَاتُهُ عَنِ قِيَامِ اللَّيْلِ) واته: (هه‌ر كه‌سیك له‌ دوا‌ی نو‌یژی عی‌شاوه بیا‌بخوینێ ئەوه خێر و پادا‌ستی شه‌و نو‌یژی بۆ ده‌نوسریت) ^{٢٧٢} . هه‌روه‌ها گێ‌ردراوه‌ته‌وه

^{٢٧٠} وه‌كوو فه‌رمووده به‌و له‌فه‌زه ئەم دۆزیه‌وه كه‌وا له‌و دوو پەكعه‌ته كورته‌دا ئەمانه‌ی خویندی‌ت، به‌لام دوو شاهیدم له‌سه‌ر قسه‌كه‌ی هیناوه یه‌كه‌میان: كه‌وا خو‌شه‌ویستمان ﷺ له‌ دوو پەكعه‌ت سونه‌ته‌كه‌ی پێش نو‌یژی به‌یانی (قل یا‌یها الكافرون وه‌ قل هو الله أحد) ده‌خویند . (موسلم (٧٢٦)) له‌ئهبو هو‌ره‌یه‌وه رحمته‌ علیه وه‌ غه‌یری موسلمیش پروایه‌تیان كردووه، دووهم: (ابن عومه‌ر رحمته‌ علیه ده‌فه‌رموویت : (بیست جار زیاتر گویم له‌ پیغهمبه‌ربوو ﷺ كه‌وا له‌ دوو پەكعه‌ت سونه‌ته‌كه‌ی پاش مه‌غریب و دوو پەكعه‌ته‌كه‌ی پێش به‌یانی (قل یا‌یها الكافرون وه‌ قل هو الله أحد) ده‌خویند، نیمامی به‌یهه‌قی له‌ (السنن الكبری) (٤٨٧٩) وه‌ أحمد له‌ (مسند أحمد) (٤٧٦٣)) غه‌یری ئەمانه‌ش پروایه‌تیان كردوه . شو‌عه‌یب ئەر‌ناووت ده‌لی: سه‌نه‌ده‌كه‌ی سه‌حیحه له‌سه‌ر شه‌پرتی شه‌یخه‌ین، جا قیاسه‌ن له‌سه‌ر ئەم دوو سونه‌ته‌كه‌ له‌ دوو كاتی جیا‌وا‌زدا خویندوویه‌تی ، سونه‌ته‌ بۆ هه‌ر كه‌سیكیش كه‌ ئاره‌زووی لی‌ بوو با ئەم دوو سووپه‌ته له‌ دوو پەكعه‌ت سونه‌ته‌ كورته‌كه‌ی شه‌ودا بخوینێ والله أعلم . وه‌رگێ‌ر

^{٢٧١} نیمامی بوخاری له‌ (صحیح البخاری) (٥٠٠٩): كتاب فضائل القرآن - باب فضل سورة البقرة، وه‌ نیمامی موسلم له‌ (صحیح المسلم) (٨٠٨): كتاب صلاة المسافرين وقصرها - باب فضل الفاتحة وخواتيم سورة البقرة، پروایه‌تیان كردووه . دانهر

^{٢٧٢} نبین و عه‌دی له‌ (الكامل في الضعفاء) (ب/٨/٣٦٩/٢٠٠٨) پروایه‌تی كردووه له‌ حه‌دبسی وه‌لبیدی كوری عوباد ، وه‌ له‌ پروایه‌تی نیمامی موسته‌غفیدا هاتوه: (هه‌ر كه‌سیك له‌شه‌ودا ده‌ نایه‌تی كو‌تایی سوپه‌تی (آل عمران) بخوینێ پادا‌ستی شه‌و نو‌یژ یاخود خواپه‌رستی شه‌وی بۆ ده‌نوسریت) (فضائل القرآن للمستغفري) (ب/١/٧٥٦/١١٤٥٥) (٣٥٠-٤٣٢هـ) . وه‌رگێ‌ر

که‌وا: (هەر که‌سیک له‌ناو دوو په‌کعه‌تی شه‌و نوێژدا بیاخوینیت شه‌وا بوته‌ که‌سیکی موته‌هه‌ججد) ^{٢٧٣} هه‌روه‌ها خوشه‌و‌یستمان ده‌فه‌رموویت: (إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ كِتَابًا قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِالْفَلْغِ عَامٍ، أَنْزَلَ مِنْهُ آيَاتٍ خَتَمَ بِهَمَا سُورَةَ الْبَقَرَةِ، وَلَا يُقْرَأُ فِي دَارٍ ثَلَاثَ لَيَالٍ فَيَقْرُبُهَا شَيْطَانٌ) ^{٢٧٤} واته: (خوای گه‌وره کتیبکی نویسه‌ دوو هه‌زار ساڵ پێش شه‌وه‌ی ئاسمانه‌کان و زه‌وی دروست بکات، وه‌ دوو ئایه‌تی له‌م کتیبه‌ دابه‌زاندوه‌، که‌ سوهره‌تی (البقره‌)ی به‌م دوو ئایه‌ته‌ کو‌تایی پێ هیناوه‌، شه‌گه‌ر بی‌ت و له‌هه‌ر ماڵێکدا بخویندریت شه‌وا شه‌یتان نزیک‌ی شه‌م ماڵه‌ ناکه‌وێت تا سی شه‌وان)، وه‌ له‌ چه‌ند رپوایه‌تییکی تردا (آیه‌ الکرسی)یش هه‌مان حوکمی هه‌یه‌ واته‌: بیاخوینیی بۆده‌رکردنی شه‌یتان له‌ماڵه‌وه‌ چونکه‌ گه‌وره‌ترین ئایه‌ته‌ له‌ کتیبی خوای گه‌وره‌ ﷺ وه‌ تاییه‌ته‌ به‌و، وه‌ باسی ناوه‌ جوانه‌کان و سیفاته‌ به‌رزو پیرۆزه‌کانی خویمان بۆ ده‌کات .

- ئنجا هه‌ر له‌ شه‌ودا ده‌ست به‌ نوێژی وه‌تر ده‌کات، هه‌ر وه‌کوو پێغه‌مبه‌رمان ﷺ ده‌فه‌رموویت: (إِنَّ اللَّهَ وَثَرٌ يُحِبُّ الْوَثْرَ، فَأَوْثَرُوا يَا أَهْلَ الْقُرْآنِ) ^{٢٧٥} واته: (ئه‌ی شه‌هلی قورئان نوێژی وه‌تر (تاک) بکه‌ن له‌به‌ر شه‌وه‌ی

^{٢٧٣} سه‌نه‌دی شه‌م رپوایه‌ته‌م نه‌دۆزیه‌وه‌، واته‌: (که‌سیک کاتیک بخه‌وێت پاشان هه‌ستاره‌ شه‌و نوێژی کرد، شه‌مه‌ پێی ده‌گوتریت موته‌هه‌ججد، به‌لام شه‌گه‌ر له‌شه‌ودا نه‌خه‌وت شه‌و نوێژی کرد به‌مه‌ ناگوتریت موته‌هه‌ججد). وه‌رگێڕ

^{٢٧٤} ترمذی له (سنن الترمذی) (ژ٢٨٨٢): کتاب فضائل القرآن عن رسول الله - باب ما جاء في آخر سورة البقرة، رپوایه‌تی کردوه‌ . دانهر // منبش ده‌لیم: وه‌ نه‌سانی له (السنن الکبری) (ژ١٠٧٣٦) وه‌ ئیمامی أحمد له (مسند أحمد) (ژ١٨٤١٤)، وه‌ داره‌می له (سنن الدارمی) (ژ٣٤٣٠)، وه‌ حاکم له (المستدرک حاکم) (ژ٣٠٣١)، وه‌ غه‌یری شه‌مانه‌ش رپوایه‌تییان کردوه‌، ترمذی ده‌فه‌رموویت: هه‌دیسه‌کی غه‌ریبه‌، به‌لام حاکم ده‌فه‌رموویت: سه‌حیحه‌ له‌سه‌ر شه‌رتی موسلم، وه‌ زه‌هه‌بیش موافقه‌ له‌سه‌ری، وه‌ شه‌لبانی‌ش به‌سه‌حیحه‌ی داناوه‌ (صحیح الترغیب والترهیب) (ب٢/١٨٥/١٤٦٦) وه‌رگێڕ ^{٢٧٥} شه‌و داود له (سنن أبی داود) (ژ١٤١٦): کتاب الصلاة - باب استحباب الوتر، وه‌ ترمذی له (سنن الترمذی) (ژ٤٥٧): کتاب الصلاة - باب ما جاء أن الوتر ليس بحتم، وه‌ ترمذی ده‌فه‌رموویت: هه‌دیسه‌کی سه‌نه‌، وه‌ نه‌سانی له (السنن النسائی) (ژ١٦٧٥): کتاب قیام اللیل و تطوع النهار -

خوای گهوره تاکه ههر بۆیهش تاکیشی پیّ خوْشه) ههروهها دهفرمویت: (إِجْعَلُوا
 آخِرَ صَلَاتِكُمْ بِاللَّيْلِ وَتَرَا) ^{۲۷۶} واته: (با کۆتا نویتان له شهودا نویتزی وهتر بیت)
 ههروهها دهفرمویت: (مَنْ خَافَ أَنْ لَا يَقُومَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ فَلْيُوتِرْ أَوَّلَهُ، وَمَنْ
 طَمِعَ أَنْ يَقُومَ آخِرَهُ فَلْيُوتِرْ آخِرَ اللَّيْلِ، فَإِنَّ صَلَاةَ آخِرِ اللَّيْلِ مَشْهُودَةٌ، وَذَلِكَ
 أَفْضَلُ) ^{۲۷۷} واته: (ئهگەر کهسیک ترسا له وهی که له کۆتایی شهو ههلهستیتته وه
 با له سهره تاکه ی نویتزی وهتر بکات، وه ئهگەر کهسیکیش ویستی لی بوو له
 کۆتایی شهودا ههلبستیتته وه با نویتزی وهتر بکات له کۆتایی شهوه که، له بهر
 شهوی نویتز کردن له کۆتایی شهودا مه شهووده ئه مه یان گه وره تره)، چونکه
 ده بیته نویتزی وهتر و نویتزی ته هه ججود، جا ده بی شهوه که سه نیهت بی نییت، له بهر
 شهوی کاتیکه خوای گهوره ﷻ خوی دهرده خات، بۆیه ناگاداره .

(خوایه گیان خۆت چاکه و به خششتداوه، وه ههر خوْشت هیدایه تداوه،
 بۆمانی زیاد بکه و که می مه که ره وه، ژیا نمان کۆتایی پی بهینه له سه ره خۆت، وه
 له سه ره که مالی ئیمان و خوْشه ویستی بمان مرینه) .

باب الأمر بالوتر، وه ئین و ماجه له (سنن ابن ماجه) (ژ ۱۱۶۹): کتاب إقامة الصلاة والسنة فيها -
 باب في الوتر، رپوایه تیان کردووه . دانهر // منیش ده ئیم: ئه لبانیش به صحیحی داناوه له (صحیح
 الجامع الصغیر) (ب ۱/ ۴۹۷/ ۲۵۳۳) . وه رگێر

^{۲۷۶} ئیمامی بوخاری له (صحیح البخاری) (ژ ۹۹۸): کتاب الوتر - باب لیجعل آخر صلاته وترا، وه
 ئیمامی موسلم له (صحیح المسلم) (ژ ۷۵۱): کتاب صلاة المسافرين وقصرها - باب صلاة اللیل مثنی
 مثنی، رپوایه تیان کردووه . دانهر

^{۲۷۷} ئیمامی موسلم له (صحیح المسلم) (ژ ۷۵۵): کتاب صلاة المسافرين وقصرها - باب من خاف أن
 لا يقوم من آخر الليل فليوتر أوله، رپوایه تی کردووه . دانهر // منیش ده ئیم: ترمذی له (سنن
 الترمذی) (ژ ۴۵۵)، وه ئین و ماجه له (سنن ابن ماجه) (ژ ۱۱۸۷)، وه غهیری ئه مانهش رپوایه تیان
 کرده، ئیمام شهوکانی ﷺ له واتای وشه ی (مه شهوود) دا ده فرمویت: فریشته کانی شهو و رۆژ
 شایه تی بۆ ده دن ههر وه کوو له هدیسی سه حیحا هاتوه: با سه یری (فتح القدير لإمام
 الشوكاني) (ب ۳/ ۲۹۸ لا سورته ی الإسراء نایه تی ۷۸) بکریت . وه رگێر

- خوشه‌ویستمان ده‌فرمویت : (صَلَاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى، فَإِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَنْصَرِفَ، فَارْكَعْ رَكْعَةً تُوتِرُ لَكَ مَا صَلَّيْتَ) ^{۲۷۸} واته: (شهو نویژ دوو ره‌کعت دوو ره‌کعت، جا نه‌گهر ویستت له نویژه‌کعت دهریچی، نه‌وه یه‌ک ره‌کعت بکه بۆت ده‌بیته وهر)، وه له ریوایه‌تیکی تردا هاتوه: (الْوَتْرُ حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ، فَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتِرَ بِخَمْسٍ فَلْيَفْعَلْ، وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتِرَ بِثَلَاثٍ فَلْيَفْعَلْ، وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُوتِرَ بِوَاحِدَةٍ فَلْيَفْعَلْ) ^{۲۷۹} واته: (نویژی وهر حقه و مافی‌که له‌سه‌ر هه‌موو موسلمانیک، جا نه‌گهر که‌سیک ناره‌زوی لی بوو نویژی وهر به پینچ ره‌کعتان بکات با بیکات، وه نه‌گهر که‌سیک ناره‌زوی لی بوو نویژی وهر به سی ره‌کعتان بکات با بیکات، وه نه‌گهر که‌سیک ناره‌زوی لی بوو نویژی وهر به یه‌ک ره‌کعتان بکات با بیکات) .

- پیغه‌مبه‌رمان ﷺ دواى نویژی وهر به‌لای راسته‌یدا پالده‌کوت و بیری له‌مردن و قوناغی دواى مردن ده‌کرده‌وه، تاوه‌کوو بانگی به‌یانی ده‌درایینجا له‌سه‌ر لای ته‌نیشته هه‌لده‌ستاوه و ری‌ک داده‌نیشته ^{۲۸۰} .

"کاتی دووهم له‌و ده‌رکه‌وتنه": پاشان پیغه‌مه‌ر ﷺ هه‌لده‌ستاوه که‌می‌ک پینش نویژی به‌یانی دوو ره‌کعت نویژی ده‌کرد، ههر وه‌کوو خوشه‌ویستمان ﷺ

---

^{۲۷۸} تیمامی بوخاری له (صحيح البخارى) (ژ۹۹۳): كتاب أبواب الوتر - باب ما جاء في الوتر، ریوایه‌تی کردوه . دانهر // منیش ده‌لیم: تیمامی موسلم له (صحيح المسلم) (ژ۷۴۹) وه غه‌یری نه‌وانیش ریوایه‌تیاں کرده . وهرگتیر

^{۲۷۹} نه‌بو داود له (سنن أبی داود) (ژ۱۴۲۲): كتاب الصلاة - باب كم الوتر، ریوایه‌تی کردوه، نه‌لبانی به سه‌حیحی داناوه له (صحيح أبی داود) (ژ۱۲۷۸) . دانهر // منیش ابن حبان (ژ۲۴۰۷) وه نه‌سائی له (سنن الکبری) (ژ۴۴۳) ریوایه‌تیاں کرده‌وه، وه تیمام نه‌لبانی ده‌فرمویت: ابن حبان و حاکم و نه‌وه‌وی به سه‌حیحیاں داناوه، بروانه هه‌مان سه‌راوه . وهرگتیر

^{۲۸۰} تیمامی نه‌وه‌وی ﷺ ده‌فرمویت: (سوننه‌ته به‌لای راستدا پاڤ بکه‌ویت و بجه‌وی) (شرح النووي على مسلم) (ب/۶ل/۲۰) . وهرگتیر

دەفەر موویت: (رَكَعَتَا الْفَجْرِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا)^{٢٨١} واتە: (دوو رەكەت نوێژی سوننەتی بەیانی چاکتر و گەورەترە لە دنیا، وە لەوێش کە لەناو دنیا دا یە) ئەمە سوننەتە کە یە، کە پێش فەرزە کە یە، جا نەعمەت و چاکە ی ئەو سوننەتە کە لە بەهەشتە چاکترە لە نەعمەتی دنیا ئەگەر بێت و مرۆف دەستی بکەوێت، یا خود پاداشتە کە ی زۆر ترە لە پاداشتی دنیا ئەگەر بێت دەست بکەوێت و بیبە خشیت، جا ئەگەر ئەمە سوننەتە کە ی بەو شیوە یە بێت، ئە ی چی دەلی ی بە فەرزە کە ی کە نوێژی بەیانی یە .

- لەریوایەتی ئیمام ئەحمدا هاتوو، کەوا پێغەمبەر دەفەر موویت: (لَا تَدْعُوا رَكَعَتِي الْفَجْرِ وَإِنْ طَرَدْتُمْ الْحَيْلُ)^{٢٨٢} (واز لە دوو رەكەت سوننەتە کە ی پێش نوێژی بەیانی مەهینن ئەگەر چی ئەسپەکانیش دەرتان پەرینن) ئەمەش زیاتر بۆ هاندانی خەلکە تاو و کوو ئەم دوو رەكەتە بپاریزن و بەردەوام بن لەسەری، ئەگەر چی با لەناو ناخۆشتە کاتیشدا بن لەبەر زۆری پاداشتە کە ی .

---

^{٢٨١} ئیمامی موسلم لە (صحیح المسلم) (ژ٧٢٥): کتاب صلاة المسافرین وقصرها - باب استحباب رکعتی سنة الفجر، والحث علیهما وتخفيفهما والمحافظة علیهما، و بیان مایستحب أن یقرأ فیهما، ریوایەتی کردوو . دانەر

^{٢٨٢} ئیمامی ئەحمەد لە (مسند أحمد) (ب١٥/ل١٤٤/ژ٩٢٥٣) ریوایەتی کردوو . دانەر // منیش دەلیم: ئەبو داود لە (سنن أبی داود) (ژ١٢٥٨) ریوایەتی کردوو، ئیمام نەووی دەفەر موویت: ئەبو داود لە ئەبوو هورەیرەو ریوایەتی کردوو بەلام بە زەعیفی دانناو، وە لە سەنەدە کە یدا پیاویک هە یە را جیایی هە یە لەسەر باوەر پێکردن پی ی (خلاصة الأحكام لإمام النواوي) (ب١/ل٥٣٣/ژ١٧٩١)، وە مەنناویش دەفەر موویت: سبوتی بە حەسەنی دانناو، وە ابن عبد الحق سەنەدە کە ی بە بەهیز دانناو، وە دەفەر موویت: (مەبەست پی ی ئەسپی دۆژمنه "کاتینک دینه سەر موسلمانان" بەلکو ئیو نوێژە کە بکەن جا بە پیو بوون یان بەرۆشتنەو یان بە ناماژە کردن، وە ئەگەر چی روو لە قبیلەش نەبن، جا ناپەسنده ئەم دوو رەكەت سوننەتە تەرك بکریت) با سەیری (التیسیر بشرح الجامع الصغیر) (ب٢/ل٤٩١) بکریت . وەرگیڕ

- هەر له ئەبو هورەیره رضي الله عنه رپوايهت كراوه كهوا پيئغه مبهري خوا صلى الله عليه وسلم له دوو ركهعت سوننه ته كهى نوپيى به يانى دا (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) وه (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) خويند ^{٢٨٣}.

وه له رپوايهتى ترمذى و ئەبو داودا هاتوه: (إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ الصُّبْحِ، فَلْيَضْطَجِعْ عَلَى يَمِينِهِ) ^{٢٨٤} واته: (ته گهر يه كيك له نيوه دوو ركهعت سوننه تي پيش نوپيى به يانى كرد، با له سهر لاي راسته پال بداته وه و دريژ بيت)، شيخ مه نسور عهلى ناسف رضي الله عنه ده فهرموويت: (بى يه كانى روو بهره و قيبله ده كات له سهر لاي راسته دريژ ده بيت، با بير له مردن و قوناعى دواى مردن بكاته وه، پاشان خوي راست ده كاته وه و داده نيشيت هوت جارن (أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) ده خوينت، وه نوزده جار نيش (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) ده خوينت، پاشان سه د جارن (سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ) ده خوينت، وه له فهرمووده دا هاتوه: (ته گهر كه سيك بهرده وام بيت له سهر ئەم زيكرانه له نيوان سوننه تي نوپيى به يانى و نوپيى به يانى، ئەوه دونيا به زه بوونى و ملكه چى يه وه بوى ديت ئەمهش په يوده سته

^{٢٨٣} تيمامى موسلم له (صحيح المسلم) (٧٢٦): كتاب صلاة المسافرين وقصرها - باب استحباب ركعتي سنة الفجر، والحث عليهما وتخفيفهما والحفاظة عليهما، وبيان ما يستحب أن يقرأ فيهما، وه نه سائى له (سنن النسائى) (٩٤٥): كتاب الافتتاح - باب القراءة في ركعتي الفجر ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ و ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾، ئەبو داود له (سنن أبى داود) (١٢٥٦): كتاب الصلاة - باب في تخفيفها (أي ركعتي الفجر) وه ثنين و ماجه له (سنن ابن ماجه) (١١٤٨): كتاب إقامة الصلاة والسنة فيها - باب ما جاء فيما يقرأ في الركعتين قبل الفجر، رپوايه تيان كردوه . دانهر

^{٢٨٤} ئەبو داود له (سنن أبى داود) (١٢٦١): كتاب الصلاة - باب الإضطجاع بعدها، وه ترمذى له (سنن الترمذى) (٤٢٠): كتاب الصلاة - باب ما جاء في الإضطجاع بعد ركعتي الفجر، وه ده فهرموويت: حه ديسى ئەبو هورەیره حه ديسه كى حه سهن و سه حيج و غه ريبه له م ريگايه وه، ثنين و ماجه له (سنن ابن ماجه) (١١٩٩): كتاب إقامة الصلاة والسنة فيها - باب ما جاء في الضجعة بعد الوتر، وبعد ركعتي الفجر . دانهر

به نيھتې ټو كه سه وه، له خوا داواكارين نيه تمان پاك بكات و ئيخلاسمان پي
ببه خشيت) ۲۸۵ .

۲۸۵ (التاج الجامع للأصول) (ب/۱/۲۰۹) هې شيخ مه نسور علي ناسف . دانهر // منيش ده ليم: (ابن
عومر رضي الله عنه ده فهرمويت: لاي پيغه مبهه يوم صلى الله عليه وسلم پياويك هاته لاي و وتي: نهى پيغه مبهه رى خوا
صلى الله عليه وسلم ده ستم كورته و هه زارم نه و يش فهرمووى: نهى تو له كوئى پارانه وهى فريشته كان و ته سبب حاتى
دروستكراوانى، كه به هه وى نه وه وه خوراك و رۇزيان پي ده دريت؟ جا ابن عومر رضي الله عنه ده فهرموويت:
به هلم زانى وتم نهو شته چى يه نهى پيغه مبهه رى خوا صلى الله عليه وسلم نه و يش فهرمووى: نهى ابن عومر له
كاتى درچوونى خور تاكى نوئى به يانى سه د جاران بخويندريت نه وه دونيا به زه بوونى و ملكه چى يه وه
بوت ديت، وه له گه هه هر ته سبب حاتيك دا خواى گه وه فريشته يه كه دروست ده كات نه ميش
ته سبب حاتى خوا ده كات تا رۇزى دوايى) نه م رپوايه ته عبدالله كورى نافعى جومحى نه و يش له نيمام
مالك وه نيماميش له نافع نه و يش له ابن عومر وه رضي الله عنه رپوايه تى كردوه، به لام نيمام مالك له
الموطأ رپوايه تى نه كردوه، با سه يرى (مجرد أسماء الرواة عن مالك) (ب/۱/۸۲) بكرت هې حافيزى
ره شيدى عه تثار (۵۸۴-۶۶۲هـ)، وه حافيزى عيراقى له (تخريج أحاديث
الأحياء) (ب/۱/۳۵۴) ده فهرموويت: نيمامى موسته غفرى له (الدعوات) له حه ديسى ابن عومر وه
رپوايه تى كردوه و ده فهرموويت: حه ديسه كى غه ريبه له حه ديسى مالكه جا من نازانم له حه ديسى
مالك بيت، وه له رپوايه تى احمد (ژ/۶۵۸۳) له عبدالله كورى عه مر وه كه وا نوح عليه السلام فهرمانى
به كوره كهى كرد بلئى: (لا اله الا الله وسبحان الله وبحمده) پاشان وتي: له بهر نه وهى پارانه وه نوئى
هه موو شتيكه هه به هوى نه وه دروستكراوان رۇزيان پي ده دريت وه سه نه ده كه شى سه حيه احمد
محمد شاكرش نه م رپوايه تهى كه حافيزى عيراقى هيناويه تى به سه حيجى داناره (مسند الامام احمد
بتحقيق احمد محمد شاكر) (ب/۱/۱۵۴/۶/۱۵۸۳) ، وه سه باره ت به په ناكرته كه به خوا رۇزى حه وت
جاران وه كوو فهرمووده نه م دوزيه وه، به لام نه ينى ژماره ي حه وت نه مه راستيه كى زانستى يه له
قورئان و فهرمووده، بۇ زياتر سوود وه رگرتن له نه ينى ژماره ي حه وت با سه يرى (موسوعة الإعجاز
الرقمي) (ب/۱/۱۲) هې عبد الدائم نه لكه حيل بكرت . وه شاهيدد كيشم له فهرمووده دا له سه رى
هيناوه له نه سه وه رضي الله عنه رپوايه ت كراوه كه وا خو شه ويستم ان صلى الله عليه وسلم فهرموويه تى: (هه كه سيك رۇزى
ده جارن په نا به خوا بگرت له شه يتان، نه وا خواى گه وه فريشته يه كى بۇ سه ربه رشتى كردنى دا بين
ده كات ، تا وه كوو شه يتانه كانى لى دوور خاته وه) هه يته مى ده فهرموويت: نه بو يه علا رپوايه تى كردوه
وه له يسى كورى نه بو سوله يى و يه زيدى ره ققاشى تيدايه هه ردوكيان له سه ر بى هيزيان زانايان كوكن

- پاشان (دهرکهوتن) له فهپزی نویتزی بهیانی، ههر وهکوو خوی
 فهرموویه تی: ﴿وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُوداً﴾^{۲۸۶} واته: (تهی
 محمد ﷺ وه تهی تیماندار نویتزی بهیانینیش شهجام بده که زور قورنانی تیدا
 دهخویندریت و فهراموشی مهکه، چونکه بهراستی قورنات خویندنی نویتزی بهیانی
 فریشتهکانی شهو رۆژ نامادهی شهبن)^{۲۸۷} له بهر شهوهی نویتزی بهیانی فریشتهکانی
 شهو و رۆژ ناگاداری شهو کاته دهبن له بهر گرینگی کاته که، ههر بویهش
 پیغه مبهر ﷺ له نویتزی بهیانی دا قورناتی زور دهخویند، بوشایه تی دانی
 فریشته بهرپزهکانی شهو و رۆژ، وه ههم چاوه پروانی بوونی شهو که سانهش که
 خهوتوون چونکه کاتی نوستنه، پاشان نویتزی نیوه رۆزی بهدوای دا دیت له دریت
 کردندا وه عه سرو مه غریب و عیشاش، بیرکه ره وه .

"وه دهرکهوتنی سی یم له کاتی سیهمدا" شهوهش له کاتی زیگری دوی
 نویتزی بهیانیه وه تا کاتی نویتزی چیشته نگاوه، وه خودی نویتزی چیشته نگاوش
 شه دهرکهوتنه تی تیدایه، ههر وهکوو خو شه ویستمان ﷺ ده فهرموویت: (مَنْ قَعَدَ
 فِي مُصَلَّاهُ حِينَ يَنْصَرِفُ مِنْ صَلَاةِ الصُّبْحِ حَتَّى يُسَبِّحَ رُكْعَتِي الصُّبْحِي، لَا يَقُولُ

بهلام پیادهکانی تر سه حیحن (المجم الزوائد) (ب/۱۰/۱۴۲/۱۷۱۶۴). وه سه بارهت به خویندنی
 نۆزده (بسم الله) که تنها شه سه ریکم له سه ری دۆزیه وه که تیمامی سه عله بی سه سندی خوی له عبدالله
 کوری مه سعوده وه ریوایه تی کردوه کهوا فهرموویه تی: (ههرکه سیک ده به ویت خوی گه وره رزگاری
 بکات له نۆزده زهبانیه که (که کۆمه له فریشته یه که سه ر په رشتی دۆزه خ ده کن) با (بسم الله الرحمن
 الرحيم) بخوینی بۆ شه وهی ههر پیبتیک له (بسم الله) بیته قه لغان بۆی له ههر به کتیک له فریشتانه)
 با سهیری (التفسیر الشعلی) (ب/۱/۹۱) وه (التفسیر القرطبی) (ب/۱/۹۲) بکرت، چونکه (بسم الله
 الرحمن الرحيم) نۆزده پیته وادیاره خویندنی شه نۆزده جارهش نهینی خوی تیدا هیه، تکایه وریابن
 زووشتان رده مه که نه وه له بهر شه وهی شه مه شه مانه تی دینه بهر پرسیار دهبن له رۆژی دواپی دا.

وه رگیت

^{۲۸۶} سورة الإسراء، تیمامی شه وکانی ﷺ ده فهرموویت: زانایانی تهفسیر ده فهرموون: مه بهست

به ﴿قُرْآنَ الْفَجْرِ﴾ شه نویتزی بهیانی یه (فتح القدیر) (ب/۳/۲۹۸). وه رگیت

^{۲۸۷} (تفسیر المیسر) (ب/۱/۲۹۰)

إِلَّا خَيْرًا، غُفِرَ لَهُ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ أَكْثَرَ مِنْ زَبَدِ الْبَحْرِ^{٢٨٨} (هر كه سيك له شوييني نويز كردنه كه ي خوي دانيشت كاتيک له نويزي به ياني ده بيته وه هه تا وه كو نويزي چيشته نگاويش ده كات هيچ قسه يه ك ناكات ته نها قسه ي چا كه نه بيت، ئه وا خوي گه وه لي ي خوش ده بيت، جا هه رچه ند گونا هه كاني وه كو كه في سه ر ده ر يا زور بيت) .

- له ر يو ايه تيكي تر دا ها تو وه: (مَنْ صَلَّى الْعِدَاةَ فِي جَمَاعَةٍ ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللَّهَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ كَانَتْ لَهُ كَأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ، تَامَّةٍ تَامَّةٍ^{٢٨٩} واته: (هر كه سيك نويزي به ياني بكات پاشان دابنيشي زيكرى خوا بكات تا ئه و كاته ي كه خور هه لديت، پاشان دوو ره كعت نويزي كرد، ئه وه پاداشتي حج و عومرديه كي به ته واوي به ته واوي به ده بيت و بوي ده نوسريت)، وه بو ئه م فه رمووده يه چه ند شا يه تيک هه ن كه زانا كاني فه رمووده باسيان لي وه كر دو وه، له وانه فه رمووده ي ئه بو ئوما مه جِيلُهُ ده فه رمويت: (مَنْ

---

^{٢٨٨} ئه بو داود له (سنن أبي داود) (ژ٢٨٧): كتاب الصلاة - باب صلاة الضحى، وه به يهه قى له (سنن الكبرى) (ژ٤٩٠٧): كتاب الصلاة - باب من استحب أن لا يقوم من مصلاه حتى تطلع الشمس فيصلح صلاة الضحى، ر يو ايه تيان كر دو وه . دانهر // وه مونذرى ده فه رمويت: هه نديك له زانا كان به حه سه ن و سه حيحان دانا وه، به لام حه ديسه كه شاهيدي هه يه حه ديسه كه مه رفوعه ئه بو عب د الرجه ن سولله مي ده فه رمويت: گويم له ئيما مي عه لي عليه السلام بوو ده يفه رموو: گويم له بيغه مبه ر بوو عليه السلام ده يفه رموو: كه سيك نويزي به ياني بكات پاشان له شوييني نويز كردنه كه ي دانيشت ئه وه فريشته كان سه له واتي له سه ر لي ده دن، سه له واته كه شيان له سه ري ئه وديه (به روه ردگار مان لي ي خوشبه ، په روه ردگار مان ره جم ي بكه ...) ئيين و حه جه ري هقيشه مي ده فه رمويت: به زار له (مسند الزوار) (ژ٥٩٧) ر يو ايه تي كر دو وه، وه عه تاني كوري سا ئي تي دايه حه ديسه كاني تي كه ل ده كرد (المجمع الزوائد) (ب/١٠٧/١٠٧/١٦٩٥١) . وه رگيتر

^{٢٨٩} ترمذى له (سنن الترمذى) (ژ٥٨٦): كتاب الجمعة - باب ذكر ما يستحب من الجلوس في المسجد بعد صلاة الصبح حتى تطلع الشمس، ر يو ايه تي كر دو وه، وه ده فه رمويت: حه ديسه كي حه سه ن و غه ريبه . دانهر // منيش ده ليم: نه لباني به حه سه ني دانا وه له (صحيح الترغيب والترهيب) (ب/٣١٨/٤٦٤)

صَلَّى صَلَاةَ الْعِدَاقِ فِي جَمَاعَةٍ، ثُمَّ جَلَسَ يَذْكُرُ اللَّهَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ اِنْقَلَبَ بِأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ^{٢٩٠} واته: (.....) نهوه به پادااشتی حهج و عومره یهک گهراوتهوه (وه لهو شایه تانهش فهرمووده ی نهبو ثومامه و عوتبه ی کوری عه بده به مهرفووعی کهوا پیغه مبهری خوا ﷺ فهرموویه تی: (مَنْ صَلَّى صَلَاةَ الصُّبْحِ فِي جَمَاعَةٍ، ثُمَّ تَبَتَ فِي الْمَسْجِدِ يُسَبِّحُ اللَّهَ سُبْحَةَ الصُّحَى، كَانَ لَهُ كَأَجْرِ حَاجٍ وَمُعْتَمِرٍ تَامًا لَهُ حَجَّتُهُ وَ عُمْرَتُهُ)^{٢٩١} واته: (ههر که سیک نوژی به یانی کرد به کومه)، پاشان دانیشت له مزگهوت و زیگری خوی گهره ی کرد تاکی هاتنی نوژی چیشته نگاو، نهوه پادااشتی که سیکی حاجی و عومره کاریکی به ته وای حهج و عومره که ی بو ده بیت) .

وه ثم دانیشتنه پی ی ده گوتریت: زیندوو کردنه وه ی دوو هه لاتگه که و دوو ناوابوه کان، ههرچی دوو هه لاتگه که یه: ده رچونی تیشکی خوره له کاتی به یانی که پی ی ده گوتریت فه جری راستگو تا ده رچونی خور و به رزبونه وه ی به ره و تاسمان، دوو ناوابوه که ش: ناوابونی خور و ناوابونی تیشکی سووری خوره (که ده کاته پیش بانگدانی نوژی عیشتا)، جا ثم دوو کاته لای سه له فی صالح و دوای نه وانیشت زور بایه خی پی دراوه ههر وه کوو خوشه ویستمان فهرموویه تی: (لَنْ أَفْعَدَ بَيْنَ الطُّلُوعَيْنِ وَالْغُرُوبَيْنِ وَأَذْكُرُ اللَّهَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ

---

^{٢٩٠} ته به رانی له (معجم الكبير) (٧٧٤١/٧) ریوایه تی کردوه، مونذری ده فهرموویت: سه نه دی حه دیسه که (جید) ه باشه، وه نه لبانیشت به حه سه ن و سه جیحی داناوه باسه یری (صحيح الترغيب والترهيب) (ب/١٣٩/٣١٩/٤٦٧) بکریت، وه تبین و حه جهری هقیقه می ده فهرموویت: سه نه ده که ی (جید) باشه با سه یری (المجمع الزوائد) (ب/١٠٤/١٠٤/١٦٩٣) بکریت. وه رگپر

^{٢٩١} ته به رانی له (المعجم الكبير) (ب/١٧/١٩٢/٣١٧) ریوایه تی کردوه. دانهر // منیش ده لیم: تبین و حه جهری هقیقه می ده فهرموویت: نه حوه سی کوری حه کیمی تیدایه، جا عیجلی و غه یری نهو به باوه پر پیکراویان داناوه، وه کومه لیک به بی هیزیان داناوه، وه باقی پیواه کانی تر باوه پر پیکراون وه له هه ندیکیشیان راجیایی هه یه به لام زهره ی پی ناگه یینی، با سه یری (المجمع الزوائد) (ب/١٠٥/١٠٥/١٦٩٤) بکریت. وه رگپر

أَقَاتِلَ حَتَّى أُقْتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) ٢٩٢ واته: (بئى گومان نه گهر بيٽ و بو زيكرى خوا
 دابنيشم له نيوان ههردوو هه لاتنگه كه و ناوابوه كه، لام خو شه ويستره له وهى كه وا
 جهنگ بكه م هه تا نه كوژريم له پينا و خواى گه وره) .

- وه له رپوايه تيكي تر دا هاتوره : (لَيْنَ أَذْكَرُ اللَّهُ تَعَالَى مَعَ قَوْمٍ بَعْدَ صَلَاةِ
 الْفَجْرِ إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا، وَلَيْنَ أَذْكَرُ اللَّهُ تَعَالَى
 مَعَ قَوْمٍ بَعْدَ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى أَنْ تَغِيْبَ الشَّمْسُ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا
 فِيهَا) ٢٩٣ واته: (بئى گومان نه گهر بيٽ و له گه لا كو مه ليك له دواى نو يزي به يانى
 زيكر و يادى خوا بكه م تا وه كوو روژ هه ل ديت لام خو شه ويستره له دونيا و نه وهى له
 ناويشدا هه يه، وه بئى گومان نه گهر بيٽ و له گه لا كو مه ليك له دواى نو يزي عه سر
 زيكر و يادى خوا بكه م تا وه كوو روژ تا وا ده بيٽ لام خو شه ويستره له دونيا و نه وهى
 له ناويشدا هه يه) .

- وه پيغه مبهري خوا ﷺ ده فهرموويت: (يُصْبِحُ عَلَى كُلِّ سُلَامِيٍّ مِنْ
 أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ: فَكُلُّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَهْلِيلَةٍ
 صَدَقَةٌ، وَكُلُّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ، وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ،

٢٩٢ نه وه ده يسه م بهو له فزه نه دو زي هه، به لام نزيك له و به م شيويه رپوايه ت كرا وه (نه گهر بيٽ و
 نو يزي به يانى بكه م و پاشان دابنيشم له شوي ني دانيشتى خو م، جا يادى خوا بكه م تا وه كوو روژ هه لاني
 ، لام خو شه ويستره له خو قايم كردن له سه ر نه سبي ناماده كرا و بو غه زا له پينا و خوا) . ته به راني له
 (معجم الكبير) (ژ ٥٧٦١) وه نه بو نوعه يم له (الحلبة الأولياء) (ب ١/٢٣٥) وه به به قى به مه رفوعى
 له موعازى كورى جه به له وه له (شعب الإيمان) (ژ ٦٦٥)، وه عبد الرزاق له (مصنف عبد
 الرزاق) (ژ ٢٠٢٧) رپوايه تيان كردوه . تين و حه جهرى هقيتمى ده فهرموويت: ته به راني له كه بپر و
 نه وسه ت رپوايه تى كردوه وه سه نه ده كاني زه عيفه (المجمع الزوائد) (ب ١٠٥/١٠٥٦/١٦٩٤) .

٢٩٣ به به قى له (شعب الإيمان) (ژ ٥٥٥) له نه سه وه ﷺ رپوايه تى كردوه . دانهر // منيش ده ليم:
 نه لباني ده فهرموويت: زه عيفه (سلسلة الأحاديث الضعيفة) (ب ٥/٣٢٤/٢٢٩٨)، وه مه نناوى
 ده فهرموويت: سه نه ده كه ي سه سه نه (التيسير بشرح الجامع الصغير) (ب ٢/٢٨٧) خو شه ويستان نه مه ش
 به كي كه له و به لگانه ي كه زيكرى به كو مه لا سونه ته نه ك بيده، وه كو وه نديك له برا نازيرو
 دل سو زه كانان كه له سه ر نه م با به ته دونيا يان ويران كردوه به سه ر نه وانى كه ده لين سونه ته . وه ديگر

وَيُجْزَى مِنْ ذَلِكَ رَكَعَتَانِ يَرَكَعُهُمَا مِنَ الضُّحَى (٢٩٤) واته: (كاتبك كه به يانیتان به سه ردادیت خیرو چاکه یه كه له سه ره هه نه ندام و تیسك و جومگه یه كه یئوه هه یه كه به خشیت، جا هه موو (سُبْحَانَ اللَّهِ) یه كه چاکه یه، وه هه موو (الْحَمْدُ لِلَّهِ) یه كه چاکه یه، وه هه موو (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) یه كه چاکه یه، وه هه موو (اللَّهُ أَكْبَرُ) یه كه چاکه یه، وه فه رمان كردن به چاکه چاکه یه، وه ریگری كردن له خراپه چاکه یه، جا بۆ نه مجمادانی تهو چاكانه ی كه له سه ره نه ندام و تیسك و جومگه كانی لاشه دانراوه كه بیانات، تهوه ده كری و به سه دوو ره كعت كه له نویژی چیشته نگاهه ده یان كات جیگای تهو چاكانه پریكه نه وه).

- وه ئیمامی ته حمده له عبد الله كوری بوره یده وه ریوایه تی كردوه، كه ده فه رموویت: گویم له ته بو بوره یده بوو ده یفه رموو: گویم له پیغه مبه ری خوا بوو ﷺ ده یفه رموو: (في الإنسان ستون وثلاث مائة مفصل فعليه أن يتصدق عن كل مفصل منها صدقة، قالوا: فمن الذي يطبق ذلك يا رسول الله؟ قال: النخاعة في المسجد تدفنها أو الشيء تُنحيه عن الطريق، فإن لم تقدر، فركعتا الضحى تجزئ عنك) ٢٩٥ واته: (سی سه دو شه ست جومگه له لاشه ی مرؤفا هه یه، جا له سه ره یه تی له به رامبه ره ته م به خششه گه وره یه كه خوای

٢٩٤ ئیمامی موسلم له (صحيح المسلم) (ژ ٧٢٠): كتاب صلاة المسافرين وقصرها - باب استحباب صلاة الضحى، وأن أقلها ركعتين وأكملها ثمان ركعات، وأوسطها أربع ركعات أوست، والحث على المحافظة عليها، ریوایه تی كردوه . دانهر // تیبینی: وشه ی (سَلَامِي) كه له حه دیسه كه دا هاتوه، جا ئیمامی مه نناوی له ئیمامی نه وه وی نه قلی كردوه كه ده فه رموویت: به ته ندام و لاشه گوتراوه وه ده ش گوتریت: جومگه كان وه په نجه كان، وه قازی به یزاویش ده فه رموویت: مه به ست پی ی تیسكه با سه ری (فیض القدیر) (ب ٤/٣٢٢/ژ ٥٤٦١) هه ره بۆیه ش له كردنه وه ی بۆ كوردی من هه رسى واتام هیناوه كه (نه ندام و تیسك و جومگه) یه بۆ ناگاداریت . وه رگبیر

٢٩٥ حه مزه أحمد زین ده فه رموویت: سه نه دی حه دیسه كه سه حیحه، نه بو داود له (سنن أبی داود) (ب ٥/٣٦١/ژ ٥٢٤٢٣): كتاب الأدب - باب إماطة الأذى، وه تبین و حبان له (موارد الضمان) (ب ٣/١٠٧/ژ ٨١١)، وه تبین و خوزه یه له (صحيح ابن خزيمة) (ب ٢/٢٢٩/ژ ١٢٢٦) ریوایه تیان كردوه، با سه ری (مسند أحمد) (ب ١٦/٤٩٣/ژ ٢٢٨٩) . دانهر

گهوره ﷺ به مَرَوْقَى به خشيوه خَبْرُو چاكيهك بكات، وتيان: جا كى هيه بتوانى
 ئەمە بكات ئەى پىغەمبەرى خوا ﷺ؟ ئەوئيش فەرمووى: شاردنەوى چلم و
 بەلغەم لەمزگەوت، ياخود لا بردنى شتتېك لەسەر رېگا^{٢٩٦}، جا ئەگەر نەتوانى
 ئەنجامى بەدى ئەوا دوو رەكەت نوئىزى چىشتەنگا و بەسە بۆت بۆ بە دەستەپىنانى
 ئەم پاداشتە) "ئەمە چ رېزىكە" ﴿رَبِّ أَوْزَعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ
 وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ﴾ .

وہ نوئىزى چىشتەنگا و: كەمترين رەكەتى ئەو نوئىزە دوو رەكەت تا
 هەشت رەكەتە، وە گوتراوئيشە: زۆرئيه كەى دوانزە رەكەتە، وە كاملەكەى
 هەشت رەكەتە، وە ناوەندەكەشى چوار ياخود شەش رەكەتە، وە كاتەكەشى لە
 نوئىزى سوننەتى دواى هەلاتنى خۆر كە بەرز دەبىتتە وە بۆ لادان (بەئەندازەى
 پمىك) دەست پى دەكات، چونكە كاتى شتى تر نيه تەنھا كاتى نوئىزى
 چىشتەنگا و نەبىت^{٢٩٧} .

(پەرورەدگارمان لەو كەسانە بمان گىپى كە كۆتى چاودىرئيت بەسەر
 ئەندامەكانيان بەستو، وەچاودىرئى نەپنى و وردەكارئيه كانى موشاھەدە و شەھودت
 بۆيان وئنا كردو، پەرورەدگارە بە ئونس و هۆگرى چاودىرئى خۆت هيرشكە
 سەريان، ئەمان بەدانىشتن و بە پىو سەريان شۆر كردو وە بەخەجالتە وە
 نىوچە وانىان لە كرنوشدايه، لەدەرگای تۆ روومەتە نەرمەكانيان بەزەلىلى يە وە
 پراخستو، بەمىھەرەبانى خۆت ئەوئى داوايان كردو پى يان ببەخشە، وە سەلات و
 سەلامى خۆت بڕۆئىنە سەر خۆشەويست كە خۆشويستراو، وەسىلەى گەورەى ئىمە

^{٢٩٦} ھەرشتىكى نازار بەخش كە موسلمانان نارەحەت بكات لەسەر رېگا . وەرگىر

^{٢٩٧} تىببىنى: (بەكاتئومىرى ئىستاكە بۆ نمونە كاتئومىر (٦)ى بەيانى خۆر ھەلئىت دەست بەنوئىزەكە
 ناكەيت تا دەبىتتە (٦:١٥) شەش و چارنگ و اتە: چارنگەك ھەموو جارئى پاش خۆر ھەلاتئى دەست
 بەنوئىزەكە دەكەيت ، لەبەر ئەوئى لەگەن خۆر ھەلاتن نوئىزى كردن قەدەغەكراو، لەلایەن پىغەمبەرە وە
 ﷺ . وەرگىر

بۆلای پهروهردگاری ویستراو، وه لهسهه تال و یاران و دۆستهکانی ههتا رۆژی واده
پیی دراو، ئامین. والحمد لله رب العالمین) .

﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ .

پایه‌ی دوازده‌هم: پارانه‌وه و مهرجه‌کانی و هلامدانه‌وه‌ی

پارانه‌وه: ویستنی ئه‌و شته چاكانه‌یه كه لای خوی گه‌وره هه‌یه، وه لالانه‌وه و نزیكبوونه‌ویه بۆ لای به داواکردن و پارانه‌وه لی‌ی کاتیک كه داوای لی‌ ده‌کەیت و داوای یارمەتی لی‌ ده‌کەیت، خوی گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾^{۲۹۸} واته: (ئه‌ی محمد ﷺ هه‌ر کاتیک به‌نده‌کام پرساریان لی‌ کردی ده‌باره‌ی من ئه‌وه‌ی پێیان بلی: كه‌وا من نزیك لی‌یانه‌وه، وه وه‌لامی داوا و پارانه‌وه‌ی ئه‌و كه‌سانه‌ ئه‌ده‌مه‌وه كه لی‌م ئه‌پارینه‌وه، ده‌با ئه‌وانیش به‌ده‌م ئه‌م بانگه‌وازه‌ی منه‌وه بچن و ئیمانی پێ به‌ینن، بۆ ئه‌وه‌ی رێگای هۆشیاری و ناگاداری بگرنه‌به‌ر) خوی گه‌وره چاودێرو شاهیده، زانایه به‌ نه‌ینی و په‌نه‌انه‌کان، ناگاداره به‌خیانه‌تی چاوه‌کان و ئه‌وه‌ی شاردراره‌ته‌وه له نیو سینگه‌کان، وه خۆشی نزیکه به وه‌لام دانه‌وه له‌و كه‌سه‌ی كه لی‌ی ئه‌پارینه‌وه .

- "پارانه‌وه": خواپه‌رستی و داوا کردنی کۆمه‌کیه، وه به‌لگه‌ی ئیمان هینانه به‌هۆی نواندنی ملکه‌چی و لالانه‌وه بۆ لای خوی گه‌وره، وه تکا کردن لی‌ی، وه گومانی راست بردن پێی، وه چاوه‌رێ کردنی باشه‌یه به‌ دلنیا‌یه‌وه له‌و و له به‌خششی ئه‌و ﷺ، جا به‌پێی ئه‌م واتایه‌وه ئه‌وه: ره‌وشتانیکن له ره‌وشته‌کانی

قورثانی پیرۆز، وه کرده‌وه‌یه‌کی چاکه له کرده‌وه‌کانی ئیسلامی مه‌زن، وه لایه‌نیکی رینگای پیغه‌مبه‌ری ریزداره ﷺ، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی گرینگ‌ترین په‌له‌کانی خواپه‌رستیه له‌به‌ر ده‌ستی خوای گه‌وره ﷻ. وه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر گه‌وره‌یی په‌له‌وپایه‌که‌ی، خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿قُلْ مَا يَعْبُؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ ط

﴿٢٩٩﴾ واته: هیچتان بۆ ناکات و گویتان پی نادات، ئه‌گه‌ر گوپرایه‌لی و خواپه‌رستی بۆ ئه‌نجام نه‌ده‌ن، وه پارانه‌وه‌کانیشتان پارانه‌وه‌ی خواپه‌رستی و پارانه‌وه‌ی داواکردنی شتان نه‌بی‌ت، هه‌ر وه‌کوو خۆشه‌ویستمان ده‌فه‌رموویت: (الدعاء مخ العبادة) ^{٣٠٠} واته: (پارانه‌وه کاکله‌و روو‌حی خواپه‌رستیه)، وه له رپوایه‌تیکی تر‌دا هاتووه: (إِنَّ الدُّعَاءَ هُوَ الْعِبَادَةُ) ^{٣٠١} واته: (بی‌گومان خودی پارانه‌وه خواپه‌رستیه)، هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌فه‌رموویت: (لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللَّهِ مِنَ الدُّعَاءِ) ^{٣٠٢} واته: (هیچ شتی‌ک به‌لای خوای گه‌وره ئه‌وه‌نده ریزدار نیه له پارانه‌وه)، وه ده‌فه‌رموویت: (إِنَّ الدُّعَاءَ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ، وَمِمَّا لَمْ

٢٩٩ سورة الفرقان

^{٣٠٠} ترمذی له (سنن الترمذی) (ژ ٣٣٧١): کتاب الدعوات، رپوایه‌تی کردووه، وه ده‌فه‌رموویت: ئه‌وه حه‌دیسێکی غه‌ریبه . دانهر

^{٣٠١} ئیمامی ئه‌حمه‌د له (مسند أحمد) (ب/٣٠/٢٩٨/٢٩٨٠/١٨٣٥) رپوایه‌تی کردووه، شوعه‌یب ئه‌رناتووت ده‌فه‌رموویت: سه‌نه‌ده‌که‌ی سه‌حیحه . دانهر

^{٣٠٢} ئیمامی ئه‌حمه‌د له (مسند أحمد) (ب/٨/٤٠٨/٨٧٣٣) رپوایه‌تی کردووه، ئه‌حمه‌د محمد شاکر ده‌فه‌رموویت: سه‌نه‌ده‌که‌ی سه‌حیحه . دانهر

يَنْزِلُ، فَعَلَيْكُمْ عِبَادَ اللَّهِ بِالْدُّعَاءِ^{۳۰۳} واته: (بیگومان پارانہوہ سوودی دہبیت کاتیک کہ دابہزی، وہ لهو کاتانہش کہ دانابہزی، بؤیہ لہسہرتانہ ئہی بہندہکانی خوا کہوا دست بہ پارانہوہ بگرن و نرخی بزائن)، لہ ریوایہ تییکی تردا ہاتوہ: (أَدْعُوا اللَّهَ وَأَنْتُمْ مُوقِنُونَ بِالْإِجَابَةِ، وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَجِيبُ دُعَاءَ مَنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لَآهِ)^{۳۰۴} واته: (لہ خوی گہورہ پیارینہوہو داوابکہن، وہ یہ قینیشتان ہبیت لہ پارانہوہکاندا کہ خوی گہورہ قہبوئی دہکات و ولامتان ئہداتہوہ، وہ ناگاداربن! خوی گہورہ ولامی پارانہوہی دئیک ناداتہوہ کہ بی ناگاو سہرقال بیت)، ہہروہا دہفہرموویت: (إِنَّ رَبَّكُمْ حَيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَحْيِي مَنْ عَبْدَهُ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ إِلَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا)^{۳۰۵} واته: (بہراستی خوی گہورہ زیندوہ خاوند پڑہ،

^{۳۰۳} ترمذی لہ (سنن الترمذی) (ژ۳۵۴۸): کتاب الدعوات - باب فی دعاء النبی ﷺ، ریوایہ تی کردوہ، وہ دہفہرموویت: ئہوہ حدیسیکی غہریبہ . دانہر// منیش دلیم: ئین و حہجہری عہسقہلانی دہفہرموویت: لہ سہنہدہکہیدا نہرمیہک ہہیہ، وہ لہ گہل ہہندیش حاکم بہ صہحیحی دانارہ، وہ تہبہرانیش لہ (الدعاء) ریوایہ تی کردوہ بہ سہنہدئیک کہ پیاوہکانی باوہ پییکراون، با سہیری (فتح الباری) (ب۱/۹۵ل): کتاب الدعوات، بکریت . وەرگیتر

^{۳۰۴} ئہبو داود لہ (سنن أبي داود) (ژ۱۴۹۶): کتاب الصلاة - باب الدعاء، وہ ترمذی لہ (سنن الترمذی) (ژ۳۴۷۹): کتاب الدعوات - باب ما جاء فی جامع الدعوات عن النبی ﷺ، وہ ئین و ماجہ لہ (سنن ابن ماجہ) (ژ۳۸۵۵): کتاب الدعاء - باب اسم الله الأعظم، ریوایہ تیان کردوہ . دانہر// منیش دلیم: ئہلانی دہفہرموویت: حدیسه کی حہسنہ، با سہیری (صحيح الجامع الصغير) (ب۱/۱۰۸/۱۰۸ ل/۲۴۴). وەرگیتر

^{۳۰۵} ئہبو داود لہ (سنن أبي داود) (ژ۱۴۸۸): کتاب الصلاة - باب الدعاء، وہ ترمذی لہ (سنن الترمذی) (ژ۳۵۵۶): کتاب الدعوات - باب ما جاء فی جامع الدعوات عن النبی ﷺ، ریوایہ تیان کردوہ، وہ دہفہرموویت: حدیسه کی حہسن و غہریبہ . دانہر// منیش دلیم: شوہیب ئہرناونوہ

شهرم لهو بهندهی دهکات که کاتیک دهسته کانی بهرز کردووه ته وه بؤ لای و لپی
 ته پارپته وه شه ویش به دهست به تالی بیگه پرینتته وه، (الصف، واته: خالی و
 هیچ)، له ریوایه تیکی ترده ده فرموویت: (لَا يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ
 بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمٍ، مَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ، مَا الْإِسْتِعْجَالُ؟
 قَالَ: يَقُولُ: قَدْ دَعَوْتُ، وَقَدْ دَعَوْتُ، فَلَمْ أَرَ يَسْتَجِيبُ لِي، فَيَسْتَحْسِرُ عِنْدَ
 ذَلِكَ، وَيَدْعُ الدُّعَاءَ)^{۳۰۶} واته: (به رده وام خوی گه وره وه لایمی بهنده که می خوی
 نه داته وه، ماده م دو عای خراپ و پچرانی سیله می رهم و په له کردن ناکات،
 گوترا: نه می پیغه مبهری خوا ﷺ، په له کردن چیه؟ شه ویش فرمووی: دو عام
 کردو، دو عام کرد، که چی وا نابینم وه لایم بدریتته وه، تینجا له وه کاته دا دهست به
 ناهو هسه رت کی شان دهکات، وه واز له دو عاو پارانه وه ده هیئتت)، وشه می:
 (فَيَسْتَحْسِرُ) واته: پشت له دو عا بکات و خوی به گه وره بزانی، وه سه رچا وه می
 وشه که له (حَسْرُ الطَّرْفِ، گرتنی لایه ک) وه هاتوه، که کاتیک ماندوو بی هیز
 ده بیئت، په ند وهر گرتنیش له موناجات، شه وه خوا په رستیه، وه وه لایمدانه وه شه هر
 له گه لیدایه، جا مبه هست به قه ده ری خوی کارزانش شه وه یه پیی خوشه گوئی له
 دهنگی دؤسته کانی بیئت، خوشه ویستمان ده فرموویت: (لَا يَقُلُ أَحَدُكُمْ: اللَّهُمَّ

ده فرموویت: حه دیسه کی سه حجه، با سهیری (سنن أبي داود بتحقيق الشيخ شعيب
 الأرنؤوط) (ب/۲/۶۱۰). وه رگتیر

^{۳۰۶} نیمامی بوخاری له (صحيح البخاري) (ژ ۶۳۴): کتاب الدعوات - باب يستجاب للعبد ما لم
 يعجل، وه نیمامی موسلم له (صحيح المسلم) (ژ ۲۷۳۵): کتاب الذکر والدعاء والتوبة والإستغفار -
 باب بیان أنه يستجاب للداعي ما لم يعجل فيقول: دعوت فلم يستجيب لي، ریوایه تیان کردوه،
 له فزه که می موسلمه . دانهر

اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ، اِرْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ، اُرْزُقْنِي إِنْ شِئْتَ، وَلِيَعِزِّمْ مَسْأَلَتَهُ، إِنَّهُ
يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ، لَا مُكْرَهَ لَهُ^{۳۰۷} واته: (هیچ که سیتک له ئیوه با نه لیتت:
پهروهردگارم لیم ببوره نه گهر تو ویستت له سه ره، وه په جمم پی بکه نه گهر تو
ویستت له سه ره، وه پرۆزیم بده ری نه گهر تو ویستت له سه ره، به لکوو با پیداکری
بکات له داواکردنه (ته بی الا پیمی بدهی لهو داوا یانه ی که لیتت نه کهم) له بهر
ته وهی ویستی له هر کاریک بی ته یکات، بو تهو هیچ سهخت قورس نیه)، وتهی
(ولیعزم مسألته) واته: له دو عاکانت دوو دل مه به، به لکوو پیداکری بکهو توندو
توّل به له داواکردنه که . له ریوایه تیبکی تر دا هاتووه: (سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ رَجُلًا
يَدْعُو فِي صَلَاتِهِ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: عَجَلَ هَذَا، ثُمَّ دَعَاهُ
وَقَالَ لَهُ وَلِغَيْرِهِ: إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِتَحْمِيدِ رَبِّهِ وَالْقَنَاءِ عَلَيْهِ، ثُمَّ لِيُصَلِّ
عَلَى النَّبِيِّ ﷺ، ثُمَّ لِيَدْعُ بَعْدَ بِمَا شَاءَ)^{۳۰۸} واته: (پیغه مبهر ﷺ گوی له

^{۳۰۷} تیمامی بوخاری له (صحیح البخاری) (ژ ۷۴۷۷): کتاب التوحید - باب فی المشیئة والإرادة: «وَمَا
تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ (الانسان: ۱۰۰)» ریوایه تی کردووه . دانهر
^{۳۰۸} تیمامی نه حمد له (مسند أحمد) (ب ۱۷/۱۷۷/۱۷۷/۲۳۸۲۱) ریوایه تی کردووه، حمزه نه حمد زهین
ده فهرموویت: سه نه دی هه دیسه که سه حیحه، وه ترمذی له (سنن الترمذی) (ژ ۳۴۷۹): کتاب الدعوات
- باب ما جاء فی جامع الدعوات عن النبي ﷺ، ریوایه تی کردووه، وه ده فهرموویت: هه دیسه کی
حه سن و سه حیحه، ئین و هه جهری عه سقه لانی له (الدراية فی تخریج أحادیث الهدایة) (ب ۱/۱۵۷) دا
ده فهرموویت: هه رسی خاوهن سونه نه کان ریوایه تیان کردووه، وه وه ترمذی و ئین و خوزه میه و ئین و
حیان به سه حیحیان داناره، وه حاکم له (المستدرک) (ب ۱/۳۵۴) دا ده فهرموویت: نه وه هه دیسه کی
سه حیحه له سه ر شه رتی موسلم به لام ریوایه تی نه کردووه، وه دیسان له (المستدرک) (ب ۱/۴۰۱) دا
ده فهرموویت: هه دیسه کی سه حیحه له سه ر شه رتی هه ردو شه یغه یین (بوخاری و موسلم) به لام
ریوایه تیان نه کردووه، وه نایینریت کهوا عیله تی هه بی، وه شاهیدی هه به هه دیسی سه حیح له سه ر
شه رتی هه ردوکیان، وه حمزه نه حمد زهین ده فهرموویت: زه هه بیسه موافیقه له سه ری . دانهر

که سینک بوو له ناو نوټزدا پارایه وه به لآم سه له واتى له سه ر پيغه مبه ر ﷺ لى نه دا، پيغه مبه رى خواش ﷺ فه رموى: ته وه په له ى كرد، پاشان بانگى كردو به ته و غه یرى ته ویشى فه رموو: کاتیک یه کیک له ټیوه نوټز ده کات با له سه ره تا ده ست سوپاس و ستایشى په روه ردگارى بکات، پاشان سه له وات له سه ر پيغه مبه ر لى بدات، ټینجا دواى ته وه چۆن ټاره زوو ده کات له پارانه وه با بیکات)، وه له رپویایه تى سه حیددا هاتوه که پيغه مبه رى خوا ﷺ ده فه رمو یت: (مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَدْعُو بِدَعْوَةٍ لَيْسَ فِيهَا إِثْمٌ وَلَا قَطِيعَةٌ رَحِمٍ، إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِحْدَى ثَلَاثٍ: إِمَّا أَنْ يُعَجَّلَ لَهُ دَعْوَتُهُ، وَإِمَّا أَنْ يَدْخَرَ لَهُ، وَإِمَّا أَنْ يَكْفَى عَنْهُ السُّوءَ مِثْلَهَا، قَالُوا: إِذَا نُكِّرْتُ، قَالَ: اللَّهُ أَكْثَرُ) ٣٠٩ واته: (هه ر موسلمانیک بپاریته وه به پارانه وه یه که نه گه ر بیټ و گونا هو پچرانی سیله ى ره حمى تیدا نه بیټ، ته وه الا خواى گه وره یه کیک له و سى شتانه ى پى ده به خشیت: یان په له ى بو ته کات بو جى به جى کردنى داواکى، یا خود بو ى هه لده گرى له روژى دواى پادا شته که ى ته داته وه، وه یا خود خراپه یه که له برى داواکاریه که له سه رى لادابات و له قه ده ردا نه یگریته وه، وتیان: ده که واته ټیمه ش پارانه وه زور ده که یین، خو شه ویستیش فه رموى: خواى گه وره ش زیاترتان پى ته به خشیت و زیاتر وه لآمتان ته داته وه) .

^{٣٠٩} ټیمامى نه حمد له (مسند أحمد) (ب/١٠/٥٩/١١٣٣) رپویایه تى کردوه، حمزه نه حمد زه ین ده فه رمو یت: سه نه دى هه دیسه که هه سه نه، وه ترمزى له (سنن الترمزى) (ب/٥٦٦/٣٥٧٣) له کتاب الدعوات، رپویایه تى کردوه، وه ده فه رمو یت: هه دیسه کى هه سه ن و سه حیح و غه ربیه له عوباده ى کورى سامته وه، وه حا کمیش به سه حیح دانا وه له (المستدرک) (ب/١/٤٩٣/١٨١٦) وه زه هه بیش موافقه له سه رى . دانه ر

"به لئی خوشهویستان": به لآم وه لآم دانه وهی نزاو پارانه وه مه رجی خوئی ههیه، له وانه: بوونی دلنیا بیه له وه لآمدانه وه، وه له وانه: پاک کرده وهی دهروونه به خواردنی حه لآل، هه وه کوو پیغه مبه ری خوا ﷺ ده فم وویت: (الرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ يَقُولُ: يَا رَبِّ، يَا رَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَعُدِّي بِالْحَرَامِ، فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لَهُ) ٣١٠ واته: (پیاو ههیه سه فه ری دووروو درپژ ده کات و سه رو پرچی خو لآوی و گف نه بیت، جا دهستی بهرز نه کاته وه بو تاسمان و ده لئی: پهروه ردگارم، پهروه ردگارم، له کاتی کدا خواردن و خواردنه وه کهو جل و بهرگه کهی حه رامه، وه گهوره بوون و پهروه ده کهی هه ره به هوئی حه رامه وه بووه، جا ثایا که سیئک تم سیغه تانه ی تیدا بیت چون خوای گهوره وه لآمی نه داته وه!!) .

بویه پیویسته به ناوه جوان و پیروژه کانی خوای گهوره داوابکات، وه به سیغه ته بهرزه کانی، وه بیاریته وه بهو دوعایانه ی که له سه له فی سآحه وه هاتوه . وه هه ندیک شوین هه نه جیگای گومان بردن بو وه لآم دانه وهی پارانه وه کان، له کاتی بینینی که عبه ی پیروز و خواردنه وهی ثاوی زه مزه م، وه له سه ره سه فاو مه پروه، وه له سه عیو دوا ی مه قامی ئیبراهیم، وه له عه ره فات و موزده لیغه و مینا، وه له کاتی بهرد هاویشتن بو شهیتانه کان، وه له دوا ی نوپژه کان و قامه تی نوپژه، وه له و کاتزمیره ی رژی هه نیدا، وه له سه که کی کۆتایی هه موو شه ویکدا،

٣١٠ تیمامی موسلم له (صحیح المسلم) (ژ ١٠١٥): کتاب الزکاة - باب قبول الصدقة من الکسب

الطیب وتربیتها، ربوایه تی کردوه . دانه ر

وه بهیهك گهشتنی ریزه‌كان له كاتی جهنگدا، وه له كاتی باران بارین و به‌پوژوو بووندا، خوی گه‌وره ده‌فرموویت: ﴿هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ ۗ﴾^{۳۱۱} واته: (ئا لهو شوینه‌دا كه مه‌ریه‌مه‌ی داوینپاکی لی بوو چه‌زهرتی زه‌كه‌ریا دوعای كرد و له خوا پارایه‌وه) وه ده‌فرموویت: ﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾^{۳۱۲} .

"به‌لی خو‌شه‌ویستان": خوی گه‌وره فرمانی به‌بنده‌کانی کردوه به دوعا کردن، چونکه له‌به‌ر زوری ته‌و چا‌کانه‌ی كه تیا‌ی‌دایه له دونیاو دوا‌پوژ، جا پی‌ویسته زور دوعا بکری، نی‌مامی ته‌حمد ته‌گی‌ریتته‌وه كه‌وا پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموویت: (مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَدْعُو اللَّهَ بِدَعْوَةٍ لَيْسَ فِيهَا مَاتَمٌ، وَلَا قَطِيعَةٌ رَحِمَ إِلَّا أُعْطَاهُ إِحْدَ ثَلَاثٍ: إِمَّا أَنْ يَسْتَجِيبَ لَهُ دَعْوَتَهُ، أَوْ يَصْرِفَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا، أَوْ يَدْخِرَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلَهَا، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِذَا نُكِّرْتُ، قَالَ: اللَّهُ أَكْثَرُ)^{۳۱۳} واته: (هه‌ر موسلمانیک بی‌اریتته‌وه به‌پارانه‌وه‌یه‌ك ته‌گه‌ر بی‌ت و گونا‌هو پچ‌رانی سیله‌ی ره‌جمی تیدا نه‌بی‌ت، ته‌وه الا خوی گه‌وره به‌کی‌ك له‌و سی‌شتانه‌ی پی‌دبه‌خشیت: یان وه‌لامی ته‌داته‌وه بو‌جی به‌جی‌کردنی داوا‌که‌ی، یا‌خود خراپه‌یه‌ك و ناخوشیه‌ك له‌بری داوا‌کاریه‌كه له‌سه‌ری لا‌ته‌بات، یا‌خود بو‌ی هه‌لده‌گرپی له‌پوژی دوا‌یی پادا‌شته‌که‌ی ته‌داته‌وه، جا وتیان: ته‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ كه‌واته ته‌یمه‌ش زور ده‌پارینه‌وه، خو‌شه‌ویستیش فرمو‌وی: خوی گه‌وره‌ش

^{۳۱۱} سورة آل عمران

^{۳۱۲} سورة الأعراف

^{۳۱۳} سه‌یری لاپه‌ره بکه بو‌زانی‌نی راویه‌کانی . دانهر

زیاترتان پیّ ئەبەخشیت و زیاتر وەلامتان ئەداتەو، و تەمی (الله اکثر) واتە:
زۆرتەر وەلامتان ئەداتەو .

﴿تَضَرَّعًا﴾ واتە: لیبی بیاریینەو بە زەلیلی و ملکهچی و ترس و پەرستنهو،
ئەوێش لە رپی نزاو پارانەو بو ئەو، هەر وەکوو خوای گەورە دەفەرموویت:
﴿قُلُوبًا إِذْ جَاءَهُمْ بِأَسْنًا تَضَرَّعُوا﴾^{٣١٤} واتە: گەر ئەوان لە کاتی دابەزینی بەلاو
ناخۆشی رینگاکانی پارانەو و ملکهچیان بەیەکەو بەگرتبایەتە بەر، ئەوێ خوای
گەورە ئەو بەلاو ناخۆشیە لەسەریان هەلدهگرت، هەر وەکوو پیغەمبەری خوا
ﷺ دەفەرموویت: (عَرَضَ عَلَيَّ رَبِّي بِطُحَاءِ مَكَّةَ ذَهَبًا فَقُلْتُ: لَا يَأْرَبُّ، وَلَكِنْ
أَجْرُ يَوْمًا وَأَشْبَعُ يَوْمًا فَإِذَا شَبِعْتُ حَمِدْتُكَ وَشَكَرْتُكَ وَإِذَا جُعْتُ تَضَرَّعْتُ
إِلَيْكَ وَدَعَوْتُكَ)^{٣١٥} واتە: (خوای گەورە خاکی بەتخای مەككەیی کردبوو زێرو
پیبی نیشاندام، منیش وتم: نا پەروردگارم، بەلام ئەوێم دەوی رۆژتیک برسی بم وە
رۆژتیک تیر بم، جا کاتیک کە تیر ئەم سوپاسی تۆ ئەکەم، وە ئەگەر برسیش بووم
ملکهچی و دەستەوسانی خۆم لە لای تۆ دەرئەخەم و لیت ئەپاریئەم و).

٣١٤

^{٣١٥} بەیەقی لە (شعب الإيمان) (ب/١٣/٤٣) وە ئەبو نوعیم لە (حلیة الأولیاء) (ب/٨/١٣٣)
رپوایەتیان کردوو . دانەر// وە منیش دەئیم: نیمامی ئەحمەد لە (مسند أحمد) (ژ/٢٢١٩) وە ترمذی
لە (سنن الترمذی) (ژ/٢٣٤٧) رپوایەتیان کردوو، نیمام مەنناوی دەفەرموویت: سەنەدەکەیی حەسەنە،
وە سیوتیش بەحەسەنی داناو، وە نیمام ئەبو فەیزی غوماری موافقە لەسەری، با سەیری (فیض
القادی) (ب/٤/٣١١/٥٤١٧) وە (المدای لعلل الجامع الصغیر) (ب/٤/٤٤٦/٤٤٤٤) . وەرگێڕ

﴿وَحُفْيَةً﴾^{۳۱۶} واته: (به نهیینی له دهروونی خوټان بی گومان شهوه دژی ناشکرایه، وه شهدهبیش له دوعاگردندا وایه به نهیینی بیټ، له روونکردنهوهی شهه نایهته پیروژه هسهن دهفهرموویټ: (پارانوهو نزاگردن به نهیینی ههفتا جار چاکتره له پارانهوهی ناشکراو بیستراو، وه کاتیکیش خوی گهوره باسی بهندهیهکی چاکی خوئی بکات و له کردهوهکهی رازیبیټ، شهوه دهفهرموویټ: ﴿إِذْ نَادَى رَبَّهُ وَنِدَاءً حَفِيًّا﴾^{۳۱۷} واته: (ههزرتی زهکه ریا عَلَيْهَا شهوه کاتهی که له په‌رستگاهکه‌دا بوو به نهیینی بانگی په‌روه‌دگاری کرد). جا کامه‌یان گه‌وره‌تره ده‌رخستنی خواپه‌رستیه‌کان یاخود نا؟ کومه‌لینکیان بو شهوه چوونه‌و پیمان وایه: که‌وا شاردنه‌وهی خواپه‌رستیه‌کان و په‌رستشه‌کان بشارد‌رینه‌وه، وه گه‌وره‌تره له ده‌رخستنیان له‌بهر شهوه نایه‌ته پیروژه، وه له‌بهر شهوه‌ش دوورتره له ریاکاری، بو پاراستنی کرده‌وه‌که‌ی له به‌تال بوونه‌وه، وه هه‌ندیکیشیان پیمان وایه: که‌وا ده‌رخستنیان گه‌وره‌تره تا‌وه‌کوو که‌سانیکی غه‌یری خوئی شوینی بکه‌ون و وه‌کوو شهوه شهه کرده‌وه‌یه بکه‌ن، هه‌ر وه‌کوو خوی گه‌وره له فهرمووده‌یه‌کی قودسیدا ده‌فهرموویټ: (أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي، فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي، وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَأٍ ذَكَرْتُهُ فِي مَلَأٍ خَيْرٍ مِنْهُمْ)^{۳۱۷} واته: (من به‌گویره‌ی شهوه گومانهم که به‌نده‌که‌م پیم شه‌بات، وه من له‌گه‌لیامه

^{۳۱۶} سورة مريم

^{۳۱۷} نیمامی بوخاری له (صحيح البخاری)(ژ۷۴۰۵): کتاب التوحید - باب قول الله تعالی: ﴿وَيُحَدِّثُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ، وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ (آل عمران: ۴۰)﴾، وه نیمامی موسلم له (صحيح المسلم)(ژ۲۶۷۵): کتاب الذکر والدعاء والتوبة والإستغفار - باب الحث علی ذکر الله تعالی، ربوايه‌تبان کردوهه . دانهر

کاتیک که یادم ده کات، جا ته گهر له دهروونی خویدا یادو زیکری کردم، منیش به نهیینی له نه فسی خۆمدا یادی ده کهم و سۆزو میهره بانی خۆم به نهیینی به سه را ته بارینم، وه ته گهر لای کۆمه لیک یادی کردم منیش لای کۆمه لیک که له وان چاکتر بیت یادی ده کهم) ته ماشاکه: یادی خوای گه وره بۆ به نده کهی لای کۆمه لیک، وه یادکردنشی له نه فسی خۆی بۆ تهو. وتهی ﴿إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾، پیغه مبهری خوا ﷺ ده فرموویت: (إِنَّهُ سَيَكُونُ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ قَوْمٌ يَعْتَدُونَ فِي الطُّهُورِ وَالِدُّعَاءِ)^{۳۱۸} نیبن و جوردهج ده فرموویت: تهوه دهست دریتی کردن و سنور به زاندنه له پارانه وه به دهنگ هه لهینان و بانگ کردن و هاوار کردن، وه گوتراویشه: تهوه به زاندنی سنوری هه موو شتی که که پیچه وانهی فه رمانی خواو قه دهغه کردنه کانی بیت، تهوه به راستی دهست دریتی کردوه، وه گوتراوه: کهوا بیاریتته وه جا له پارانه وه که گونا هو پچرانی سیله ی ره می تیدا بیت، یا خود بلیت: پارامه وه که چی وه لأمم نه درایه وه یا خود به ناوانیک له خوای گه وره بیاریتته وه کهوا له شه رعدا نه هات بیت، یا خود له سه روی ته ندازه ی حالی خویه وه ده پاریتته وه، ههر وه کوو خوشه ویستمان ده فرموویت: (سَيَكُونُ قَوْمٌ يَعْتَدُونَ فِي الدُّعَاءِ، فَإِيَّاكَ أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ، إِنَّكَ إِذَا أُعْطِيتَ الْجَنَّةَ أُعْطِيتَهَا وَمَا فِيهَا مِنَ الْخَيْرِ، وَإِنْ أُعْذِتَ مِنَ النَّارِ أُعْذِتَ مِنْهَا، وَمَا فِيهَا مِنَ الشَّرِّ)^{۳۱۹} واته:

^{۳۱۸} تهبو داود له (سنن أبی داود) (ژ ۹۶): کتاب الطهارة - باب الإسراف في الماء، رپوایه تی کردوه،

تهلبانیش به سه حیچی داناه . دانهر

^{۳۱۹} تهبو داود له (سنن أبی داود) (ژ ۱۴۸۰): کتاب الصلاة - باب الدعاء، رپوایه تی کردوه .

دانهر // وه منیش ده لیم: شوعه یب ته پراتوت ده فرموویت: تهو حه دیسه حه سه نه . وه رگپیر

له مهودوا كؤمه لئيك پهيدا ټه بن و دین كهوا سنوور ټه به زین و دهست دريژی ټه كهن له پارانه وه، جا ټاگاداربه نه كهی له وان بيت، ټه گهر ټو به هه شت پی بدريت ټه وه هم مووت پیدراوه له وه هم موو چا كهو به خششه ی كه ټيايدايه، وه ټه گهر په ناش درای له ټاگر ټه وه په نا دراوی له وهش كه له ناويدايه، وه له و خراپه ش كه ټيايدايه)، وه له رپوايه ټيكي تر دا هاتوره: (إِنَّهُ سَيَكُونُ قَوْمٌ يَعْتَدُونَ فِي الدُّعَاءِ، وَبِحَسْبِكَ أَنْ تَقُولَ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ وَمَا قَرَّبَ إِلَيْهَا مِنْ قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ، وَقَرَأَ: ﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾^{٣٢٠} واته: (بی گومان له مهودوا كؤمه لئيك پهيدا ټه بن و دین كهوا سنوور ټه به زین و دهست دريژی ټه كهن له پارانه وه، وه به سه بو ټو كهوا بلی ی: په روه ردگارم داواي به هه شت لی ده كه م، وه داواي ټه و شتانه شت لی ده كه م كه له به هه شتم نزيك ټه خاته وه له گوفتارو له كردار، وه په نات پی ده گرم له ټاگری دوزه خ، وه له و شتانه ش كه نزيك ټه خاته وه له دوزه خ له گوفتارو له كردار، ټينجا ټم ټايه ته ی خویند ﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ .

هه روه ها ده فهرموويت: (مَا كَرَّبَنِي أَمْرٌ إِلَّا تَمَثَّلَ لِي جَبْرِيْلُ، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، قُلْ: تَوَكَّلْتُ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمَلِكِ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الدُّلِّ وَكَبْرَهُ

^{٣٢٠} ټيمامي نه حمده له (مسند أحمد) (ب/٣/٧٩/١٤٨٣) رپوايه ټي كردوه . دانهر // منيش ده ليم:

شوعه يپ ټه رناتوت ده فهرموويت: ټه و حه ديسه حه سه نه به هو ی غه يری خو يه وه . وه رگير

تَكْبِيرًا^{۳۲۱} واته: (هیچ ناخوشیه کم توش نه بووه الا جبریل هاتووته لام و خوی
 نشان داوم، وتوویه تی: ئە ی محمد ﷺ بلی: پشتم بهست بهو خوییه ی که
 زیندوووه نامریت، وه سوپاسی ئەو خوییه گهوره یه ده کم که هیچ مندالیکی نیه،
 وه هیچ هاوبه شیکی نیه له مولکه کهیدا، وه هیچ دۆست و یارمه تی دهریکی
 نه بووه له بهر دهسته و سانی و بی دهسه لاتی، بۆیه به گهوره ی بزانه)، وه ئیبن و
 سوننی و ده یله می له داپیره مان فاته وه ریوایه تیان کردوو، کهوا پیغه مبهری خوا
 ﷺ پی ی فرمووه: (نه گهر چوویته سهر جیگاگهت بلی: الحمد لله الکافی،
 سبحان الله الاعلی، حسی الله وکفی، ما شاء الله قضی، سمع الله لمن دعا،
 ليس من الله ملجأ، ولا وراء الله ملتجأ، توکلت علی الله ربي وربکم، ﴿مَا مِنْ
 دَابَّةٍ اِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا اِنَّ رَبِّي عَلٰی صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿۵۱﴾^{۳۲۲}، ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي
 لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيْكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَاوِيٌّ مِنَ الذَّلٰلِ وَكَبْرُهُ
 تَكْبِيْرًا ﴿۱۱۱﴾^{۳۲۳}، پاشان پیغه مبهر فرمووی: ههر موسلمانیک له کاتی نوستنیدا
 ئەمه بلی، پاشان له نیوان شهیتانه کان و زیندوره زیانبه خشه کان بجهوی زیانی پی
 ناکه ویت^{۳۲۴})

اللّٰهُ اللّٰهُ اللّٰهُ، اللّٰهُمَّ اَطْلِقِ اَلْسِنَتَنَا بِذِكْرِكَ، وَقَيِّدِ قُلُوْبَنَا عَمَّا سِوَاكَ، وَرُوحَ

^{۳۲۱} حاکم له (المستدرک) (ب/۱/۶۸۹/۱۸۷۶) وه ده فرموویت: ئەو هه دیسه سه نه ده که ی سه حیحه،

به لام ریوایه تیان نه کردوو. دانهر

^{۳۲۲} سورة هود

^{۳۲۳} سورة الإسراء

^{۳۲۴} ئیبن و سوننی له (عمل اليوم والليلة) (۶۶۷) ریوایه تی کردوو. دانهر

أرواحنا بنسيم قربك، واملأ أسرارنا بمحبتك، واطو ضمائرنا بنية الخير للعباد، وألف أنفسنا بعلمك، واملأ صدورنا بتعظيمك، وحيز كليتنا إلى جانبك، وحسن أسرارنا معك، واجعلنا ممن يأخذ ما صفا ويدع الكدر، ويعرف قدر العافية ويشكر عليها، ويرضى بك كفيلاً لتكون له وكيلاً، ووقفنا لتعظيم عظمتك، وارزقنا لذة النظر إلى وجهك الكريم - تباركت وتعاليت يا ذا الجلال والإكرام. لا إله إلا أنت سبحانك، لا إله إلا أنت وحدك لا شريك لك، وأن محمداً عبدك ورسولك - صلى الله عليه وآله وصحبه وسلم تسليماً كثيراً .

اللهم” ارزقنا طول الصحبة، ودوام الخدمة، وحفظ الحرمة، ولزوم المراقبة، وأنس الطاعة، وحلاوة المناجاة، ولذة المغفرة، وصدق الجنان، وحقيقة التوكل، وصفاء الود، ووفاء العهد، واعتقاد الوصل، وتجنب الزلل، وبلوغ الأمل، وحسن الخاتمة بصالح العمل، صلّ على محمد خير البشر وسلم .

اللهم” رفعت السماء بغير عمدٍ آيةً نراها، وبعدها رهيب عن البصر ومقداره، ولكن قلت: ﴿أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ﴾^{٣٢٥}

فيا ربي بك رأيناها، اللهم” فاحفظنا ظاهراً وباطناً، وافتح على بصائرنا يا مولانا يا الله” اللهم رفعتها بدون عمدٍ ولا جسورٍ ولا شقوق، وأنت القادر على

وسعتها، فقلت - جلّ في علاك: ﴿وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ﴾^{٣٢٦} .
 فوسع علينا ظاهراً وباطناً في الدنيا والآخرة“ يا واسع يا عليم يا الله، اللهم
 أضأت المصابيح فيها، فجعلتها زينةً لعبادك“ وهي تراب وأحجار وصخور، فيا
 ربي“ زين قلوبنا بأنسك ومعرفتك، واتمم لنا نورنا، واغفر لنا إنك على كل شيء
 قدير، آمين. صلّ على النبي محمد الأمين.

اللهم“ بسطت الأرض على ماء جمد، مددتها للحياة، بعكس الأفلاك،
 فقلت: ﴿وَالأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمُهَيِّدُونَ﴾^{٣٢٧} فاللهم“ ابسط علينا ظاهراً
 وباطناً - يا باسط يا عليم، من سحائب خزائن رحمتك، وودك، ولطفك“ يا أرحم
 الراحمين، يا ودود، يا لطيف يا واسع يا عليم، يا الله. صلّ على النبي الأمي .

اللهم“ نصبت الجبال الرواسي فيها، موازنةً لها، وحياءً لعبيدك ومخلوقاتك،
 بقدرتك ورحمتك“ فثبتنا اللهم على دينك، ومحبتك، وخدمة أمة نبي ﷺ،
 وبسر: ﴿يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ﴾^{٣٢٨}
 فثبتنا في الدنيا والآخرة، وبما يرضيك عنا، فقد جنناك مفتقرين محبين بك إليك يا
 ربنا، اللهم“ أنت الذي أنعمت، أنت الذي هديت، فزدنا ولا تنقصنا، اختم حياتنا
 عليك، وأمتنا على كمال الحبّ والإيمان. اللهم“ خلقت الخلائق من الذرة إلى
 العرش فلم تنسَ أحد، فيا ربنا آدم علينا ذكرك، وأنسك، ومعرفتك، والخدمة
 لأمة حبيبك ومصطفاك. اللهم“ اشف دعانا، وعظيم بلاعنا، وتفريج همومنا
 وكروبنا، وكسر أعداءنا من الأنس والجن يا إلهنا ويا مولانا، وإن عظم البلاء،

^{٣٢٦} سورة الذاريات

^{٣٢٧} سورة الذاريات

وامتنع السبب، وكثر العدد، فأنت أنت مسبب الأسباب، وبيدك الأمر، وأنت على كل شيءٍ قديرٌ“ استجب لنا، وارحمنا يا أرحم الراحمين، ويا أكرم الأكرمين، ويا أجود المجودين، يا الله، آمينَ آمينَ . صلِّ على حبيب ربِّ العالمين، وخاتم الأنبياء والمرسلين، وعلى آله وأصحابه، ومن والاه - وسلم تسليماً كثيراً - إلى يوم الدين .

اللَّهُمَّ“ بسطوة جبروت قهرك، وبسرعة إغاثة نصرك، وبعزّةك لانتهاك حرمتك، وبمقاميتك لمن احتّمى بآياتك، نسألك يا الله يا سميع يا مجيب يا قريب يا منتقم يا قهار، يا شديد البطش، يا من لا يُعجزه قهر الجبابرة، ولا يعظم عليه هلاك المُتمرّدة، من الملوك والأكاسرة، والأعداء الفاجرة، أن تجعل كيد من كادنا في نحره، ومكر من مكر بنا عائداً إليه، وحُفرة من حفر لنا واقعاً هو فيها، ومن نصب لنا شبكة الخداع، اجعله يا سيّدي مَسوقاً إليها وحصيذاً فيها وأسيراً لديها. احتجبنا بنور الله، وبنور عرش الله، وبكل اسم لله من عدونا وعدو الله، ومن شر كلِّ خَلْقِ الله، بمائة ألف ألفٍ "لا حول ولا قوة إلا بالله"، ختمت على نفسي وديني وأهلي وإخواني بمحبة ربّي وجميع ما أعطاني ربّي بخاتم الله القدّوس المنيع الذي ختم به أقطار السموات والأرض، {حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ} {حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ} . وصلى الله على سيّدنا مُحَمَّدٍ وعلى آله وصحبه وسلّم.

اللَّهُمَّ“ انصر من نصر الدين، واخذل من خذلنا وخذل المسلمين، اللهم ربنا وربهم، ناصيتنا وناصيتهم بيدك، اقتلهم واهزمهم يا الله، آمينَ آمينَ .

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا، وارحمنا ووالدينا، وجميع المؤمنين والمؤمنات، المسلمين والمسلمات الأحياء منهم والأموات، برحمتك يا أرحم الراحمين، يا أرحم الراحمين، يا أرحم الراحمين، يا الله - تبارك وتعالى ربنا وتقدس.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ.

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَلَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ»

﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٧﴾ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨٨﴾ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٩﴾﴾ .

((كۆتاييه كهى ميسكه))

كۆتايى پەيامى ئىسلام و پايەكانى كامل بون

"به لى خۆشهويشتان": ئەوئى پىويستەو به شىكه له كه مال بوونى دين:
دانهوئى مافى بهندهكانى خوائ گه ورهيه له مال و سامانا، كهوا جيگيربووه له
ئەستۆدا، وه ئەوئى كه پەيدات كردووه له رىگايهكى نا شه رعيه وه، ههروهها
ستەم نه كرده له كرپين و فرۆشتندا، وه به كه م نه زانينى حەق و مافى خەلكى، وه
فيل نه كرده، وه كه م نه كردهوئى پىوانه و تەرازووه، وه نه گۆرپينى شتەكانه
به شتىكى تر، وه درۆ نه كرده، وه خيانت نه كرده له ئەمانەت، وه پىچەوانه
نه كرده له وهعدو به لينا، وه پەيمان نه شكاندنه، وه پەشيمان نه بوونه وه له
گرپبهست دوئى ئەوئى كه دامه زرا جيا له سه رپشك كردن .

وه له پىويستيه كانه: به هاناوه چوونى ليقه و ماوان، وه سه رخستنى ستەم
ليكراوان، وه به هاناوه چوونى بى هيزه كان، وه گەياندى سيله ي ره حم، وه وه لام
دانهوئى سه لام، وه جوانى به يهك گەيشتن، وه مامه له كردن له گەل خەلكيا به

ره‌وشتیکی جوان، وه نامۆژگاری کردنی به‌نده‌کانی خوای گه‌وره، وه‌هه‌زکردنی چاکه‌بو‌یان ههر وه‌کوو چۆن‌هه‌ز ده‌که‌ی بو‌خۆت .

وه‌له‌پ‌یویسته‌کانه: هه‌لسان به‌پ‌یدانی مافه‌کانی ژن و می‌ردی که پ‌یویسته‌له‌سه‌ر یه‌کتری، ههر وه‌کوو خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿وَأَلْهَنَّ مِثْلَ الْقَدِّ عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ ۗ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾^{۳۲۸} واته: (ژن و می‌رد حه‌قی چاکه‌یان به‌سه‌ر یه‌کتریه‌وه‌هه‌یه، به‌لام حه‌قی پ‌یاو پ‌له‌یه‌که‌له‌هی ئافره‌ت زیاتره، چونکه‌به‌ر‌پ‌یوه‌بردن و خه‌رجی مال له‌ئه‌ستۆی پ‌یاودایه، خوای گه‌وره‌ش به‌رده‌وام زال و دانایه له‌کاروباره‌کانیدا)، وه‌به‌سۆز بوون له‌ژیانی هاوسه‌ر‌پ‌یتیدا، وه‌چاک ره‌فتار کردن له‌گه‌ل هاوس‌یکانه، وه‌خۆ دوورخست‌نیش له‌وه‌ی که‌تازاریان پ‌ی‌ئه‌گه‌یی‌نی .

وه‌له‌پ‌یویسته‌شه‌ر‌عیه‌ئ‌یسلامیه‌کان: گومانی چاک‌بر‌دنه‌به‌موس‌لمانان، مادام‌هیچ‌شت‌یکت له‌غه‌یری‌ئه‌و گومانه‌ل‌ییان نه‌بینیوه، وه‌په‌رده‌پۆش‌کردنی‌ئه‌و تاوانبارانه‌ی که‌به‌ناشکرا تاوان‌ناکه‌ن، وه‌نامۆژگاری کردنیان، وه‌له‌گه‌ل‌پارانه‌وه‌بو‌یان له‌بی‌به‌لایی وه‌بو‌ته‌وبه‌و گه‌رانه‌وه‌بو‌لای خوای گه‌وره له‌گوناهه‌کانیان .

وه‌له‌و مافانه‌ی که‌له‌سه‌ر مرۆڤ پ‌یویسته: ئه‌ویش مافی گیاندارانه، جا پ‌یویسته‌له‌سه‌ر مرۆڤ که‌وا نه‌رمی بنوی‌نی بو‌ئاژهل، وه‌ناب‌یت برسی‌کات، وه‌نا وه‌ناب‌یت ئ‌یش و تازاری پ‌ی‌بگه‌یی‌تریت، وه‌ناب‌یت ماندووی‌کات، وه‌ناب‌یت بی‌زاری‌کات، وه‌ناب‌یت له‌توانای خۆی زیاتر باری‌کات، وه‌ناب‌یت تازاری خۆی و بی‌چووه‌کانی بدات، ج‌گشت‌ئاژهل‌لان له‌وه‌یه‌کسانن له‌چوار پ‌ی‌و بالداران و جگه

^{۳۲۸} سورة البقرة

لەم دوو جۆره‌ش، چونکه ئیمامی ئەحمەد و غەیری ئەویش لە ئەبو دار ئەوه ئەویش لە پینغەمبەرەوه ریبوایەتی کردووه، کهوا فەرموویەتی: (لَوْ غَفِرَ لَكُمْ مَا تَأْتُونَ إِلَيَّ الْبَهَائِمِ لَغَفِرَ لَكُمْ كَثِيرًا) ^{۳۲۹} واتە: (بەرستی ئیوه لەوانەیه بۆ ئاگا بن لە پیدانی مافەکانی ئەو بیزمانانە، نە ئەهاتنە نزیک ئازەلاکان بە لیدانیان و سواریبون و بارکردنی شتی زیاد که لەسەر ووی توانای خۆیانەوه بیت، چونکه پینەدانی ئەو مافانەیان تاوانیکی گەرەیه، ئەگەر ئەم تاوانانەتان دەرحق بەو ئازەلانە ئەنجام نەدابایە، ئەو کاتە زۆر لیتان ئەبوردرا) بۆیه ئاگادار بن!!

وه لە فەرزه‌کانی ئیسلامەتیشە: دوورخستنەوهی دەر وون لە قەدەغە کراوەکان، ئەو قەدەغە کراوانەش زۆرن، لەوانە ریاکاریی، زینا، عاپەق، قومار، توورەبی، ستم، شایەتی بەدرۆ، سویندی بەناحق، وتە ی درۆ، ئابرو بردنی ناموسی خەلک بەقسە پێ گوتن و هاوشیۆه‌کانی، وه جویندان، نەنگ گرتن و گەرپان بەدوای ناتەواوی خەلک، تاوانبار کردن، به بیدعه‌زانین، ته‌کفیر کردن بۆ هەبوونی بەلگەیه‌کی سەلمینەر و جیگر لە شەرعدا، وه گەرپان و بەدوای ناتەواوی و پێ خلیسکان و هەلەو کەم و کوری خەلکی، قسە پێ گوتن و جویندان، نەفرین کردن، ئاشکراکردنی پەردەپۆشی موسلمان، غەیبەت، تیکدانی نیوان خەلک، گومانی خراپ، گالته‌کردن به‌بەندەکانی خۆی گەرە، وه بچوک تەماشای کردنیان، بەخۆ نازین، رووپامایی، نیو بانگ، لە خۆبایی بوون، حەزکردن بەخۆ

^{۳۲۹} ئیمامی ئەحمەد لە (مسند أحمد) (ب/۴۵/۴۷۹/۲۷۴۸۶) ریبوایەتی کردووه، وه ئەلبانیس بە حەسەنی داناره لە (سلسلة الأحاديث الصحيحة) (ب/۲/۴۱/۵۱۴). دانەر // منیش دەئیم: ئین و حەجەری هەتیشەمی دەفەر موویت: ئەحمەد به‌مەر فوعی ریبوایەتی کردووه، وه کورە کەشی عبد الله به‌موقوفی ریبوایەتی کردووه، وه سەنەدە کەشی (جید) ه‌باشه، (المجمع الزوائد) (ب/۱۰/۱۹۱/۱۷۴۶۵) وەرگێڕ .

دهرځستن و که شخه لیدان و زږی ماڼ و سامان، وه هه زکردنی ماڼ، له بهر نه وهی دینی خاوه نه که ی تیک ته دات، وه دل شکانندن، ترساندنی موسلمان له خوی و کس و کاره که ی، وه جگه له مانهش که کهسانی زانستخوازو چاکه خواز باسیان لیوه کردووه .

"به لئ خۆشه ویستان": حافیزی سیوتی له کتیبی (الخصائص الکبری) رپوایه تی کردووه، که وا نه نه سی کورې مالیک رحمته الله علیه قسه ی له گه ل ه ججای کورې یوسفی سه قه فی کردووه، جا ه ججای پی ی فهرمووه: نه گه ر له بهر خزمه ت کردنه که ی تو بو پیغه مبهری خوا و نووسه ری ته میری تیمانداران نه بوایه نه وه له نیوان من و تو دا شتیک ته بو، نه نه سه ییش پی ی فهرموو: دووره من کاتیک کونه که پووم گه وره و کراوه، وه پیغه مبهری خواش دهنگمی پی ناخوش بو (واته: بالغ بووم)، نه وه چهند وشه یه کی فیتر کردم که وا له گه ل خویندیان هه رگیز هیچ سته مکاریکی سه رکه ش و یاخی و به ره له ستکار ناتوانی زیانم پی بگه یینی، وه له گه ل ئاسانکاری کردنی پیویسته یه کانیش، وه به یه که گه یشتنی تیمانداران به خۆشه ویسته یه وه، ه ججای وتی: گه ر فیتر بکردبام، نه ویش فهرمووی: تو شایه ن نیت تاوه کوو فیتر بکه م، جا ه ججای دوو سه د هه زار دیره می له گه ل دوو کوره که یا بو ره وانه کرد، وه پیشی فهرموون: نه رمی سۆز بنوین به رامبه ر نه و شه یخه، به لکوو نه و چهند وشه یه ده رده خات، به لام ده ری نه خست، جا سی پوژان پیش نه وه ی بریت فهرمووی: ها نه وه وشه کانه و له شوینیک دایینی که جیگای خوی نه بیت، ((الله اکبر، الله اکبر، بسم الله علی نفسی ودینی، بسم الله علی أهلي ومالي، بسم الله علی کل شیء اعطانیه ربی، بسم الله خیر الأسماء، بسم الله ربّ الأرض والسماء، بسم الله الذي لا یضر مع اسمه داء، بسم الله افتتحت وعلی الله توکلت، الله الله ربی ولا أشرك به أحدًا، أسألك

اللَّهُمَّ خَيْرِكَ مِنْ خَيْرِكَ الَّذِي لَا يُعْطِيهِ غَيْرِكَ، عَزَّ جَارِكَ وَجَلَّ ثَنَاؤُكَ وَلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي فِي عِيَاذِكَ وَجَوَارِكَ مِنْ كُلِّ سُوءٍ وَمِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَجِيرُ بِكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْتَ، وَأَحْتَرِزُ بِكَ مِنْهُمْ، وَأَقْدِمُ بَيْنَ يَدَيْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ اللَّهُ الصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴿٤﴾﴾، مِنْ أَمَامِي وَمِنْ خَلْفِي، وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي، وَمِنْ فَوْقِي وَمِنْ تَحْتِي))^{٣٣٠}. وه له رپوايه تيكي مهزنى تردا هاتووه، كه تاجه ددينى سويوكى رپوايه تى كردووه له "طبقات الكبرى": له عبد الله كورى عومهره و هو كه ده فرموويت: پينغه مبهرى خوا عليه السلام له روژى نه حزابدا (له غه زاي خه ندهق) بهو دوعايه پارايه وهو بهسى بوو، نه وهش: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِنُورِ قُدْسِكَ وَبِرُكَّةِ طَهَارَتِكَ وَعِظَمِ جَلَالَتِكَ» مِنْ كُلِّ طَارِقٍ إِلَّا طَارِقًا يَطْرُقُ بِخَيْرٍ، اللَّهُمَّ أَنْتَ غِيَاثِي فَبِكَ أَغُوثُ وَأَنْتَ عِيَاذِي فَبِكَ أَعُوذُ وَأَنْتَ مَلَاذِي فَبِكَ أُلُوذُ، يَا مَنْ ذَلَّتْ لَهُ رِقَابُ الْجَبَابِرَةِ وَخَضَعَتْ لَهُ مَقَالِيدُ الْفِرَاعِنَةِ، أَجْرَنِي مِنْ خَزْيِكَ وَعَقُوبَتِكَ فِي لَيْلِي وَنَهَارِي وَنَوْمِي وَقَرَارِي، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ تَعْظِيمًا لَوْجْهِكَ وَتَكْرِيمًا لِسُبْحَاتِكَ، فَاصْرِفْ عَنِّي شَرَّ عِبَادِكَ وَاجْعَلْنِي فِي حِفْظِ عِنَايَتِكَ وَسِرَادِقَاتِ حِفْظِكَ، وَأَعِدْ عَلَيَّ بِخَيْرٍ مِنْكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ»^{٣٣١}، ﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿١٧٦﴾﴾، ﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿١٧٧﴾﴾، ﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿١٧٨﴾﴾، «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَلَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ»، «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَلَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ»، «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَلَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ

^{٣٣٠} (الخصائص الكبرى) (ب/٢/٢٩٨) هي عبد الرحمن كورى نه بو به كره كه به ناو بانگه به جلال الدينى

سويوتى (و٩١١هـ) . دانهر

^{٣٣١} (أبواب الفرج) (ل٣٣): هي حمدى كورى عملوى ماليكيه . دانهر

وَأَتُوبُ إِلَيْكَ»، (رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ)، آمِينَ آمِينَ آمِينَ. (سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ. وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ. وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ).

ئەو بەیانی پۆژی هەینی ۱۰/۲۹ شەوالی ۱۴۳۶ کۆچیە، بە پشتیوانی خوای گەورە لە نوسینەوادی کتیبی ئیسلام و پایەکانی کامل بوون تەواو بووم لە مائی خۆمان کە لکاو بە مزگەوتی رباط لە گەرەکی "قەلعی"، شاری سامەرا، لە ولاتی عێراق - کە ولاتی زانست و چاکە کاری و جەنگ و ئاشتیە^{۳۳۲}.

خزمەتکاری دین و نۆمەت

شیخ عباس السید فاضل الحسني

^{۳۳۲} منیش لە وەرگیترانی لیبومەووە لە شەوی هەینی ۲۰۱۷/۱/۲۷ زاینی، کە دەکاتە ۴/۲۹ ربيع الأول/ ۱۴۳۸ کۆچی، لە شاری هەولێر، لە مائی خۆمان، سبحان الله ئەمە بە ئەنقەست نەکراوە، وە بە خەیاڵیشم دانەهاتوو، سەیرکە پۆژی هەینیەکەو میژووکە بەرامبەر بەکن، ئەوەش تەوافوقیکی گرینگە و چاودێری پەروردگاری بەسەرەووە دیارە، ئەوەیە مەننەجی رەببانی و حەق و نور . وەرگیتر

ناوہ روکی کتیب

لاپہرہ	بابہت
۶	پیشہ کی وہرگیپر
۱۱	کورتہ یهك له ژیانى دانہر
۱۵	پیشہ کی دانہر
۲۱	پایہی یه کهم: ٹیمان و ٹیسلام
۲۲	ٹیمان
۲۲	ٹیمان سیّ پایہی ھہیہ
۲۹	ٹیسلام
۳۲	پایہی دووہم: پایہکانی تھقواو خۆپاریژی به دینی خوا
۳۸	پایہی سیّ یه م: پلہی ٹیحسانی مہزن
۵۰	ٹیحسان سیّ پایہی ھہیہ
۵۶	پایہی چوارہم: ئەو شتانهی که دینی پیروژمان له سهری ئەسووریتتہوہ
۶۴	پایہی پینجہم: مہقامی خۆشەویستی و پایہکانی
۶۵	وہ پایہکانی خۆشەویستی سیانن
۶۸	پایہی شەشەم: بەشەکانی زانست و لیکنۆلینەوہ لیی
۸۴	پایہی ھوتەم: بانگەواز له پینا و خوی گەورە و پلہکانی
۸۶	پایہکانی بانگەواز:
۹۹	پایہی ھەشتەم: تیّ کۆشان له پینا و خودا و جۆرەکانی
۱۱۶	پایہی نۆیەم: خواناسی و لیّ کۆلینەوہ له عیرفان
۱۲۲	پایہی دەیەم: میراتگری پیغەمبەر و مەرجهکانی بوونی

- ۱۳۱ ..... مہرجہ کانی میراتگری
- ۱۴۱ ..... پایہ ی یانزہہم: دہرکہوتنہ مہزنہ کان لہ ماوہی سی کاتدا
- ۱۴۴ ..... کاتی یہ کہم
- ۱۵۳ ..... کاتی دووہم
- ۱۵۷ ..... کاتی سی یہم
- ۱۶۰ ..... نویژی چیشتہنگاو
- ۱۶۴ ..... پایہ ی دوانزہہم: پارانہوہو مہرجہ کانی وہلامدانہوہی
- ۱۷۶ ..... زیگریکی تاییہت پیش نوستن
- ۱۸۱ ..... کۆتاییہ کہی میسکہ

ناو نیشانمان لہ ئینتہرنیّت

[/https://www.facebook.com/tawhid.knowledge](https://www.facebook.com/tawhid.knowledge)

[/http://www.tawhid-knowledge.com](http://www.tawhid-knowledge.com)

instagram // peyamakny.haqu.nur

پہیامہ کانی حہق و نوور

به ره مه كانی دانهر

په یامی یه كهه: الشَّخْصِيَّةُ الْإِسْلَامِيَّةُ الْعَالَمِيَّةُ .

په یامی دووهم: صَرْخَةٌ لِلدِّينِ وَالْأُمَّةِ .

په یامی سی یهه: الْعَمَلُ الرُّوحِي الْإِسْلَامِي (التَّصَوُّف) .

په یامی چوارهم: الْهُدَى وَالنُّورُ فِي الرَّسَالَةِ وَالْحَاتِمِيَّةِ وَالْوَارِثِيَّةِ .

په یامی پینجهه: الْمُوَازَنَةُ بَعْقِيدَةَ الْعَيْبِ . وه رگپر دراوته وه بو کوردی

په یامی شه شهه: آيَةُ الصَّلَاةِ عَلَى النَّبِيِّ مُحَمَّدٍ ﷺ وَفَوَائِدُهَا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ .

په یامی هه وههه: مِنْ أَحْوَالِ رَمَضَانَ وَلَيْلَتِهِ الْمُبَارَكَةِ .

په یامی هه شهتهه: مِيزَانُ الْإِعْتِدَالِ لِحِفْظِ الدِّينِ وَالْأَحْوَالِ (٦) أجزاء

په یامی نو یهه: حَيْنُ الْفُؤَادِ لِأَهْلِ الْعَقِيدَةِ وَالِدَّلَالَةِ وَالصَّلَاحِ .

په یامی ده یههه: أَوْرَادُ الْأُسْبُوعِ .

په یامی یانزه هههه: مَرَاتِبُ الْكَمَالِ بِدِينِ اللَّهِ الْإِسْلَامِ . نه وه کتیبه كهی

به ردهستهه.

